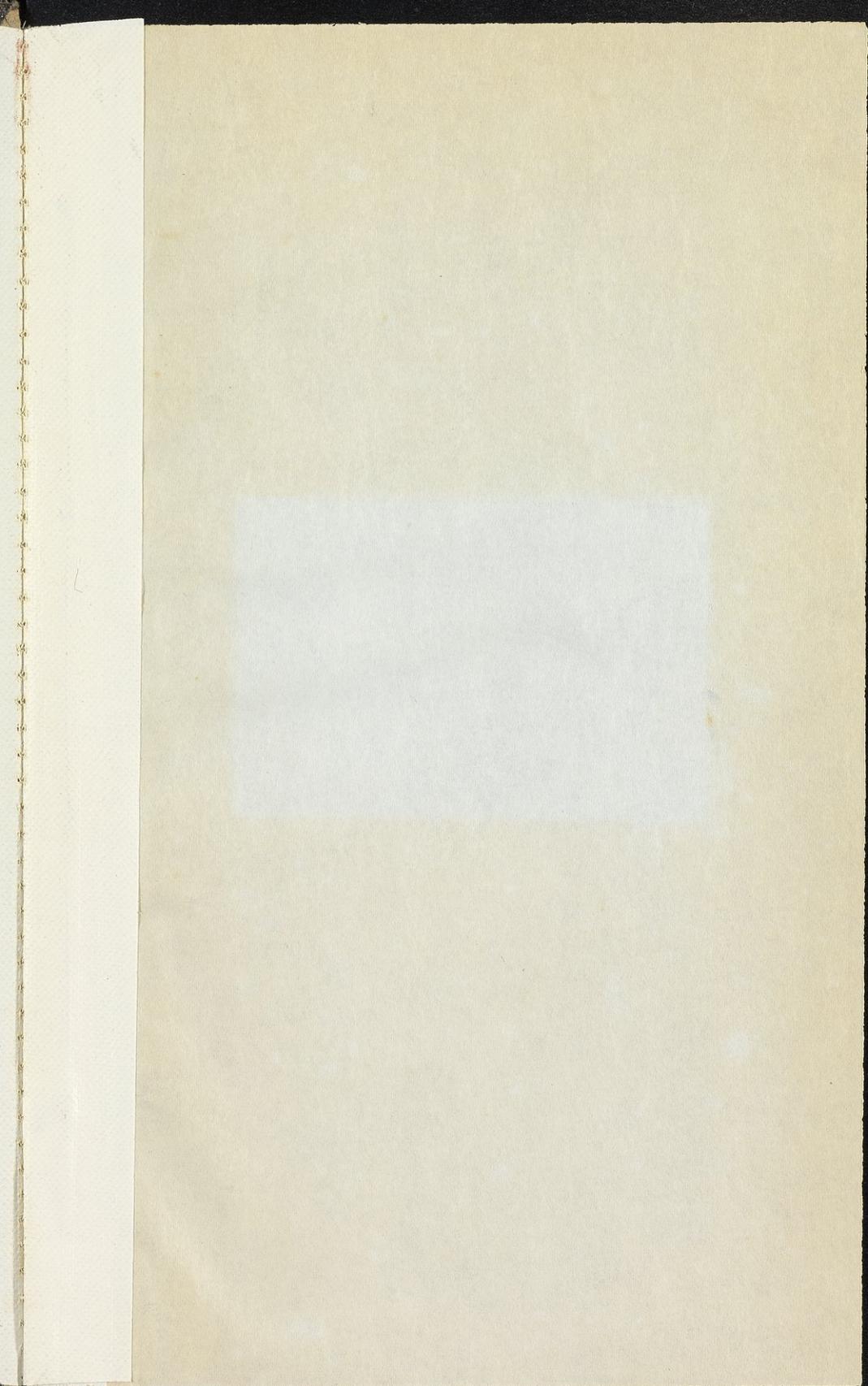

LIBRARY
OF
PRINCETON UNIVERSITY

22

23

24

25

26

MÉTHODE MODERNE
D'ARABE PARLÉ MAROCAIN

* *

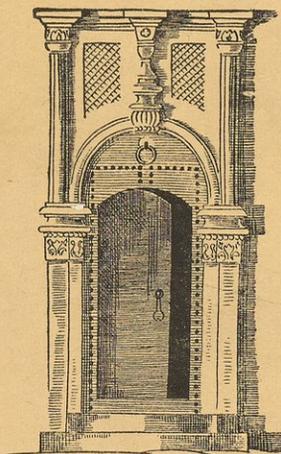
L'ARABE PAR L'IMAGE

TEXTES ETHNOGRAPHIQUES

par

HENRY MERCIER

Illustrations de Jacques Sire

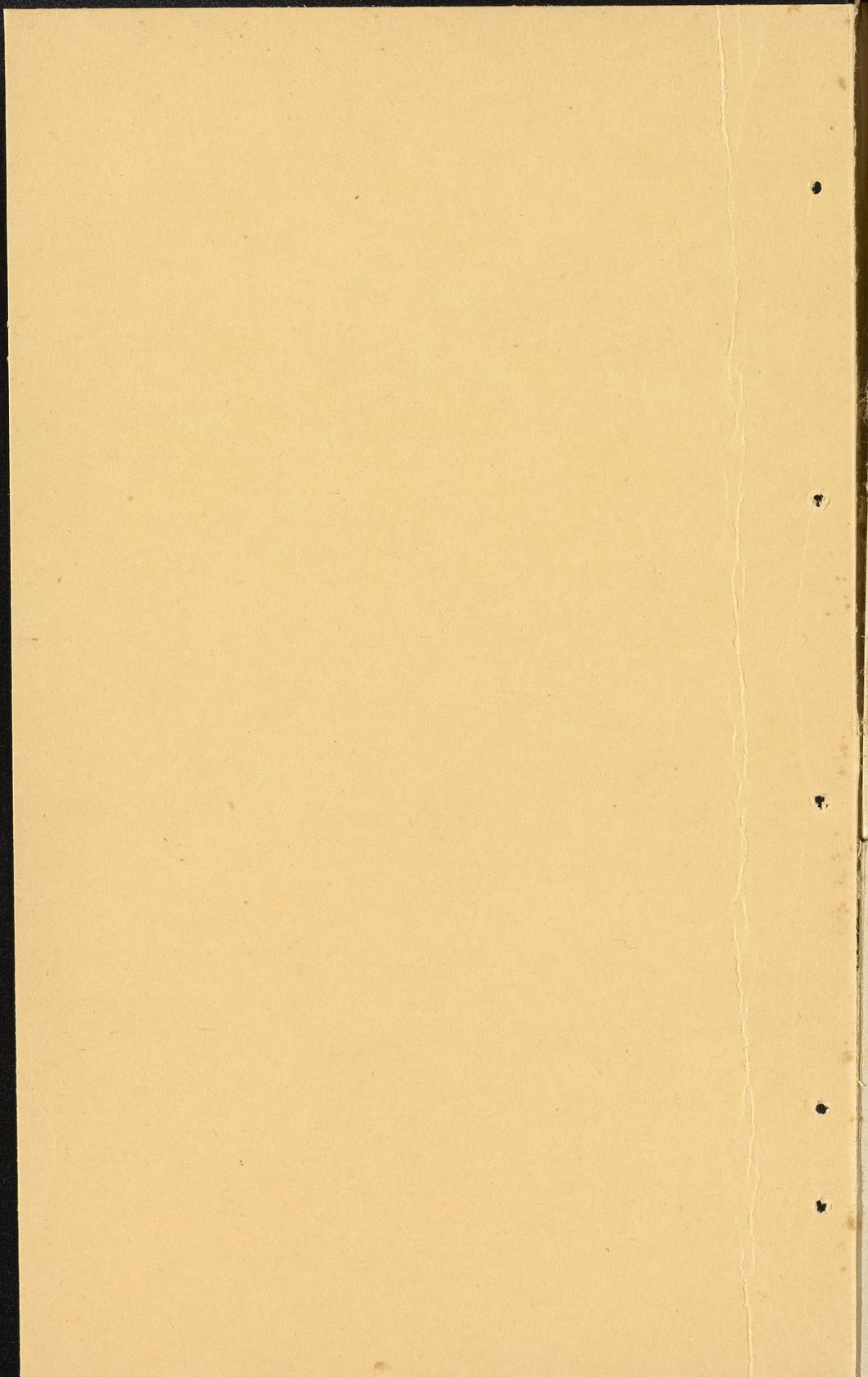

R A B A T

Les éditions la porte

2, Rue Hugo d'Herville

1946

MÉTHODE MODERNE
D'ARABE PARLÉ MAROCAIN

* *

DU MÊME AUTEUR

VOCABULAIRES ET TEXTES BERBERES
DANS LE DIALECTE DES AIT-IZDEG
(Editions Céré, Rabat, 1937)

METHODE MODERNE D'ARABE PARLE MAROCAIN

* Grammaire Arabe

Exercices, corrigé des exercices, lexique

(Les éditions la porte, Rabat 1945)

METHODE MODERNE D'ARABE PARLE MAROCAIN

* * * Dictionnaire Français-Arabe

(Les éditions la porte, Rabat 1945)

EN PREPARATION

METHODE MODERNE D'ARABE PARLE MAROCAIN

* * * * Dictionnaire Arabe-Français

Tous droits de traduction, de reproduction
et d'adaptation réservés pour tous pays.
Copyright, 1946 by Henry Mercier, Rabat.

MÉTHODE MODERNE
D'ARABE PARLÉ MAROCAIN

* *

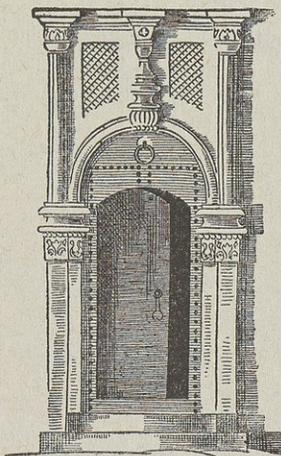
L'ARABE PAR L'IMAGE

TEXTES ETHNOGRAPHIQUES

par

HENRY MERCIER

Illustrations de Jacques Sire

R A B A T

Les éditions la porte

2, Rue Hugo d'Herville

1946

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

SYSTEME DE TRANSCRIPTION

Le mode de reproduction des sons employé ici est celui qui a été utilisé dans le premier volume de cette méthode (1) où il est étudié en détail dans la première leçon. Il est résumé ci-dessous.

VALEUR DES LETTRES

a b d f i j k l m n o p t z, même valeur qu'en français.

e, toujours prononcé comme *eu* dans les mots : peur, eux.

g, toujours prononcé comme dans gamin.

s, toujours prononcé comme dans sable.

y, semi-consonne comme dans yeux.

š, correspond à *ch* de cheval.

u, correspond à *ou* comme dans coup.

h, *j* espagnole ou *ch* allemand.

h, *h* légèrement aspiré comme dans le mot anglais *here*, dans sa prononciation non emphatique.

h, *h* très fortement aspiré comme dans le mot anglais *horse*.

w, semi-consonne comme dans le mot anglais *west* ou le mot français *tramway*.

r, roulé italien.

(1) Méthode Moderne d'Arabe Parlé Marocain, volume 1, (Grammaire, Exercices, Corrigé des exercices, Lexique).

10-12-62 195 (2 vol.)
22785
653
633
2

ğ, r grasseyé français ou de l'argot parisien.

ṭ, t fort.

ḍ, d fort.

ṣ, s fort.

q, k fort des mots Caïd et Cadi (ressemble au caquet de la poule).

ˁ, donne aux voyelles qu'il précède ou qu'il suit un son guttural ressemblant au bêlement de la chèvre (bê..) le b en moins.

o a e i u, o a e i u brefs.

-, indique les voyelles longues.

. placé devant une lettre ce point indique que la liaison ne doit pas se faire.

A l'exception des diphtongues (*wi, wa, wu, wo, ya, ay, yu, yi, iy*) toutes les lettres doivent être prononcées séparément, *bas* par exemple doit se lire basse et non comme le mot français *bas* (2).

Le tiret ne signifie pas qu'il faut, dans la prononciation, couper le mot ; il est uniquement placé pour permettre au lecteur de distinguer facilement les différents éléments morphologiques d'un complexe d'écriture.

Enfin rappelons que l'arabe est la langue des liaisons et des géminées ; les premières doivent être faites sauf dans le cas visé ci-dessus. Les secondes doivent être toujours nettement entendues.

(2) Seul le *h* du pronom affixe *uh* ne se prononce pas. Il n'a qu'une valeur orthographique 1° pour rappeler que dans certains cas le *u* disparaît et se transforme en *h* 2° pour ne pas confondre dans la lecture, ce pronom affixe avec le *u* des verbes conjugués au pluriel.

TABLE DES MATIERES

PREMIERE PARTIE

L'ARABE PAR L'IMAGE

	PAGES
Le matériel de l'écolier	2
L'école	4
La récréation	6
L'homme	8
La tête	10
Les vêtements européens	12
d°	14
Les vêtements marocains	16
d°	18
d°	20
d°	22
Les vêtements féminins d'intérieur	24
Les bijoux	26
Les chaussures	28
Les cheveux et le tatouage	30
Les coiffures	32
d°	34
La cuisine	36
Le matériel de ménage	38
Les armes	40
Et l'argent	42
Les ustensiles et appareils d'éclairage	44
Les poteries	46
Le service à thé	48
Les ustensiles de cuivre	50
Et de cuisine	52
Le patio	54
La pièce arabe	56

	PAGES
La maison	58
Les tentes et les huttes	60
La rue marocaine	62
La rue européenne	64
La fontaine	66
Le hammam	68
La mosquée	70
Le cimetière	72
La kasbah	74
Le cheval	76
La bicyclette	78
Le forgeron	80
Le menuisier	82
Le babouchier	84
La boutique	86
Le jardin	88
Le souq	90
La campagne	92
La mer	94
Les outils	96
La charrue	98
Les fruits	100
La noria	102
La campagne	104
d°	106
Les moissons	108
La campagne	110
Les insectes	112
Les reptiles et les batraciens	114
Gibier et oiseaux	116
Les animaux sauvages	118

DEUXIEME PARTIE

TEXTES ETHNOGRAPHIQUES

	PAGES
LA POLITESSE ET LA BIENSÉANCE.	
Le matin :	
réveil	123
bonjour	123-124
Au déjeuner	124
Le soir	126
Lorsqu'on allume une lumière	126
Bonsoir	127
L'INVITATION	127
Pour pénétrer chez quelqu'un	128
Comment on reçoit l'invité	129
Pour le pousser à manger	130
L'éternuement	130
La toux	131
Pour parler de choses effrayantes ou malpropres	131
Au sujet des enfants	131-141
Pour prendre congé	132
LES FÊTES RELIGIEUSES ET LES FÊTES DE FAMILLE.	
Félicitations (noces, décorations, nominations, relevailles, naissances, imposition du nom, circoncision)	134
A L'OCCASION D'UN VOYAGE	135
Du pèlerinage à la Mecque	136
LA MALADIE	136
LA MORT (condoléances)	136
DANS LA RUE ET LES RÉUNIONS	137
Rencontre d'un ami	137
Quelqu'un glisse	137
Pour demander un renseignement	137
Avec un aveugle	138
Avec un infirme	138

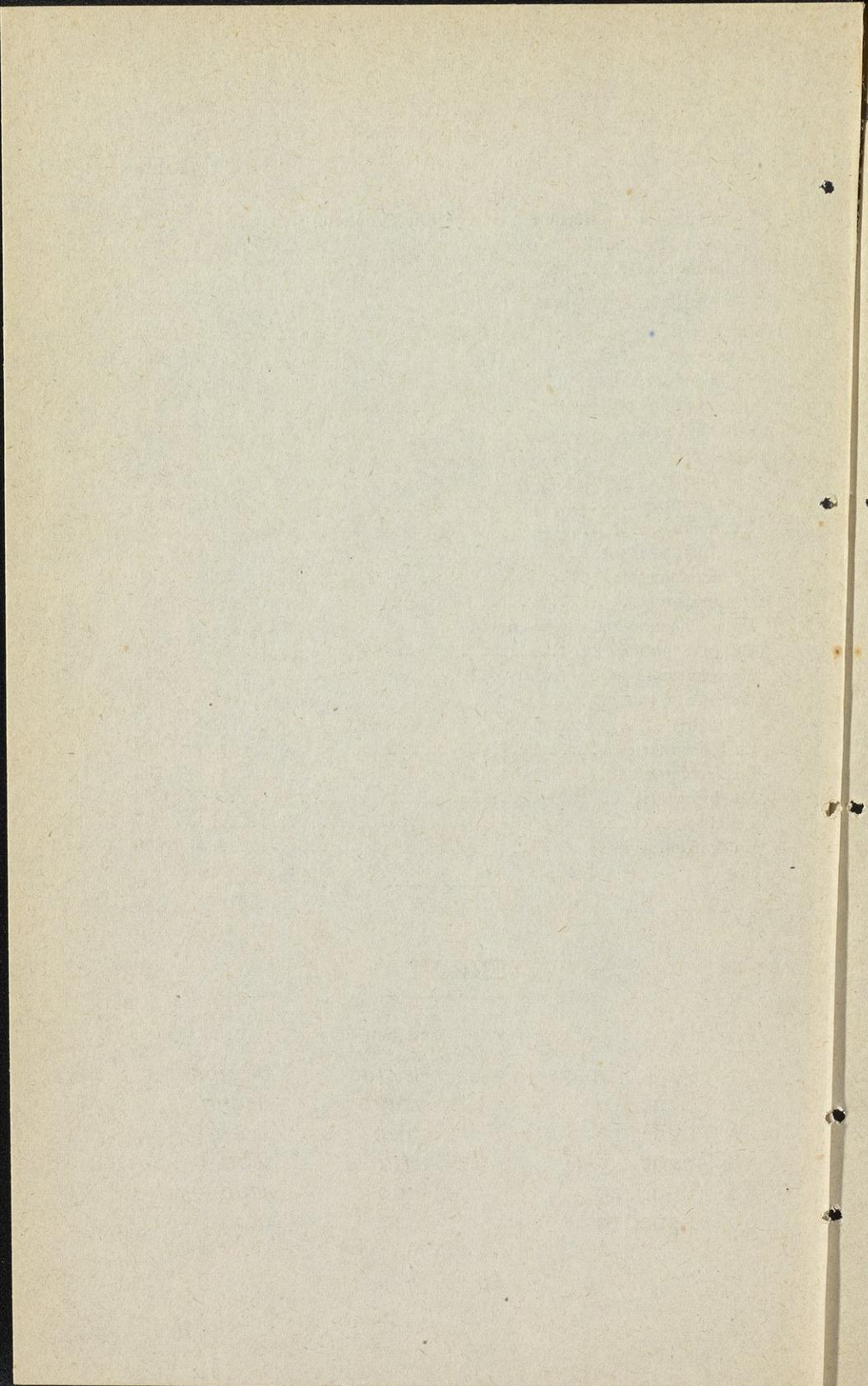
	PAGES
Pour parler à une femme que l'on ne connaît pas	138
Au sujet d'un vêtement neuf	138
Avec quelqu'un que l'on trouve en train de travailler ou qui sort du hammam ou de chez le coiffeur	139
AU MARCHÉ	139
Avec le boutiquier	139
Une vente à la campagne	140
Un malheur est arrivé	140
L'admonestation	140
Souhails et vœux	141
Pour demander un service et remercier	141
Pour complimenter	141
Pour parler d'une tierce personne	142
LA FAMILLE	143
Comment on s'interpelle	143
Les enfants du conjoint	144
LES PROCHES ET LES AMIS	145
LES FÊTES DE FAMILLE	146
Les fiançailles	146
Le mariage	149
L'imposition du nom	152
La circoncision	154
LES FÊTES RELIGIEUSES ET VOTIVES	157
Le mois de l'Achoura	157
La fête de l'Achoura	158
Le mois du Mouloud	165
La nuit de la nativité (du Prophète)	166
La fête de la nativité	169
L'Aïd Sghir	177
L'apparition du croissant de la fête	177
L'Aïd El-Kébir	184
Le croissant de l'Aïd El-Kébir	184
Le jour de la fête	191
La dinette des enfants	196
Les saucisses	199
La cérémonie de la Hédia	200
Les mois et les nuits sacrés	215
Le croissant du Ramadan	215
La soupe du Ramadan	221
La 26 ^{me} nuit du Ramadan	226
Le mois de Rajeb	230
Kessaba	231

XIII

	PAGES
Le voyage et l'ascension nocturne (du Prophète)	234
Le mois de Chaâbane	235
Châbana	235
LES FÊTES AGRAIRES.	
Janvier	244
L'Ançra	247
L'AGRICULTURE	
Les labours précoces	251
Les moissons	253
Le dépiquage	254
Les labours tardifs (le maïs)	256
Les légumes	257
La noria	257
LES MÉTIERS	
La construction	260
Des maisons	264
De la mosquée et du hammam	269
Du four public	273
Des châteaux et des palais	274
La menuiserie	279
Les zellij et le plâtre ciselé	283
La ferronnerie	288
La ferblanterie	293
La bijouterie	294
Le tissage	297
La cordonnerie	306

 ERRATA

Page		au lieu de	lire
47	dans l'image	<i>qesriya</i>	<i>qeşriya</i>
52	ligne 16	<i>nzayh</i>	<i>nzayh</i>
56	ligne 16	<i>smek</i>	<i>şmek</i>
58	ligne 5	<i>tehti</i>	<i>teḥti</i>
58	ligne 20	<i>saub</i>	<i>şaub</i>
60	ligne 9	<i>uteq</i>	<i>utaq</i>

PREMIERE PARTIE

L'ARABE PAR L'IMAGE

UMUR EL-KTABA

Et-telmid ka i-qra f el-ktab. Hit ka i-kun sgir ka i-t'ellem el-ktaba b el-lapis (1) u hit ka i-bda y-^caref ka i-kteb b el-qlem u r-riša f el-kunnaš. Baš ma i-tkerfes ši l-kunnaš ka i-neššef el-mdad b en-neššaf.

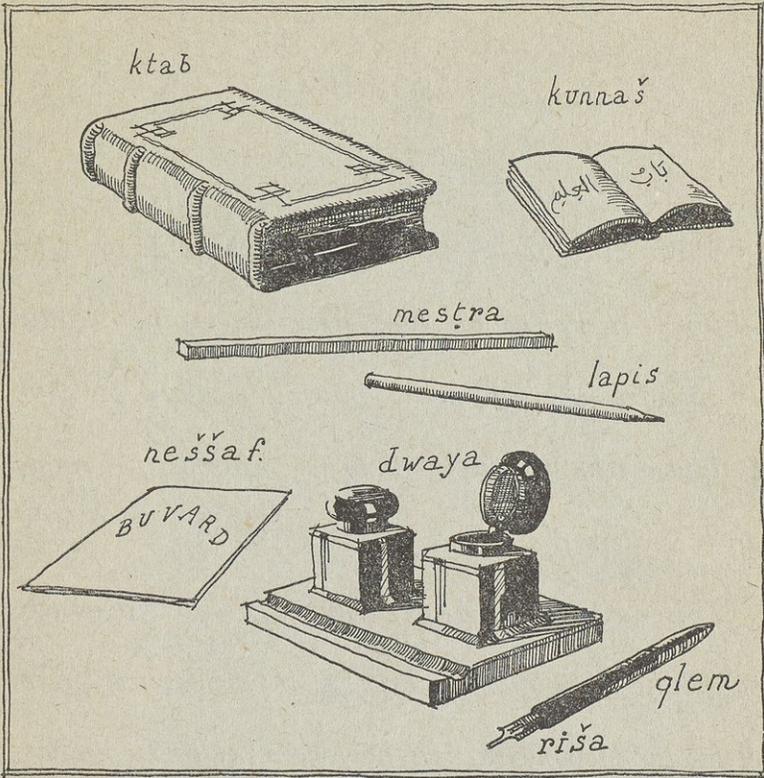
Ila bga y-^camel šter ka i-rfed el-meštra u i-ħeṭṭ-ha ^cal l-kaġit u i-šedd-ha mliħ baš ma y-^cawaj es-šter u i-setṭer b el-lapis au b er-riša.

Hit i-kemmel i-geṭṭi d-dwaya u i-jma^c ħwayj-uh.

*
**

Elli ma i-kteb ma i-qra i-dfen ras-uh f ħefra.

(1) syn. *qlem d el-ħfif.*

EXERCICE (2)

El-mḥaḍri ka i-ḡra f u i-kteb f el
šwiba.

El-mḥaḍri s-sḡir ka i-kteb ḡir b u l-kbir
ka i-kteb b u El-mdad ka i-kun
f Bla el-mdad ma ka i-nšef šī deḡya.

(2) Au cours de ces exercices l'article défini *el* devra être placé en tenant compte de la règle de l'assimilation du *l* à la première lettre du substantif lorsque cette lettre est une des lettres suivantes :

t ṭ d ḍ r s š z n j.

Tedders zenj, voir Méthode d'arabe parlé, volume I (Grammaire, Exercices, Corrigé des exercices, Lexique).

ES-SQWILA

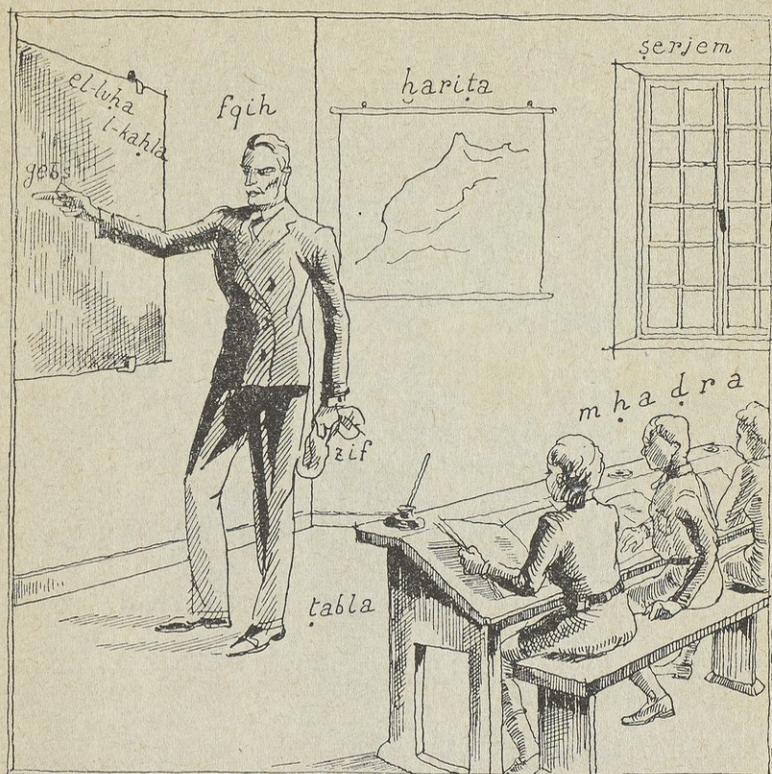
Bit el-qraya f es-sqwila ka i-kun dawwi ; ka i-kun fi-h serjem au kter mnin ka i-dhel eq-du. El-mħaðra ka i-gels-u °al l-kursi zuj b zuj au tlata b tlata u i-ketb-u °al eṭ-ṭabla f el-kunnaš b el-mdad au b el-qlem d el-ħfif.

El-fqih elli ka i-qerri-hum ka i-kteb b el-gebs °al l-luħa l-kaħla lli m°allqa f el-ħiṭ au i-wurri l-hum el-bladat f el-ħariṭa. Ĥit ka i-kemmel mel l-ktaba f el-luħa ka i-mseh-ha b ez-zif.

Men ba°d ma ka i-qra-u d-drari waħad es-sa°a ka i-ħerj-u l er-raħa.

*
**

El-msid ka i-siyid.

EXERCICE

El-mħaħra ka i-gelħ-u f d el-qraħa. Ka
i-tħenħt-u °al lli waqef guħħam ka
i-kħeb l-hum fi-ha b u f idħ-uh baħ
i-mħeħ-ha.

Bin u m°allqa l d
el-maħrib.

WOQT ER-RAĦA

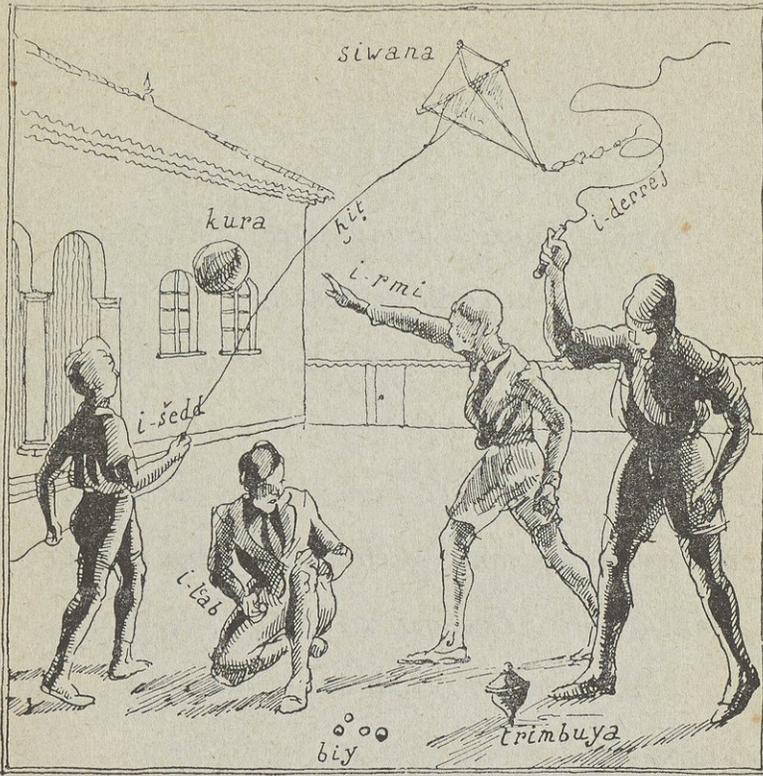
F woqt er-raĥa d-drari ka i-ħerj-u l l-mraħ d es-sqwila baš i-rtah-u men el-qraya. Fi-hum elli ka i-neqqez u i-jri u i-ġuwut u fi-hum elli ka i-rmi l-kura u lli ka i-tiyir siwana u i-šedd-ha b el-ħiṭ u lli ka i-derrej trimbuya u lli ka i-l^cab b el-biy u lli ka i-ġenni u lli ka i-tkellm-u ma^ca ba^cd-hum u lli ka y-akul ši ĥaja au i-šreb men el-bezbuz u lli ka i-mši i-tesbal f bit el-ma.

Ħit ka i-sali woqt er-raĥa i-šeffr-u l-hum b eš-šeffara au ka i-ḍerb-u l-hum en-naqus baš i-tjem^c-u u i-deħl-u ^caud l bit el-qraya.

U ila ṭah-et eš-šta f woqt er-raĥa i-bqa-u d-drari ka i-la^cb-u taħt en-nbaħat.

*
**

Riyiħ te-rtah.

EXERCICE

Waḥad ka i b el-meswiṭa. Waḥad
ka i b idd-uh. Waḥad gales °ala rokba
u nuṣṣ ka i u l-aḥor ka i-ṭleq (3)
f es-sma u i dyal-ha f idd-uh.

(3) ne prend pas l'article.

BNADEM

Ej-jasad huwa s-sarya d er-ras. Fi-h ş-şder elli fi-h r-riya baš ka i-tneffes bnaDEM u l-qelb elli ka y-^caṭi' d-demm u l-kerš faš ka t-kun el-kebda u l-ma^cda (4) u l-mšaren fayn ka t-kun el-makla. El-ṭraf (5) dyal ej-jasad huma l-iddin baš ka i-šedd u i-^canneq u i-ḥdem u i-ḍreb u r-rejlin baš ka y-uqef u i-mši u i-jri u i-neqqez u i-rkel.

Ila bġa bnaDEM i-riyiḥ dat-uh ka i-gles (6) au i-n^cas.

Elli ma i-qder ši i-nuḍ u i-mši ka i-tsemma zehḥaf. Elli ^cama au meqtu^ca l-uh idd wulla rjel ka i-gul-u l-uh ma^cdur.

*
**

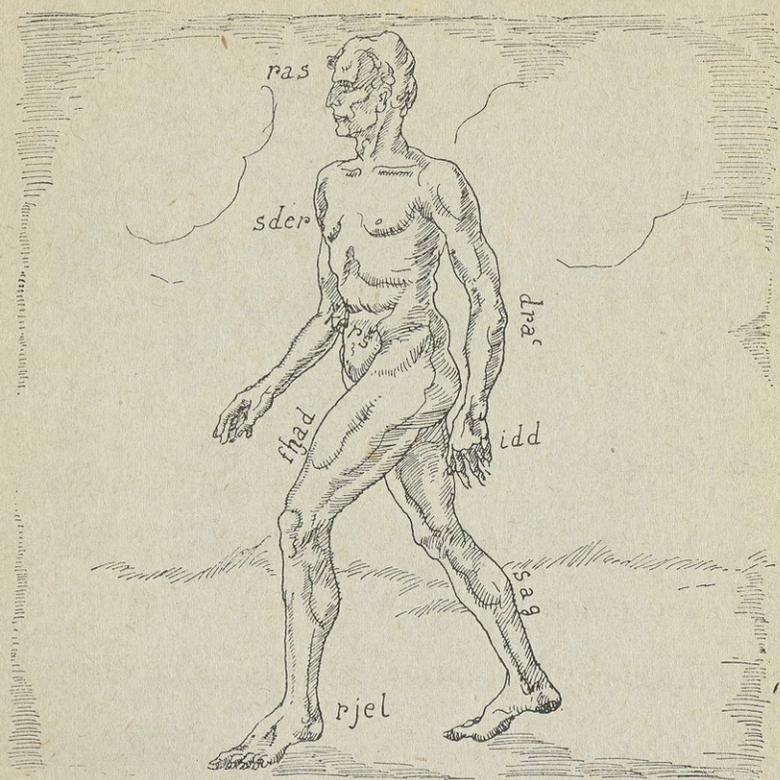
BnaDEM fehḥar ʿllah.

Lehla i-nqeš men-ha ^cadda.

(4) syn. m^cida.

(5) voir Tome I (3me édition) note 11, page 19.

(6) syn. g^cad.

EXERCICE

El-kesda dyal bnadem mrekkba men er-ras u
 s-sder u l-qwaym. baš ka i-ħemmem u
 i-fhem ; °ali-ha ka i-semmi-we-h soltan el-kesda.
 baš ka i-tneffes. El-makla ka t-teħdem
 f u baš ka i-ħemm au i-šedd
 au i-ħreb au i-ħfed au i-ħdem au i-kteb. u
 u baš ka i-mši au i-jri.

RAS BNADEM

*Er-ras huwa soltan ej-jasad u maħall l-^caqel ;
bi-h ka i-ħemmem el-insan u i-fhem u i-t^callem. Ila
uqa^c l-uh fi-h ši ħaja i-ħmaq au i-hbel. Elli teqta^c
l-uh ras-uh te-mši l-uh nefs-uh.*

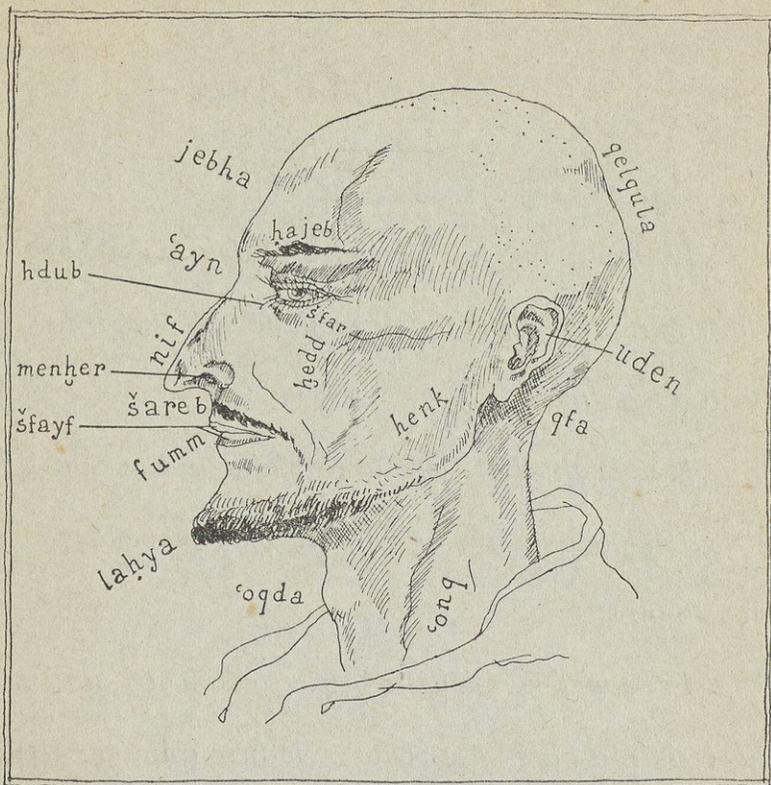
*Elli kan bekri ka i-qtat^c r-rus b es-sif ka i-tsemma
siyyaf u l-yum ma bqa ši had eš-ši ; elli ħekm-u
^cali-h b el-mut ka i-ṭurq-u-h b el-barud au i-qeṭṭ^c-u
l-uh ras-uh b el-qerta.*

*El-mġarba ka i-ħessn-u rus-hum b el-mus d
le-ħsana.*

*F daħel er-ras ka i-kun el-muħħ u f wuṣṭ
el-fumm ka i-kun es-snan u l-lsan.*

*
**

T-fut er-ras u t-ji fayn bġa-t.

EXERCICE

Bnadem ka y-akul u i-šreb u i-tkellem b
 uh ; ka i-šuf b uh ; ka i-sma^c b uh ;
 ka i-šemm b uh ; u ka i-ħelli-
 hum er-rajel zina l l-ujuh. baš ka i-remmeš
 ida qas-t-uh ši ħaja f 'ayn-uh u bi-h ka i-ğemmed
 'ayn-uh ida ja i-n^cas ; tefkira l temra lli
 'aṭa-t-ha umm-na ħuwa l bu-na adem f ej-jenna
 u kla-ha u ma bla^c-ha ši ħit tfekker l-ušaya dyal llaħ
 lli nha-h 'ali-ha ma y-akul-ha ši.

LBAS L-URUBBAWIYIN

*En-nšara ma ka i-lebs-u ši l-lbas wasa^c bħal
l-mselmin. Ka i-lebs-u l-lbas điyiq elli ka i-liq l
ej-jri u l-ħedma.*

*Mel l-taħt ka i-lebs-u l-qmejja u l-garsun d
el-kettan au d le-ħrir u t-tqašer b el-gebbađat (6)
dyal-hum.*

*Es-sebbađ ka i-ťell^c-u-h b eť-ťella^ca u l-qmejja
ka i-ziyin-u-ha b el-gerbađa d le-ħrir mluwun. Ila
mat l-hum ši waħad ka i-dir-u-ha kaħla.*

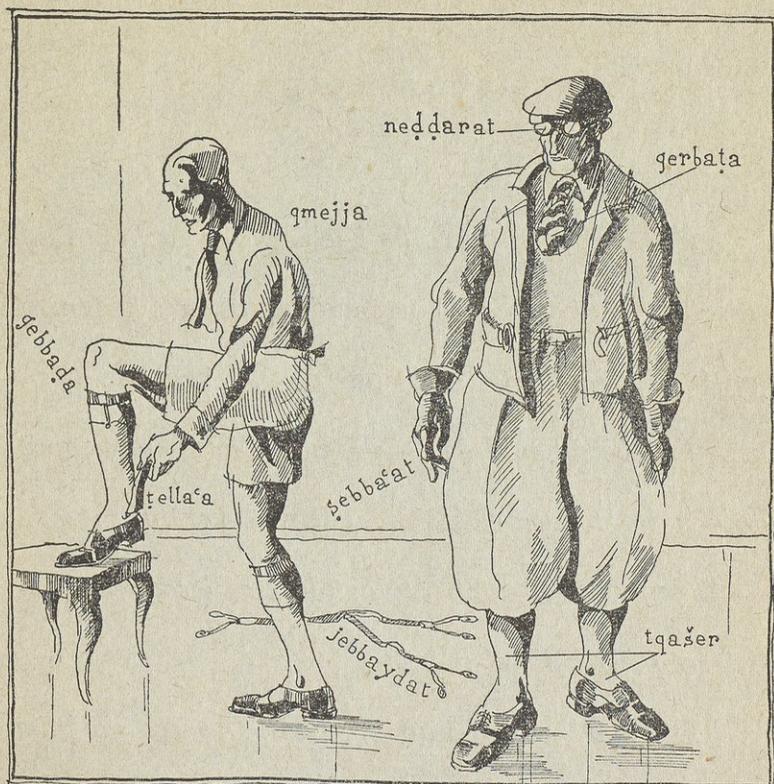
*Ba^cđ l-merrat ka i-dir-u f idd-hum eš-šebba^cat
(7) u f ^cayni-hum en-neđđarat ^cal eš-šems au baš
i-šuf-u mliħ.*

Tħezzem u trezzem.

(6 bis) syn. *mgebta* pl. *t*.

(7) syn. *šebba^ciyat*.

EXERCICE

Er-rajel lli labes ġir u ka i-*tella*^o
s-sebbat b Et-tqašer dyal-uh meqbu^{ti}n
b L-aħor labes u F ^oayn-
uh u f ^oanq-uh u f idd-uh u
f el-ar^q mnezzlin

LBAS EN-NŞARA

Mel l-fuq, en-nşara ka i-lebs-u s-serwal twil au gulf ka i-refd-u-h b ej-jebbaydat au ka i-ħezzm-u °ali-h b eş-şemta u l-bed°iya (8) u l-kebbuť.

F el-berd ka i-zid-u i-lebs-u °ala had eš-ši kebbuť kbir u ila taħ-et eš-šta ka i-lebs-u kebbuť kbir d el-mşemma° b el-qobb wulla blaš. Elli ma °and-uh ši l-qobb ka i-dir el-mđell.

Elli ka i-kmi fi-hum ka i-kmi l-garro au řaba řa°ra f sebsi qşir (9).

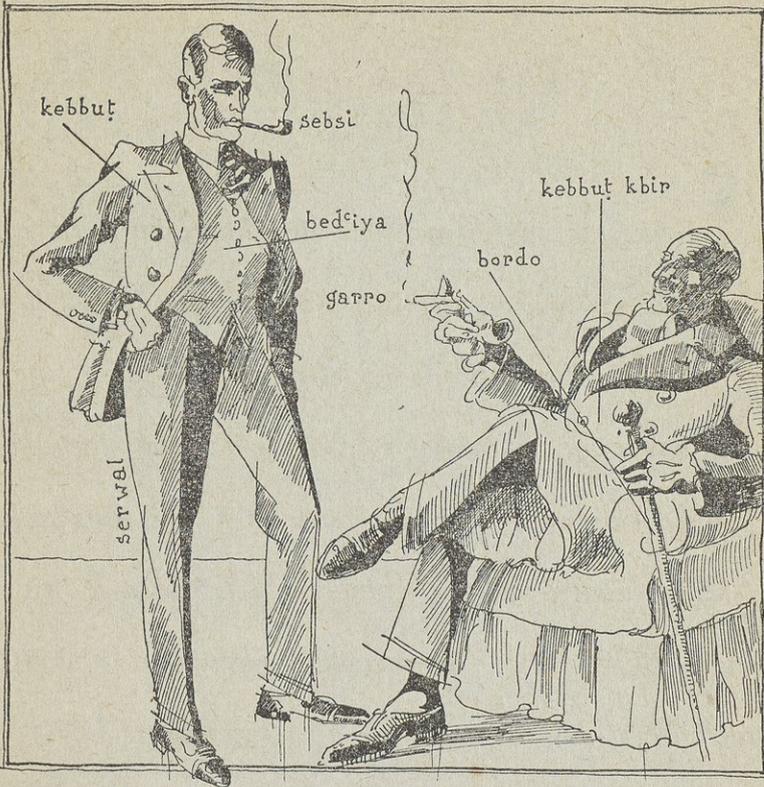
Ba°đ el-merrat ka i-şedd-u f idd-hum el-bordo baš i-tsara-u f ez-zenqa.

*
**

El-bordo unis f el-msarya.

(8) syn. *sedriya*, *seddatiya*.

(9) syn. *pippa*.

EXERCICE

*F eḍ-ḍar au berra ida kan el-ḥal dafi en-neṣrani
ma ka i-lbes ġir u u Ida kan
el-ḥal sḥun ka i-zuwul F woqt el-berd
i-lbes Ba^cḍ el-merrat ka i-tmešša b f
idd-uh. En-nṣara b ez-zaf fi-hum elli ka i-kmi-
u au*

LBAS EL-MSELMIN

El-keswa d el-meḥṣur elli ka i-kun fi-ha j-jabadul (10) u l-bed^oiya u s-serwal ka i-lebs-u-ha n-nas d el-mdina ktir eš-ši f el-mrasi u i-qul-u l-ha lebsa mersauya ^oala qibal men bekri kan ka i-lbes-ha r-rays u l-baḥri u t-ṭobbji. F ktir eš-ši ka t-kun had el-keswa dyal l-melf b l-^oamara u t-tersan d le-ḥrir. Kayn elli ka-i-lbes fuq men-ha l-fuqiya u i-tḥerref ^oali-ha b el-mejdul u š-škara au l-kummiya.

El-mejdul ka i-kun dyal le-ḥrir u š-škara dyal ej-jeld meṭruz b le-ḥrir u l-kummiya dyal l-fedḍa au n-nḥas b el-qebḍa dyal l-^oud au l-^oaḍam au l-kerkeddan (11).

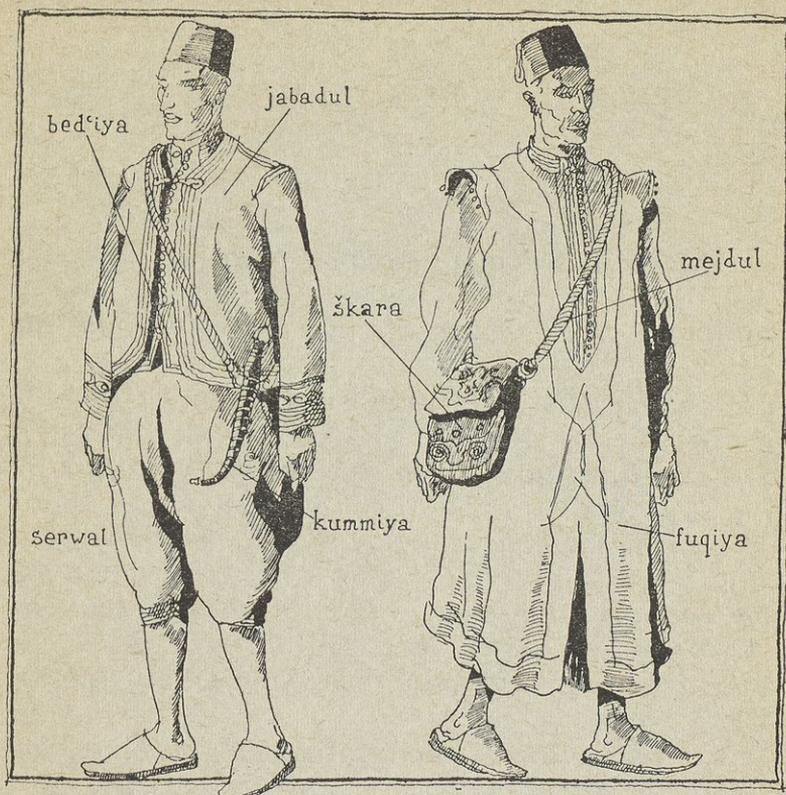
*
**

Kull ši ḥsara men ġir el-melf tjara (12).

(10) syn. *jabadur*.

(11) syn. *kerkdan*.

(12) souvent prononcé *djara*.

EXERCICE

..... ka i-lebs-u-ha n-nas taħt ej-jellaba
au ; ma ka i-lebs-u-ha ħerfiya ġir el-baħriya
u n-nas elli ħeddamin f el-qhawi. Had en-nas waħad
fi-hum mħerref u l-aħor ka
i-qul-u l-uh tani j-jabadur : ma ka i-terbeġ ši f
el-guddam bħal

LBAS EL-MSELMIN

Ga° n-nas dyal l-mdina ka i-lebs-u j-jellaba ;
elli huma mel l-a°yan au lli la bas °ali-hum ka
i-lebs-u j-jellaba d el-ğonbaj ; l-uğrin ka i-lebs-u
j-jellaba l-meṭluqa ; kayn fi-hum elli ka i-ğeṭṭi-h.

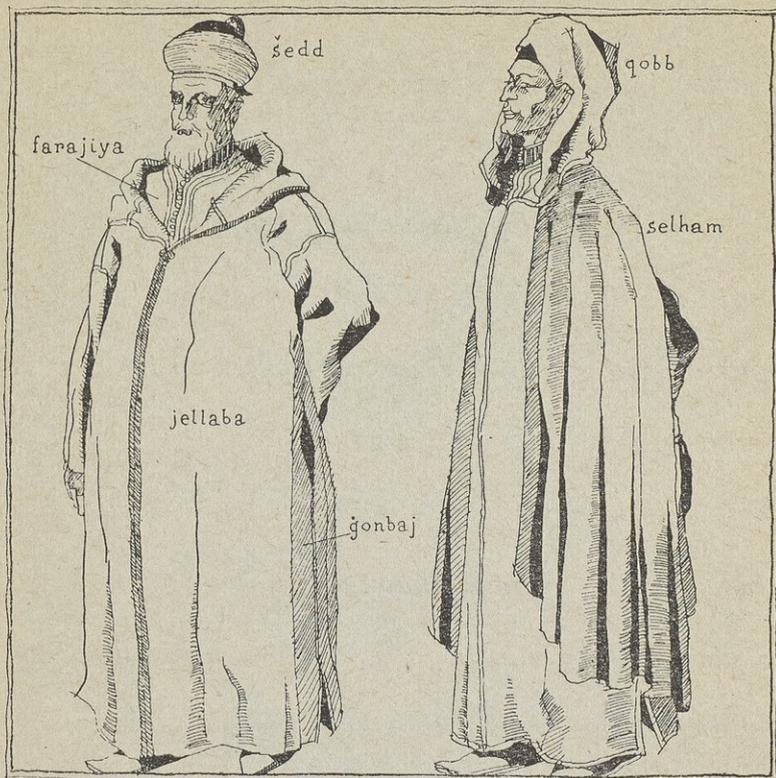
En-nas el-kbar u l-a°yan u l-fuqaha ktirt-hum
ka i-lebs-u l-farajiya u hiya dyal tub tqiq ka
i-dir-u-ha fuq el-qoṭṭan au l-bed°iya taḥt ej-jellaba.

F iyam el-berd kaynin en-nas elli i-lebs-u selham
tqil fuq ej-jellaba bḥal d eṣ-ṣuf au d l-uber u f eṣ-ṣif
ka i-lebs-u-h ḥfif dyal serga au d el-bziwi.

Mwalin el-badiya ka i-lebs-u j-jellaba u
s-selham dyal eṣ-ṣuf.

*
**

°adu-k duz °ali-h ji°an, la d-duz °ali-h °aryan.

EXERCICE

Hadu, nas mel l-mdina labsin lbas el-muḍa.
Eš-šibani dayr f ras-uh u ḍahra men
taḥt Eš-šabb mjeṭṭi ras-uh b ej-jellaba
u .amma dayr-uh °ala ketf-uh. El-fšala dyal
had ej-jlaleb ka i-gul-u l-ha dyal l-gonbaj.

LBAS EL-MSELMIN

El-qeššaba ka i-lebs-u-ha l-ħemmala (13) u ši mel l-m°allmin bħal l-gezzara u l-ħaddada. Ka t-kun men eš-šuf u ktir eš-ši mħeṭṭeṭa, kmam-ha qšar u °onq-ha b el-fetħa au s-serrifa.

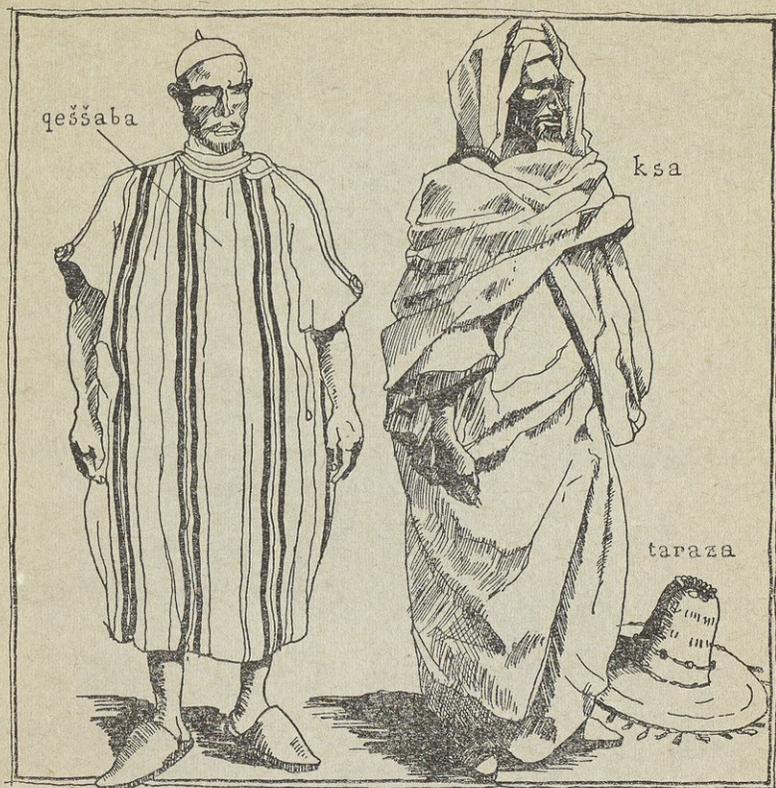
El-ksa dyal eš-šuf ka i-šmel-ha l-°arubi fuq ħwayj-uh u f el-mdina kayn tani lli ka i-tešmel bi-ha walaynni ka t-kun ħfifa. L-uzara u n-nas dyal đar el-mehzen ka i-lebs-u-ha f ej-jem°a u l-°ayad.

Hell l-badiya ka i-lebs-u taraza f eš-šif °al eš-šems ktir eš-ši f woqt le-ħšad. El-ħiyyala dyal-hum ka i-dir-u °ala jnab taraza nwauš elli ka i-nešš-u °ala ujuh-hum ed-debban ħit ka i-kun-u ġadyin °al l-ħil.

*
**

El-meksi b dyal en-nas °aryan.

(13) syn. zerzaya.

EXERCICE

°Isawa u Ḥmatša f woqt et-teḥyar u l-gezzara
f woqt el-ḥedma ka i-lebs-u El-wazara u
ktir men el-kuttab f ḡar el-meḥzen ka i-lebs-u
u n-nas el-kbar dyal l-badiya ḡatta huma ka
i-lebs-u-ha. L-°arubiya Ka i-lebs-u °ala wudd
eš-šems.

LBAS EL-MSELMIN

El-ktir mel l-mġarba ka i-lebs-u r-rezza °al l-kifiya d el-blad fayn huma. F el-badiya ka i-lebs-u-ha ħerfiya y-°ani bla ʔerbuš. Kaynin elli ka i-kebb-r-u-ha bħal Zayan u lli ka i-seġġ-r-u-ha bħal nas d Sus.

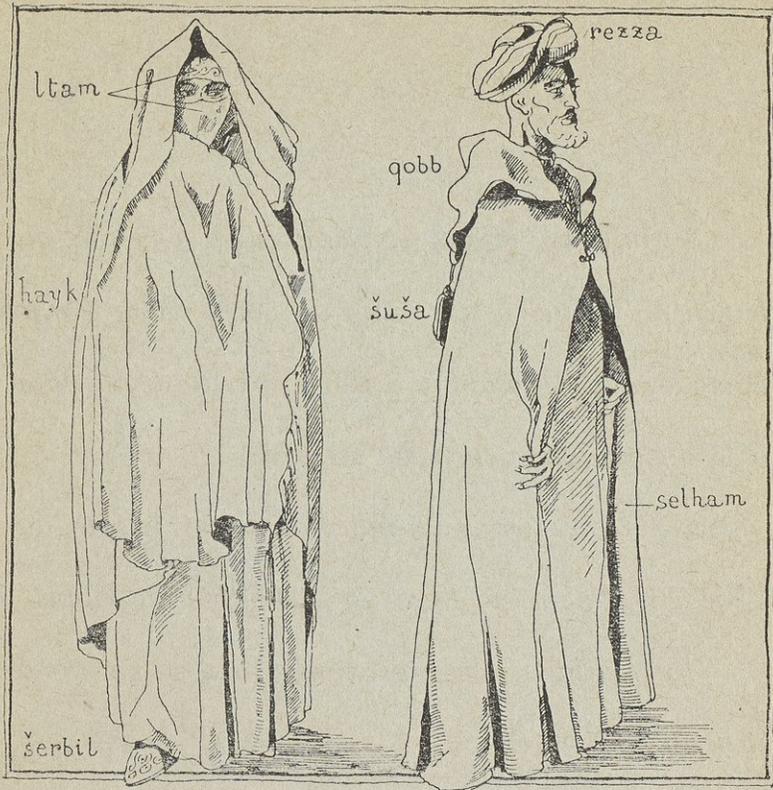
El-qobb d es-selham ka i-kun mziyin b eš-šuša ; ka i-ġeṭṭi-u bi-h ras-hum f iyam eš-šta u l-berd u ba°d el-merrat ka i-ħeddm-u-h l rfud ba°d le-ħwayj bħal es-sukkar u l-biḍ u l-ħubz.

El-mra ila bġa-t te-ħrej °ala berra ka t-lettem b el-ltam u t-leħħef b el-ħayk u te-lbes eš-šerbil. Kull-ha ka te-lbes °al l-qa°yda d blad-ha.

F er-rbaṭ u Sla ka i-lebs-u l-°ayalat es-sraul dyal l-kettan f rejli-hum u r-riħiya kaħla.

**

Ma i-tbeddel f šaħb-ek ġir el-ħayk.

EXERCICE

*El-mra ma ka t-ħrej ši men eđ-đar illa mğeṭṭya
b u ujuh-ha b u f rejli-ha
. ka i-lebs-u-ha f el-ğalib mwalin el-badiya
u ka y-aml-u fi-h le-ħwayj elli šra-u-hum
men es-suq. Es-selham i-kun mziyin b*

LBAS EL-MRA F ED-DAR

El-mra ka te-lbes et-tšamir dyal l-kettan au le-ħrir au ŧ-šabra u fuq menn-uh qofčan dyal l-melf au s-serga au l-mwubbra u fuq menn-uh dfina rhifa biða au mluwuna meṭruza au blaš.

Ka t-tħezzem b el-mḍemma dyal le-ħrir au s-sqelli b el-bzim au l-fekrun d el-feḍḍa au d-dheb.

Ka t-šedd ras-ha b es-sebniya u t-tħezzm-uh b el-ħerraz.

F rejli-ha ka te-lbes eš-šerbil d el-mwubber meṭruz b le-ħrir au s-sqelli.

Hit ka te-bgi l-mra t-ziyin ka t-akker b l-akar u t-suwak b es-swak u t-ħenni b el-ħenna u d-dir r-riħa au l-ġalya.

*
**

Serr el-mra huwa l-lbas.

EXERCICE

El-mra ka t-gejti ras-ha b d le-ħrir u
ka t-ħezzem °ali-ha Ka te-bda l-lbas b
u ka t-tebba° l-uh u men fuq u ka
t-tħezzem b u ka te-tni l-kmam dyal
°al l-kmam dyal l-qoftan u d-dfina.

LE-ḤLI

Ga° l-°ayalat ka i-lebs-u d-dbalej u l-ḥwatem.
El-msaken ka i-lebs-u-hum dyal en-nḥas au l-fedḍa
u lli la bas °ali-hum ka i-lebs-u-hum dyal ed-dheb.

En-nsa d el-badiya ka i-ḥellel-u ḥwayj-hum
°ala sder-hum b el-ḥollalat dyal l-fedḍa, mnebbtin
ba°ḍ el-merrat b l-°aqiq.

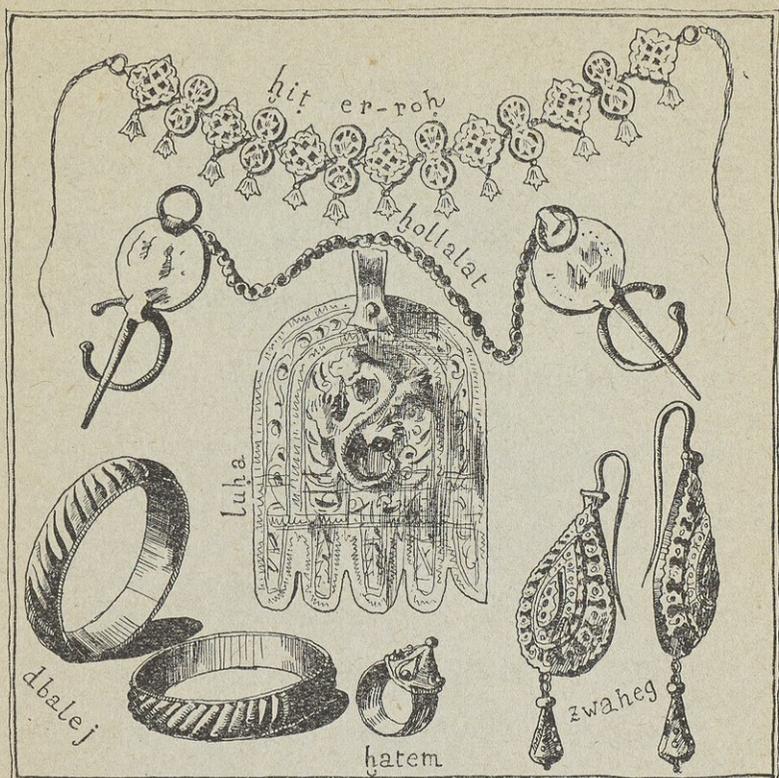
El-luḥa d el-mḥammsa ka i-°allq-u-ha f
sder-hum °al ez-zina u °al l-°ayn. F el-mdina
ktirt-hum ka i-°allq-u-ha dyal ed-dheb.

Ez-zwaheg ka i-kun-u dyal ed-dheb u ba°ḍ
el-merrat mnebbtin b le-ḥjer el-ḥorr ka i-dir-u-hum
ḡir en-nas d el-mdina.

Ḥiṭ er-roḥ dyal ed-dheb elli ka i-kun ḥta huwa
mnebbet ba°ḍ el-merrat ka i-lebs-u-h l-°ayalat d
el-mdina °al ej-jebha ktir eš-ši f l-°ayad u l-fraḥat.

**

Le-ḥli ḥejj u ḥaja.

EXERCICE

Hit ka te-bgi l-mra t-ziyin ras-ha ka te-lbes
 f işba^c-ha u ka te-lbes f ras-ha
 u ka t^c-alleq f iddi-ha u f şder-ha.
 L^c-arubiyat ka i-şedd-u l-izar dyal-hum b

ES-SEBBAṬ

Er-rjal u d-drari ka i-lebs-u l-belġa u l-bnat u l-^oayalat ka i-lebs-u š-šerbil. El-belġa t-kun d ej-jeld, biġa au šefra u š-šerbil ka i-kun dyal ej-jeld biġ au mluwun au dyal l-mwubber meṭruz b le-ħrir au b es-sqelli.

.Ehl eš-šaħra ka i-lebs-u n-n^oala.

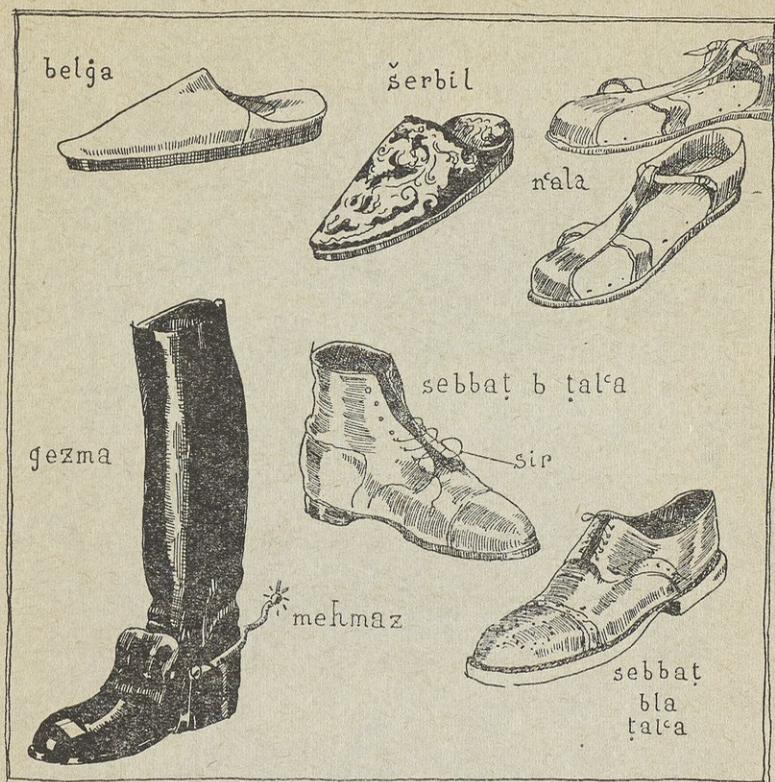
El-meskin ka i-mši b le-ħfa.

En-nšara ka i-lebs-u s-sebbaṭ b ta^oa au bla ta^oa ka i-rebṭ-u-h b es-sir u l-ħiyyala dyal-hum ka i-lebs-u l-gezmat b el-mehmaz. L-^oayalat dyal-hum ka i-lebs-u s-sebbaṭ bla ta^oa b gedmiya ṭwila.

Es-sbabeṭ ħit ka i-bla-u ka i-mešħ-u-hum b es-siraj u l-belġa u š-šerbil ma ka i-tmešħ-u ši, ħit ka i-bla-u ka i-beddl-u-hum.

*
**

Elli mwalef b le-ħfa i-nsa sebbaṭ-uh.

EXERCICE

El-mġerbi ka i-lbes u ŧ-ŧaħrawi
El-mra l-mġerbiya ka te-lbes L-urubbawiyin
ka i-lbes-u b au bla Ka
i-rebġ-u-hum b El-ħiyyala ka i-lbes-u
u ka i-dir-u fi-hum baš i-hemz-u l-^oaud,

EŠ-Š^cAR U L-UŠAM

*Er-rjal ka i-ħelli-u l-laħya b l^cazri dyal-ha
u š-šareb.*

*Ida kân-u š-šwareb ṭwal ka i-gul-u l-hum
l^cazafer.*

*Eš-šubban el-yum ktirt-hum ka i-ħessn-u
l-laħya b el-mus au ka i-ħerb-u-ha b el-makina ħta
te-bqa ġir teshiba u fi-hum elli ka i-rebbi l-frizi.*

*F ba^cđ el-qbayl er-rjal ka i-dir-u l-geṭṭaya au
n-nwađer.*

*El-drari ka i-ħessn-u ras-hum u ba^cđ el-merrat
ka i-ħelli-u l-gern. L-ihud ka i-ħelli-u l-gešša.*

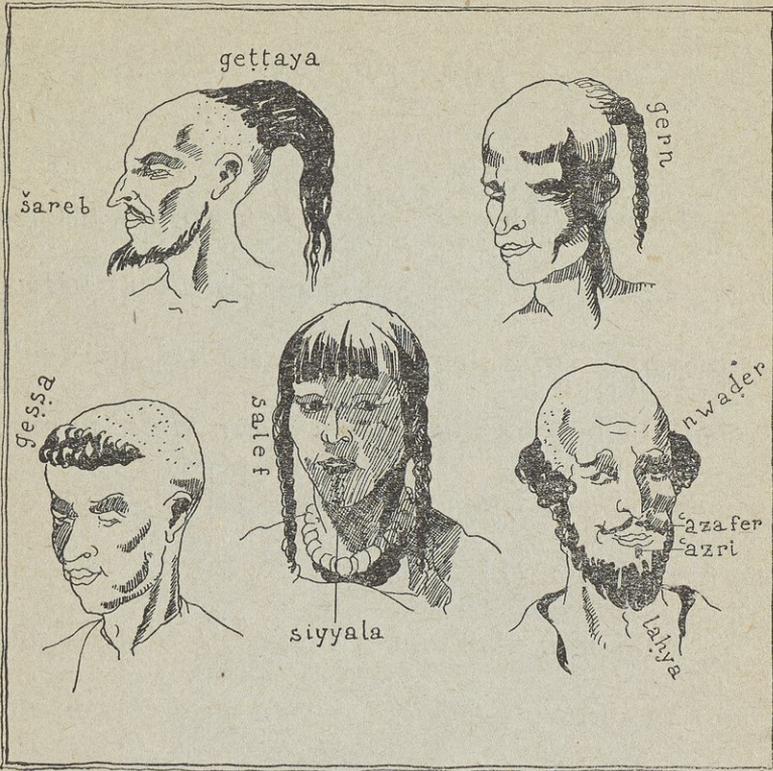
*L^cayalat ka i-ħelli-u s-salef u kaynin elli ka
y-ušm-u.*

*L-ušam elli taħt el-fumm f ed-dqen ka
i-semmi-we-h s-siyyala.*

*
**

S^obħan men mziyin (14) ujuh r-rjal b el-lħi.

(14) pour *i-ziyin*.

EXERCICE

Isawa ka i-rebbi-u Ed-drari ka i-rebbi-
u au Rjal l-ħauz ka i-ħelli-u
Eš-šareb ila kan twil ka i-tsemma Bin el-laħya
u l-fumm kayn En-nsawat ka i-kebbt-u
L-ušam elli f ed-dqen ka i-tsemma

LBAS ER-RAS

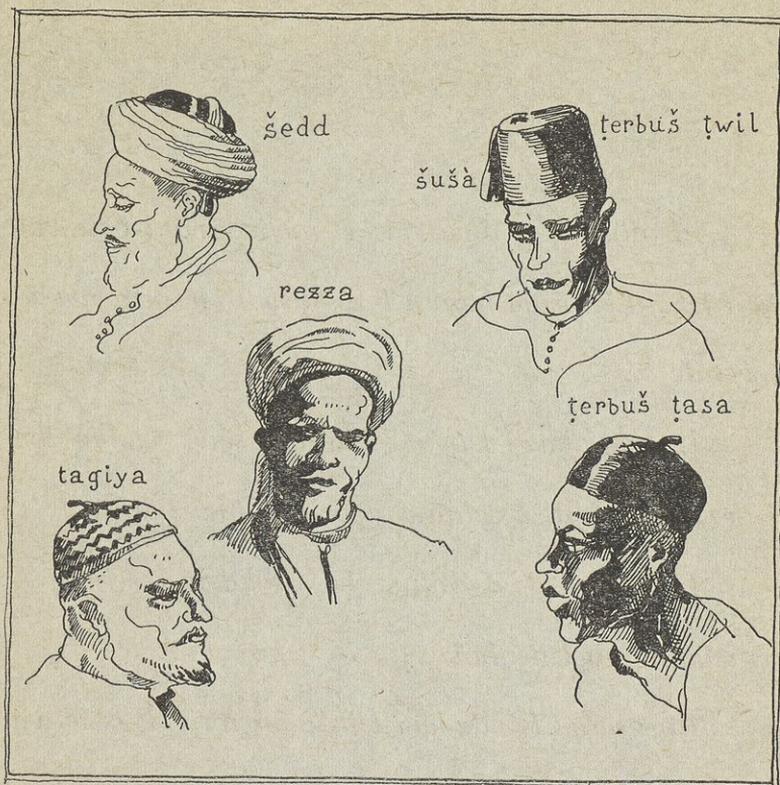
En-nas el-kbar f el-mdina ka i-lebs-u š-šedd u huwa r-rezza b el-qaleb ; es-sġar ka i-lebs-u ʔ-ʔerbuš eʔ-ʔwil b šuša meftula au ʔ-ʔerbuš ʔasa b eš-šuša wulla blaš. Eʔ-ʔrabeš eʔ-ʔwal ka i-ji-u men Mašer au men Tunes u ʔ-ʔrabeš ʔasa ka i-ji-u men blad Eʔ-ʔalyan au men Namsa.

Ba^c d men el-m^callmin u n-nas f eđ-đar dyalhum ka i-lebs-u t-tagiya d eš-šufa au d el-qton elli ka i-ʔsaub-u b es-sennara.

F el-badiya r-rjal ka i-lebs-u r-rezza d el-ħayati bla ʔerbuš u kaynin elli ka i-ħelli-u ras-hum^c aryan ktir eš-ši d-drari u l^cazara.

*
**

Er-rezza ka t^camel l-ħiba.

EXERCICE

F el-ğalib el-foqya ka i-lebs-u u
ř-řebban ka i-lebs-u u ba`d eř-řnay`iya ka
i-lebs-u au El-m`allmin ka i-lebs-
u řerfiya. Mwalin el-badiya ka i-lebs-u f
el-ğalib

LBAS ER-RAS

*El-mħazniya dyal ġar el-meħzen u l-bašawat
ka i-lebs-u š-šašiya ħamra b eš-šuša d le-ħrir ma ši
meftul.*

*L-ihud ka i-lebs-u š-šašiya sġira kaħla ka
i-nezzl-u-ha °al l-qelqula d er-ras dyal-hum.*

*L-°ayalat d el-badiya ka i-šedd-u ras-hum b
es-sebniya au l-kenbuš.*

*En-nšara f l-°ada ka i-lebs-u š-šemrir. F eš-šetwa
ka i-kun dyal l-melf u f eš-šif i-kun dyal ed-dum
au dyal l-kiriya. El-ħeddama dyal-hum u n-nas elli
ka y-°aml-u r-riyaġa au lli ka i-saft-u ka i-lebs-u
l-gorra.*

*
**

Ila bqa r-ras ma °adem šašiya.

EXERCICE

*L-ihudi ka i-lbes l-kaħla u l-mħazni ka
i-lbes l-ħamra mziyina b El-mra d
el-badiya ka te-lbes En-neşrani ka i-lbes
u f el-ħedma au s-sfer ka i-lbes*

EL-KUZINA

*El-kuzina d en-nšara đauya u mrettba kull
ħaja f maħall-ha.*

*Ka i-ṭiyib-u fi-ha l-makla u l-ħalwa b le-ħṭeb
au l-faħer au l-gaz au t-trisinti f el-ferran d le-ħdid
elli ka i-kun ba^cđ el-merrat mzeddej.*

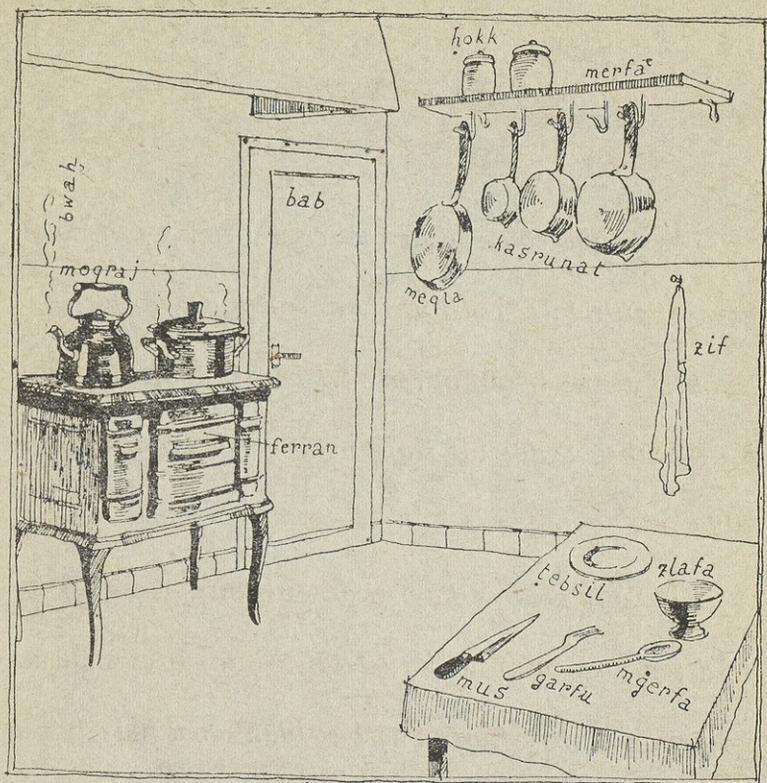
*Ida kan had el-ferran kbir i-qedd-u i-seħħn-u
bi-h đ-đar kull-ha b ej-j^cāb d el-ma šhun.*

*Baš ed-duħħan u l-bwaħ ma i-wusseħ šī
l-kuzina u ma y^cabeq-ha šī ka i-dir-u daymen
mdeħna kbira fuq el-ferran.*

*El-ħaja lli ġadi i-ṭiyib-u-ha ka i-šaub-u-ha
ba^cda fuq eṭ-ṭabla bħal teqšir el-ħođra u teqṭi^c
l-lħam u tešwab el-biđ u l-ħut.*

*
**

El-fayda f et-tertib.

EXERCICE

El-makla ka t-tib f fuq el
 ka i-hrej men fumm El-ħut u l-btata u l-bid
 ka i-teqla-u f m°allqin f
 elli fuq el-merfa° ka i-kun fi-hum l-iqama.
 ka i-mesh-u fi-h l-iddin u l-mwa°an. Fuq eṭ-tabla
 mnezzel baš ka i-qeṭṭ°-u l-lħam u i-qešr-u
 l-ħoḍra u u baš ka i-ħerrk-u l-makla
 u u fayn ka i-dir-u l-iqama.

HWAYJ EN-NDAFA

Kull ɗar men ɗyur en-nšara ma i-ħta-ha ši
ħwayj en-nɗafa. Bi-hum ka i-neqqi-u ɗ-ɗar mel
l-ğobra u mel l-ankbut u mel l-useħ fayn ma kan.
Ka i-šetṭb-u ɗ-ɗar u i-siyiq-u-ha u i-jeffef-u-ha kull
nhar.

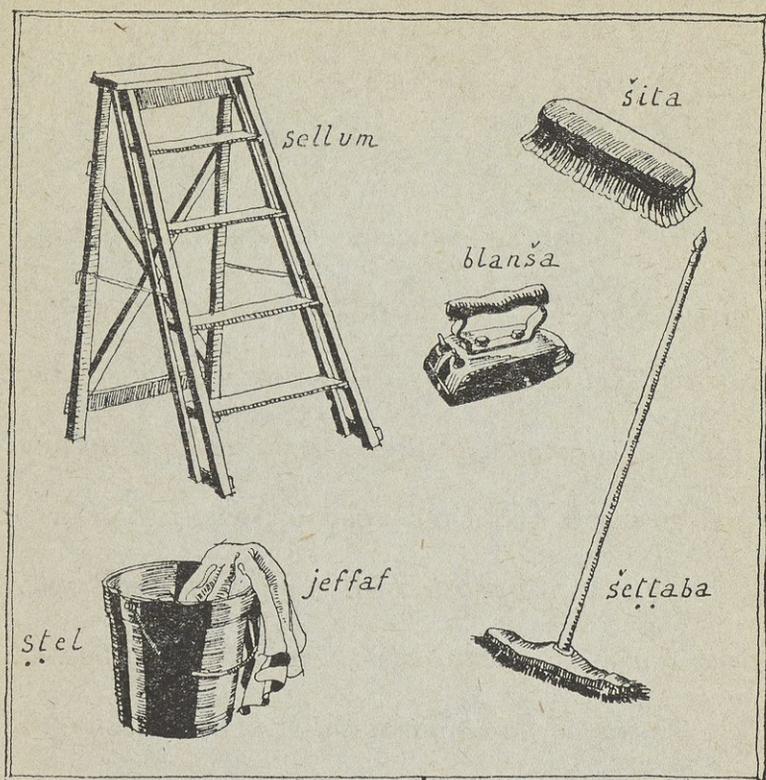
Hwayj el-lbas ka i-neɗɗf-u-hum b eš-šita au
ka i-šebbn-u-hum au ka i-ṭebħ-u-hum b es-suda au
l-lyan u i-ɗerb-u-hum (15) b el-blanša baš ma i-bqa-u
ši mkemmšin.

Le-ħwayj d el-kettan ka i-nešši-u-hum b en-nša
ba°d el-merrat qbel la i-ɗerb-u-hum b el-mešluħ.
El-blanša ka te-šhen b et-trisinti au b el-faħer.

**

Ida ğelb-u-k b ej-jdid ğleb-hum b et-tešbin.

(15) syn. *ṭleq, šleħ*.

EXERCICE

Ka i-šelh-u le-ḥwayj b u i-šiyit-u-hum
b Ka i-šettb-u ḍ-ḍar b u i-jeffef-u-ha
b Ka y-°aml-u l-ma f u fi-h ka
i-šellel-u

. °alaš ka i-ṭel°-u baš y-ušl-u l waḥd
el-muḍa° °āli šwiya.

ES-SLAḤ...

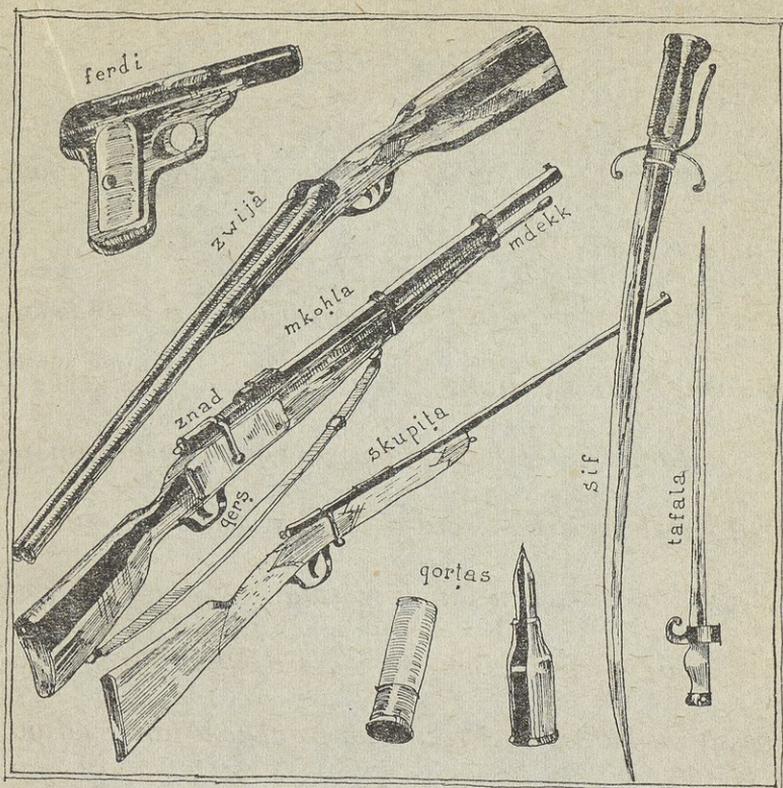
*El-fesyānat u l-bwales ka i-kun °and-hum
el-ferdi ka i-ṭhezzm-u bi-h. L-°asker u l-mḥazniya
ka i-refd-u l-mkoḥla u ka i-ṭhezzm-u b tafala. Baš
i-ḥerj-u l-°amara ka i-ṭell°-u z-znad u i-dir-u qorṭasa
f bit en-nar u i-redd-u z-znad u i-jebd-u b el-qerš.
El-mdekk ka i-mesh°-u bi-h j-ja°ba d el-mkoḥla.
Bekri kan-u ka i-dekk-u bi-h l-barud f ej-ja°ba.*

*Eš-šiyad ka i-šiyid eš-šid el-kbir b ez-zwiya u
s-sġir b es-skupita.*

*Es-sif ma ka i-refd-u-h daba ġir el-fesyānat u
l-ḥiygala d l-°asker u ši nas mel l-ḥašiya d es-solṭan.*

*
**

Elli ma °and-uh ḥu-h ma °and-uh slaḥ.

EXERCICE

L-^oasker ka i-neqqi-u b ; ka
i-ħell-u-ha b u i-^oammr-u-ha b Baš
i-ħerrj-u l-^oamara i-jebd-u Woqt et-teħrab
au l-barud ka i-rekkb-u fi-ha El-graydiya ka
i-refd-u u kan. Mwalin el-ħil ka i-refd-u
f blašt et-tafala. Eš-šiyjad ka i-šiyid b au
b

...U L-FLUS

*El-flus ka i-kun-u kwaget au feđđa au nikel
au nhas.*

*Şuldi ka i-qul-u l-uh hams ujuh u zuj şuldi ka
i-qul-u l-ha °aşr ujuh.*

*Hamsa şuldi ka i-qul-u l-ha getş au belyun u
zuj d el-gruš ka i-qul-u l-ha rba°iya au zuj d
el-belyun au hasani au °aşra şuldi.*

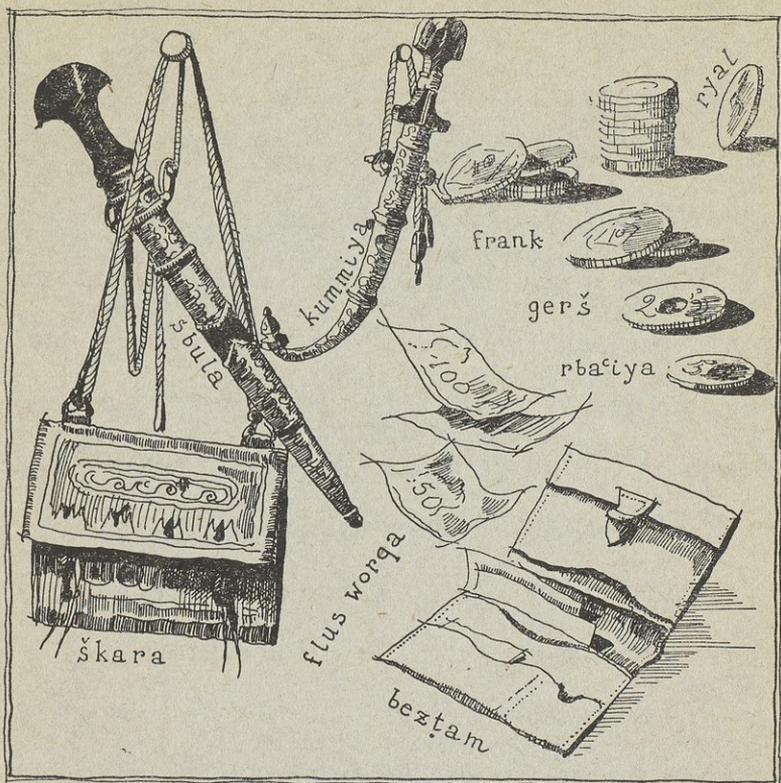
*Zuj d er-rba°iyat ka i-gul-u l-hum frank au
bessiṭa u hamsa d el-frank ka i-gul-u l-hum ryal au
duro.*

*El-flus worqa ka i-ddar-u f el-bezṭam u l-flus
sekka ka i-ddar-u f eš-škara.*

*El-kummiya ka t-kun m°auja mel l-taḥt u
s-sbula ka t-kun şwiba. Ej-jwa dyal-hum ka i-kun
menquš.*

*
**

Fliyis °ala fliyis ka i-wulli k"diyis.

EXERCICE

..... ṣwib u m[°]auja. Er-rajel ka i-her-
 ref u ka y-[°]amel f jib-uh ; u f el-beṭṭam
 ka y-[°]amel fi-h ḥamsa u [°]ašrin santim
 u hiya ḥamsa surdi. fi-ha ḥamsin santim u
 hiya [°]ašra surdi ; ka i-gul-u l-ha tani l-ḥasani.
 ka i-gul-u l-uh [°]aud tani duro.

ALAT ED-DU

Hit i-ṭih ḍ-ḍlam ka i-ša[°]l-u n-nas eḍ-ḍu.

Zman n-nas kan-u ka i-ša[°]l-u ġir el-qendil au š-šma[°]. El-qendil kan dyal l-feḥḥar au dyal en-nḥas ka i-dir-u fi-h z-zit u l-ftila. Eš-šma[°] kan fi-h r-rumi u l-beldi lli mṣaub b eš-šma[°] l-ḥemm, ka i-dir-u-h f el-ḥaska d en-nḥas.

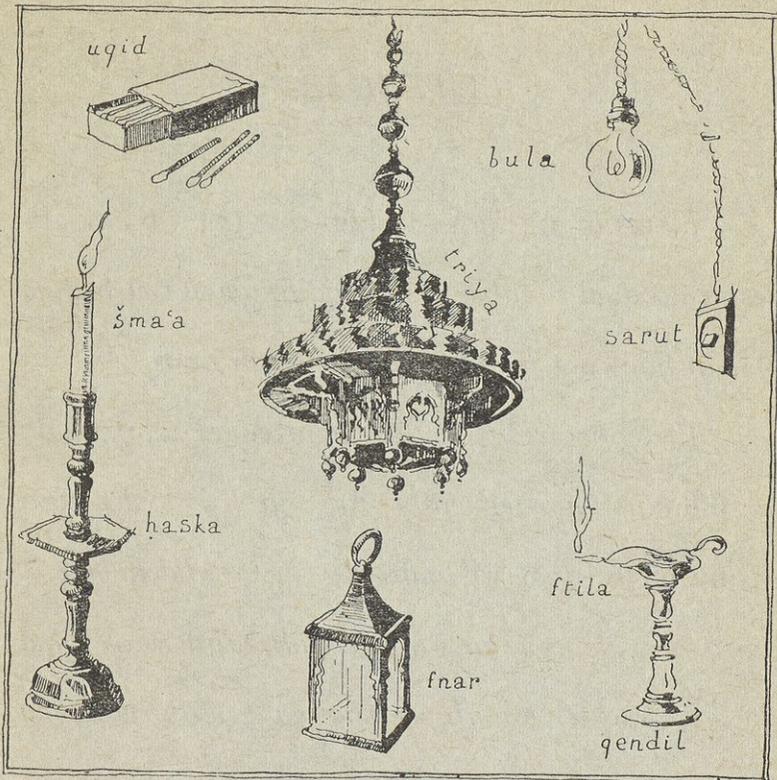
El-fnar ka i-š[°]al ḥta huwa b eš-šma[°] u ka i-herj-u bi-h n-nas f el-lil baš i-šuf-u ṭ-ṭriq.

Et-triya kan-et bekri ka t-tš[°]al b ez-zit f el-kisan au b eš-šma[°]. Daba ka t-tš[°]al b el-bulat dyal et-trisinti [°]ala qibal b ez-zaf d en-nas el-yum [°]and-hum et-trisinti. Et-triya ka t-kun ġir f ej-jwama[°] au [°]and en-nas el-kbar.

Eš-šma[°] u z-zit u l-lamba d el-gaz u d el-karbut ka i-tša[°]l-u b l-uqida. El-bula ka t-tš[°]al b es-sarut.

Eḍ-ḍu b eḍ-ḍu u llah š-šafi.

EXERCICE

Ka i-ša°l-u ḡ-ḡu au l°afya b F ej-jama°
ka i°allq-u f es-sqef. Elli lā bas °ali-h ka
y°amel trisinti f ḡar-uh u ka i-š°al eḡ-ḡu f
b Ila ṭfa trisinti ka i-rekz-u f
u i-ša°l-u-h. El-meskin ma °and-uh ġir b
ez-zit u Elli i-ḡrej f el-lil i-rfed ma°a-h.

EL-FEĦĦAR

*El-mselmin ka i-ħeddm-u (16) b ez-zaf
le-ħwayj dyal l-feħħar la f el-mdun wa la f el-badiya
l tyab-hum u l makelt-hum u l šrab-hum.*

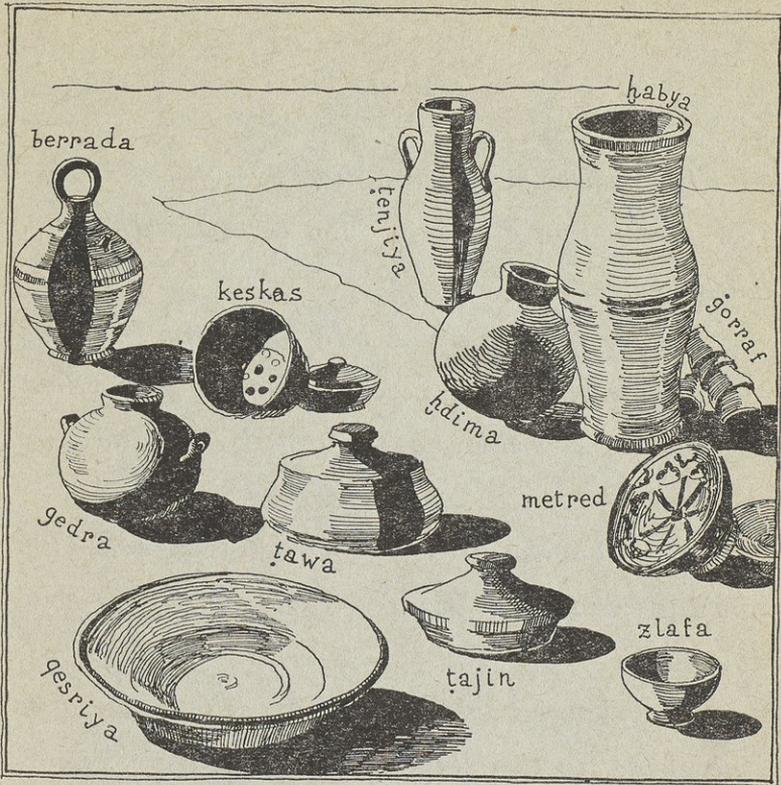
*El-feħħar t-rfi^c lli huwa mzeddej u mzuwuq
u mluwun ka i-teħdem f Asfi au f Fas. Eṭ-ṭajin
el-mu^ctabar dyal eṭ-tyab ma ka i-teħdem ġir f
Er-rbaṭ walaynni ka i-qul-u l-uh ṭajin slawi bħal
lli ka i-qul-u ^caud ḥşira rbaṭiya l le-ḥşira lli ka
t-tşaub f l-^cada f Sla.*

*Ba^c d el-merrat el-qeşriya ka t-kun dyal l-^cud u
i-qul-u l-ha l-geş^ca u ṭ-ṭawa u l-keskas dyal en-nħas
u z-zlafa u l-ğorraf d el-bdi^c au l-brus au z-zaj.*

*
**

Fayn mša mal-ek mša f ṭajin-ek.

(16) ne pas confondre avec *ħdem*.

EXERCICE

..... ida kan-et mzeddja y-^caml-u fi-ha
z-zitun au l-^casel au s-smen au l-^hli^c. ka
i-refd-u fi-ha l-ma. Ka i-^šerb-u l-ma f au
Ka i-^ṭijib-u l-makla f au u l-kesksu
f u Ka i-fetl-u l-kesksu f u ka
y-akl-u-h f Baš i-bred el-ma ka y-aml-u-h f
el

ATAY

El-mğarba ka i-šerb-u atay b ez-zaf.

El-mwa^can dyal atay hiya l^camara u s-siniya u l-babor.

L^camara hiya siniya ka i-kun fi-ha fniq dyal es-sukkar u zenbil dyal atay u jebbaniya d en-na^cna^c u kas dyal et-tešlila ka t-kun fi-h l-m^cilqa dyal et-teħrak.

Es-siniya ka i-kun fi-ha l-berrad u l-kisan mħelltin dyal l-bellar u dyal eṭ-ṭaus b es-sbani dyal-hum.

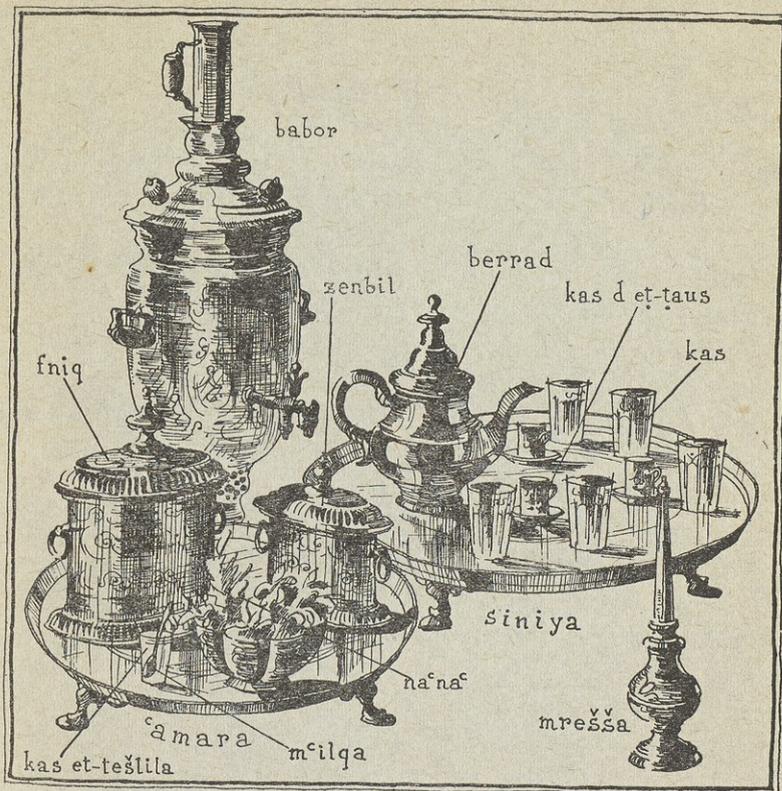
El-babor ka i-ddar fi-h l-ma u l^cafya ħta ka i-ṭib el-ma u i-ṭleq sbult-uh.

Ĥit i-bği l-mğerbi i-qim atay ka i-dir telqima d atay f el-berrad u i-kobb ^cali-h l-ma ġelyan mel l^canub d el-babor u i-šellel-uh u i-kobb eš-šlala f el-kas d et-tešlila. Umba^cd ka i-dir es-sukkar u n-na^cna^c u i-qim el-berrad u i-sger ^cali-h šwiya u i-ħerrk-uh u i-duq-uh u i-kobb f el-kas u i-šreb.

El-mrešša ka i-ddar fi-ha ma zher au ma word l er-reššan.

*
**

Şqel l-i siniyt-i u ħeḍḍer l-i ^carust-i.

EXERCICE

Elli i-qim atay ka i-ṭiyib el-ma f u
 i-kebb-uh f ba^cd ma dar fi-h sukkar u atay
 elli jbed-hum men u ; f l-eḥḥer ka
 i-dir fi-h u ka i-šreb atay f d el-bellar
 au d

Er-reššan ka i-kun b el-

QERR ED-DAR

Kull dar fi-ha l-mwa^can d en-nḥas elli ka i-ḥeṣṣ-u-ha. Men-hum eṭ-ṭifur (17) ka i-dir-u fi-h l-ḥalwa wulla l-ḥubz u i-ḡeṭṭi-we-h b el-mkebb dyal-uh. Ka t-kun fi-ha ḥta l-mbeḥra faš ka i-beḥḥr-u l eḡ-dyafin u l-mrešša baš ka i-rešš-u li-hum ba^cd ka i-sali-u mel l-makla. Ka i-kun tani eṭ-ṭas u idd eṭ-ṭas baš ka i-ḡesl-u iddi-hum qbel la y-akl-u u ba^cd ka i-sali-u mel l-makla.

El-berrad ma i-kun ši d en-nḥas. Er-rḥis ka i-kun dyal l-ma^cden u l-ḡali ka i-kun dyal er-rayt.

Had le-ḥwayj d en-nḥas ka i-ṣeql-u-hum b el-ḥamed u r-remla wulla b eṣ-ṣeqla l-beldiya wulla r-rumiya.

**

Ed-dar bla mwa^can ^carja.

(17) syn. ṭbeq d en-nḥas.

EXERCICE

Atay ka i-tqam f u ka i-tšreb f
 ka i-beħħr-u bi-ha l-byut u le-ħwayj d el-lbas.
 ka i-rešš-u bi-ha ħwayj-hum u ujuh-hum u
 ras-hum. ka y-[°]aml-u fi-h l-ħalwa u ka
 i-geṭṭi-we-h b baš te-bqa l-ħalwa mešyuna
 men el-ğobra u d-debban. faš ka i-ğesl-u
 iddi-hum woqt el-makla.

QERR ED-DAR

El-mselmin ka i-ṭiyib-u l-makla °al en-nafeḥ d el-faḥer. Ka i-ša°l-u fi-h l-°afya u i-nezzl-u-h f er-riḥ baš i-š°al b waḥd-uh au i-suṭ-u °ali-h b er-rabuz.

El-makla ka i-nešb-u-ha f eṭ-ṭajin au f el-gedra u l-keskas ida kan el-kesksu.

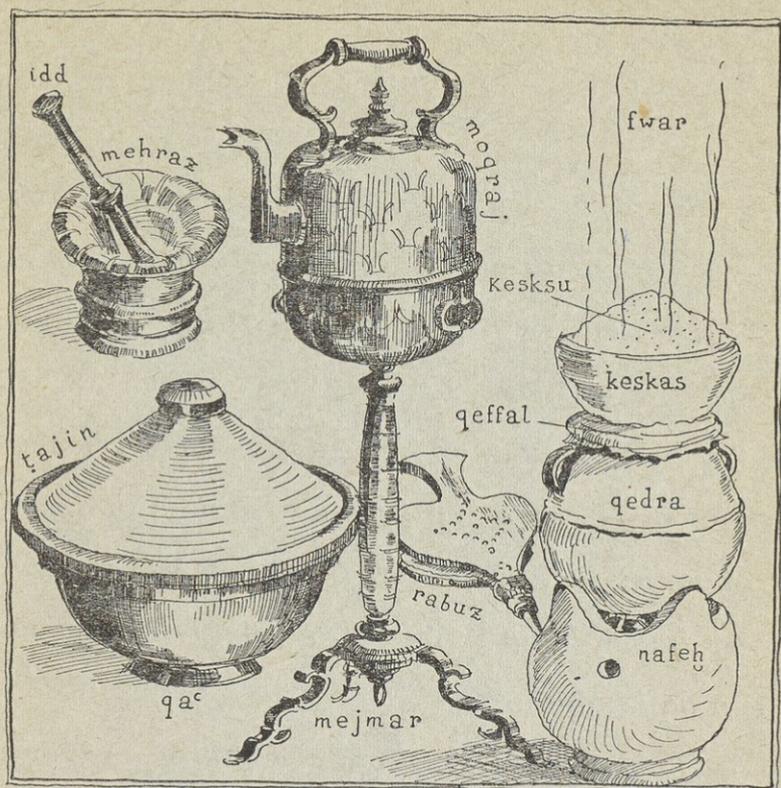
Ḥit ka i-kun eṭ-ṭajin mbuwuṭ mel l-taḥt ka i-nezzl-u-h °al l-qa° d en-nḥas au ḍ-ḍur d le-ḥdid baš ma i-mil šay.

El-mehraz ka i-deqq-u fi-h l-iqama d eṭ-ṭyab u s-sukkar u l-qahwa u l-luz u l-melḥa u sir men dak eš-ši. F eš-šahra ka i-kun °and-hum el-mehraz d l-°ud d eš-šuk.

El-mejmar el-kbir d en-nḥas ka i-ṭiyib-u fi-h l-ma ktir eš-ši f el-fraḥat u n-nzayḥ.

*
**

Ma t-°amel ši l-qedra kber mel l-keskas.

EXERCICE

Ka i-deqq-u l-ibzar u ġir-uh f Ka
 i-ṭiyib-u l-makla f El-ma d atay ka y-^oaml-u-h
 f el u i-nezzl-u-h fuq el baš i-ṭib. Baš
 i-ṭiyib-u l-kesksu ka y-^oaml-u l-lḥam u l-ḥoḍra
 f u l-kesksu f u ka i-qefl-u l-keskas
 b baš ma i-mši ši f le-hwa. Ka
 i-ša^ol-u l-^oafya f b

BUSEDÐAR

*Busedðdar dyal eð-ðar el-mezyana ka i-kun
mzellej u f wušt-uh ħessa men er-rĥam ka t-fur b
el-ma. F iyam eš-šif ka i-gels-u fi-h f el-lil baš
i-tberrd-u u i-t^oašša-u fi-h.*

*En-nhar elli i-kun ^oid au ðyafa mul es-siniya ka
i-qim atay f el-bho u i-^otferrq-u l-kisan ^oal eð-ðyaf f
el-byut l-uh^orin. Ila kan ferĥ bĥal l-^oars ka i-ferrš-uh
b ez-zrabi u l-lĥuf u ka i-gels-u fi-h n-nas u l-aliyin
fi-h ka i-ħedm-u.*

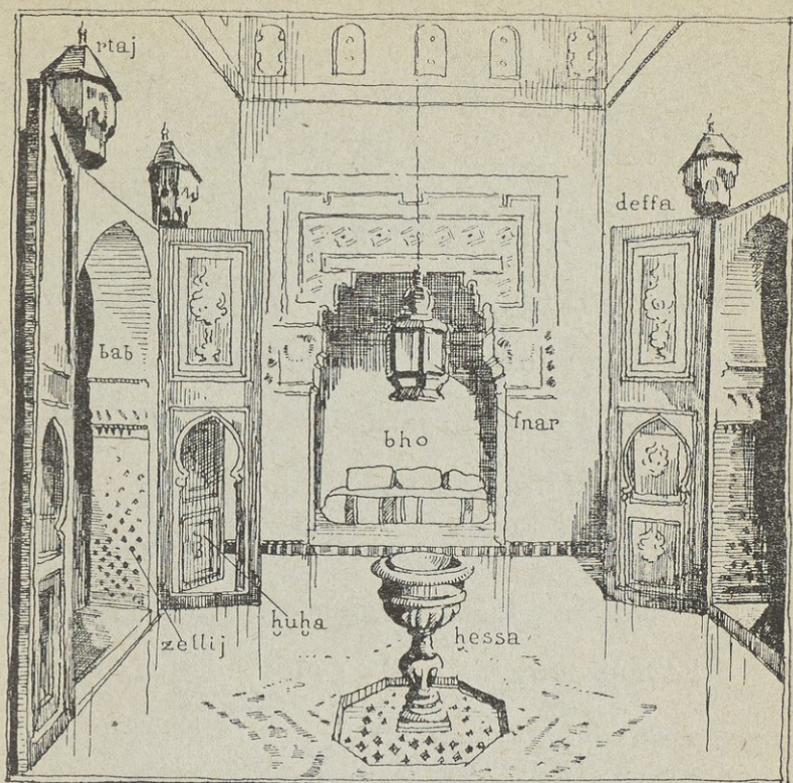
*F eš-šetwa ka i-šedd-u d-dfef el-kbar u i-ħelli-u
ġir el-ħuĥa baš i-deĥl-u f el-byut.*

*Bekri qlil eð-ðar elli busedðdar dyal-ha b
el-ħelqa (18) u l-yum twull^o-u n-nas bi-ha, ka
i-šedd-u z-zaj dyal-ha f iyam el-berd u i-ħell-uh f
woqt eš-šehd.*

*
**

Busedðdar el-wasa^o nzaha.

(18) syn. ĥalqa.

EXERCICE

..... huwa l-bit elli ma °and-uh ši d-dfef ; ma
 ka i-na°s-u ši fi-h ; ġir ka i-gels-u au i-šerb-u atay
 au y-akl-u. El-byut huma lli °and-hum
 ma°mulin l el-glas u n-n°as u ħta l l-makla u š-štab.
 Iyam el-berd ka i-šedd-u d-dfef u ka i-ħelli-u
 ka i-deħl-u u i-herj-u men-ha. El-ma ka i-fur
 men faš ka te-rkeb

EL-BIT

Er-rajel lli ma ši ġani ka y-akul u ka i-n°as f el-bit dyal-uh. Elli la bas °ali-h °and-uh l-bit dyal l-makla u °and-uh l-bit dyal en-n°as.

En-nas ka i-gels-u °al l-lħaf wulla °al l-mtellta u i-wurrk-u °al l-mħedda au s-štrombiya ; ila bġa-u i-na°s-u i-ṭel°-u fuq en-namusiya. (En-namusiya f ba°d el-byut ka t-kun f le-ħniya.

Le-ħyut dyal l-bit ka t-kun m°allqa fi-hum magana wulla merfa°, u baš ma i-dħel °ali-hum en-namus wulla d-debban ka i-ṭelq-u f el-bab el-ħamiya.

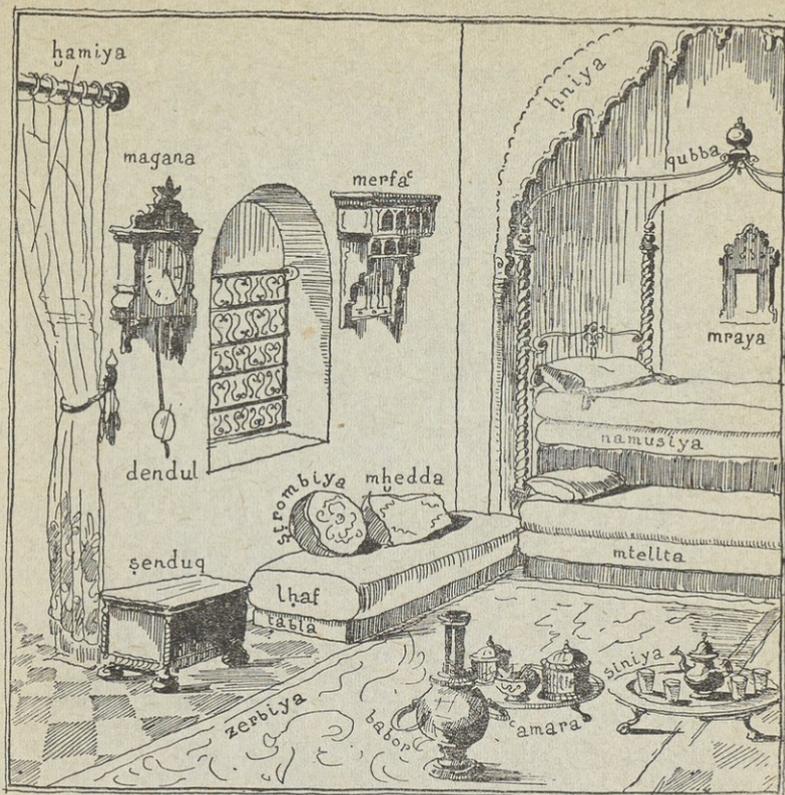
Le-ħwayj d el-lbas ka i-ħebbi-u-hum f eš-šenduq wulla f el-maryo (19).

Mulat eđ-đar ka t-šuf ujevha f el-mraya.

*
**

El-bit bla magana smek.

(19) syn. mariyo.

EXERCICE

Ka i-na^os-u f au f I-ga^od-u
 f u i-tekki-u ^oal au Ka
 i-ħebbi-u ħwayj el-lbas f Ka i-ṭiyib-u l-ma
 d atay f El-berrad u l-kisan meħṭuṭin f
 u l-iqama f Ka i-şuf-u s-sa^oa f u
 i-ħeṭṭ-u l-mwa^oan es-sġar fuq el Ka i-şuf-u
 ujuh-hum f Ka i-delli-u ^oal ed-debban
 au š-şems. Kayn el-bit elli ma ^oand-uh

ED-DAR

Eḏ-ḏar dyal l-mselmin ka t-kun f l-āda men
zuj d el-byut au tlata u dwira u s-seṭwan u buseḏḏar
u bit el-ma. Eḏ-ḏar es-sġita ka i-kun fi-ha ġir
et-tehti (20) ; el-kbira ka i-kun fi-ha t-teḥti u l-fuqi
u ba°ḏ el-merrat ka i-kun fi-ha l-ḥammam. Walaynni
ḏ-ḏar el-mezyana hiya lli °and-ha l-wad u daḥel li-ha
l-ma j-jari u fi-ha ḏ-ḏu dyal l-kharaba (21).

Eḏ-ḏar elli i-kun meġrus fi-ha š-šejjar u
n-nuwwar ka i-gul-u l-ha r-ryaḏ.

Elli ka i-bġi i-bni ḏ-ḏar ka i-jib el-ḥeddām elli
ka i-ḥfer es-sas u l-m°allem el-bennay lli ka i-ṭella°
le-ḥyuṭ ; ḥit i-kemmel l-bni ka i-rmi °ali-h s-sqef u
i-geššes es-sṭaḥ u i-ḏuwur bi-h s-settara u i-ḥerreš
le-ḥyuṭ u i-ḏreb-hum b el-mertub.

Ez-zlayji ka i-ferreš ez-zellij u n-nejjar ka
i-rekkeb ed-dfef d el-biban u s-srajem.

F et-tali ka i-ji š-šebbaġ elli i-šbeġ et-tanejjart
u j-jiyyar elli i-biyiḏ (22) le-ḥyuṭ.

*
**

Saub l-i sas-i

Ne-fni nas-i

U šedd l-i ras-i

U nas nas-i

*
**

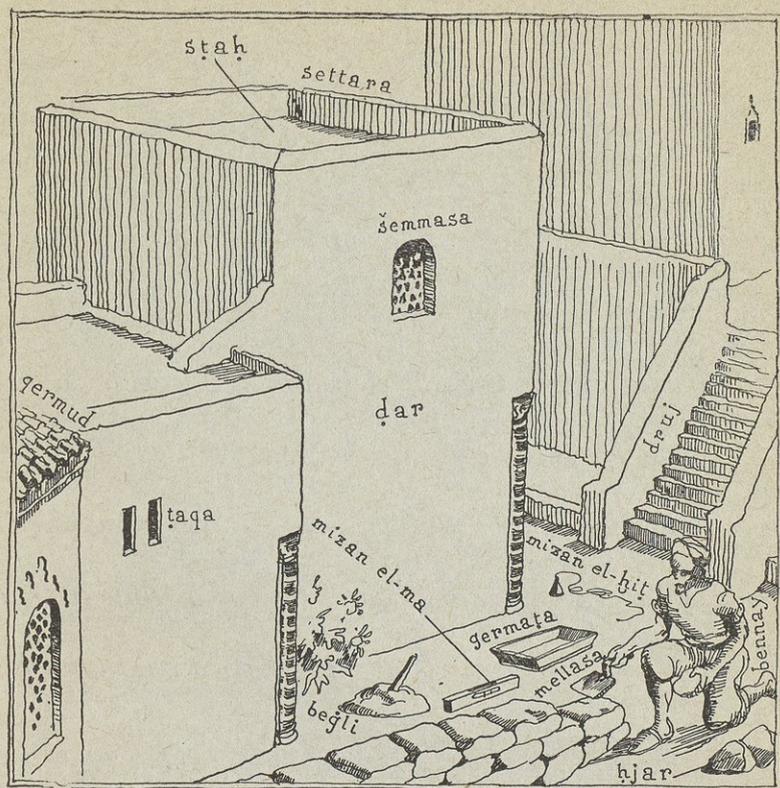
Ḥriq en-nar wa la bi° ḏ-ḏar.

El-kiy b en-nar wa la bi° ḏ-ḏar.

(20) syn. seġli.

(21) syn. trisinti.

(22) syn. jiyir.

EXERCICE

Eḡ-ḡar ka i-bni-ha b u elli
 ka i-refd-uh b men Ka i-seggem el-ħiṭ
 b au Ka i-ṭell°-u l men
 Eš-šems u le-hwa ka i-dehl-u l l-byut men
 au au Eḡ-ḡar ka i-ziyin-u-ha b

EL-ḤYEM U N-NWAYL

El-ḥima ka i-nesj-u-ha flij b flij men eš-š^car dyal l-m^ciz au l-uber d ej-jmal. Ka i-zdi-u l-flayj ma^ca ba^cd-hum b el-ḥiyaṭa u ḥit i-bḡi-u i-rekkb-u l-ḥima ka i-hezz-u-ha b el-ḥemmar u i-jebbd-u-ha b le-ḥbal ka i-rebṭ-u-hum b l-utad.

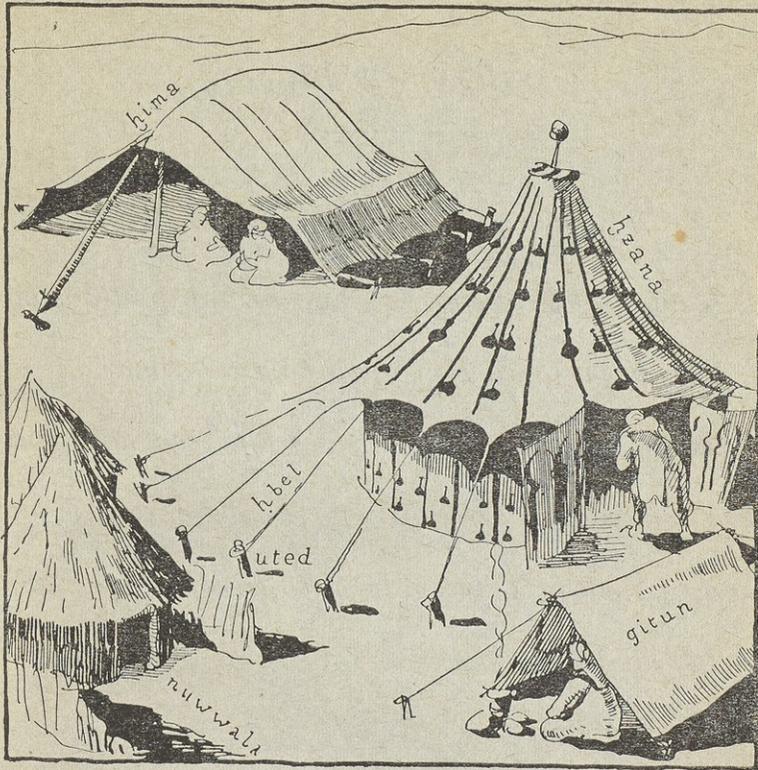
El-ḥzana hiya qubba dyal l-kiriya mrekkba ^cala wuqqafa waḥda u lli ^cand-ha zuj d l-uqaqef ka i-gul-u l-ha l-uteq. F l-^cada ma ka i-dir-u-hum ġir en-nas d el-meḥzen au l-^ayan.

En-nwayl ka i-sekn-u fi-hum ġir el-msaken ka i-ḥedm-u-hum b tadoqqa u t-tben au d-dum au ḥta l-berwag.

El-gyaten ka i-kun-u dyal l-kiriya ka i-dir-u-hum el-biyya^ca u š-šerraya f el-swaq u l-^casker f el-mḥella.

**

Flan ^camel ma ^camel l-gebbas f el-ḥima.
Ṭwa-ha u gles ^cali-ha.

EXERCICE

*Er-rehḥala ka i-sekn-u f u l-msaken dyal
l-badiya f F el-swaq d berra t-tajer ka i-bi°
s-sel°a dyal-uh f El-qayd ka i-gles f
nhar el-musem au t-tertib au l-ḥokem.*

*Kif i-rekkb-u l-ḥyem ka i-rebṭ-u l f
kull*

ZENQA MEĞRIBIYA

F el-mdina d el-mselmin ed-derb ka i-kun ktir eš-ši điyiq, u ši merrat ka i-kun mziyin b el-qus au ş-şaba. Ka i-duz-u fi-h n-nas °ala rejli-hum au °al l-beşklit au rakbin °al l-bhaym bhal ši waħad mel l.a°yan elli ka i-rekb-u °al l-beġla b es-srija au z-zerzay elli ka i-rfed le-ħwayj l en-nas b ħmar-uh.

Qlil ed-druba lli ka i-duz-u fi-hum el-krares au t-tumubilat.

Ħit ka i-kun-u d-druba điyiqin u meşrukin b qus ulla b şaba ka i-qedd-u l-°ayalat i-mši-u l °and ba°d-hum men şeħ l şeħ u men đar l đar u ħta l-mošš ka i-qder i-jri °al l-far fuq le-ħyuť men derb l derb.

*
**

Ka i-ħiyiť ed-druba u i-feşşel ez-znaqi.

EXERCICE

Elli šef-ti-h rakeb °al b °arf-uh
mel l-mehzen au mel l-a°yan d el-blad. Elli ka i-rfed
l en-nas b l-ijara ka i-tsemma au hemmal au
ṭaleb m°āš-uh. Fuq ka i-°ass °al

ZENQA URUBBAUYA

Ez-zenqa f el-mdina l-urubbauya ka t-kun
šwiba u was[°]a u mzefta. Eṭ-ṭumubilat u l-kwatša
u l-muṭurat u l-kamyonat ka i-duz-u u i-rj[°]-u fi-ha
u n-nas er-rejliya ka i-mši-u [°]al er-rdayf (23) dyal-ha
au ka i-gels-u i-riyih-u au i-tqahwa-u f el-qahwa
lli ka t-kun nmit [°]al er-rdif.

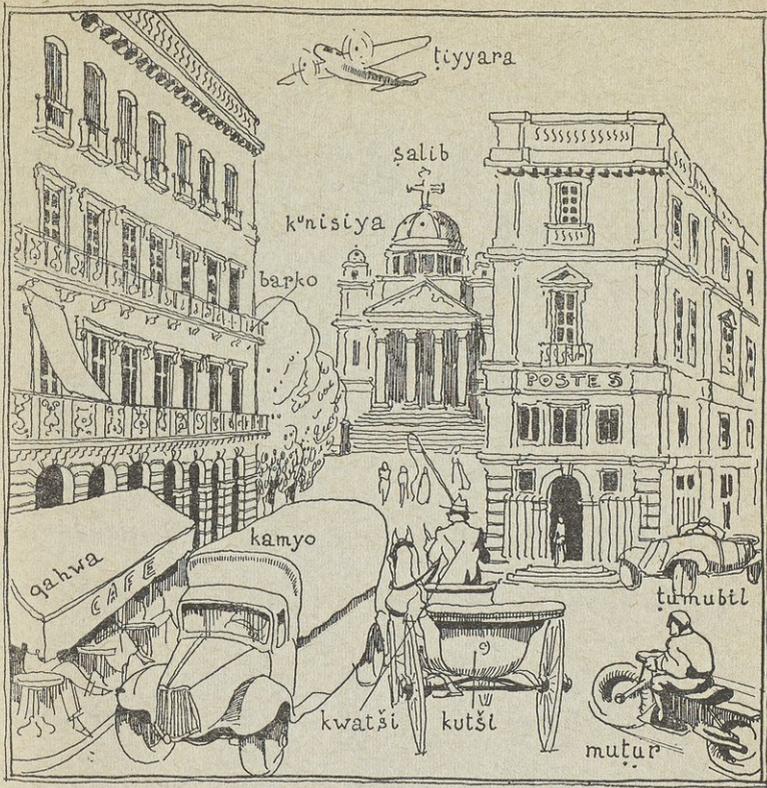
Eḍ-ḍyur elli huma f jenb ez-zenqa ka i-kun-u
f l-[°]āda [°]ālyin [°]ala qibal fi-hum [°]adad men ṭebqa.
Ba[°]ḍ el-merrat ka t-kun kull ṭebqa [°]and-ha l-barko
faš i-qedd-u n-nas i-gels-u u i-tfejjej-u [°]ala berra.

U kayn eḍ-ḍyur elli ka i-kun-u merfudin [°]al
en-nbaḥat u l-qwas ka i-mši-u u i-ji-u fi-hum en-nas
f eš-šta.

*
**

Ḥammam bla q[°]bab.

(23) syn. mšawat.

EXERCICE

En-nşara ka i-şelli-u f ; daymen i-kun
fuq men-ha En-nas elli bga-u i-mši-u b°id
ka i-rekb-u f b el-kra au f dyal-hum
au Es-sel°a ka i-refd-u-ha f Ši merrat
ka i-şuf-u f es-sma dayza. Elli °aya-u au lli
bga-u i-tferrj-u f ez-zenqa ka i-gels-u f au
i-herj-u l

ES-SEQQAYA

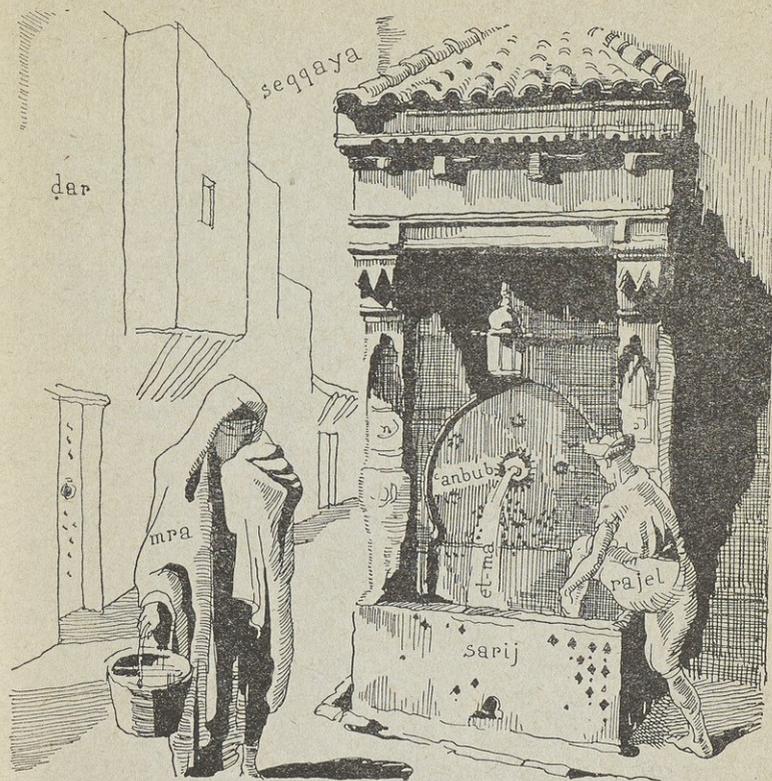
Kull derb kbir men ed-druba d el-mselmin f el-mdina ka t-kun fi-h s-seqqaya bin eḍ-ḍyur msebbla fi sabil llah.

Jmi° n-nas d el-ḥuma lli ma °and-hum ši l-ma le-ḥlu f ḍyur-hum bḥal lli °and-uh bir ma ši nqi au šluq au maleḥ au meṭfiya ma ši šalḥa au ma daḥel l-hum ši l-ma f ej-j°āb, ka i-sqi-u men-ha rajel u mra u ulad l eš-šrib u t-ṭyab u t-tešbin u l-uḍu. Elli ma °and-uh ši lli i-sqi l-uh ka i-šri l-gerba d el-ma men °and el-gerrab elli ka i-sqi men es-seqqaya.

En-nas el-berraniyin ḥta huma ka i-šerb-u mel l-°anbub dyal-ha u i-ṭerrf-u nfus-hum f es-sarij dyal-ha u fi-hum elli ka i-ḡsel ḥwayj-uh ḥda-ha °al l-°āda l-qdima.

U hakkak °aud ka i-urd-u men-ha l-bhaym u i-šerb-u men-ha l-qwana° u t-ṭyur.

El ma f es-seqqaya u l-°agez laš ?

EXERCICE

Es-seqqaya fi-ha ka i-hrej menn-uh u i-kobb f ħta ka y-amer. En-nas ka i-ji-u bħal had y-aħd-u menn-uh l-ma au i-gesl-u tɾaf-hum fi-h bħal had lli ka i-gsel rej-l-uh.

El-bhaym ka i-wurd-u f

EL-ḤAMMAM

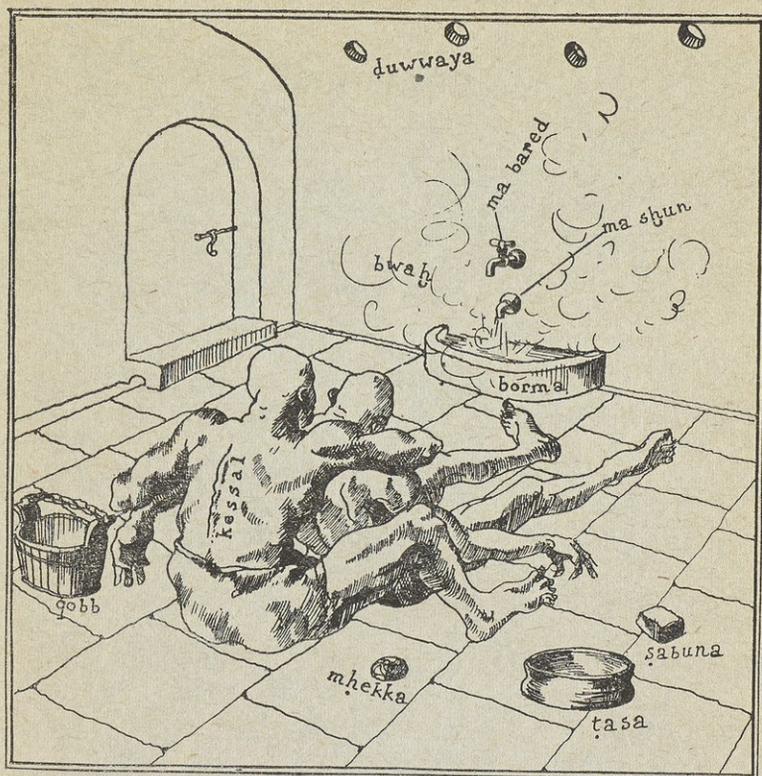
Ila kan el-insan °ayyan au mwusseḥ ka i-mši l l-ḥammam. Ka i-zuwul ḥwayj-uh f el-bared ; men ba°d i-dḥel l l-wuṣṭi u i-gles fi-h šuya ḥta i-sanes s-šuniya u °ad i-dḥel l es-šun. Temmak i-bday-°areq.

Ḥit i-kun °argan i-ji-h l-kessal u i-kessl-uh b ej-jehd baš i-ṭleq l-uh l-°aya. Umba°d i-ḥekk-uh b el-mḥekka ḥta i-zul l-useḥ u i-kobb °ali-h l-ma b eṭ-ṭasa au b el-qobb au b el-ḥefna u f l-eḥḥer i-dhen l-uh dat-uh kull-ha b eš-šabuna u i-šellel-ha b el-ma šun elli f el-borma.

El-ḥammam ka i-kun meqbi u mzellej u fi-h d-ḍuwwayat d ez-zaj.

*
**

Waš dḥul l-ḥammam bḥal ḥruj-uh ?

EXERCICE

El-ḥammam ka i-shen b En-nas au
 l-kessal ka i-jebd-u l-ma shun men el El
 ka i-kessel en-nas u ka i-ḥekk l-hum b el u
 i-kobb °ali-hum el-ma b au b Eḍ-ḍu
 ka i-dhel f el-ḥammam men

EJ-JAMA^c

El-bni d ej-jama^c ka i-kun mrebb^a au mayl l eṭ-ṭul šwiya. Ka i-tkuwun men el-mraḥ u n-nbaḥat b el-qwas u s-swari u ṣ-ṣum^a b l^cazri u l-qubba u j-jamur dyal-ha.

F l^cazri ka i-kun el-kundari faš ka i-ṭla^c l^calam f woqt eš-šla. Nhar ej-jem^a ka i-ṭell^c-u ^calam kḥel.

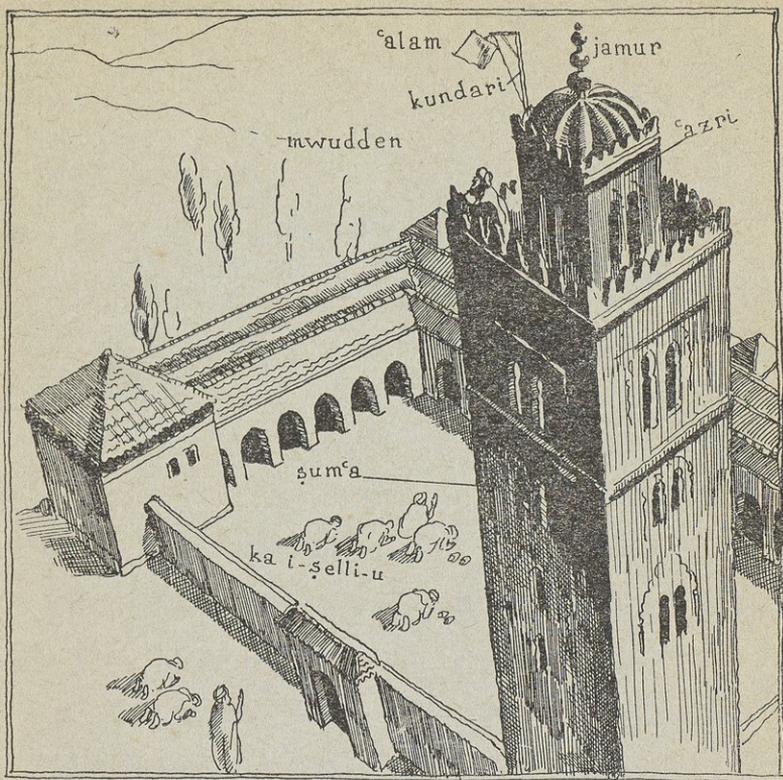
F woqt eš-šla ka i-ṭla^c l-mwudden i-wudden fuq eš-ṣum^a.

En-nas ka i-twudda-u f es-sarij au l-ḥessa d ej-jama^c u i-šelli-u jma^a mur el-imam qbalt el-meḥrab elli f es-sder d ej-jama^c jiht el-qebla.

Elli ma ka i-drek ši ṣ-šla ma^a l-imam ka i-šelli b waḥd-uh. Ba^cd en-nas drauš ka i-šelli-u ḥta ḥda l-ḥiṭ d ej-jama^c men ^cala berra ba^cd el-merrat ida kan el-maḥall nqi.

*
**

Ḥatta waḥad ma ka i-tejbed men ej-jama^c.

EXERCICE

..... ka i-wudden f ħamsa d el-merrat
 f en-nhar : eş-şub^h u d-đhor u l-^aaşer u l-moğreb u
 l-^aaşa, u fayn ma ka i-ji i-wudden ka i-^ttella^o
 f ma ^aada f eş-şubeĥ u f el-moğreb u l-^aaşa
 ka i-ş^oal eđ-đu. Nhar ej-jem^a ka i-^ttella^o ^aalam zreq
 men şlat eş-şub^h ħatta l l-^aaşra d en-nhar.
 fi-h ka i-kun el-bab d ed-druj elli ka i-^tel^o-u fi-hum
 l eş-şum^a u fuq-uh

ER-RUDA

Ila mat ši waḥad ṣāliḥ ka i-bni-u °ali-h u i-dir-u l-uh qubba b ej-jamur ; had el-bni ma°a lli medfun fi-h ka i-tsemma sigid u ka i-ji-u n-nas i-zur-u-h.

Kayn ši sadat elli ka t-kun ḥda-hum er-ruḍa.

Mnin ka i-mut ši waḥad, ka i-ḡessl-uh l-ḡessal fuq el-meḡsel umba°d ka i-ḥennṭ-u-h u i-keffn-u-h u i-dir-u-h fuq en-n°aš u i-qra-u °ali-h ṭṭolba u n-nas i-ddi-we-h l er-ruḍa. Elli ka i-refd-u l-miyit fi sabil llah ka i-dir-u °ali-h n-nuba ; ila °aya ši ka y-°aṭi l ši. Elli ka i-refd-u b el-kra ka i-tsemma-u ṣ-ṣeḥḥafa.

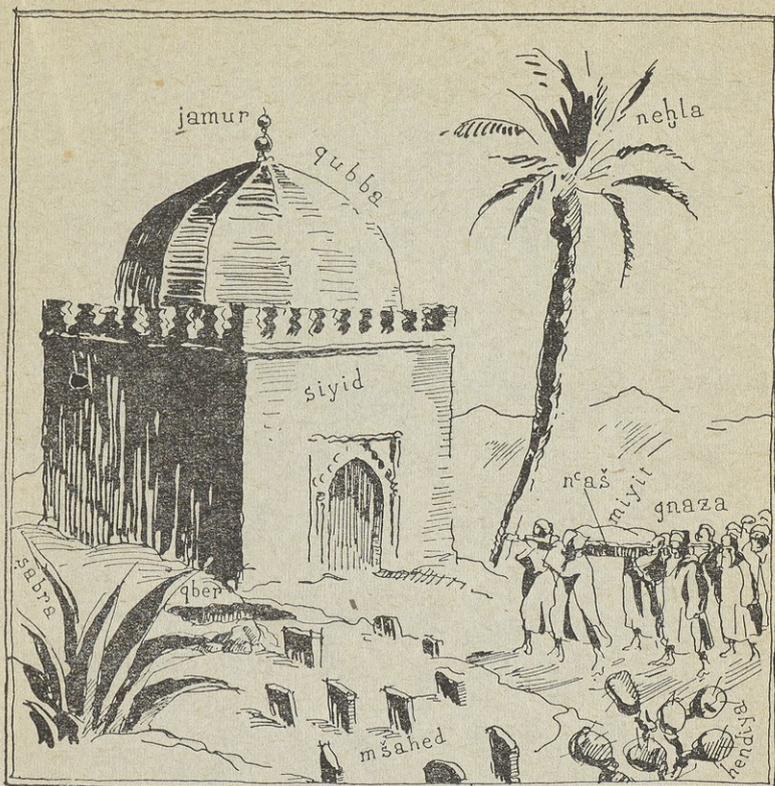
Ḥit t-uṣel l-gnaza l er-ruḍa ka i-ṣelli-u °al l-miyit u i-defn-u-h f el-qber u i-dir-u l-uh zuj d el-mšahed.

Kayn ši ruḍat elli ka te-nbet fi-hum ši nabat bḥal hendiya au ṣabra au neḥla.

**

Sid-i sid-i u ḥram elli f id-i (24).

(24) pour idd-i.

EXERCICE

*Ka i-defn-u l-muta f u ila kan f el-blad
 ši šaliġ mat ka i-bni-u °ali-h u i-semmi-
 u El-miyit ka i-refd-u-h °al Kif
 t-ušel l er-ruġa ka i-šelli-u °ali-ha u ka
 i-hebbt-u-ha f Ħit i-ġeġti-u °ali-ha t-trab ka
 y-°aml-u Had er-ruġa nayġa fi-ha
 u u bin el-qbur.*

EL-QEŞBA

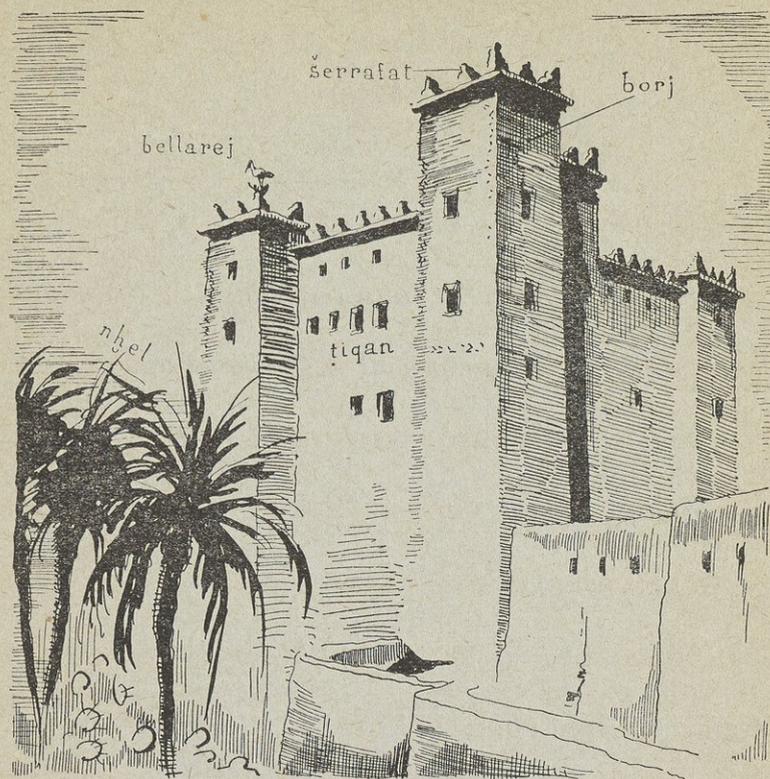
El-qeşba lli ka i-qul-u l-ha tani l-ksar ka i-bni-u-ha b er-rkez y-°ani b et-trab el-fazeg medgug b el-merkez f wušt el-luḥ. Had er-rkez ka i-şber b ez-zaf u ka i-bqa sinin ṭwila. El-ksur el-°ālyin ka i-kun-u f ej-jbel dyal l-braber au f eš-şahra. Kan-u ka i-bni-u-hum °ālyin °ala wudd l-°adu u daba lli bna ši ksar jdid ma ka i-°alli-h ši b ez-zaf °ala qibal l-blad wulla-t hanya.

F eš-şahra l-ksur ka i-kun-u f wušt en-nḥel u l-°araşi u f ej-jbel ka i-kun-u f muḍa° rageb au °ala jorf el-wad.

Ka i-sekn-u n-nas f el-ksar b bhaym-hum b kull ši l-hum. Ila šedd-u l-bab dyal-uh f el-lil ma ka te-bqa berra ḥta d-djaja.

*
**

Bni u °alli u sir u ḥelli.

EXERCICE

..... ka t-kun mebnija b el-merkez. Kull qent
fi-h faš ka t-kun l-^oassa. Kif ka i-^odərb-u
l-barud ka i-t^oħebba-u bin au f u
F wušt el-qešba ka i-kun-u ^od-^odyur u j-jama^o u
l-msid u r-rwayat. Ila kan-et kbira ka i-kun fi-ha
ħta le-ħwanet d el-bi^o u š-štra. Berra men-ha ka
i-kun Ka i-bni l-^oošt dyal-uh f el-borj.

L-^cAUD

El-mğerbi d el-badiya ^caziz ^cali-h l-^caud b ez-zaf. Ka i-rkeb ^cali-h ida kan ġadi l ši maħall u ka i-ħerrek u i-tbured ^cali-h f el-mel^cab f iyam l-^cayadat u l-mwasem. Ka i-thalla fi-h b l-^calf u i-neđđf-uh u ma i-ħelli ħadd i-qerreb l-uh au i-rkeb ^cali-h ma ^cada ila kan ši waħad ^caziz ^cali-h b ez-zaf.

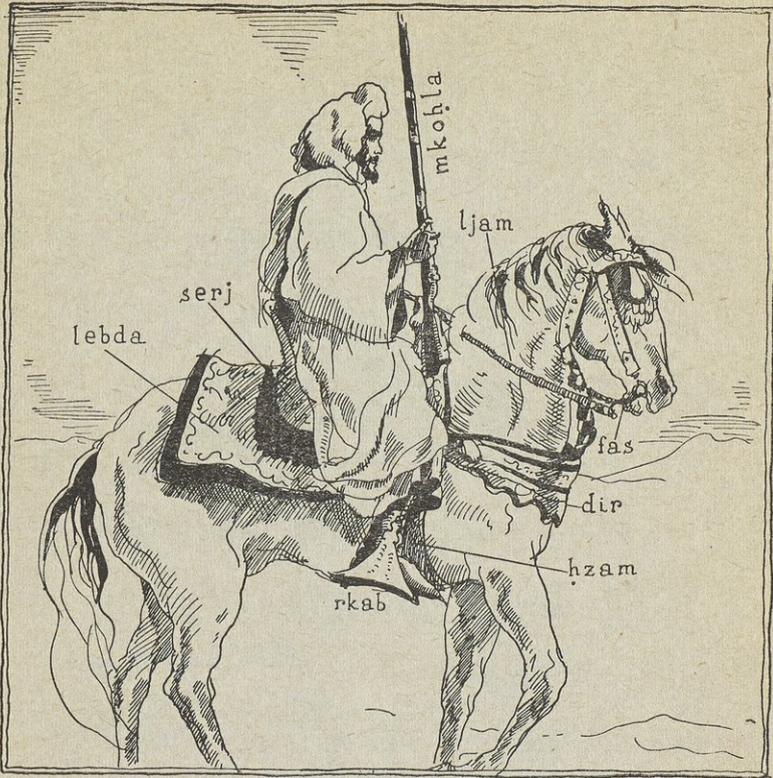
Elli ka i-kun la bas ^cali-h ka i-dir es-serj u d-dir dyal l-mwubber au l-melf el-mluwun el-meṭruz b le-ħrir au b es-sqelli u r-ṭkabat dyal l-fedđa l-meṭ^cuma b ed-dheb.

El-lwan d el-ħil l-mezyanin huma : el-gumri u d-dhem u l-bergi u l-šger u r-ṭsaši u ħjar el-wad.

L-^caud el-mezyan b ez-zaf ka i-semmi-we-h s-serti u lli ma bqa š i-šleħ ka i-qul-u l-uh l-kiđar.

*
**

El-ħil ka t-^caref rukkab-ha.

EXERCICE

Mul l-^oaud šadd f idd u qabeṭ f
idd. Ka i-hmez b u l-^oaud ka i-^oaḍḍ
Baš ma i-ṭiḥ ši s-serj ka i-ḥezm-u l-^oaud b
u i-zid-u f el-badra. Baš ma i-dber ši l-^oaud
ka i-ferrš-u l-uh f deht-uh taḥt es-serj.

EL-BIŠKLIT

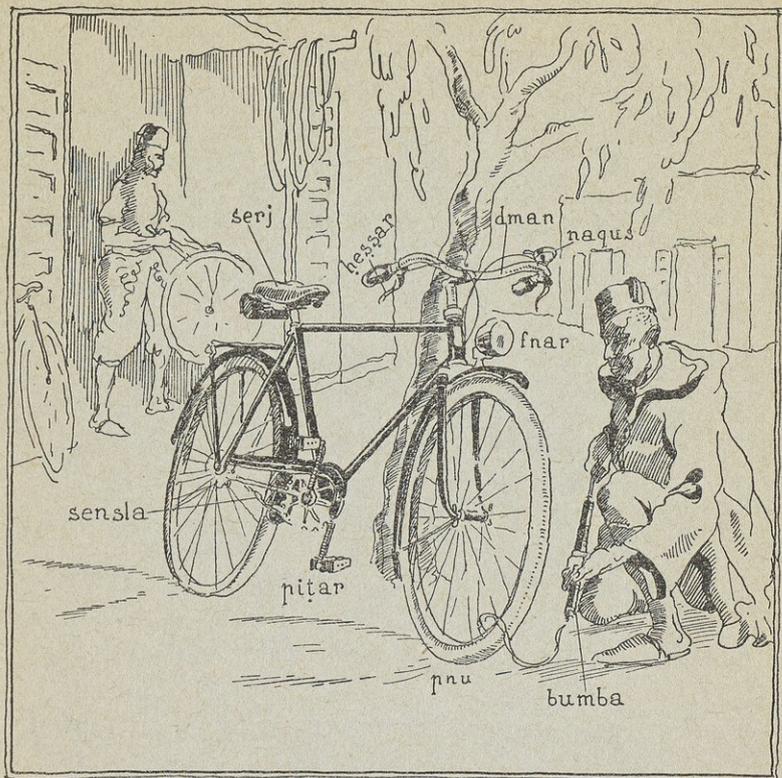
El-mğarba f el-mdun ka i-ħeddm-u b ez-zaf
el-bišklit °ala qibal ka i-duz-u bi-ha f ed-druba
dyal-hum elli ðiyiqin u t-taman dyal-ha rħiş u ma
fi-ha ši ş-şayr b ez-zaf u ka t-qerreb l-hum eṭ-ṭriq u
te-rfed l-hum ħwayj-hum. Fi-hum elli ka i-bi°-u u
i-šri-u bi-ha, bħal mwalin ed-djaj u l-biḍ u le-ħlib.
Kaynin elli ka i-la°b-u °ali-h l-kurs men blad l blad.

Ila tfešš l-hum el-pnu ka i-şaub-uh b el-lşaq u
y-°ammr-uh °aud b el-bumba.

El-bišklit ka i-qul-u l-uh tani °aud °aud er-riħ.

*
**

Ḥaraka baraka.

EXERCICE

Mul l-biṣklit ka i-nfeh l-guddami.
 L-urani ḥta huwa tfeṣṣ ḡadi i-ammr-uh. Es-siklis
 huwa lli ka i-bi^o l-iqama d el-biṣklit u ka i-ṣleḥ ma
 fsed fi-ha f au f le-ḥdid. Er-rkabat dyal
 l-biṣklit ka i-tsemma-u u l-ljam Kif
 i-jri mul l-biṣklit ka i-ḥber en-nas b Ka i-dir
 ez-zit f

EL-ḤEDDAD

El-ḥeddad ka i-ḥdem le-ḥdid au l-hend ba°d ma i-suṭ °ali-h el-met°allem b el-kir ḥta i-ḥma u i-wulli jemra.

Ka i-ṛfed le-ḥdid b el-leqqaṭ u i-nezzl-uh fuq el-mzebra u i-ṭerrq-uh b el-mṭerqa.

Ila bḡa i-berd-uh ka i-dir-uh f ez-ziyyar u i-berd-uh b el-mebred. Ila bḡa i-ršem fi-h au i-qiyis ka i-ršem au i-qiyis b ed-dabed u ila bḡa i-ṣaub ši ḥaja mrebbā°a ka y°aber-ha b er-ṛkab.

El-ḥeddad ka i-ṣaub bel°a d el-umur elli ka i-twuqqf-u °ali-ha l-fellaḥa u ṣḥab le-ḥrayf l-uḥrin bḥal es-sekka u l°atla u l-fas u š-šebbak u ṣ-ṣfiḥa u l-mesmar u ġir-hum.

El-ḥeddad ktir eš-ši ka i-ḥdem b l-uṣaya.

*
**

Elli ḥaleṭ el-ḥeddad i-wusseḥ ḥwayj-uh.

EXERCICE

El-met^oallem ka i-suṭ l^oafya b El-
m^oallem ka i-ṭerreḡ ^oal b Ila
bga i-bred ši ḡdid ka i-ziyit-uh f u i-berd-uh
b Ka i-qiyis b u ka i-segged b

EN-NEJJAR

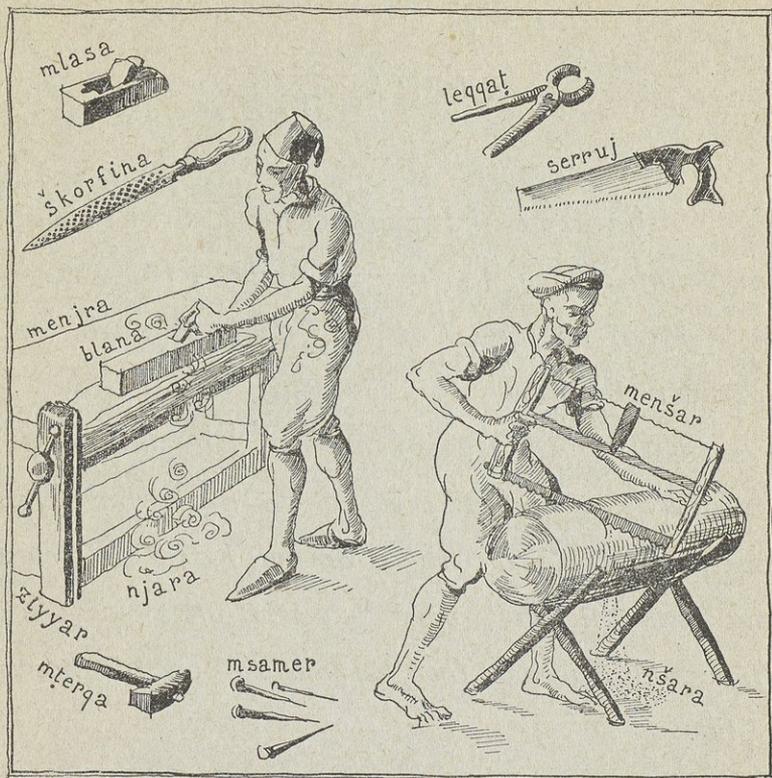
En-nejjar ka i-ħdem ga° l-umur dyal l-°ud mel l-qwaqeb d er-rejlin ħta l l-flayk dyal l-bħar ; el-ħedma dyalt-uh y-°ani t-tanejjart ħedma kbira ka i-twuqqf-u °ali-ha n-nas kull-hum bħal l-mida °alaš ka y-akl-u.

Bekri n-nejjara kan-u ka i-ħedm-u t-tanejjart kull-ha b iddi-hum u l-yum ktirt-hum ka i-ħedm-u-ha b el-mwaken.

El-nwa° d l-°ud elli ka i-ħdem bi-hum en-nejjar huma l-berda° u š-šnuber u l-°ar°ar u š-šuk. Eš-šuk huwa l-qaseħ fi-hum u l-°ar°ar ka i-ṭa°am-uh ba°d el-merrat b el-°ud d el-limun.

*
**

Ma ka t-ħir ġir f msamer el-mida.

EXERCICE

En-nejjar ka i-melles el-luħa fuq el
 b au Eṭ-ṭraf elli ka i-ṭiħ-u ka
 i-tsemma-u I-nšer l-^sud b u l-ġ^obra
 lli ka ṭ-ṭiħ ka i-gul-u l-ha Ila bġa i-šedd ši
 luħa b ez-zaf ka i-ziyir-ha b Ila bġa i-semmer
 ka i-doqq b Ila bġa i-qella^o l-msamer
 i-sell-hum b Ka i-nšer le-ḥṭeb b Ka
 i-bred l-^oawad b

EL-HERRAZ

El-ħerraz ka i-ħdem ej-jeld u n-n°al ; ka i-šaub men-hum el-blaġi l er-rjal u š-šrabel l l°ayalat.

Mnin ka i-bġi l-ħerraz i-ṭla° l ħanut-uh ka i-šedd f el-gumna.

Ħit ka i-bġi i-ħdem taħerrazt ka i-lbes tbenda u i-gles i-fešsel ej-jeld b el-mqešš u n-n°al b eš-šefra u i-terrq-uh b el-ħfif fuq el-qormil. Ka i-dir el-belġa au š-šerbil lli ġadi i-ħdem °ala feħd-uh u i-qebd-uh b er-rkab u i-bda i-tqeb b l-išfa u i-ħrez b l-ibra u l-ħiṭ.

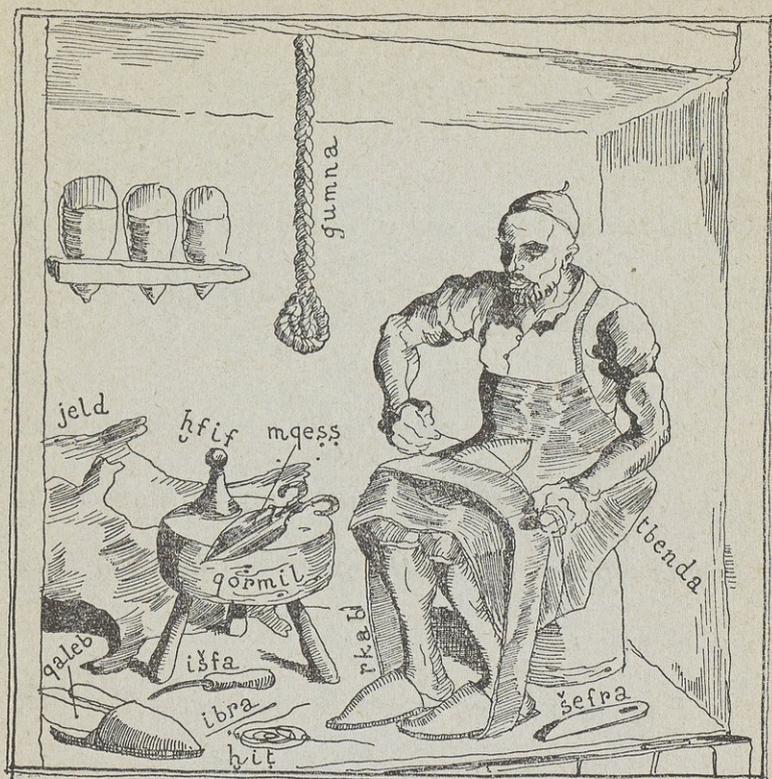
Ba°d ka te-kmel l-belġa b el-ħriz ka i-dir-ha f el-qaleb u i-šeffeħ-ha u i-ħelli-ha ħakdak waħad el-mudda.

El-blaġi au š-šrabel lli ka i-ṭel°-u ka i°alleq-hum f el-meštra d el-ħanut baš i-šuf-u-hum u i-šri-u-hum en-nas.

Kaynin el-m°allmin elli ka y°aṭi-u l-blaġi l ed-dellal i-bi°-hum f suq es-sbaṭa b el-bi°a.

*
**

El-ħerraz ġemmaz.

EXERCICE

Baš i-ṭla° l-ħerraz l el-ħanut ka i-šedd f
 Ka i-feṣṣel b Ka i-terreq ej-jeld
 fuq b F sa°t el-ħedma ka i-lbes
 Ka i-šedd el-belġa b u ka i-ħiyiṭ-ha b
 u ba°d ma tqeb-ha b Ĥiṭ t-ujed
 el-belġa ka i-šeffar en-n°al b u ka i-deħħel
 fi-ha baš t-tjebbed.

EL-ḤANUT

El-ḥanut huwa maḥall l-bi° u š-šra. Mula-ha ka i-gles fi-ha bin es-sel°a u i-°āyn elli i-ji i-šri menn-uh.

F el-lil mwalin le-ḥwanet ka i-dir-u l-°assas elli ka i-°ass °al le-ḥwanet kull-hum. Fi-hum elli ka i-tgedda f ḥanut-uh u fi-hum elli ga° ka i-bat fi-ha bḥal es-swasa.

F eš-šla d ej-jem°a u f l-°ayad ḥatta ši waḥad ma ka i-ḥell ḥanut-uh. Le-ḥwantiya ka i-kri-u le-ḥwanet men °and mwali-hum au men °and le-ḥbas.

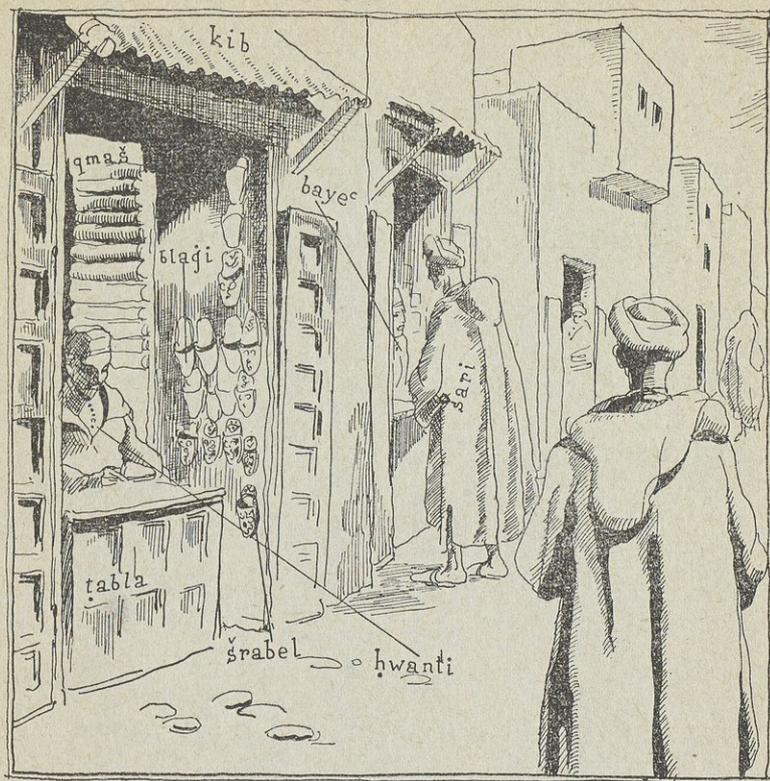
Kayn el-ḥanut elli b el-biban ṭwal u kayn elli b el-ḡlaqat.

*
**

Mul l-ful dima i-qul ful-i ṭiyab.

*
**

Zuwaq t-bi°.

EXERCICE

Elli ka i-ji i-šri ka i-temma Elli ka
i-bi° ka i-temma Hada gales guddam
ka i-bi° u u ka
i-lebs-u-hum er-rjal u ka i-lebs-u-hum
l°-ayalat. Bab el-ḥanut ka i-kun mgeṭṭi b
men eš-šems u š-šta.

ER-RYAD

Ej-jnan au l-[°]arša [°]and el-mselmin ka i-kun mħellet fi-h l-ğers d el-ğella u l-ħođra u n-nuwwar u l-maħall lli fi-h ġir el-ħođra b waħd-ha ka i-qul-u l-uh l-bħira.

Elli ka i-qabel l-ħedma d ej-jnan ka i-qul-u l-uh r-rebba[°] ħit ka y-[°]aṭi-h mul ej-jnan er-rubu[°] mel l-ğella.

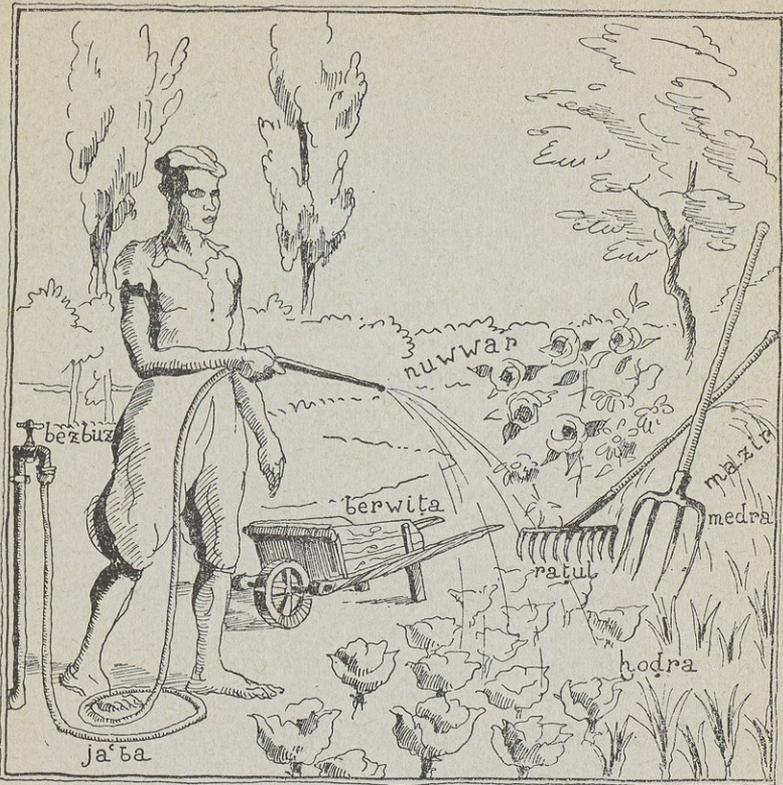
Elli ka i-šri l-ğella men [°]and mul ej-jnan baš i-tsebbeb fi-h f el-swaq ka i-tsemma ġlayli au jnayni.

Ej-jnanat kayn elli ka i-sqi-hum b es-sagya au b el-bir u s-sanya au b el-bezbuz u j-ja[°]ba. Ĥit i-ħedm-u l-arđ f ej-jnanat ka i-ğebbr-u-ha b el-ğ[°]bar (25).

*
**

Ġedda ne-sqi-k a l-kamun.

(25) syn. mazir.

EXERCICE

El-ħeddam ka i-rešš au b
Baš i-ṭleq el-ma f ej-ja^cba i-ħell Ka i-jib
el f u ka i-refd-uh b baš
i-ğebber le-ħwaḍ. Ka i-kerreṭ el-ħuḍ b

ES-SUQ

*Es-suq d berra ma ka y-°amer ši kull nhar.
Kull suq ka y-°amer merra f ej-jem°a ; °ali-ha ka
i-semmi-we-h b smiyat en-nharat bħal suq el-ħmis
au l-ħadd u sir men dak eš-ši.*

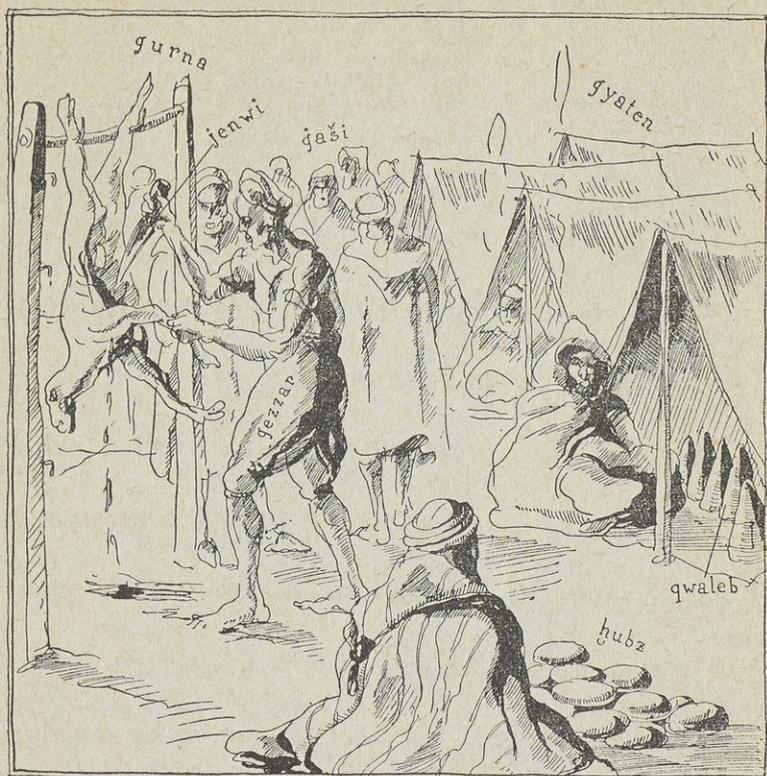
*U n-nhar elli ka y-°amer ma ka y-°amer ši bekti
ħta l eđ-dħa °ad ka i-kun °āmer °ala qibal en-nas
ka i-ji-we-h men b°id u men kull jiħa.*

*L-°arubiya ka i-jib-u l-uh l-bħaym u le-ħbub
u d-djaj u l-biđ u s-smen i-bi°-u-hum fi-h u i-šri-u
menn-uh s-sukkar u atay u l-kettan u rus el-ħanut
u l-lħam u l-feħħar u jmi° lli ka i-ħešš-hum.*

Elli ba° ši ħaja ka i-ħelleš eš-šenk.

*
**

Es-suq ma ka y-°amer merrtayn.

EXERCICE

Baš ma te-fsed ši š-šems au š-šta s-sel^a ka
y-^aaml-u-ha f El-gitun l-uwul m^aammer
b d es-sukkar. Guddam-uh ka i-kun
mkedds-uh mula-h. Ka i-debḥ-u f
huwa lli ka i-dbeḥ u i-sleḥ b Had es-suq
fi-h b ez-zaf.

EL-BERR

El-berr ka i-kun mel l-uṭa u j-jbel.

*El-maḥall lli ma fi-h ma ka i-tsemma ṣaḥra u
lli ma ši ma^cmur ka i-tsemma ḥla.*

*El-wad ka i-ḥrej mel l-^cayn f ej-jbel u i-duz
f eš-ša^cba u l-uṭa u i-kobb f el-bḥar ; bekri kan-u
n-nas ka i-qeṭṭ^c-u-h b el-mešra^c u l-yum ^cal l-qnaṭer.*

*F l-uṭa ka i-ḥert-u le-ḥbub u i-gers-u š-šejjar
u d-dalya. F ej-jbel ka i-qell l-ḥart u ka i-keṭr-u
š-šjur u l-gabat. Ej-jbel l-^cāli ka i-ṭiḥ fi-h t-telj u
ka te-kter fi-h ḍ-ḍbaba u s-ṣḥab.*

F eṣ-ṣaḥra ka i-kun er-rmel u n-nḥel.

*
**

*Duz ^cal l-wad el-herhuri u la d-duz ^cal l-wad
es-sakuti.*

EXERCICE

Hit i-kun el-ma f ka i-qeṭṭ[°]-u-h n-nas
f Ez-zit ka i-ḥrej men men-ha
ka t-ji š-šta. °āli. Ka y-aḥd-u l-luḥ
men Es-slel ka i-ṣaub-u-hum men
. °aziz °and en-nas hit huwa ḥlu.

EL-BĤAR

Ḍar eḍ-ḍu mebnija bĥal l-borj f ši maĥall
rageb °ala šetṭ el-bĥar u f ras-ha fnar kbir.

Fšalt-ha mrebbā°a au mḍuwura. El-fayda
djal-ha ka t-°alem el-bwaber b maĥall l-berr u
t-wurri-hum eṭ-ṭriq baš ma i-ntelf-u ši au i-ḥerrt-u.

El-babor ka i-dĥel l el-mersa u i-ressi ḥda
l-mun.

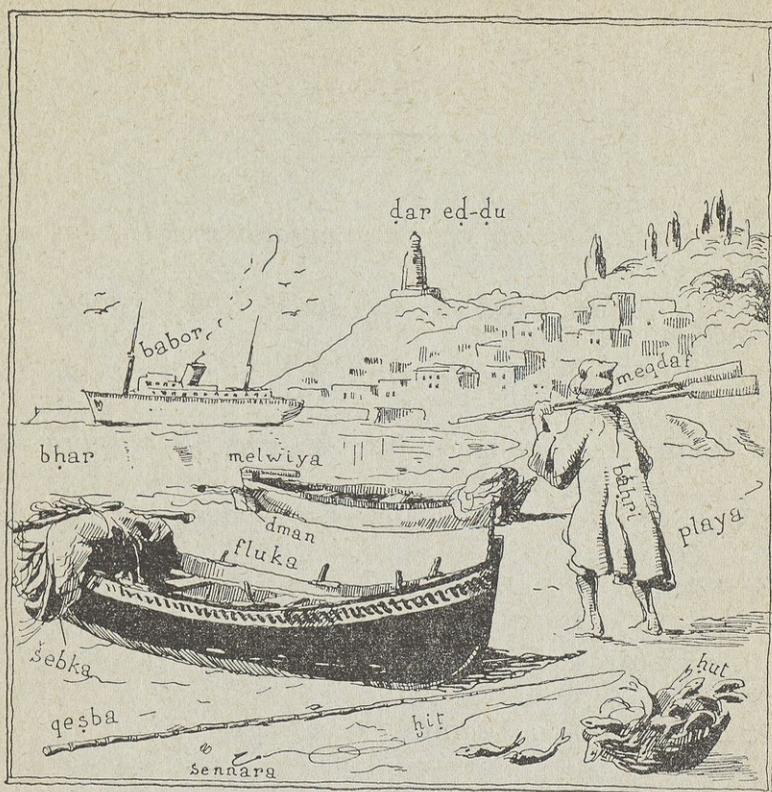
El-baĥri ka i-mešši l-fluka b el-mqadef u
i-ḍuwur-ha b ed-dman ; u l-idd d ed-dman ka
i-gul-u l-ha l-melwiya.

El-ḥawwat ka i-šiyid el-ḥut b el-qešba u l-ḥiṭ
u s-sennara °ala šetṭ el-bĥar au b eš-šebka f el-fluka
ila ma kayn ši l-mwaj b ez-zaf.

El-playa ka i-ḥeṭṭ-u fi-ha l-flayk u ka i-ji-u
n-nas li-ha baš i-°um-u. Ed-drari ka i-la°b-u ġir f
et-tšali.

*
**

El-bĥar u z-zman ma fi-hum .aman.

EXERCICE

. ka i-ressi f el-mersa. F el-lil ka i-ša'l-u
 l-falora f El-baħri ka i-mešši f el-bħar
 b u i-guwad-ha b u El-ħuw-
 wat ka i-šiyid b au b El-qesba
 fi-ha l-ħiṭ u fi-ha r-rmel.

ED-DUZAN

*Had ed-duzan ka i-kun mšaub mel le-ħdid u
mel l-idd dyal l-°ud elli ka i-qul-u l-ha l-mango.*

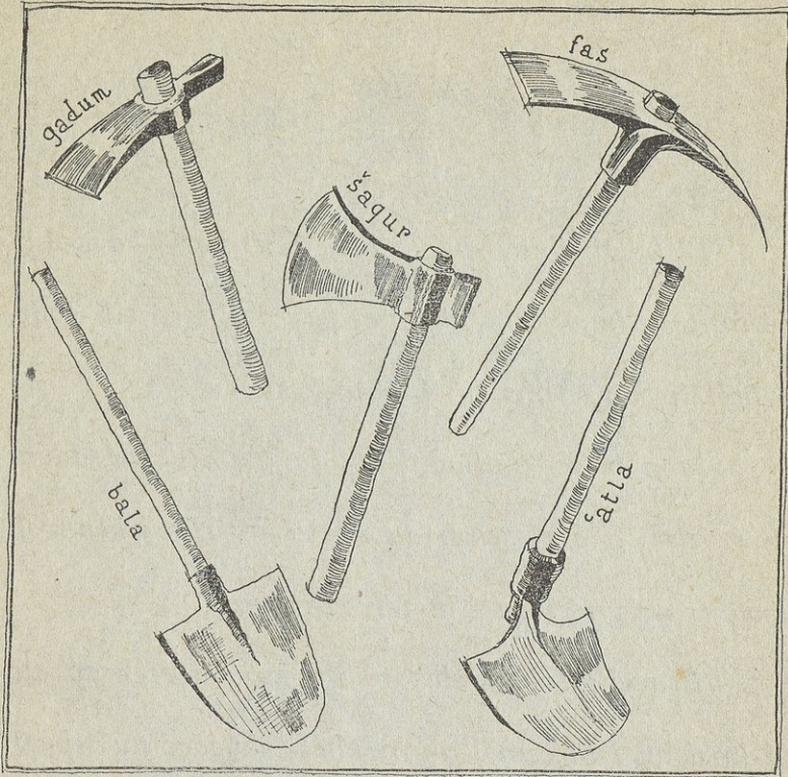
*El-mğarba ka i-st°aml-u l-°atla b ez-zaf f
el-ħedma d ej-jnanat u ħfir es-swagi. F eš-šahra f
woqt ez-zerri°a ka i-kun-u l-fdaden ktir eš-ši
meħdumin b l-°atla ma ši meħrutin.*

*El-fas u l-bala ka i-ħeddm-u-ha b ez-zaf
mwalin el-bni u š-šanti.*

*El-gadum u š-šaqur ka i-ħeddm-u-hum b ez-zaf
f ħtib l-°awad mel l-ğaba.*

*
**

L-°atla u l-ħedma f el-ħla wa la l-btala.

EXERCICE

*Ka i-šellh-u l-^cud b au ka i-ħeft-u bi-h
t-trab. Ka i-ħeft-u l-arđ b au ka i-hedm-u
bi-h l-bni. Ka i-hers-u l-^cawad b Ka i-refd-u
t-trab b Ka i-šaub-u le-ħwađ b u ka
i-ṭelq-u bi-h el-ma f el-mšaref.*

EL-MEHRAT

El-fellaḥ ḥit i-bḡi i-bda f el-ḥart ka i-dir
el-mṭita u hiya ka i-°allem eṭ-ṭerf d el-.arḍ elli ḡadi
i-ḥret fi-h b le-ḥjar au b el-meḥrat.

Men ba°d, y-aḥud l-°allafa u i-zra° l-feddan
b ez-zerri°a d el-gemḥ au d eš-š°ir. Ḥit i-kemmel
had er-reššan i-bda i-ḥret b el-meḥrat.

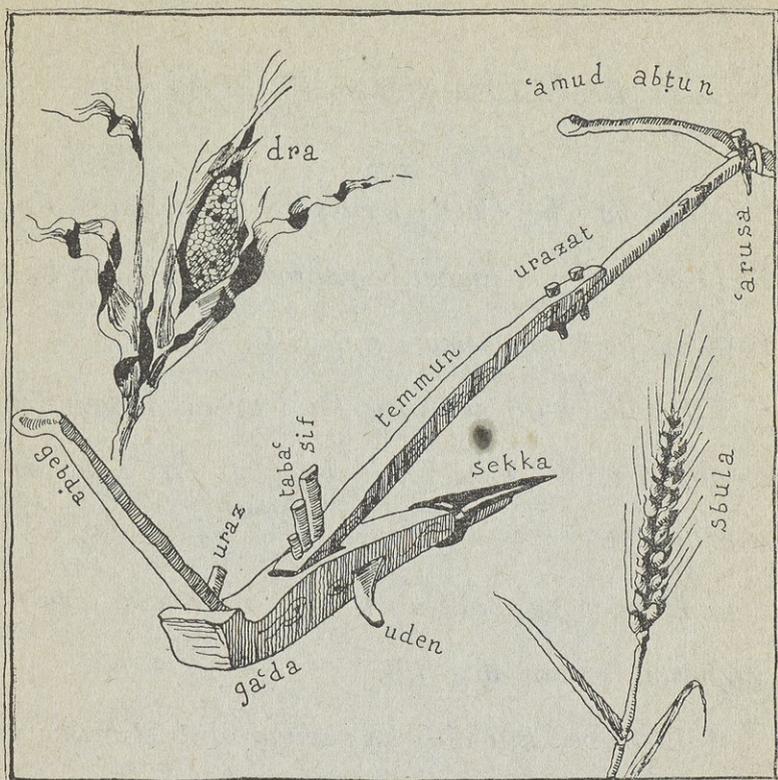
El-meḥrat ka i-rbeṭ fi-h z-zuja d et-tiran au
j-jmal au l-bhaym l-uḥrin bḥal l-kyader au l-bḡal
au ḥta le-ḥmir.

El-meskin ma ka i-kun °and-uh ḡir ḥart zuja
u lli lā bas °ali-h °and-uh kada men ez-zwaj.

El-ḥart °ala zuj fi-h l-bekri u l-mazuzi.

**

El-ḥart b en-niya u z-zwaj b en-niya.

EXERCICE

El-ḥerrat ka i-šedd men El-bhaym
 ka i-kun-u merbuṭin f Ka i-jem°-u l-ga°da
 ma°a t-temmun b u ma°a l-geḃda b
 Ka y°aml-u f jemb-ha baš i-zuwul-u t-trab
 kif i-ḥert-u. hiya lli ka te-dḥel f l-arḡ. Ka
 i-gul-u l-k°bal dyal u dyal l-gmeḥ.

EL-ĠELLA (SYN. FRUṬA)

Elli ka i-bi° l-ġella ka i-gul-u l-uh ġlayli. Ka i-šri l-ġella men ej-jnanat baqya ma ṭab-et f šejar-ha, ba°d ma ka i-tqaṭa° ma°a mul eš-ši.

Hit ka ṭ-ṭib u t-ujed ka i-jni-ha l-ġlayli u y°amel-ha f es-slel au l-korbat u i-ddi-ha d-dellel (26).

L°aneb ka y-akl-uh l-mġarba u i-šaub-u bi-h z-zbib au š-šamt au l-ħell.

El-ħamedḡ ktir eš-ši ka i-reqqd-uh b el-melħa u l-ma u ba°ḡ el-merrat ka i-zid-u °ali-h z-zitun.

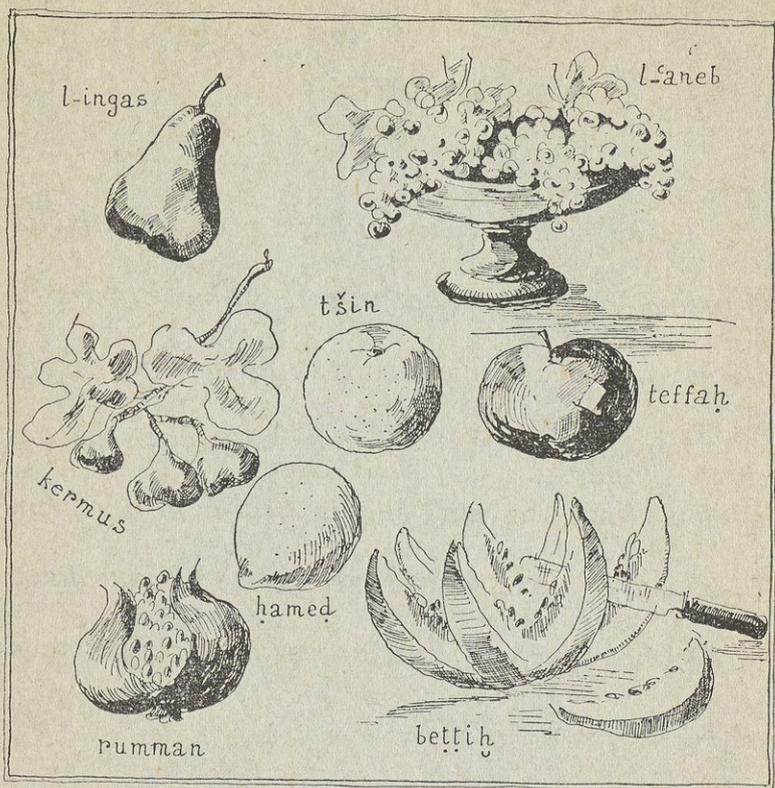
El-mġarba ka y-akl-u d-dellaħ kter mel l-betṭiħ.

Kull sebt l-ihud ka y-akl-u z-zerri°a dyal ed-dellaħ au d el-ger°a meqliya b el-melħa.

*
**

Elli ma fi-h ġella qeṭṭ°-uh t-thenna.

(26) pour *t-tedellel*.

EXERCICE

En-nšara ka i-šaub-u š-šrab mel El-
 mselmin ka i-ḥedḍr-u t-tajin b u ḥatta b
 ka i-duwuz-u bi-h l-ḥubz f eš-šbaḥ.
 ka i-°aššr-u-h f ba°d el-maklat au ka y-°aml-u-h
 mreqqed. ka i-qul-u l-uh f er-rbaṭ el-limun.
 ka i-tkel ḥbub au m°aššer. ka i-teqsem
 b el-mus.

ES-SANYA

Es-swani ka i-twujd-u (27) b ez-zaf f ħwaz el-mdina °ala qibal ka i-sqi-u bi-ha l-ħodra u š-šejjar d el-ğella lli meṭluba b ez-zaf f el-mdina.

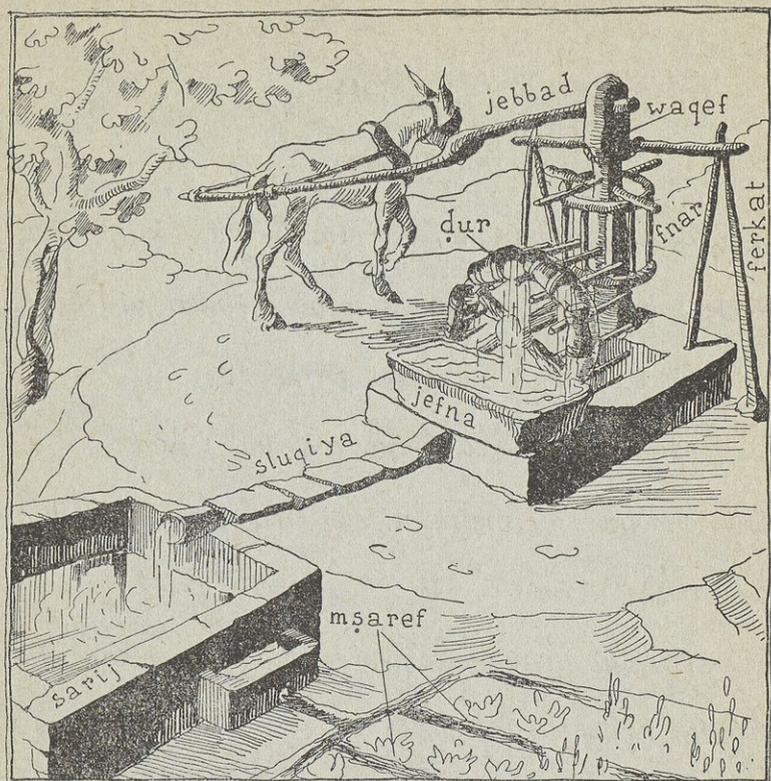
Es-sanya dima ka t-kun f raguba baš ka t-kobb el-ma l es-sarij elli ka i-sqi-u bi-h j-jnan. El-biyyar huwa lli ka i-ħfer el-bir u l-bennay huwa lli ka i-bni l-bir u j-jefna u s-sarij u n-nejjar huwa lli ka i-šaub en-na°ura.

El-ma ka i-ṭla° f el-qlaleš dyal eṭ-ṭin au f el-ğreref dyal l-qezdir.

El-bhima lli ka te-sni ka i-dir-u l-ha l-ğmamed °ala °ayni-ha baš ma d-duḥ ši u ma t-uqef ši.

Mul es-sanya u l-mra t-tanya ħta lila ma i-bat hanya.

(27) syn. *i-ttujd-u*.

EXERCICE

El-bhima ka t-*duwur* elli da^hel f
. d es-sanya ka i-*šbeh* l el-*fnar* dyal e^d-*du*.
Huwa lli ka i-*duwur* elli ka i-*tella*^c l-*ma*. U
l-*ma* ka i-*tkobb* f u men-*ha* ka i-*mši* ma^c*a*
. *hta* l u menn-*uh* ka i-*hrej* l

EL-BADIYA

Ba^cd ma t-biyiḍ ed-djaja lli ka t-kun ma^ca
l-ferruj ka te-qreq y-^cani ka te-bḡi te-ḥḍen ^cal l-biḍ ;
^cali-ha ka i-gul-u l-ha djaja qarqa (28).

Ḥit te-ḥḍen ed-djaja ma ka t-nuḍ ši ^cal
le-ḥḍana men ġir mertra au zuj f en-nhar baš t-akul
u t-šreb.

Ḥit ka t-feqqes el-biḍa ka i-ḥrej men-ha
l-fellus.

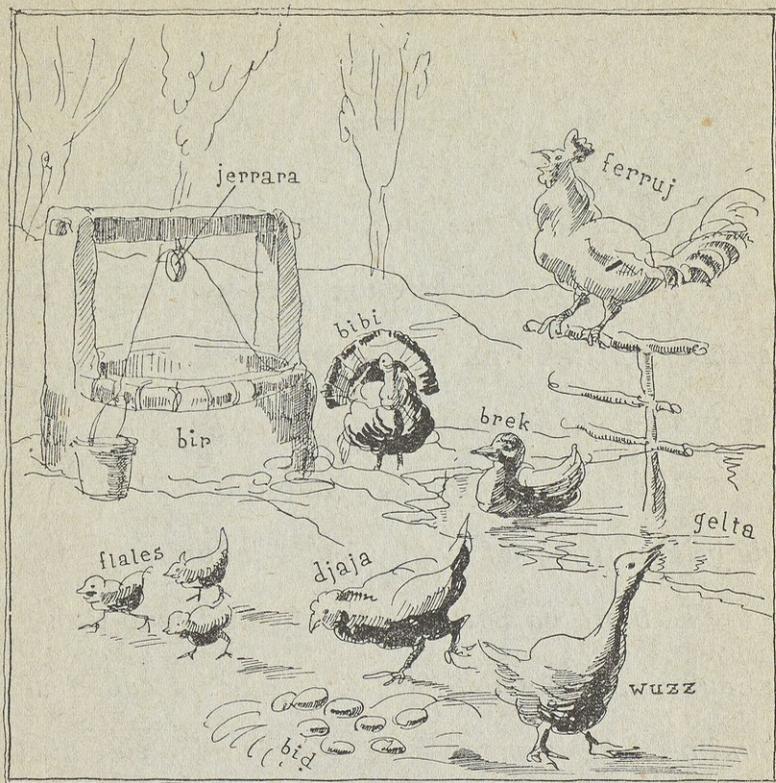
El-brek ka i-bḡi l-ma b ez-zaf u lli i-rebbi-h
la budda i-dir l-uh fayn i-^cum.

El-wuzz u bibi ka i-ḥeṣṣ-hum et-tisa^c fayn
i-serḥ-u.

*
**

Elli kla djaj en-nas i-semmen djaj-uh.

(28) syn. *gruqa*.

EXERCICE

..... ka i-wudden. ka i-^oum f

..... ka t-biyid. ka i-herj-u men

..... kber men ed-djaja u lahm-uh midum b ez-zaf.

U jiht el-bir ka i-nšer riš-uh. Ka i-sqi-u l-ma

men

EL-BADIYA

L-°arbi lli lā bas °ali-h °and-uh qeṭ°a au kter
dyal l-ḡlem ka i-qabel-hum u i-sreḥ-hum l-uh
s-sareḥ. Ka i-kun ma°a-h daymen kelb au kter elli
ka i-°ass-u °al l-ḡlem men ed-dib u t-ta°leb.

Ej-jeld dyal l-ḡlem ka i-ṣaub-u bi-h el-bṭana u
ila ḥella-u fi-h ṣ-ṣuf i-qul-u l-uh l-hidura.

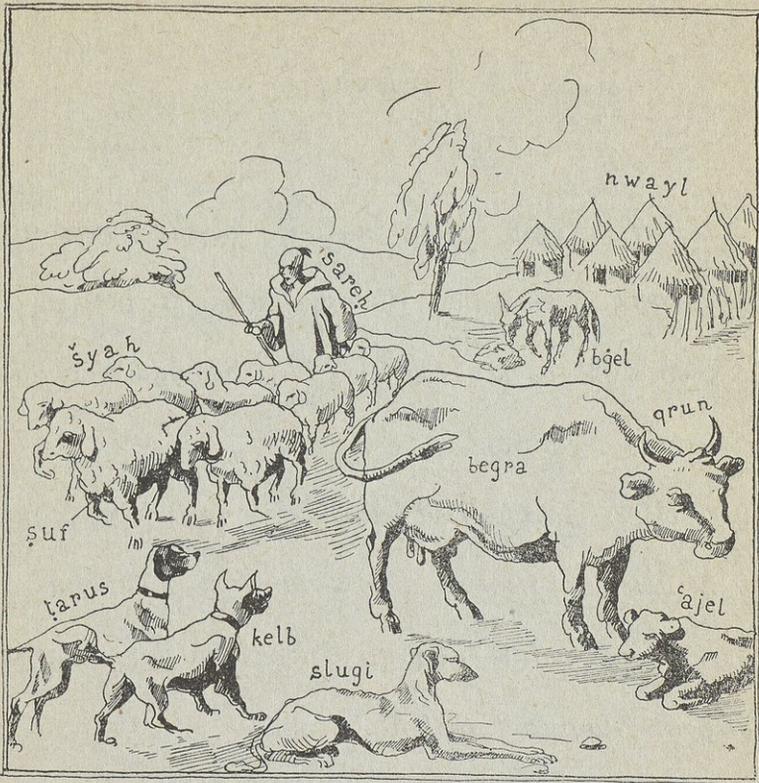
El-begra ka t-°aṭi le-ḥlib elli ka i-ṣaub-u bi-h
r-rayb u z-zebda u l-lben. Ez-zebda ila dab-et au
tmellḥ-et ka i-semmi-u-ha s-smen. Ej-jeld dyal
l-bger ka i-ṣaub-u bi-h n-n°al u dyal l-°ajel ka
i-ṣaub-u bi-h l-°anan.

Es-slugi ka i-šedd l-erneb b ej-jri u i-ḡleb ḥta
d-dib.

Eṭ-ṭarus ka i-ṣiyid-u bi-h le-ḥjel u r-rwaneb u
l-ḥelluf u ḡir-uh mel l-uḥuṣ.

*
**

Zid-ha rbiyi°a t-zid-ek ḥliyiba.

EXERCICE

..... ġadi b baš i-serħ-u. ka
y-^calef quddam ka t-^caṭi le-ħlib
men bezzult-ha ; wuld-ha ka i-tsemma
ka i-nbeħ u ka i-^cass ^cal l-bhaym. Ka i-dezz-u
men eš-šyah. dyal l-bger ka i-šaub-u bi-hum
el-mšaṭi au ka y-^caml-u fi-hum el-barud.
u ka i-šiyid-u bi-hum l-uḫuš.

LE-ḤṢAD

Ḥit ka i-ṭib ez-zra° ka i-ji l-ḥeṣṣad i-ḥeṣd-uh
b el-menjel. El-gebḍa lli ḥṣed-ha ka i-rbeṭ-ha b
el-qṣeb dyal ez-zra° u ka i-ḥoṭṭ-ha ḥda-h u ka
t-temma l-ḡomra.

Ḥit i-sali b le-ḥṣad i-jma° l-ḡ°mar f eš-šebka au
f eš-šwari u i-neql-uh baš y°amel bi-h l-meṭṭa.

Men ba°d le-ḥṣad ka i-ji-u l°ayalat i-leqt-u
s-sbayl ṭ-ṭayḥin f maḥall le-ḥṣad.

Mel l-meṭṭa l-ḥemmas i-rfed el-ḡ°mar l l-ga°a
baš i-ders-uh u i-derri-h.

*

**

Kull ši htuf men ḡir ez-zra° u ṣ-ṣuf.

EXERCICE

..... ka i-ħsed b u ka i-ħett
ħda-h. Ba°d ma ka i-ħsed-u ka i-neql-u f
et-tisa° u i-meġt-u-hum baš y°aml-u Ka
i-neql-u-hum °al l-bħima b au
shel mel l-bġel.

EL-BADIYA

Ej-jmel ka i-ttujed f blad l-uṭa u ktir eš-ši f eš-ṣaḥra lli hiya blad-uh l-ḥaқиqiya. Ka i-rfed bnađem u le-ḥmal l-kbar i-safer bi-hum l bladat el-b^oida ṣaber l ej-ju^o u l-^oaṭeš.

F eš-ṣaḥra ka y-akl-u leḥm-uh (29) u i-šerb-u ḥlib en-naga u b l-uber dyal-hum ka i-ḥedm-u l-flayj u ši men el-lbas.

Ed-dib huwa ^oadu l-kessaba f el-badiya, ka i-ḥli l-hum el-ḡlem u l-m^oiz ; ^oali-ha ka i-ḥayyiḥ-u-h au i-nešb-u l-uh l-feḥḥ. Ej-jeld dyal l-ma^oza ka i-ṣaub-u bi-h ej-jeld el-^oanzi.

El-ḡzal ka i-šiyid-u-h ^oal l-ḥil b el-barud u s-slag ; ej-jeld dyal-uh ka i-swa t-taman u leḥm-uh ldid ^oaziz ^oand en-nas.

*
**

Ej-jmel ma ta i-šuf ši ḥdebt-uh ḡir ḥdebt ṣaḥb-uh.

(29) pour ḥam-uh.

EXERCICE

..... ka i-nfa° b ez-zaf f el-ḥla °ala qibal
i-šber °al l-°aṭeš u j-ju° ; wuld-uh ka i-tsemma
Ila bga-u i-refd-u °al ej-jmel ka y-°aml-u
fuq ed-derwa dyal-uh. ka i-ṭir-u f es-sma.
..... ka t-ḥaf men heff men ed-dib.

EL-ĠŠIŠ

F eṣ-ṣif ka i-kter ed-debban f el-meġrib u ktir eš-ši f eṣ-ṣaħra f woqt et-tmer. En-nṣara ka i-dir-u š-šebka f es-srajem u l-biban baš ma i-dħel l-hum ši d-debban u n-namus.

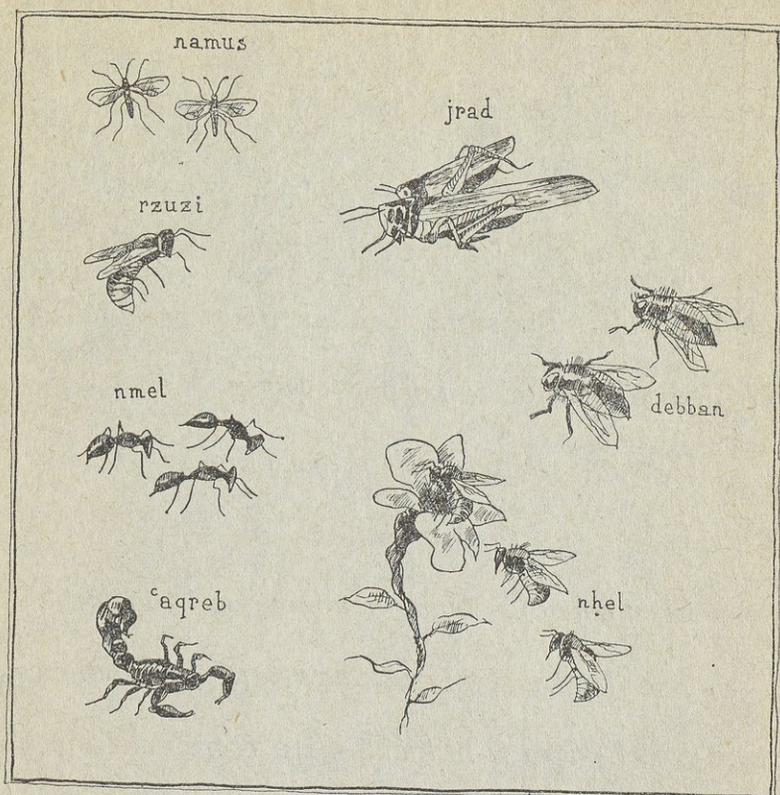
En-nħel ka i-r^oa f en-nuwwar u z-zher baš y-uled l^oasel f ej-jbeħ. Er-rzuzi ma fi-h fayda. En-nmel ka i-ħzen ez-zra^o dyal-uh f eṣ-ṣif.

Ej-jrad ka y-uled amred u amred ka y-akul ed-denya ; ^oali-ha l-mselmin ka i-ħayyiħ-u j-jrad u i-ħerq-u amred.

L^oaqreb ila qerṣ-et ši waħad ka i-qul-u ka i-bqa s-semm dyal-ha fi-h lila u nhar.

**

Šam ^oam u fter ^oala jrada.

EXERCICE

..... ka i-fiyiq men en-n^oas b et-tzenzin u
l-^oadd. ka i-jma^o l-makla dyal-uh f el-gar.
En-nas ka i-nešš-u b en-neššaša au ka i-qetl-uh
b ed-dwa i-qul-u l-uh flutuks. L-^oasel ka y-uled-ha
..... ma ka t-^oaṭi ši l-^oasel. Eš-šaba ka
i-hlek-ha El-ledğa d ka te-qtel.

LE-ḤNAŠ U J-JRAN

El-lef[°]a hiya l-wa[°]ra f le-ḥnuša. Derbt-ha ma ka t-fellet ši. Bu sekka ḥta huwa wa[°]ar [°]and-uh ğir đreb u belleġ el l-qbur.

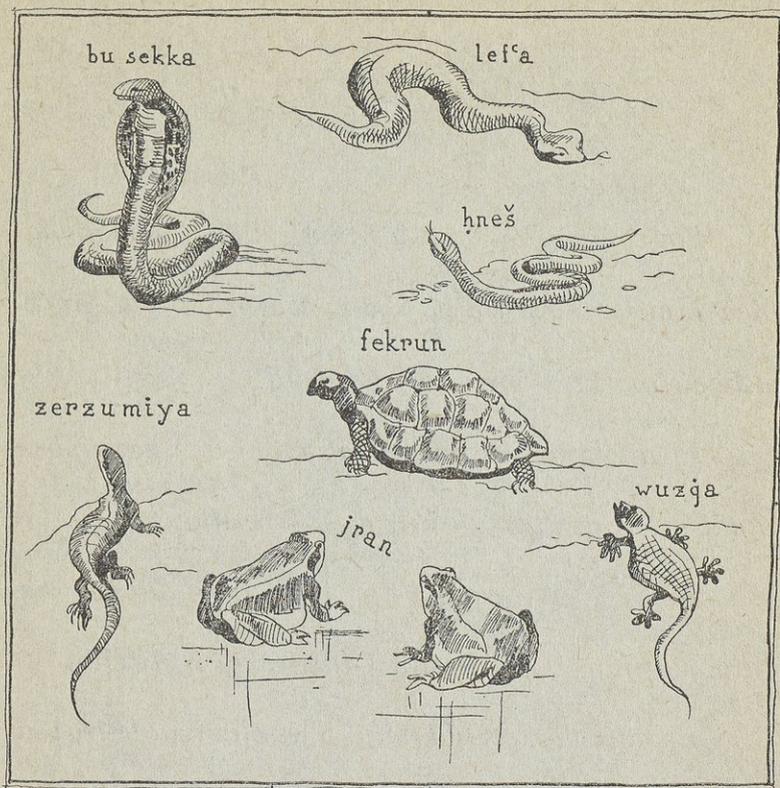
Es-semm elli f en-nyab dyal-hum huwa lli ka i-qtel.

El-wuzġa ḥta hiya mesmuma u l-[°]ayalat ka i-seḥr-u bi-ha. Ez-zermumiya ka y-[°]ajeb-ha t-tšemmes b ez-zaf. Ej-jran fi-h dyal l-ma u fi-h dyal l-bur ; ka i-qul-u ma ši mezyan el-.insan i-qtel ej-jrana [°]ala qibal ka t-kun meskuna ba[°]đ el-merrat.

L-[°]ayalat elli i-bġi-u i-uld-u ka y-akl-u l-fekrun b l-[°]ašub.

*
**

Elli [°]ađđ-at-uh l-lef[°]a ka i-ḥaf men dell le-ḥbel.

EXERCICE

..... ma ka i-°aḍḍ šī. u huma
 lli ka i-ḍerb-u b es-semm ; waḥḥa had eš-ši ka
 i-la°b-u bi-hum °isawa. °aziza °ali-ha
 t-tešmisa. ka i-šebbeṭ f le-ḥyuṭ u ka i-jri b
 ez-zaf. ka i-°iš f el-ma u ka i-°aq°aq f el-lil.
 ka i-tḥebba f ksut-uh.

EL-ḤIWAN U Ṭ-ṬYUR

*Pappaǧiyu ka i-jib-u-h men blad Saligan au
blad Marikan. Ka i-dwi bḥal bnadem ila t°allem, b
el-ḥaqq ma ka i-fhem ši š ka i-qul.*

*El-mselmin d el-mdina ka i-rebbi-u le-ḥmam baš
y-akl-u l-fraḥ dyal-uh ktir eš-ši f beštıla.*

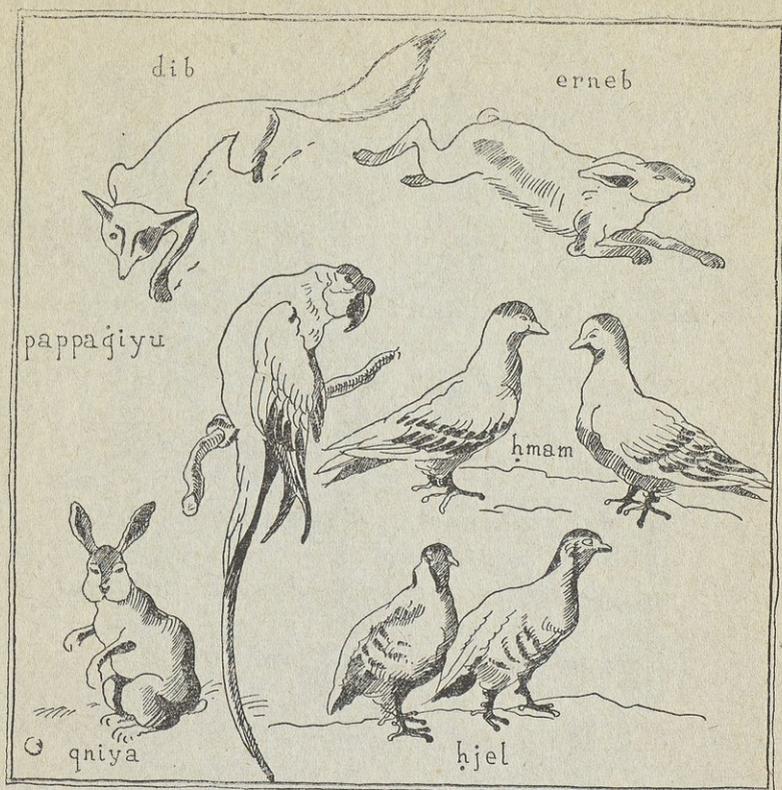
*Le-ḥjel u l-qniyat u l-erneb u d-dib ka
i-šiyid-u-hum b el-barud u ṭ-ṭwares au b el-feḥḥ.*

*Ed-dib ka i-tšiyid tani b es-slugi u le-ḥjel u
l-qniyat ka i-tšiyid-u ba°d el-merrat b el-baz.*

El-m°allem d el-baz ka i-qul-u l-uh l-biygaz.

*
**

Mša i-šiyid wulla šiyada.

EXERCICE

..... elli sma°-ha ka i-qul-ha, u ħit °aziz °al
en-nas ma ka y-akl-u-h ši. Bnadem ka i-šiyid
u Ka i-rebbi f eđ-đar u
ka i-ħtef ed-djaj u lli ma drek-ha ši ka i-qul hiya
ħamđa.

EL-WAHŠ

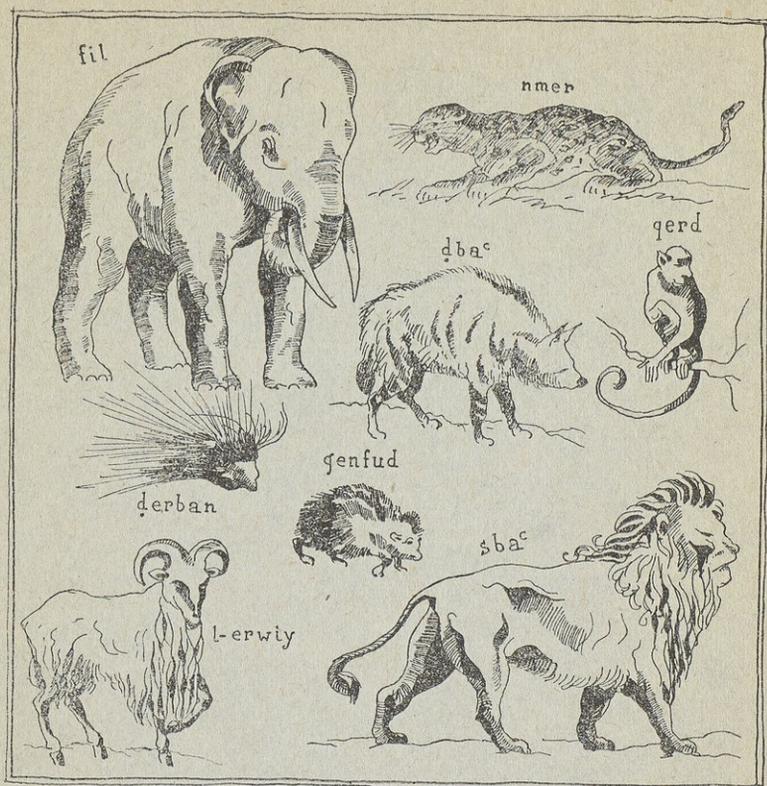
El-wahš ka i-kun ġir f el-ġaba u f blad el-ħla.

Es-sba^c huwa soltan l-uħuš. El-fil ma kayn ši f el-meġrib ; men nyab-uh ka i-kun l-^caj. En-nmer mujud f el-meġrib. Ka i-ħli d-dwawer ba^c d el-merrat u d-dba^c ħta huwa mujud, ka i-dba^c n-nas u i-ddi-hum y-akul-hum u ka i-seħr-u b muħħ-uh.

El-qruda ka i-rebbi-u-hum swasa baš ka i-ṭelb-u bi-hum. El-genfud ħrami fi-h tes^cud u tes^cin ħila. Eḍ-ḍerban ka y-akl-u-h l-^cayalat mreqqed f l-^cašub baš i-uld-u.

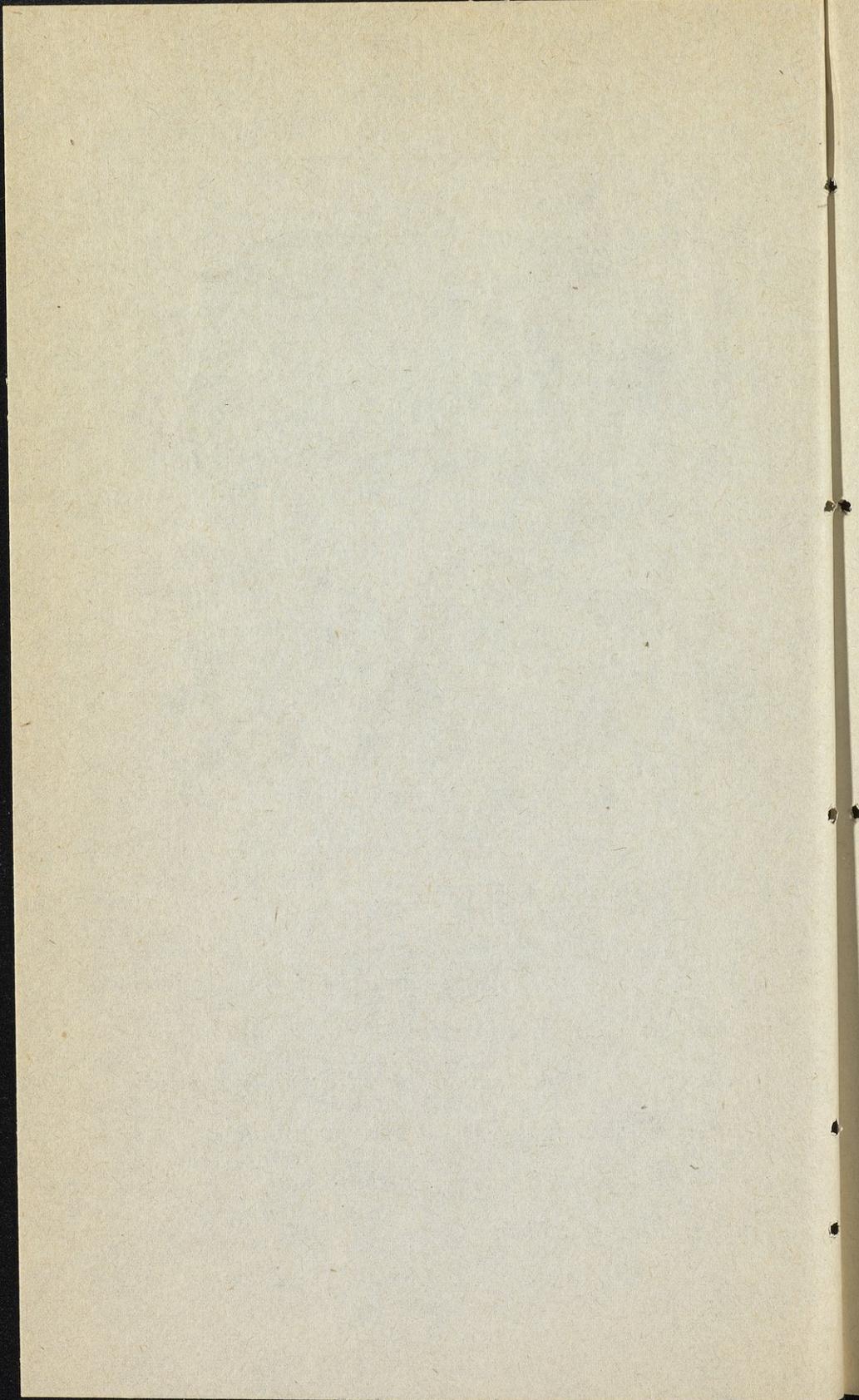
L-erwiy ka i-^ciš ġir f ej-jbel.

Ila mat el-fil ka i-bqa-u ^caḍam-uh ras el-mal.

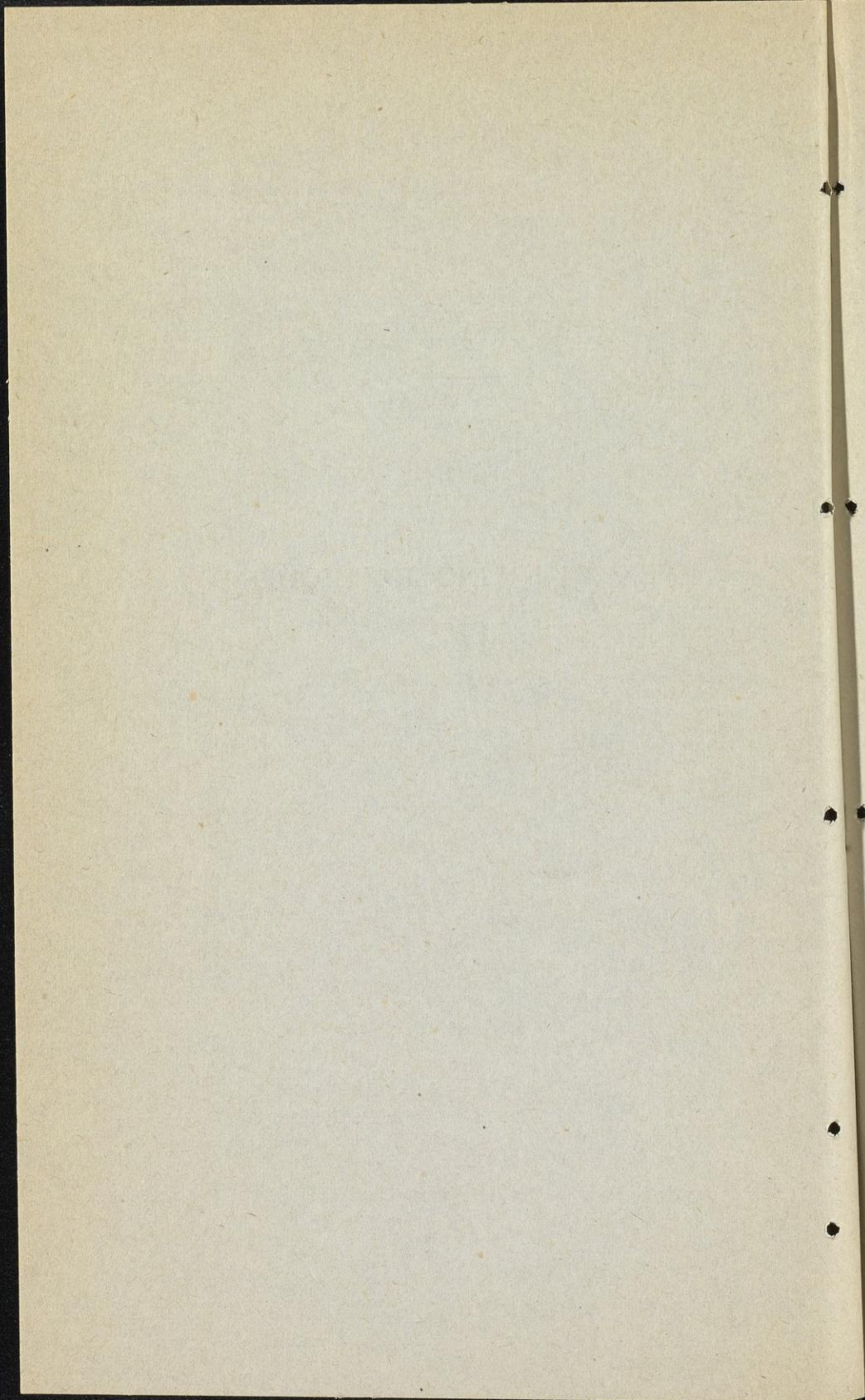
EXERCICE

..... u ka i-fers-u l-ḥayy u l-miyit
 kif ma kan, waḥš ulla bnaḍem. ka y-akul ġir
 ej-jifa. f blad-uh ka i-refd-u °ali-h l-umur
 et-tqila. Eš-šuk dyal kber men šuk
 ka i-šbeh l bnaḍem. Es-sbib dyal ka
 i-nešš-u bi-ha d-debban.

DEUXIEME PARTIE

TEXTES ETHNOGRAPHIQUES

EL-ADAB U Ş-ŞWAB D EN-NAS
MA^cA BA^cD-HUM

F EŞ-ŞBAḤ.

Ḥin ka i-şbeḥ ş-şbaḥ u i-ji-u n-nas i-fiyiq-u lli nā^cas, u ktir eš-ši ida kan ši waḥad ^caziz ^cali-hum au dif ^cand-hum, ka i-qul-u l-uh :

« sebḥan ^cllah !... »

u i-^caud-u-ha zuj d en-nubat au tlata ba^cd el-merrat ḥta i-fiq.

Kif i-fiq i-qul-u l-uh :

« şbaḥ el-ḥir a sid-i » (au : a sid-i flan).

Men ba^cd, ka i-suwul-u-h waš bja i-nuḍ wulla ma zal şuya. Ka i-jaub elli fiyiq-u-h u i-qul :

« şbaḥ el-ḥir »

(au : ^cllah i-s^cad şbaḥ-k a sid-i, au : a lalla, ida kan-et mra hiya lli fiyiq-at-uh) u i-^caud i-qul :

« iyyeh » au « n^cam baraka llahu fi-k ha-na nayḍ »

(au : bji-t n-nuḍ) u ida kan ma zal şhut-uh i-n^cas ka i-qul :

« ḥelli-ni, baraka llahu fi-k, n-zid n-n^cas şuya, ma fi-ya ma n-nuḍ daba, u men ba^cd waḥad es-sa^ca nuwuḍ-u-ni ».

Ka i-jaub-uh lli nuwuḍ-uh : « waḥḥa a sid-i smeḥ l-i, kif te-bji » (au : Kif t-ḥebb u te-rḍa u i-ji ^cala ḥaṭr-ek).

U mel l-qa^cyda qbel ma i-ḥrej eḍ-dif men bit en-n^cās l bit l-uḍu i-qul :

« dir-u ṭ-ṭriq » (au : ma kayn ḥadd ?).

u i-^cayn ḥta i-dir-u l-uh ṭ-ṭriq, u i-duz.

Hada ida kan nazel f eḍ-ḍar d l-^cayal au lli fi-ha

l-^cayalat, wa .amma ida kan nazel f dar eḍ-ḍyaf au f ši maḥall b waḥd-uh ḥarej men eḍ-ḍar d l-^cayal, huwa ḥorr i-dḥel u i-ḥrej kif u woqt ma bḡa, bla šwar.

EL-FTUR.

Ba^cd ma ka y-^cati-u l eḍ-ḍif el-ma dafi d l-uḍu baš i-ṭterref ma^ca ras-uh u i-twuḍḍa u l-fuṭa au z-zif baš i-mseḥ ujh-uh u idd-uh, ka i-dḥel l l-bit d el-ftur u i-šebbeḥ ^cal en-nas elli fi-h ida kan fi-h ši ḥadd, u i-qul :

« *šbaḥ-kum mebruk* » au

« *šbaḥ el-ḥir* » au

« *Allah i-s^cad šbaḥ-kum* »

u i-jaub-u huma u i-qul-u : « šbaḥ-k mebruk » au « šbaḥ el-ḥir u r-rbaḥ » au « Allah i-s^cad šbaḥ-k a sid-i ».

U i-zid i-gles f el-maḥall lli qrib l-uh ; u ida kan mul eḍ-ḍar temma, au ši waḥad elli ka i-nub ^cali-h, ka i-nuḍ i-lqa-h u i-sellem ^cali-h b idd-uh u i-reḥḥeb bi-h u i-qul l-uh :

« *mar^oḥba, mar^oḥba* » au

« *mar^oḥba b es-si flan* » (au : *b si flan, au : b sid-i flan*) au : « *mar^oḥba bi-k ā s-si flan* » (au : *a si flan, au : a sid-i flan*) u i-gells-uh f el-maḥall lli i-nasb-uh f sder el-bit u i-dir l-uh mḥedda men mura-h ^calaš i-ttekkā, ida ma kan-et ši men mura-h, u i-qerreb l-uh waḥda wulla zuj uḥrin l jenb-uh ^calaš i-wurrek, u i-gles ḥda-h au qbalt-uh ka i-suwul-uh u i-qul l-uh :

« *aš ḥbar-ek u kif šbaḥ-ti a sid-i ?* » (au : *a sid-i flan*) « *u kif bet-ti, a men ḍra waš bet-ti mriyih u n^cas-ti mliḥ f had el-lila ?* ». Ka i-jaub-uh : « *bet-t*

mriyih u n^oas-t mlih f el-gaya u n-nihaya, baraka llahu fi-k a sid-i » (au : a sid-i flan). Ka i-jaub-uh tani mul eđ-đar, u huwa ka i-šuf fi-h u i-tbessem u l-ferħa dahra ^oala ujh-uh, : « el-ħamdu l llah, hada ma ka n-bgi-u u ka ne-tmenna-u ».

U ħit ka i-dħel l-fťur ka i-sebbeq menn-uh mul eđ-đar u i-qul l-uh : « b esm ^ollah ħud te-fťer a sid-i ».
U ida kan eť-ť^oām d el-fťur au ġir-uh ma ši ktir u ldid u met^oadded, ka i-qul l-uh : « qbel ^oali-na » au « qbel ^oala ma ujed » au « qbel ^oal l-mujud ».

Ka i-jaub-uh đ-đif u i-qul : « b esm ^ollah, baraka llahu fi-k ^ollah i-ketter ħir-ek a sid-i » au « ketter ^ollah ħir-ek » au « i-ketter ^ollah ħir-ek ».

Ka i-redd ^oali-h mul eđ-đar u i-qul l-uh : « bla jmil b eš-šahħa u r-raħa » au « b šahħt-ek u raħt-ek » au « b šahħt-ek u ^oafiyt-ek », « maħall-ek hada » au « ra-h maħall-ek hada ».

U mel l-^oatina dyal mul eđ-đar b eđ-đif dyal-uh ka i-kun ka i-redd l-uh l-wulha waš ka y-akul mlih wulla la. U ida šaf-uh metraħi u makelt-uh ^oayyana ka i-qessesem au ka i-daħel ^oali-h u i-qul l-uh : « qessesem-t ^oali-k la ma te-fťer mlih » (au : ida ma te-fťer mlih, au : ila ma te-fťer mlih), au « daħel-t ^oali-k la ma te-fťer mlih » (au : ida ma te-fťer mlih, au : ila ma te-fťer mlih), au i-zid ^oal l-qsim au d-dħil :

« b ^ollah » au

« b eť-ť^oām », ila kan-u metsarkin-uh, au

« b eš-šoħba », ila kan-u šħab, au

« b el-mħebba », ila kan-u ħbab, au

« b eť-ť^oām u š-šoħba u l-mħebba ».

Ka i-jaub-uh đ-đif u i-qul : « baraka llahu fi-k a sid-i ha-na (au : ra-na, ra-ni) ka ne-fťer, ^oāmel jehd-i (au : ma n-qešer ši, au : ma ħsem-t ši fi-h) tbarek ^ollah, ^ollah i-ħlef u i-j^oal fi-k el-baraka ».

U mel l-fjer ħta l l-uwuli u n-nas elli ka i-tlaqa-u f eđ-đyur au f ez-zenqa ka i-šebbĥ-u °ala ba°d-hum ka i-qul-u : « šbaĥ el-ĥir » au « °llah i-s°ad šbaĥ-ek » au « šbaĥ-k mebruk » u lli bda u qal-ha l l-aĥor huwa l-uwul, ka i-redd °ali-h t-tani b bĥal-ha au ĥsen men-ha, bĥal ila qal waĥad l waĥad : « šbaĥ el-ĥir a sid-i », ka i-jaub-uh l-aĥor : « šbaĥ el-ĥir u r-rbaĥ °llah i-s°ad šbaĥ-k a sid-i » (au : a mula-y, au bi-hum b zuj y-°ani : a sid-i mula-y) u mula-y ka t-tqal f ktir eš-ši l elli huwa šrif.

F EL-MSA.

Mel l-uwuli ħta l nušš el-lil ka i-bda-u n-nas ši ka i-qul l ši : « msa l-ĥir » au « msa l-ĥir °ali-k » au « °llah i-s°ad msa-k » au « msa-k mebruk » au « °llah i-n°am msa-k » au « n°am °llah msa-k » au « msa-k a s-si » had eš-ši ida kan qal-ha waĥad l waĥad. Amma ida tqal-et l ej-jmā°a au l ši waĥad m °ađdem i-qul-u : « msa l-ĥir °ali-kum » au « °llah i-s°ad msa-kum »...

U ziyada f eš-šwab ida tqal-et l ej-jmā°a ka i-zid-u i-qul-u men ba°d-ha : « a syad-i », u ida tqal-et l elli m°ađdem ka i-zid-u °ali-ha : « a sid-i » au « a mula-y » au bi-hum b zuj, y-°ani : « a sid-i mula-y », ktir eš-ši ida kan el-insan elli tqal-et l-uh šrif kama qul-na.

U kadalik ka i-tqal bĥal had el-klam dyal eš-šwab u ġir-uh bĥal : « msa l-ĥir » elli qul-na, ĥit ka i-š°al eđ-đu f el-megreb u ĥit ka i-tešlah (1) f el-lil ; u lli qal-ha l l-aĥor ka i-jaub-uh b bĥal-ha au ĥsen men-ha °aud.

U f el-lil, mel l-°aša ħta l l-fjer ka i-qul-u l

(1) Euphémisme.

ba[°]d-hum ziyada [°]ala had eš-ši lli qul-na : « lila (au : lilt-ek) s[°]ida » (au : sa[°]yda, au : mebruka, au bi-hum b zuj) ka t-tqal [°]and ma i-tlaqa-u u [°]and ma ka i-tfarq-u baš i-mši-u i-na[°]s-u ma[°]a t-tesbiq au t-tuħir dyal « [°]llah i-henni-k » f woqt el-mši ; u ši men-hum ka i-zid-u [°]ala had eš-ši f woqt el-mši hada : « [°]llah i-biyit-ek (au : i-šebbħ-ek) b ħir » (au : [°]ala ħir, au bi-hum b zuj au b tlata au b erba[°] kamlin) y-[°]ani :

« [°]llah i-messi-k b ħir » au

« [°]llah i-messi-k b ħir u [°]ala ħir » au

« [°]llah i-biyit-ek b ħir » au

« [°]llah i-šebbħ-ek b ħir » au

« [°]llah i-biyit-ek b ħir u [°]ala ħir » au

« [°]llah i-šebbħ-ek b ħir u [°]ala ħir » au

« [°]llah i-biyit-ek u i-šebbħ-ek b ħir » au

« [°]llah i-biyit-ek u i-šebbħ-ek b ħir u [°]ala ħir ».

L-[°]ARADA.

Ka y-[°]aređ el-insan [°]al l-insan u i-qul l-uh : « ka n-tleb men el-fđel dyal-ek (2) a s-si (3) t-ji [°]and-i l-yum (4) f es-sa[°]a l-flaniya l el-ferħ el-flani (5) au t-tgedda au t-t[°]ašša au t-šreb atay baraka llahu fi-k (6).

(2) au : men feđl-ek, au : men el-fđel d siyatt-ek, au : men el-fđel d es-siyada dyal-ek.

(3) au : a sid-i, au : a sid-i flan.

(4) au : t-šerref-ni b qđum-ek l el-mahall (au : l eđ-đar dyal-i, au : l đar-i, au : l đar-na) l-yum.

(5) au : te-ħder ma[°]a-na, au : te-ħder l-na wahad el-ferħ d kda, au : t-ziyin [°]ali-na (u hadi ktir eš-ši ka i-qul-u-ha l-[°]ayalat ħit ka i-[°]ard-u [°]ala ba[°]d-hum l l-[°]ors).

(6) au : [°]llah i-barek fi-k, au : [°]llah i-j[°]al fi-k el-baraka, au bi-hum b zuj.

Ida kan ši waḥad ma^cruḍ ^cand ši ḥadd — ma^cada ida kan l ḍar ši ferḥ bḥal l-^corselli ka t-kun el-bab dyal-ha meḥlula l jmi^c n-nas — la budda (7) y-^camel l-qa^cyda. I-ji f el-woqt elli dar ma^ca-h hadak elli ^card-uh u ḥit y-uṣel l eḍ-ḍar i-deqq b el-lati f el-ḥorṣa d el-bab, deqqa wulla zuj, wulla tlata, au i-ḍreb bḥal dak eš-ši f en-naqus au s-sersar ida kan, jeḥd ma i-sem^c-u-h mwalin eḍ-ḍar u i-qul-u l-uh : « škun ? » au « škun nta ? » au « škun a sid-i ? ». Ka i-qul l-hum : « Flan ».

U mnin i-fetḥ-u l-bab ma i-ji ši u i-dḥel, i-^cayn ḥta i-dir-u l-uh ṭ-ṭriq u i-qul-u l-uh : « zid a sid-i ».

U men eš-ṣwab ḥit i-kun daḥel au ḥarej i-qul : « ma kayn ḥadd ? » u i-tmehhel ḥta i-qul-u l-uh : « ġir zid a sid-i ma kayn ḥadd » u kayn elli ka i-zid : « men ġir ʿAllah » y-^cani ka i-qul-u l-uh : « ma kayn ḥadd men ġir ʿAllah » u i-qul : « b esm ʿAllah u i-dḥel ḥader ^cayn-uh, ma i-šuf la hna wa la hna men ġir quddam-uh qaṣed l l-bit fayn ġadi i-gles.

Ida kan l-izar au l-ḥamiya d bab el-bit mehzuza i-zid, u ida kan-et mdellya i-hezz-ha u i-dḥel.

U ḥit i-temm daḥel ^cal l-^catba d bab el-bit, ila huwa neṣrani, i-ṣebbeḥ au i-messi, ^cala ḥsab el-woqt elli ja fi-h, ^cal en-nas elli i-lqa-hum fi-h. U ida huwa meslem ka i-qul : « es-salam ^cali-kum », u i-redd-u ^cali-h n-nas : « wa ^cali-kum es-salam », u i-ṣebbeḥ au i-messi ^cala ḥsab el-woqt elli ja fi-h.

U mel l-^cāda ila dḥel eḍ-ḍif ka i-lqa-h mul eḍ-ḍar u i-sellem ^cali-h b idd-uh u i-reḥḥeb bi-h bḥal lli šer-na l-uh q^m bayla u i-zid i-qul l-uh : « zar-et-na l-baraka » u i-ziyid-uh l en-nas i-^carref-hum bi-h u i-^carref-uh bi-hum u i-qul l-hum : « hada, s-si (au : sid-i, au : mula-y) flan, ka n-^carref-kum bi-h u

(7) au : la bedda, ma ḥeṣṣ šay, ma i-ḥeṣṣ šay, ma i-ḥeṣṣ-ek ši, dar-ek ʿAllah.

huwa ṣahb-na (au : ḥbib-na, au : dyal-na, au bi-hum b zuj au b tlata) ».

U ma fi-ha (au : ma men-ha bas) ila dker l-hum waš ka i-dir au waš en huwa šegl-uh au l-maqam dyal-uh and en-nas au and el-meḥzen u i-reḥḥb-u bi-h u i-sellm-u ali-h u i-sellem ali-hum, ida kan-u ma ka y-arf-u ši baḍ-uhum ; u ida kan ši waḥad f el-bit el-maqam au l-qder dyal-uh kbir and en-nas au and el-meḥzen kter men eḍ-ḍif elli dḥel, mul eḍ-ḍar ka i-ziyid eḍ-ḍif l and-uh i-arrf-uh bi-h u i-sellem ali-h u i-qul l-uh aud : « hada s-si (au : sid-i, au : mula-y) flan ».

U f es-sa^a lli ka i-nzel eṭ-ṭām ka i-ziyid-u ṭ-ṭas l eḍ-ḍif au l elli huwa kbir f el-maḥall i-ḡsel idd-uh u i-mseḥ-ha b el-fuṭa au b ez-zif u men baḍ-uh i-ḡsel eḍ-ḍif. U men eš-šwab i-qul l lli ka i-kobb l-uh l-ma ala idd-uh, ktir eš-ši ida kan ši waḥad men jiht mul eḍ-ḍar : « ḥaša-k (au : baraka llahu fi-k) a sid-i ». Ila hiya ḥadem au met^a allma au ḥejjam ma i-qul walu.

U mul eḍ-ḍar ka i-redd el-bal dyal-uh l eḍ-ḍif u i-bda i-qerrebb l-uh l-umur d el-makla quddam-uh u y-akul ma^a-h u i-aun-uh b el-klam el-mezyan d el-mḥebba baš i-dir jehd-uh f el-makla u y-akul ḥta i-šba^a mliḥ bḥal lli qul-na ka i-qul-u f el-ftur u ḡir-uh, ala qibal kayn ši nas elli ka i-ḥešm-u u ma ka i-bḡi-u ši y-akl-u mliḥ u i-zuwul-u šhut-hum men eṭ-ṭām quddam en-nas u ka i-ḥerj-u men and-hum u huma naqšin el-makla u ma ši šeb^a anin.

U ala had eš-ši mel l-āda d mul eḍ-ḍar ka i-kellef al en-nas elli ma^a ruḍin and-uh u i-ḥlef ali-hum baš y-akl-u ala qibal ma nzel eṭ-ṭām ḡir baš i-ntkel (8) u l-bḥil au š-šḥiḥ f en-nas huwa lli

(8) au : i-ikel, au : i-tenkel.

ma ka i-ddi-ha ši f eđ-đif dyal-uh f sa^ct el-makla u ma ka i-daheł ši baš y-akul.

U hit ka i-šba^c đ-đif mliħ ka i-rfa^c idd-uh men eť-ťām u i-qul : « el-ħamdu l llah, °llah i-ħlef u i-ketter el-ħir » au « °llah i-j^cal l-baraka ».

Hit i-šuf mul eđ-đar eđ-đif ka y-^camel l-^cajeb, ka i-qul l-uh : « iwa ħlaš ! ši ma kli-ti a si (au : a sid-i) flan » u i-daheł 'ali-h baš i-zid y-akul ; ka i-qul l-uh đ-đif : « tbarek °llah ma ħšem-t ši fi-h » au « tbarek °llah wu llahi ma ħšem-t fi-h a si (au : a sid-i) flan, šba^c-t mliħ ma bqa l-i fayn n-zid walu, baraka llahu fi-k ».

Dak es-sa^a ka i-freħ mul eđ-đar b ez-zaf hit eđ-đif dyal-uh ^cajb-uh ť-ťām u kla mliħ ħta šba^c u ka i-qul l-uh bħal lli qul-na : « bla jmil, b šahħt-ek u 'afiyt-ek, ra maħall-ek hada » (au : ra-k f maħall-ek a sid-i) ka i-^caud i-jaub-uh đ-đif u i-qul l-uh : « bla šekk » au « ma 'and-i šekk baraka llahu fi-k » au « °llah i-j^cal fi-k el-baraka a sid-i flan ».

U mel l-adab d el-makla hit i-ji đ-đif y-akul i-qul : « b esm °llah » u ma y-akul ġir men ej-jiha lli quddam-uh u ma i-medd ši idd-uh quddam ġir-uh, u i-kun ka i-ferreq el-lqa ma^a n-nas u huwa ka y-akul u ma i-tkellem ħta i-mdeġ el-loqma mliħ u i-bla^c-ha u ma i-đhek ši ġir b et-tebsima u y-^camel jehd-uh baš ma i-tgerra^c ši u ida tgerra^c ma i-ħerrej ši tegri^a kbira u i-qul : « staġfir °llah » u ida ^caťes y-^caťes b šuya u i-đuwur ujh-uh l waħd ej-jiha u i-dir ^cala fumm-uh ši zif i-lqa bi-h l-^caťsa u i-qul : « el-ħamdu lⁱ llah » au « el-ħamdu lⁱ llah rebbⁱ l-^calamin » u kadalik ka i-qul ida šreb el-ma au kemmel b el-makla. U ila ^caťes ġir-uh i-qul l-uh : « reħm-ek °llah » au « °llah i-reħm-ek » au « i-rħamu-k °llah ».

U hakdak ^caud y-^camel jehd-uh baš ma i-s^cal ši

au i-kḥeb u huwa ka y-akul. U ida kḥeb i-kḥeb šuya u i-ḍuwur u jh-uh l jiha uḥra u i-dir zif °ala fumm-uh bḥal lli dar f l-°aṭša ḥta i-sali u ma i-šreb el-ma ḥta i-bla° ma f fumm-uh u i-ḥwi-h u ma i-kun ši ka i-šuf b ez-zaf f en-nas u huma ka y-akl-u, u ḥin i-kun ka i-tkellem ma°a n-nas, ktir eš-ši f woqt el-makla, ma i-dker ši l-umur elli ka t-gilef el-gelb d l-insan u ziyada f eš-šwab u mel l-°āda tani ida jab-t-uh ḍ-ḍar u tkellem °ala ši ḥaja ma ši mezyana au °ala qedd-ha bḥal ila tkellem °al ej-jnun, u ka i-qul-u l-hum tani l-mumnin au mwalin eḍ-ḍar au mwalin el-mkan, ka i-qul qbel au ba°d ma i-dker-hum : « b esm °llah er-raḥman er-raḥim » u ida dker eš-šitan ka i-qul : « °llah i-ḥzi-h » au « i-na°l-uh » au bi-hum b zuj, au « ḥza-h llah u na°l-uh ».

U ila jbed smiyt el-kelb au ši smiya dyal ši ḥaja uḥra °ala qedd-ha, i-qul qbel la i-qul-ha « ḥaša-k » au « °llah i-°azz-ek » au « °azz-ek °llah » au « kerrem °llah ujh-ek ». U ida tkellem °ala ši ḥaja ḥayba b ez-zaf i-qul : « ḥaša-k » au « ḥaša-k l-°ayb », u ida tkellem °ala ši ḥaja d el-merḍ fi-h au f ġir-uh, i-qul qbel ma i-dker-ha : « °llah y-°afi-k », au « y-°afi-na u y-°afi-k », au « i-sellm-ek », au « i-sellem-na u i-sellm-ek », au « i-nejji-na u i-nejji-k », au « °llah la i-wurri-k bas », au « ma i-wurri-na u i-wurri-k bas ».

Ida kan-u d-drari °and mul eḍ-ḍar elli ma°ruḍ °and-uh ḍ-ḍif u deḥl-u l l-bit, men eš-šwab, ḥit i-šuf-hum eḍ-ḍif i-tbessem u i-barek, y-°ani i-qul : « tbarek °llah », u i-suwul ubba-hum au lli men jiht-hum °ala smiyt-hum u ḥit i-jaub-uh i-qul tani : « tbarek °llah » u huwa ka i-šuf fi-hum u fi-h u i-zid i-tbessem : « rebb-i i-šleḥ » au « °llah i-šleḥ-hum u i-kuwun men-hum a s-si (au : a sid-i flan) » ida kan-u kter men waḥad ; u ida kan ġir waḥad i-qul men ba°d ma i-barek °aud : « rebb-i i-šleḥ », au

« ʿAllah i-ṣelḥ-uh u i-kuwun menn-uh », au « ʿAllah i-ṣlah l-ʿazri u i-kuwun menn-uh », au « ʿAllah i-hdi-h u i-rḍi-h », u ida kan-et bent i-qul : « rebb-i i-ṣlah », au « ʿAllah i-ṣlah-ha u i-kuwun men-ha », au « ʿAllah i-ṣlah l-ʿazba (au : l-ʿateq) u i-kuwun men-ha », u i-bda i-freḥ bi-hum. U ka i-jaub-uh mul eḍ-ḍar u i-qul l-uh : « baraka llahu fi-k a s-si (au : a sid-i flan) rebb-i (au : ʿAllah) i-ṣlah iyam-na u iyam-ek ».

U ida kan-et maʿa ḍ-ḍif ši ḥaja d el-ḥalwa y-ʿaṭi-ha l-hum baš i-ferreḥ-hum, u ida kan maʿand-uh ši men-ha ma y-ʿaṭi l kull waḥad men-hum b waḥd-uh, y-ʿaṭi-ha l l-kbir fi-hum u i-qul : « ha-k sid-i (au : sid-i ulid-i, au : sid-i ʿaziz-i, au : ulid-i) ʿAllah i-rḍi ʿali-k, duwuq ḥit-ek u ḥiy-ek, (au : qsem-ha maʿa ḥit-ek u ḥa-k) » ida kan-u tlata d el-ḥut ; u ida kan-u kter u kull-hum dkura i-qul : « duwuq ḥut-ek (au : qsem-ha maʿa ḥut-ek, au : maʿa-hum) ». U ida kan-u mḥellṭin ulad u bnat i-qul : « duwuq ḥut-ek u ḥwat-ek (au : ḥwatat-ek, au : ḥiyat-ek) » au « qsem-ha maʿa ḥut-ek u ḥwat-ek (au : maʿa-hum) ».

U ida kan-et el-bent hiya l-kbira fi-hum y-ʿani f ḥut-ha, y-ʿaṭi hadak eš-ši lli bḡa d el-ḥalwa u i-qul l-ha : « ha-k a lalla (au : a lalla bent-i, au : a lalla bniyt-i, au : a lalla l-ʿaziza, au : ʿazizt-i, au : kʰbitt-i (9) duwuq ḥut-ek, au : qsem maʿa-hum ». U i-šker mul eḍ-ḍar eḍ-ḍif u i-qul l ulad-uh : « sellm-u ʿali-h u qul-u l-uh baraka llahu fi-k ʿAllah i-fteḥ, au : ʿAllah i-ḥlef ʿali-k ».

Ḥit ka i-sali ḍ-ḍif b el-makla u i-bḡi i-ḥrej, i-ṭleb men mul eḍ-ḍar u i-qul : « a sid-i flan baraka llahu fi-k b el-fḍel menn-ek dir l-i ṭ-ṭriq (au : qul l-hum i-dir-u l-i ṭ-ṭriq) ana bḡi-t ne-ḥrej (au : n-duz) ».

(9) dim. de : kebda.

U mel l-qa^cyda mul eḡ-ḡar ka i-ṭleb men eḡ-ḡif dyaḡ-uh i-zid i-gles šuya ^cand-uh, b el-ḡaqq elli ^cand-uh š-šḡol ka i-qul l-uh : « smeḡ l-i baraka llahu fi-k ma ne-qder ši, nuba uḡra in ša ^ollah, n-^caud-u n-gels-u kter men had eš-ši » u i-sellem ^cali-h u ^cal en-nas ida kan-u ma^ca-h u i-qul l-hum : « ^ollah i-henni-kum, ^ollah i-lqi-na f sa^ca sa^cyda » i-qul-u l-uh huma : « ^ollahumma min (10) ma šḡi-na ši bi-k a sid-i flan » i-redd ^cali-hum huwa u i-qul : « ḡta ana hakdak baraka llahu fi-kum » au « i-jazi-kum bi ḡir » au « ^ollah i-barek fi-kum u i-jazi-kum bi ḡir b el-m^cauda in ša ^ollah ».

U ila ja i-ḡrej eḡ-ḡif u qal l-hum ḡir : « ^ollah i-henni-kum » u kan, ka i-jaub-u-h u i-qul-u l-uh : « fi .amali llah (11) » u kan.

U f es-sa^ca lli ka i-kun eḡ-ḡif ḡarej mel l-bit ka i-ḡrej ma^ca-h mul eḡ-ḡar au ši waḡad men jiht-uh i-šiyi^c-uh ba^cd ma i-dir-u l-uh ṭ-ṭriq u y-^caṭi-we-h l-iden i-duz au i-ḡrej b waḡd-uh bḡal lli dḡel ma ka i-šuf ḡir quddam-uh.

F L-^cAYAD U L-FRAḡAT.

F l-^cayad ka i-henni-u n-nas u i-bark-u l ba^cd-hum u i-qul waḡad l waḡad : « ^cayd mebruk » au « ^cayd-ek mbarek (au : mebruk) » au « mbarek l-^cayd a s-si (au : a sid-i) flan », u i-tsalem ma^ca-h b l-idd d l-imin u i-jaub-uh l-aḡor b bḡal had el-klam, u ziyada f eš-šwab ka i-zid i-qul ba^cd el-merrat : « ma n-kun-u ma^ca l-gabel » au « ^ollah i-ḡyi-na u i-henni-na ḡna u yak l l-gabel in ša ^ollah » au « ^ollah i-^caud-uh ^cali-na u ^cali-k b el-ḡir u le-ḡna » ;

(10) pour : *amin*.

(11) pour : *fi .amani llah*.

i-jaub-uh dak l-uwul u i-qul : « baraka llahu fi-k, «llahumma min ».

U f l-^caras u s-sbu^c u l-^htayn u l-mertba u l-kelma u n-nišan ka i-henni-u l-^carus au l-^carusa au mul l-kelma au mul en-nišan u i-qul-u : « mbarek mes^cud a sid-i flan (au : a lalla flana) «llah i-kemmel bi ħir » au « «llah i-j^cal kull ši mbarek mes^cud » ka i-jaub l-^carus au l-^carusa au mul l-kelma au n-nišan : « «llah i-harek fi-k » au « «llah i-j^cal fi-k el-baraka » au bi-hum b zuj, au i-zid : « ma n-kun-u ma^ca-k ».

U i-henni-u n-nas dyal-hum men waldin u ġir-hum u i-qul-u l-hum tani : « mbarek mes^cud l-^cors (au : z-zwaj) d sid-i flan (au : d lalla flana) » u ka i-zid-u fuq had eš-ši ba^cđ el-merrat ^caud : « «llah i-j^cal kull ši mbarek mes^cud u i-kemmel bi ħir » ka i-redd-u ^cali-hum en-nas d l-^carus au d l-^carusa u i-qul-u l-hum : « baraka llahu fi-kum ma n-ħeđt-u l-kum » au « ma n-kun-u ma^ca-kum in ša «llah » ida kan-u lli henna-u-hum ma mzuwujin ši au mzuwujin u ^cand-hum ulad ma zalin ma tzuwuj-u.

U mel l-^cāda l-^cayalat elli ka i-deġl-u i-šuf-u l-^carusa u i-henni-u-ha, ka y-^caṭi-u-ha ši ħaja d le-hdiya, flus au ġir-hum.

U kadalik ka i-henni-u n-nas elli ^cand-hum es-sbu^c u i-qul-u l-hum : « mbarek mes^cud » au « mbarek mes^cud el-wuld (au : l-bent, au : š-šabi, au : š-šabiya, au : l-^cazri, au : l-^cazba) elli tzad (au : tzad-et) ^cand-ek (au : elli ^caṭa-k, au : ^caṭa-kum «llah) » ; ka i-jaub-u mwalin es-sbu^c lli henna-hum u i-qul-u l-uh : « baraka llahu fi-k » au « «llah i-barek fi-k a sid-i flan, ma y-^caṭi-k «llah (au : ma i-tzad, au : ma i-kun ^cand-ek) u n-ferġ-u l-ek in ša «llah ».

U kadalik en-nfisa ka i-henni-u-ha ħta hiya u i-qul-u l-ha l-^cayalat u n-nas elli qrab l-ha b ez-zaf :

« mbarek mes'ud hniya 'ali-k a lalla » au « el-ḥamdu l llaḥ 'ala slamt-ek » au « hniya 'ali-k a lalla lli tleq 'llaḥ srah-ek » au « el-ḥamdu l llaḥ 'al l-fkak » au « el-ḥamdu l llaḥ lli fekk uḥayl-ek » u mel l-'āda 'aud ka i-nezzl-u ši ḥaja d el-flus au gir-hum fuq au ḥda l-bent au l-wuld elli tzad.

U hakkak 'aud ka i-henni-u n-nas elli 'and-hum el-mḥetten u i-qul-u l-hum : « mbarek mes'ud » au « mbarek mes'ud el-ḥtana d l-'azri ». Ka i-jaub-u mwalin el-mḥetten u i-qul-u l elli henna-hum : « 'llaḥ i-barek fi-k ma i-kun 'and-ek u n-ferḥ-u l-ek in ša 'llaḥ ». U men eṣ-ṣwab u l-'āda 'aud ka i-šuf-u n-nas el-mḥetten u i-ferḥ-u bi-h u y-'aṭi-we-h ši ḥaja d el-flus i-dir-ha f et-tehlil dyal-uh.

F ES-SFER.

Ida kan ši waḥad ġadi i-safer ka i-tsift-u ma'a-h u i-qul-u l-uh : « 'llaḥ i-henni-k » au « ttriq es-slama a sid-i flan » u fi-hum elli ka i-zid : « 'llaḥ i-ddi-k 'ala ḥir u i-jib-ek (au : i-redd-ek) 'ala ḥir » au « te-mši salem u te-rja' ġanem ». Ka i-šker-hum hadak el-msafer u i-qul l-hum : « baraka llahu fi-kum 'llaḥ i-sellem-na u i-sellem-kum » ; u ba'd el-merrat i-qul : « ma šḥi-na ši bi-kum u 'azz 'ali-na freq-kum u n-telb-u llaḥ i-jma'-na fi qarib », ka i-jaub-u-h : « 'llahumma min (au : amin) u la te-qṭa' ši 'ali-na l-ḥ°bar dyal-ek kun te-kteb l-na baš i-tma.an el-bal men jiht-ek ».

U lli rja' men es-sfer ka i-henni-we-h en-nas u i-ḥemd-u l-uh f es-slama u i-qul-u l-uh : « el-ḥamdu l llaḥ 'ala slamt-ek » au « el-ḥamdu l llaḥ 'al es-slama » au « el-ḥamdu l llaḥ 'al es-slama d er-rju' (au : d el-mji) dyal-ek men es-sfer » u i-zid-u i-qul-u l-uh : « twaḥḥeš-na-k », i-jaub-hum huwa u i-qul : « i-twaḥḥeš-kum el-ḥir » au « la .uḥaša-

kum ʿAllah », u i-šker-hum tani u i-qul l-hum : « baraka llahu fi-kum ʿAllah i-sellem-kum u i-nejji-kum ». U ida kan rja^c men el-ḥejj i-zid-u i-qul-u l-uh : « ḥejj mebrur, ʿAllah i-ʿaml-uh f el-mizan el-meqbul ! » au « ḥejj mebrur u sa^ci meškur ! ».

F EL-MERD.

Ila kan ši waḥad mriḍ ka i-mši-u l ʿand-uh au i-ṭell-u ʿali-h au i-ʿud-u-h u i-qul-u l-uh : « la bas ʿali-k, ma i-kun ʿand-ek bas in ša ʿAllah, ʿAllah i-šafi u y-ʿafi (au : ʿAllah i-jib eš-šifa) u i-gels-u maʿa-h waḥad eš-šuya ka i-ḥeff-u ʿali-h b el-klam bḥal i-qul-u l-uh : « ma t-tqelleq ši a sid-i flan, daba te-bra in ša ʿAllah u kayn elli kan mriḍ kter menn-ek (au : kan fi-h bḥal l-merḍ dyal-ek) u bra u saḥḥ u wulla daba ka i-derdeg ». Ka i-šker-hum el-mriḍ u i-qul l-hum : « baraka llahu fi-kum lehla (12) i-wurri-kum bas » au « elli bla y-ʿafu » (13).

F EL-MUT.

Ka i-ʿazzi-u n-nas elli mat l-hum ši ḥadd u u i-qul-u l-hum : « ʿAllah i-ʿaḍdem l-ajer », au « ajara-kum ʿAllah », au « el-baraka f ras-kum », u lli ʿand-uh ši ḥaja dyal ed-demmm maʿa mwalin el-miyit au ši mḥebba kbira, ka i-qul l-hum : « ʿAllah i-ʿaḍdem ajer-na u ajer-kum » au « ʿaza-na u ʿaza-kum waḥad f es-si flan (au : sid-i flan, au : lalla flana) ». Ka i-zid-u n-nas fuq had el-klam : « ʿAllah i-reḥm-uh (au : ʿAllah i-ḡfer l-uh, au : ʿAllah

(12) pour : ʿAllah la.

(13) Ba^cḍ el-merrat had l-ibara ka t-tqal ʿand ma y-ʿamel l-insan ši ḥaja qbiḥa y-ʿani ka y-ʿataref b ej-jarima lli ʿamel.

i-na^cm-uh, au *bi-hum kamlin*) «*llah i-beddel mħebbt-uh b eš-šber*».

U *ila kan el-miyit šabi ka i-qul-u* : «*llah i-ħlef*», au «*llah i-^cāuđ b el-ħulf*». Ka *i-šekr-u-hum mwalin el-miyit u i-qul-u l-hum* : «*baraka llahu fi-kum ma t-šuf-u bas* (au : «*llah la*, au : *lehla i-wurri-kum bas in ša llah*)».

F EZ-ZENQA U ĞIR-HA MEL L-MAĤAL-LAT ELLI KA I-KUN-U FI-HUM EN-NAS MĤELLTIN.

Ida *lqa l-insan f ez-zenqa ši waħad ka y-^carf-uh i-šebbeħ* au *i-messi u i-qul* : «*aš ħ^obar-ek ?*» ka *i-jaub-uh l-aħor u i-qul l-uh* : «*la bas, u nta la bas ?*» *i-qul l-uh* : «*la bas llah i-barek fi-k*» u *ida kan l-aħor ma^a-h ulad-uh, i-qul l-uh* : «*rebb-i i-šleħ*» *bħal lli qul-na*. U *ida kan ši waħad ġadi u zheq i-qul-u l-uh* : «*ya ħafid*», au «*ya settar*», au «*llah i-ħfed*», au «*llah i-ster*», au *i-^oayyiť ala ši šaliħ bħal i-qul* : «*a mula-y Idris*» au «*a mula-y Abd el-qader*».

U *ida kan el-insan ġadi f ez-zenqa u bġa i-kellem ši waħad aħor au i-suwul-uh ala ši ħaja, i-qul l-uh men ba^cd ma i-šebbeħ au i-messi ali-h* : «*b el-fđel menn-ek a sid-i bġi-t n-suwul-ek al l-ħaja l-flaniya*» u *i-dker l-uh l-ħaja lli bġa*. U *ħit i-jaub-uh hadak i-qul l-uh* : «*baraka llahu fi-k*» au «*llah i-barek fi-k*» au «*llah i-jazi-k*».

U *ida bġa l-insan i-^cayyiť l ši waħad ġadi f eť-ťriq u huwa ba^cyd ali-h baš i-kellm-uh ala ši ħaja, u huwa ma ka y-^oarf-uh ši i-^cayyiť l-uh* : «*a dak es-siyid* (au : *a sid-i*, au : *a sid-i mula-y*, au : *a dak er-rajel*) «*u ħit i-tleffet l-uh i-zid l and-uh hadak elli ayyiť l-uh u i-šebbeħ au i-messi ali-h u*

i-qul l-uh : « *smeh l-i a sid-i, baraka llahu fi-k b el-fdel menn-ek bgi-t n-suwul-ek* (au : *ne-tkellem ma'a-k*) 'al l-ħaja l-flaniya » u *i-qul l-uh dak eš-ši lli bga i-qul l-uh*.

U men ba^d *i-kemmel ma'a-h b el-ħadra, i-qul l-uh* : « *baraka llahu fi-k* » au « *Allah i-barek fi-k* » au « *Allah i-jazi-k* » au « *Allah y-aħud bi yadi-k* » au *bi-hum b zuj au b tlata au kamlin ala ħsab el-adab u š-šwab dyal-uh ma'a n-nas*.

U ida kan er-rajel lli m'ayyiṭ *l-uh* 'ama *i-ayyiṭ l-uh* : « *a dak el-bšir* » au « *q-qrir* » ida kan daħer meskin. U ida kan daħer ma ši meskin *i-ayyiṭ l-uh* : « *a dak es-siyid* » bħal lli ka *i-ayyiṭ l en-nas l-uħrin* ; u ma *fi-ha bas ida qal l-uh* : « *a dak es-siyid eḡ-qrir* ».

U ida kan 'arej au zehħaf *i-ayyiṭ l-uh* : « *a dak el-ma'dur* » ida kan meskin 'aud ; u ida ma kan ši meskin *i-ayyiṭ l-uh* : « *a dak es-siyid* » bħal lli *qul-na 'al l-bšir*.

U l-mra ida bga *i-kellem-ha ši waħad u huwa ma ka y-'aref-ha ši, i-qul l-ha* : *a lalla* (au : *a s-siyida, au : a l-uliya, au : a l-ħorma, au : a dik el-ħorma*) *baraka llahu fi-k, b el-fdel menn-ek smeh l-i, bgi-t ne-tkellem* (au : *n-dwi*) *ma'a-k* (au : *n-suwul-ek*) 'ala kada u kada, u *i-qul klam-uh*. U ħit *t-jaub-uh 'ala ħu klam-uh, i-qul l-ha* : « *smeh l-i* (au : *smeh en-na*) *ma t-dir-ha ši menn-i* (au : *men-na*) *qellt eš-šwab baraka llahu fi-k a lalla* ». U *had el-klam* : « *ma t-dir-ha ši menn-i qellt eš-šwab* » ka *i-tqal 'aud ħit ka y-'atader ši waħad l ši waħad aħor u ka i-ṭleb menn-uh l-musamaħa*.

U ida lbes ši waħad ši ħaja d el-keswa jdida ka *i-qul l-uh lli ka y-'arf-uh* : « *b šahħt-ek* » au « *b šahħt-ek... kada* (14) » au « *b šahħt-ek, t-qeṭṭa* u

(14) *jellaba, au keswa, etc...*

t-jedded », au « b eš-šahħa u r-raħa », au « b eš-šahħa u l-afiya ». Ka i-jaub-uh u i-qul l-uh : « baraka llahu fi-k », au « ʿAllah i-barek fi-k, ʿAllah y-ati-k eš-šahħa a sid-i ».

U kadalik ka t-tqal : « ʿAllah y-ati-k eš-šahħa », au « tbarek ʿAllah ʿali-k », au bi-hum b zuj, l el-insan elli ka i-dir ši šġol au lli dar ši ħaja mezyana. U amma ida kan ka i-ħdem ši ħedma šʿiba ka i-qul l-uh : « tbarek ʿAllah ʿali-k », au « rebb-i ʿawin », au « ʿAllah i-aun ». Ka i-jaub-uh hadak u i-qul l-uh : « ʿAllah i-aun-na u i-aun-ek ». U ħakdak ʿaud ka t-tqal l en-nas elli ġesl-u f el-ħammam au ħessn-u au ġel-u d-demm ʿand el-ħejjam y-ani : « b eš-šahħa u r-raħa », au « b eš-šahħa u l-afiya ». U ziyada f eš-šwab i-zid men baʿd ħad eš-ši : « a si (au : a sid-i, au : a sid-i flan) ». U ka i-jaub elli tqal-et l-uh b bħal lli qul-na.

F ES-SUQ.

Ida kan ši waħad ka i-šri ši ħaja u kan-et dak el-ħaja ka t-tbaʿ b el-mizan, i-šebbeħ au i-messi ʿala mul l-ħanut u i-qul l-uh : « b šħal a sid-i ka t-biʿ l-ħaja l-flaniya l el-kilu au l er-rtel ? » I-jaub-uh : « b qedd u qedd » u ida š-šari ja-h dak eš-ši ġali i-qul l-uh : « lawah a sid-i ma t-ħalli-ha ši b qedd u qedd ? (au : ma t-sellek ši, au : ma t-sellk-ek ši b qedd u qedd ?) », au « lawah dir l-i l-maʿqul », au « dir maʿa-ya l-mruwwa » ; u ida twafq-u i-qul l-uh : « waħħa ». Ka i-qul l-uh š-šari : « baraka llahu fi-k a sid-i dir l-i (au : uzen l-i, au : ʿaber l-i) waħd el-kilu (au kter, au qell) dyal l-ħaja l-flaniya u dir l-i baraka llahu fi-k ħaja t-kun mezyana baš nuba uħra n-ʿaud ne-ddi menn-ek (au : baš n-dir-ek mʿarfa dyal-i u ne-bda ne-ddi (au : ne-šri menn-ek) dak eš-ši lli ka i-ħešš-na) ».

‘And l-‘arūbiya hit ka i-twafq-u ‘al et-taman dyal ši hāja tba^c-t ka i-qul l-baye^c l eš-šari : « ara idd-ek, ‘Allah i-rebbeh », l-aḥor ka i-jaub-uh bḥal dak eš-ši u i-zid : « ‘Allah i-j^cal l-baraka ». Ba^cḍ el-merrat ka i-zid ‘aud i-qul : « d^ci b er-rbeḥ ‘Allah i-ziyin es-sel^ca ». Ka i-jaub-uh l-baye^o : « u merbuḥa in ša ‘Allah ».

F EL-MUŠIBA.

Ida šab-et waḥad ši mušiba bḥal taḥ au tedreb au tgeddem, el-insan elli sma^c bi-h au šaf-uh uqa^c l-uh ši hāja men had eš-ši ka y-aḥd-uh ḥaṭr-uh u i-qul : « ‘Allah ! ‘Allah », au « ma ša llah ! », au « la ḥaula wa la quwwata illa b ‘Allah ! », au bi-hum b zuj au kamlin, u i-suwul-uh u i-qul l-uh ida kan ka i-ḥḍer : « yak lā bas ? », au « lā bas a sid-i ? lā bas !... lā bas !... in ša ‘Allah », u i-zid l ‘and-uh u i-medd l-uh idd-uh u i-sa^cd-uh.

U kadalik ‘aud ida ška ši waḥad ‘ala ši waḥad aḥor b ši maḍerra šab-t-uh, ka i-qul hadak elli sma^c dak eš-ši : « ma ša ‘Allah ! », au « la ḥaula wa la quwwata illa b ‘Allah ! », au « fi sabili llah ! », au bi-hum b zuj au kamlin ba^cḍ el-merrat.

F ET-TUBIḤ.

‘And ma ka y-‘amel l-insan ši falṭa ka i-tqal l-uh : « ‘Allah i-hdi-k, aš had eš-ši ‘amel-ti u hadi hāja ma ši mezyana, u ga^o n-naš saq-u l-ḥ^obar l had el-qḍiya, u daba ‘Allah i-hdi-k, ma t-‘aud ši t-‘amel-ha ».

F ED-DU^c A.

Ba^c d en-nubat ka i-ji^c and el-insan waḥad aḥor u i-s.al-uh^c ala wuld-uh aš ka y-^camel u kif dayra ḥalt-uh u i-qul l-uh : « ʿAllah i-hdi-h », au ka i-qul l-uh : « d^ci ma^ca-h » ; Ka i-jaub-uh hadak u ka i-qul l-uh : « ʿAllah i-hdi-h u i-rđi-h », au « ʿAllah i-mett^c-uh b rđa-k », u hada baš i-kun el-wuld merđi l-waldin.

F EṬ-ṬALAB U Š-ŠKIR F EL-ĠIBA.

Elli ja i-ṭleb ši ḥaja^c and ši waḥad bḥal l-flus au l-mu^cawana au ši ḥaqq đa^c l-uh, ka i-qul l hadak el-insan : « ana mzaug fi-k a sid-i », au « ʿAllah i-ḥelli-k ila ma t-sellef-ni našib mel l-flus, au t-uqef ma^ca-na f el-qadıya l-flaniya, au t-šedd l-i l-^cađud f ḥaqq-i lli đa^c ».

Ila sa^cd-uh had el-insan, ka i-rja^c l đar-uh ferḥan u i-d^ci ma^ca-h u i-qul : « ʿAllah i-^cammer-ha đar ».

U ila ma sa^cd-uh šay ka i-qul : « er-rja f ʿAllah ».

EŠ-ŠKIR F L-UJEH.

^cAnd ma ka i-bda l-insan i-šker waḥad el-insan f ujh-uh u i-qul l-uh : « nta rajel mezyan u ^cajb-at-ni s-sira dyal-ek », matalen, ka i-jaub-uh hadak u i-qul l-uh : « b ujud-ek », au « bi ujudi-kum » ; ka i-qul l-aḥor : « la, ma kayn ġir el-aḥlaq dyal-ek el-mezyana ».

EL-HADRA 'AL L-ĠIR.

'And ma ka i-kun el-insan i-tkellem 'ala waḥad el-insan aḥor b eš-škir, mel l-adab ka i-qul : « ma feḍḍel-t-uh quddam-ek » ; ka i-jaub-uh : « wa huwa kadalik u ma 'and ḥadd ma i-qul », au « ni^om er-rajul », au « men ḥyart en-nas », u had el-klam, y-'ani « ma feḍḍel-t-uh quddam-ek », ka i-tqal baš elli ma'a men ka i-tkellem el-insan, ma y-aḥud ši f ḥaṭr-uh u i-ḍenn ma'a ras-uh belli huwa qell men dak el-meškur.

EL-FAMILA (15)

El-famila ka t-kun men el-bu u l-umm u l-ulad ;
u f el-famila lli ka i-tuwul "llah °amer waldin el-
waldin ka i-bqa j-jedd u j-jeddā ḥatta ka i-ferḥ-u b
ulad ulad-hum. U men el-famila l-°amam u l-ḥwal
u n-nsab u l-lwas u ulad-hum.

El-°amm huwa ḥu "bba-hum dyal l-ulad.

El-ḥal huwa ḥu umm-hum ; ka i-gul-u l-uh
tani le-ḥbib.

El-°amma hiya uḥt "bba-hum d l-ulad.

El-ḥala hiya uḥt umm-hum u hiya ma ka
i-semmi-u-ha šī le-ḥbibā.

En-nsib ka i-kun rajel l-bent au bu r-rajel au
bu l-mra au ḥu l-mra, u n-nsiba kadalik, men gir ḥu
r-rajel u uḥt-uh ka i-temma-u l-lus u l-lusa, u umm
er-rajel ka i-gul-u l-ha l-°aguza.

El-ḥašil, en-nsab huma jmi° n-nas elli waḥḍin
men ba°d-hum.

BAŠ KA I-°AYYIṬ-U L BA°D-HUM.

El-wuld ka i-°ayyiṭ l "bba : "bba au baba au
sid-i ; u l umm-uh ka i-°ayyiṭ l-ha : umm-i au
yemma au mwimt-i ; u l jedd-uh : bwa sid-i au
bba sid-i au jedd-i au sid-i l-°aziz au bba ḥnin-i ;
u l jett-uh (16) : umm-i l-°aziza au lalla l-kbira, au
umm-i ḥnint-i au umm-i le-ḥnina au mamma au
lalla ; u l ḥu-h l-kbir ka i-°ayyiṭ l-uh : °aziz-i au

(15) Syn. *famīlya*, °āyla, *mwalin eḍ-ḍar*, *mwalin el-ḥima*,
hel eḍ-ḍar, *hel l-ḥima* (ou ehl, ahl).

(16) mis pour *jeddt-uh*.

"bba hiy-i, u l uht-uh l-kbira : uht-i °azizt-i ; u l °amm-uh ka i-°ayyiṭ l-uh : °amm-i, u l ḥal-uh : ḥal-i au ḥbib-i ; u l mert °amm-uh ka i-°ayyiṭ l-ha : mert °amm-i au lalla °amm-i ; u l mert ḥal-uh : lalla °aziz-i.

El-mra ka t-°ayyiṭ l umm rajel-ha : lalla, u l jett-uh : mamma.

Ila tzuwuj-et el-mra ma°a uld (17) ḥalt-ha ka t-°ayyiṭ l umm rajel-ha : lalla ḥalt-i u lukan ḥalt-ha ma ši umm-uh d rajel-ha ma t-°ayyiṭ l-ha gir ḥalt-i u kadalik ida ḥda-t el-mra wuld °amm-ha ka t-°ayyiṭ l bba-h d rajel-ha sid-i °amm-i u ida ḥda-t wuld °ammt-ha ka t-°ayyiṭ l-ha : lalla °ammt-i. Lukan ma tzuwuj-et ši b wuld °amm-ha au wuld °ammt-ha ka t-°ayyiṭ l-hum °amm-i u °ammt-i.

El-mra ka t-°ayyiṭ l hel er-rajel mejmu°ln bḥal elli ka i-°ayyiṭ l-hum er-rajel men gir uht er-rajel u umm-uh lli ka t-°ayyiṭ l-hum ḥbibt-i u lalla ; u ila kan-et umm er-rajel ma ši ḥorra y-°ani ḥartaniya au ḥadem, ma ka t-°ayyiṭ l-ha ši lalla, ka t-°ayyiṭ l-ha gir ḥbibt-i.

El-mra lli mat l-ha rajel-ha ka i-gul-u l-ha hejjala.

ER-RBAYB.

Er-rbib au r-rbiba huma ulad el-mra l-mzuwuja lli wuld-et-hum ma°a rajel aḥor mat wulla ṭelleq-ha, u kadalik, ulad er-rajel l-mzuwuj elli wāled-hum ma°a mra uḥra mat-et au ṭṭelq-et (18).

Er-rbib wuld er-rajel ka i-°ayyiṭ l mert "bba-h :

(17) mis pour wuld.

(18) pour ṭeṭellq-et.

*lalla ħbibt-i wulla lalla ħu't-i ; ila huwa rbib kbit
ka i-^cayyiṭ l-ha : ħu't-i au b esmiyt-ha.*

*Er-rbib wuld el-mra ka i-^cayyiṭ l rajel
umm-uh : "bba au "bba ^caziz-i.*

*Er-rbayb el-kbar ka i-^cayyiṭ-u l-uh b ^caziz-i au
b smiyt-uh. U ħit er-rbayb ma ka i-kun-u ši mebgjiyin
ka i-qul-u ^cali-hum had el-ma^cna :*

Er-rbib kull-uh ^calla (19).

Ṭiyir-uh ya jah r-raḥman.

Medd rejł-uh f Azila.

Hres el-qedra f Tlemsan.

LE-ĤBAB U Ş-ŞĤAB.

*Le-ħbab huma n-nas elli ^cand-hum ed-demmm
ba^cd el-merrat ma^ca n-nas d el-familya, u ş-şħab
huma l-m^cāref dyal-hum u kan, bħal lli tşahb-u
ma^ca-hum f iyam es-sğor f el-msid au f el-ħumat
ħit kan-u i-la^cb-u ma^ca ba^cd-hum au f el-flaħa au f
gir-ha men el-ħedmat.*

*Le-ħbab au ş-şħab ka i-kun-u i-t^cāml-u u
i-qđi-u ħaja l ba^cd-hum ; ida kan-et ^cand ši waħad
ši ħaja au i-qder i-dir-ha ma i-tħella ši ^cala şahb-uh,
la budda i-nef^c-uh b elli kan, qlil au ktir ; u i-bgi
l-uh l-ħir u ma i-gešš-uh šay u ma i-kdeb ši ^cali-h u
i-nebbh-uh l eṭ-ṭriq eš-şalħa dyal-uh.*

*U huma ka i-ji-u l ^cand ba^cd-hum, ba^cd el-
merrat, f en-nhar au f el-lil baš i-tšauf-u u i-tsalm-u,
u men ba^cd, amma i-qešt-u f eđ-dar wulla f el-qahwa
i-tferrj-u f es-sulima, amma i-ħerj-u berra i-tsara-u.*

*Kaynin elli ka i-mši-u i-şiyid-u f el-berr wulla
f el-bħar u kaynin elli i-rekb-u ^cal l-bħaym au*

(19) de l'arabe littéraire ^cilla.

bišklitat i-herj-u l ej-jnanat i-tnezzh-u ma^c a rus-hum
au i-zur-u š-šalhin elli f hauz el-blad.

Hit i-wulli-u, ila jab-u ši haja i-ferq-u-ha binat-
hum u y-^cati-u men-ha l šhab-hum l-uh^rin elli ma
mša-u ši ma^c a-hum ila kan-et ktira, amma š-šid d
el-berr au d el-bhar, amma ši gella au ši hođra au
mšamem dyal en-nuwwar au z-zher.

Elli mša-u l ši siyid ka i-jib-u menn-uh (20)
l hel-hum ba^c d el-merrat ši haja d el-baruk i-steberk-
u bi-ha.

EL-FERĤ (21) °AND EL-FAMILYA.

El-familya °and-ha °adad d el-fraĥat bħal
l-mlak u z-zwaj u s-saba^c u l-htana.

En-nas d el-familya u le-ħbab u š-šhab ka i-ji-u
i-henni-u u i-bark-u l ba^c d-hum f had el-ferĥ, °ayalat
u rjal.

EL-MLAK

El-meqšud men el-mlak huwa r-rajel au ehl-uh
ka i-ħetr-u waħad el-mra lli t-wafq-uh u t-nasb-uh
u ka i-tmellek bi-ha y-^cani ka i-wulli i-mlek ĥaqq
ez-zwaj bi-ha dun ġir-uh men ba^c d waħad el-mudda
ma^c luma, ĥatta i-jma^c r-rajel au ehl-uh l-flus u
i-wujjd-u baš i-def^c-u š-šdaq u i-ruwuħ-u l mra l
er-rajel.

Ida kan ma °and-hum ši ma i-kfi-hum mel (22)
l-flus u ma mwujjdin ši men °ala bekri, ka i-bqa-u
ħatta i-wujjd-u rus-hum. U ida kan-u hel er-rajel lā

(20) mis pour men-uh.

(21) ou farh.

(22) men devant un l.

bas °ali-hum u kull ši °and-hum wajed u bġa-u i-ferġ-u b zwaj wuld-hum f ħayat-hum waħħa kan el-wuld ma zal sġir, ka i-mellk-u-h u i-ħelli-we-h ħatta i-kber u i-bleġ u i-ršed šwiya °ād i-°arrs-u l-uh. U kadalik hel l-bent el-mmellka ħatta huma f had el-mudda ida kan-u meħsušin ka i-kun-u i-wujjd-u š-šwar l el-bent u i-jem°-u l-flus baš y-°aml-u l-ha l-°ors ; u ida kan-u hel-ha ma hešš-hum ħir u bent-hum baqa (23) sġira ka i-°ayn-u-ha ħatta te-kber u te-bleġ u y-°arrs-u l-ha.

U l-mlak f l-°āda ka i-kun men rajel °azri b waħad el-bent °ateq ġadi i-tzuwuj-u zwaj-hum l-uwul ; u °and ba°d el-familyat ka i-mellk-u l-wuld b el-bent men n-nhar elli ka i-tzad-u men kerš umm-hum ; u kayn f l-°azara lli ma ka i-tmellek ši ħatta ka i-lħeq °al ez-zwaj u i-wujjed ras-uh u i-ṭleb el-bent baš ġadi i-tzuwuj f waħad el-mudda ma ši b'ida.

U had el-mlak ma ka i-tefseħ ši ma bin er-rajel u l-mra men ġir ila ma bġa ši r-rajel au ehl-uh °aud i-tzuwuj bi-ha au °agz-u baš y-aħd-u-ha f el-woqt elli mtafqin °ali-h ma°a hel-ha men jiht qellt el-flus °and-hum au mred er-rajel merd ṭwil au qbiħ au dher l hel l-mra °aud b el-biyna bayn sirt er-rajel au ehl-uh ma ši mezyana, u f dak el-woqt ka i-mken l ehl el-bent i-feseħ-u °aqd el-mlak u i-zuwuj-u bent-hum b waħad aħor.

Hit ka i-bġi r-rajel i-tmellek b el-mra au ka i-mellk-u-h bi-ha ehl-uh ka i-tjem°-u ma°a ahl l-mra u i-°arđ-u °ala ħbab-hum u šħab-hum. Er-rjal men-hum ka i-mši-u l ej-jama° au l eđ-dar baš i-ġra-u l-ħoṭba d el-mlak u i-refd-u l-fatħa u i-t°aqd-u °ala ma i-kun fi-h.

Mnin ka i-sali j-jeme° ka i-zid-u jmi° n-nas elli heđr-u f °aqd el-mlak i-henni-u u i-bark-u l l-wuld

(23) ou baqya.

el-mmellek u l "bba-h u l "bba-ha d el-bent u ħut-hum u 'amam-hum u ħbayb-hum u i-qul-u l-hum : « "llah i-ja'l-uh mlak mbark mes'ud b eš-šəḥḥa u l-'afiya u le-hna u b zayd er-rzeq u b ʔul l-'amer ». Ka i-šəkr-u-hum hel l-wuld u l-bent u i-qul-u l-hum : « baraka llahu fi-kum, ma (24) n-kun-u ma'a-kum », ida ma kan-u ši lli henna-u-hum metzuwujin ; u ida kan-u metzuwujin ka i-qul-u l-hum : « ma n-kun-u ma'a ulad-kum in ša "llah qrib, ma hu (25) ba'yd ». U ba'd et-tehniya u l-mbaraka kayn elli ka i-mši-u f ħal-hum u kayn elli ka i-bqa-u ma'a l-wuld el-mmellek ħatta ka i-tgedda-u au i-t'ašša-u (26) au i-šerb-u atay ma'a-h ktirt elli men-hum ħbab-uh au šḥab-uh.

U amma l-°ayalat elli huma men jihat el-famīlya d er-rajel u l-mra, ka i-mši-u l ɖar (27) er-rajel baš i-bark-u l-hum u i-mši-u 'aud l ɖar el-mra l el-mbaraka, u lli bqa men-hum ka i-mši-u ma'a le-hdiya lli ka i-sift er-rajel au ehl-uh l ɖar-hum d el-bent el-mmellka, u had le-hdiya f l-°āda ka te-mši b eṭ-ṭbel u l-ğayṭa u l-berraḥ elli ka i-berreḥ u i-qul : « š-šla 'al en-nbi ». U ka t-kun guddam-hum en-neggafa rafda s-siniya d el-ħenna mğeṭṭya b sebniya d le-ħrir u l-uħrin tab'in-ha rafdin es-swani dyal et-tmer u z-zbib u l-gerga' u l-luz u š-šma' u s-sukkar u atay u l-bid u seṭla d le-ħlib u seṭla d l-'asel u ħauli u ħenša au zuj dyal eṭ-ṭhin u ba'd el-merrat ida kan-u hel er-rajel lā bas 'ali-hum ka i-sift-u ma'a had eš-ši teqsisa au zuj dyal ši tub nfis ma'a ħatem d ed-dheb. U ħit ka y-ušl-u l ɖar-hum dyal l-mra ka i-lqa-u-hum hel-ha b el-ferħa u z-zğaret u ka i-duwuz-u lila u

(24) de l'arabe littéraire : *kama*.

(25) altération de *huwa*.

(26) ne pas confondre avec *t'ašša*, arriver, tomber (la soirée).

(27) ici, dans le sens de famille.

nhar f had el-ferḥ d el-mlak f el-makla u š-šrab u l-mdiḥ u l-ḡna u š-ših u ḡ-ḡahk u l-l'ab.

El-ḥašil had el-ferḥ ka i-duwuz-u-h 'alayn bḥal l-ferḥ d l-'ors u ktir eš-ši 'and eḡ-ḡyur el-kbar.

EZ-ZWAJ

Mnin ka i-bḡi l-'azri i-tzuwuj u ka i-kun demm flisat u wulla lā bas 'ali-h šuya ka i-qul l wal-di-h : « zuwuj-u-ni », ula (28) ka i-sift waḥad men ḥbab-uh ula šḥab-uh i-qul-u-ha l-hum. Hadik es-sa'a umm-uh u bba-h ka i-bda-u i-fettš-u l-uh 'al l-bent elli te-šleḥ l-uh u t-liq bi-h. Ila kan-et 'and-uh ši bent men demm-uh u qriba l-uh ka i-mši bba-h i-ḥteb-ha l-uh u ka t-qul umm-uh : « ḥiyir l-na n-'ayyid-u ḡir men ḡnem-na, u dyal-na f dyal-na ». Ila ma šab-u ši l-bent men familit-hum ka y-aḥd-u l-uh waḥda uḥra berraniya 'ali-h ba'd ma ka i-suwul-u u i-šeqši-u waš huma nas mezyanin wulla la.

Mnin ka i-t'āta-u u i-qebl-u ba'ḡiyat-hum ka i-ḡerb-u š-šdaq u kayn elli 'ātt-uh (29) ma ka i-rfed ḡir el-fatḥa u i-ḡreb eš-šdaq ḥatta lilt er-rwaḥ. F hadik es-sa'a ḡar l-'arus ka i-ferrq-u l-'asel b ez-zenjlan u l-ḥubz d es-smid 'ala ḥbab-hum u l-'aris ka i-t'am šḥab-uh f ḡar-hum u hel l-'arusa ka i-berrz-u-ha u i-qeššt-u l-ha u i-ḡeḡti-u-ha b izar byeḡ u ka i-dum el-freḥ 'and-hum telt iyam.

Ba'd had eš-ši ka y-'aml-u l-ajal baš i-kun l-'ars. Kayn elli ka i-bqa f el-mlak 'ām ula 'āmayn ula ḥatta 'ašer snin u l-qlil fi-hum ka i-ḡul ḡir telt šhur u ka t-ḡur l-umm l bent-ha l-'arusa u ka t-qul l-ha : « 'aref ras-ek ra-k tzuwuj-ti u gles 'ala šeḡl-ek u 'aref š ka i-ḥešš-ek ».

(28) comme wulla.

(29) pour 'ādt (de 'āda).

Men dik es-sa^ca l-bent ka t-tedha (30) f ʔriz-ha u bba-ha u umm-ha ka i-wujjd-u l-ha šwar-ha u l^caris ka i-isser hdiyt-uh.

Mnin ka i-qerreb el-ajal i-sali ka i-sift-u ɗar l^carus y^calm-u ɗar l^carusa u ka i-qul-u l-hum : « kun-u ^cala bal, er-rwaḥ ra-h f šher el-flan el-flani ». Mi^cad-hum ka i-bda-u i-fetl-u kesksu-hum u i-šebbn-u šuft-hum u i-issr-u šwar-hum u ḥbab l^carus ka i-wujjd-u z-zina d el-bit ma^ca hdiyt-hum u y^caml-u ḥalut-hum (31) u i-ṭeb^u l-brawat d l^caraɗa baš i-ferrq-u-hum ^cala ḥbab-hum u šḥab šḥab-hum.

U nhar le-hdiya ka i-sift-u-ha ḥbab l^carus b eṭ-ṭbel u l-ḡiṭa l ɗar l^carusa merfuda f es-swani d eš-šfar u d en-nikel u hel l^carusa ka y-aḥd-u hdiyt-hum i-nešr-u-ha f wušt eḍ-ɗar baš i-šuf-u-ha n-nas u i-ferḥ-u b hel l^caris, u ka i-qim-u l-hum kas d atay b el-ḥalwa u ka i-bark-u l ba^cɗiyat-hum u ka i-qul-u : « ʔllah i-ja^cl-uh i-kun ^cars mbark u mes^cud b el-ḥir u l-baraka in ša ʔllah ». U f had el-woqt ka t-kun ɗar l^caris u l^carusa m^cammrin b ^cayalat ḥbab-hum elli ja-u l le-ḥɗur mqešštin u mziyinin u nhar r-rwaḥ ka i-sift-u ɗar l^carusa šwar-hum baš i-ferrš-u bit bent-hum u f el-lil ka i-ferreš l^carus ɗar-hum b byut-ha u ka i-ziyin-ha b ez-zrabi u l-krasa u l-aliyin ka i-ḡenni-u u i-ɗerb-u l-ala u ʔ-tobbjiya waqfin labsin ksawi-hum d el-mehšur ka i-qim-u atay u i-ferrq-u-h ^cal en-nas ma^ca l-ḥalwa d el-kaḥk u l-ḡriybat u l-mfenned ; u l-ḥejjama ḥatta huma waqfin ka i-tseḥḥr-u rafdin el-myadi u ʔ-ṭbasel d el-kesksu b et-tfaya u l-kisan d el-ma l eš-šrib.

Ba^cd ka y-akl-u n-nas u i-fedḍi-u, ka i-ḡesl-u

(30) syn. t-telha.

(31) pour ḥalwa (voir Tome I — 13me leçon — par e).

iddi-hum f eṭ-ṭisan b eṣ-ṣabunat u i-meṣḥ-u-hum b el-mnadel u ka i-rešš-u l-hum u i-beḥḥr-u l-hum.

U mnin ka i-kun-u ḥarjin f ḥal-hum, ka i-bark-u l l-^caris u ḥbab-uh u ka i-qul-u l-hum : « ^cars mbark u meṣ^cud ». Had eš-ši kull-uh u ḍ-ḍar ka t-kun ka te-qdeš b eḍ-ḍwau u l-^cayalat mḡenbrin fuq es-ṣtaḥ ka i-tferrj-u. U f had el-lila hadi ka i-kun l-^caris gales f el-bit ma^ca ṣḥab-uh u qran-uh ġir qul-ha u dḥek ^cali-ha.

U mnin ka i-tnaṣeṣ el-lil, u ka te-rqed eš-šejra u l-ḥajra, ka i-ḥrej l-^caris f wuṣṭ eḍ-ḍar i-ḥessen u ṣḥab-uh ḍayrin bi-h ka i-gells-u-h fuq šiliya mezyana u ṭ-ṭebbjiya u l-ḥejjama waqfin ka i-nešš-u ^cali-h b es-sbani d le-ḥrir u l-^cayalat f es-ṣṭiḥan ṭalqin-ha b ez-zġaret u l-ulawel.

Ba^cd ka i-sali b le-ḥsana ka t-ji n-negġafa t-^caṭi š-šanta lli fi-ha ḥwayj-uh j-jdidin u ka i-qeššṭ-u l-uh ṣḥab-uh b eḍ-ḍḥayk u l-l^cab.

F had el-woqt ka i-ḥerj-u l-^cayalat men ḍar l-^carus b et-twulwil u z-zġaret i-jib-u l-^carusa. Hit ka i-qeššet l-^carus u i-sali ka y-uqef f wuṣṭ eḍ-ḍar i-bus l bba-h iddi-h u rejli-h quddam en-nas, u men dik es-sa^ca ka i-ḥerj-u ma^ca-h b ed-dker u l-ġ^cna i-zuwur-u-h solṭan el-blad u ṭ-ṭbel u l-ġiṭa tab^ca-h u l-madiḥin b el-mwawel u d-drari u r-rjal ġadyin quddam-uh u mura-h b el-ḥarraqiyat u l-frada d el-ferši ṭann ma ṭann (32), u ka i-kun-u i-nadi-we-h f dik es-sba^c iyam d l-^cars ġir b mula-y es-solṭan u l-mbay^ca ḥeddama ^cali-h lil u nhar u ṭ-ṭbel ka i-ṣebbeḥ u i-messi.

Ma ka i-ji l-^carus i-wulli men ez-zyara ḥatta ka i-kun-u ehl-uh jab-u l-uh l-^carusa mhettka u labsa d-dheb u j-juhar mi^cad-hum ka i-deḥḥl-u-ha l-uh l bit ka i-tferq-u ṣḥab-uh f bab ḍar-hum u ka i-tleqqa-u

(32) syn. ṭenn ma ṭenn.

l-uh ḥbab-uh l-°ayalat i-deḥḥl-u-h b eṭ-ṭrur u l-gwalāt u ka i-sellem °ala umm-uh u i-bus l-ha iddi-ha u rejli-ha u men ba°d-ha ka i-dḥel l l-bit i-tlaqa ma°a °arust-uh ba°d ma ka i-ṣelli zuj d er-rek°at.

F la-ḡedda (33) f eṣ-ṣbah ka i-ḥrej l-°arus men bit-uh u i-tlaqa ma°a ṣḥab-uh mejmu°in, u l-°ayalat ka i-ḡur-u b l-°arusa u i-berz-u ma°a-ha, u l-kisan d atay ka t-ḡur °ali-hum ma°a le-ḥlawi mṣekkla, u mmin ka t-t°aṣa l-°aṣiya ka te-bda l-ḡraym ka ṭ-ṭih °ali-ha. Umm-uh u bba-h huma l-uwulaniyin u ka i-teb°-u-hum ḥbab-uh u ṣḥab-uh. En-neggafa hiya lli ka te-ḡrem ; ka y-°aṭi-u-ha l-flus l idd-ha u hiya ka t-biyid : « byād-i ya ferḥat-i ya byād-i, °ala had en-nhar u kull nhar » ; u t-qul l elli medd-et l-ha l-flus : « ha-ni ma°a lalla flana, °llah i-ḥlef °ali-ha u i-ketter ḥir-ha u n-kun-u ma°a-ha in ṣa °llah ».

Ba°d el-lila d er-rwah ka i-bda-u ṣḥab-uh y-°aml-u l-uh t-tqaṣer b en-nuba ; kull wahad fi-hum ka y-°amel lilt-uh b el-aliyin au b el-ṣyah (34) u atay u l-ḥalwa. U f nṣaṣat el-lil ka i-ji-u ṭ-ṭobbala u l-ḡiyyaṭa i-ddi-u l-°aris l ḡar-hum f wuṣṭ ṣḥab-uh b eḡ-dḥayk u l-l°ab u ka i-qul-u men sa°a l sa°a : « °llah i-barek f °amer sid-i, gal l-kum sid-i, kun-u °ala bal teqṣira ra-ha °and flan el-flani ».

ES-SABA° (35)

El-yum es-saba° men l-iyam °ala zyatt (36) el-mulud, dker wulla unta, ka i-temma nhar es-saba°.
Fi-h ka i-semmi-u lli zad.

(33) ou *llagedda*.

(34) et non *eṣ-ṣyah*, le *l* de l'article ne s'assimilant pas si le mot commence par un *alif* hamzé en arabe régulier.

(35) ou *sbu°* (syn. *yum l-°aḡiqqa*).

(36) pour *zyada*, *zyadt*.

Y-^caml-u fi-h nhar u lila dyal l-ferḥ u lli ka i-tzad ^cand-hum el-wuld ka i-ferḥ-u b ez-zaf kter melli ka t-tzad ^cand-hum el-bent.

Ka i-^callq-u l et-talid kemmusa f rejł-uh u ḥjab f ^canq-uh baš i-lqa ^cali-h l-^cayn.

Hiñ ka i-tzad el-wuld ka t-zegret ^cali-h l-qabla tlata dyal et-tzegritat, u ka i-teb' -u-ha jmi' l-^cayalat elli ḥadrin ; u ila tzad-et el-bent ma ka t-zegret ^cali-ha gir zuj d et-tzegritat.

F lilt nhar es-saba^c ka t-sifṭ umm-ha dyal l-mra lli uld-et uldet-ha l-uwula, l ḍar es-saba^c, ṭayfur (37) kbir dyal l-qmaš elli i-kfi baš i-tsemmeṭ et-trabi u i-lbes ḥatta i-kemmel b er-rḍa^a u l-ḥauli dyal es-smiya u d-djaj u ḥenša d es-smid u jmi' ma i-ḥešš men l-iqama d ras el-ḥanut u s-sukkar u atay u š-šma^c u l-fakya u šeṭla d es-smen u l-uhra d l-^casel u t-talta d le-ḥlib.

Ka i-refd-u had eš-ši f es-swani u i-geṭṭi-we-h b es-sbani u z-zyuf dyal le-ḥrir u i-ddi-we-h b eṭ-ṭbel u l-ḡayṭa l ḍar es-saba^c.

Hiñ ka y-ušl-u l ḍar ka i-tleqqa-u l-hum l-^cayalat b el-mdiḥ u t-tzegrit u t-twelwil.

Llaḡedda y-^cani nhar es-saba^c f eš-šbaḥ ka i-jib-u l-gezzar baš i-debḥ-u l-ḥauli d es-smiya. Ka i-zid bu l-wuld au lli ka i-nub ^cali-h, ida kan ḡayb, u ka i-nwi b es-smiya lli ḡadi i-semmi bi-ha l-wuld.

Ka i-qebbl-u l-ḥauli u i-kebb-u l-uh šwiya d el-melḥa u l-ḥmira f fumm-uh baš i-jri l-uh r-riq f fumm-uh u te-rṭab l-uh qer jutt-uh u te-shel dbiḥt-uh u baš ^caud i-kun el-wuld mmelleḥ u meqbul u t-fiḍ l-uh šaḥḥt-uh u i-ḥmer l-uh rezq-uh.

Ka i-qul l-bu l l-gezzar : « e-dbeḥ, b esm ^ellah, "llah" akber ^cala smiyt... flan (au flana) ». El-gezzar

(37) ou ṭifur.

ka i-duwuz 'al l-ḥauli tedwiza waḥda ba'd ma keber u semma y-'ani ba'd ma qal ḥatta huwa : « b esm 'llah, 'llah" abker 'ala smiyt flan ».

Hit ka i-rfa' idd-uh ka i-'ayyiṭ : « ṣ-ṣla 'al en-nbi 'llah i-qbel ».

F eḍ-ḍhor ka y-'areḍ bba-h d el-mulud 'ala ahl-uh u ḥbab-uh u ṣḥab-uh i-tgedda-u ma'a-h. U men ba'd ma ka y-akl-u u i-šerb-u u i-tšennt-u 'al l-ala au l-šyaḥ ka i-nuḍ-u u ka i-sellm-u 'ala mul es-saba' u ka i-bark-u l-uh u ka i-henni-we-h u ka i-qul-u l-uh : « zyada f el-islam 'llah i-barek u i-šleḥ ». ka i-šker-hum u ka i-qul l-hum : « ma i-rzeq-kum 'llah u n-ferḥ-u l-kum in ša 'llah ». Hin ka i-ḥerj-u r-rjal ka i-bqa-u l-'ayalat 'al l-makla u š-šrab u l-ḡna u š-šṭiḥ u r-rdiḥ u lalla u ma l-i ḥatta ka i-duwuz-u ferḥ u š men ferḥ.

EL-ḤTANA

El-ḥtana au t-ṭhara hiya teṭhir el-wuld men el-ḥabat baš i-t'add men ulad el-mselmin.

Hit ka i-bleḡ el-wuld erba' snin au sba' snin ka i-bda-u wal-di-h i-wujjd-u baš i-dir-u l-ferḥ d el-ḥtana. Ka y-'arḍ-u 'ala ḥbab-hum u ṣḥab-hum mejmu'in men er-rjal u l-'ayalat u 'al eṭ-ṭolba d el-msayd d el-ḥuma dyal-hum.

Nhar el-ḥtana ka i-ddi-u l-wuld f eṣ-ṣbah l el-ḥammam u ka i-ḥenni-u l-uh iddi-h u rejli-h u i-keḥḥl-u l-uh 'ayn-uh u i-ḥessn-u l-uh u i-ziyin-u l-uh u i-lebbs-u-h le-ḥwayj j-jdad u s-selham u l-ḡfara u ka i-ḥerrf-u l-uh b zuj d el-mjadel d le-ḥrir, waḥad m'alleq fi-h dalil l-ḥayrat u l-aḥor m'alleq fi-h t-tehlil dyal l-fedḍa f aš ka i-dir el-ftus elli ka y-'aṭi-we-h ahl-uh u ḥbab-uh baš i-kun ferḥan.

U f dak es-sa'a ka i-tjem'-u jmi' n-nas elli ja-u

ma'rudin baš i-ħeđr-u u i-rekkb-u l-wuld elli ġadi i-tħetten fuq waħad l-^caud mezyan ^cala serj dyal l-melf au t-ħles meħruz b le-ħrir au s-sqelli u m^calleq f jenb-uh r-rekkabat mfeđđed u f fumm-uh l-ljam mneqger b eš-šrima d le-ħrir u zuj dyal en-nas ka i-kun waħad men l-imin u waħad men l-isar ka i-nešš-u ^cali-h b es-sbani dyal le-ħrir buyeđ au meħruzin u ka i-ddi-we-h b eť-ťbel u l-ġayta u i-sari-we-h f el-ħuma u i-duwuz-u-h ^cal es-sadat ; u ħin ka y-ušl-u l guddam ši siyid ka i-sket eť-ťbel u y-uqf-u i-refd-u fatha ka i-d^ci-u ma^ca-h fi-ha b el-ħir u le-hdaya b ħormet eš-šaliħin u jah-ħum ^cand "llah u ^cāud ka i-zid-u ħatta ka y-ušl-u l eđ-đar u f bab eđ-đar ka i-nezzl-u l-wuld men ^cal l-^caud u ka i-deħl-u ma^ca-h mejmu^cin b eť-ťbel u l-ġayta ka te-đreb u r-rjal ka i-ħemd-u u i-šekr-u u i-qul-u : « el-ħamdu li llah u š-šukru li llah ma ħāba ^cabdun qašada maula-h, e-rħam-na ya llah u rħam wal-di-na u lli rebba-u-na u rđa-u ^cali-na ».

El-mħadra d el-msayd ka i-ġuwut-u u i-qul-u mejmu^cin b šut waħad : « jāb-u-h, jāb-u-h, ferħ-et yemma-h u bbu-h » ; u ka i-qabl-u-hum l-^cayalat b el-mdiħ u t-tzeġrit u t-twulwil, u mnin ka i-gels-u kull-hum u ka i-ťa^cm-u u i-šerb-u atay u y-akl-u l-k^cab u l-ġ^oriba u i-beħħr-u b en-nedd u l-^cud el-q^omari u i-rešš-u b ma zher u ma word u i-tšennt-u ^cal l-aliyin au l-šyah au bi-hum b zuj, ka i-nezzl-u f had el-woqt waħad eš-šilya kbira f busedđar ka i-ji l-m^callem el-ħejjam ka i-gles ^cali-ha u i-šemmer kmam-uh u i-nšer waħad el-fuťa kbira biđa ^cala ħejr-uh, ka i-fteħ waħad el-maliťa sġira u ka i-jbed men-ha mqešš u ka i-bda i-qellb-uh f đfar-uh u š-šana^c dyal-uh waqef ħda-h mšemmer ^cala der^c ān-uh u mtezzar ħatta huwa b fuťa kbira biđa.

Ba^cd ka i-wujjed ras-uh l-m^callem el-ħejjam u ka i-qelleb el-mqešš merra uħra ^cala terf đfar-uh u

ka i-lqa-h ka i-bri z-zwana ka i-‘ayyit : « b esm
‘llah » u ka i-‘ayyit eš-šana^c dyal-uh : « ya jah
n-nbi » u ka i-ji-we-h b el-wuld rafdin-uh u ka
i-hezr-u-h b el-flus u ka y-‘ati-we-h l-ħalwa u
i-deħk-u ma‘a-h baš ma i-ħaf ši u huwa ka i-bki, u
ma ka y-ušel ħda š-šana^c ħatta ka i-ħeṭf-uh ħeṭfa
waħda u i-qebbl-uh l l-ħejjam u i-qul l-uh : « šuf
waħd t-ṭwiyir ṭayr », u f remšet ‘ayn ka te-sma^c
l-mqešš dar taq !... u ka i-ġuwut ed-derti ġauta
waħda...

F had es-sa‘a ka i-bda-u l-aliyin u l-šyah
i-ħedm-u u t-ṭbel u l-ġayta ka te-ḍreb u l-‘ayalat ka
i-zġert-u u i-wulwul-u u r-rjal ka i-ħemd-u u
u i-šekt-u u d-drari ka i-ġuwut-u baš ka i-dheš
el-mħetten u i-sket ma i-bqa ši i-ġuwut.

U men ba‘d ka i-sali-u ka i-sellm-u ‘ala bba-h
d el-mħetten u ka i-henni-we-h u i-ħerj-u ferħanin
l dyur-hum.

L-‘AYAD U L-MWASEM ‘AND EL-MSELMIN
F MDUN EL-MAĞRIB

L-‘ayad ‘and el-mselmin f el-mağrib kama hiya
‘and ġir-hum men jmi‘ l-mselmin dyal l-buldan
l-uğra, erba‘ d l-‘ayad :

l-‘ašur

u l-mulud

u l-‘ayd s-sğir

u l-‘ayd el-kbir.

Jmi‘ had l-‘ayad kull-ha diniya.

ŠHER ‘LLAH L-MOĦARREM AU

ŠHER L-‘ AŠUR

Nhar l-uwul men šher ‘llah l-moħarrem ka i-kun
ras el-‘ām ej-jdid ‘and el-mselmin u huwa ras el-‘ām
d el-hejra d en-nbi (šella llahu ‘alayhi wa sellem),
i-semmi-we-h ras es-sana l-hijriya, ka i-ferħ-u fi-h
l-mselmin u ka i-stebešr-u b el-ħir u le-hna u fi-hum
elli ka i-henni-u ba‘ d-hum b dħul-uh u bi-h ka i-bda
t-tariħ l-‘arabi u ka i-wurrħ-u bi-h l-mselmin
kamlin, jmi‘ l-umur dyal-hum elli ka te-ħtaj l et-
turiħ.

Nhar et-tāsa‘ menn-uh ka i-semmi-we-h tasua‘
u nhar l-‘ašer fi-h ka i-semmi-we-h ‘ašura u huwa
yum l-‘ašur elli wulla ‘and el-mselmin d el-meğrib,
kama wulla ‘and ġir-hum men el-mselmin l-uğrin
men mudda twila, ‘ayd men l-‘ayad, ba‘ d ma kan

f 'ahd en-nbi u şhab-uh u t-tabî'in nhar kbir mebruk u musem men el-mwasem ka i-şum-u fi-h l-mselmin u i-[°]abd-u llah u i-tşeddq-u ; u kan el-ba[°]đ men-hum f dak l-[°]ahd ka i-şuwum-u fi-h ħatta d-drari s-sğar baš i-wulf-u ş-şyam u i-ddi-u l-ħasana dyal-hum, u kan-u ka i-jib-u l ed-drari s-sğar elli şaymin ba[°]đ el-umur dyal l-l[°]ab baš i-la[°]b-u bi-ha u i-telha-u ma[°]a-ha ħatta i-duz en-nhar bla i-feṭn-u b ej-ja[°] u l-[°]aṭeš.

U ka i-qul-u f es-sbab elli ja fi-h l-[°]aşur huwa [°]and ma rfed [°]llah t-tufan [°]ala qum sid-na Nuḥ ([°]ali-h s-salam) u ħerj-et es-sfina dyal-uh u n-nas elli kan-u ma[°]a-h mejmu[°] in sālmin, u nezl-u [°]al l-ard amer-hum sid-na Nuḥ ([°]ali-h s-salam) i-şum-u dak en-nhar şuker li llah lli nejja-hum men el-ğerq, u kan dak en-nhar nhar l-[°]aşra men şher [°]llah l-moħarrem : u ħit ja sid-na Moħammed (şella [°]alayhi wa sellem), semma dak en-nhar yum [°]aşura ; u kan ka i-şum fi-h huwa u şhab-uh taqarrub u şuker li llah u tefkira dyal dak en-nhar elli nejja [°]llah fi-h l-mummin men eṭ-tufan f 'ahd sid-na Nuḥ lli huwa bu-na adem et-tani, [°]ali-hum u [°]ala nbi-na ş-şalat u s-salam.

'AYD L-[°]AŞUR

Lilt l-[°]aşur ka i-tsemma lila kbira, ka i-ṭiyib-u fi-ha l-ħubz dyal es-smid eš-şafi l-ma[°]jun b el-meska u ħebb[°]t ħlawa u ka i-zuwuq-u-h u i-rešš-u-h b ez-zenjan u n-nafa[°] u ka y-[°]aml-u [°]aşa mezyan u ka i-mši-u fi-h l l-ħammam.

Fi-hum men er-rjal u l-[°]ayalat, u ħatta ba[°]đ l-ulad es-sğar, elli ka i-tsehḥr-u şhur mezyan u ka i-nwi-u b eš-şyam yum [°]aşura u ka i-şebḥ-u şaymin dak en-nhar kamel.

F dak el-lil [°]aud ka i-tjem[°]-u d-drari u ka

*i-dir-u l-fgayr u š-ša°alat dyal l-°afya u ka i-bda-u
i-neqqz-u °ali-hum ħta ka i-ṭfa-u.*

*Nhar l-°ašur ka i-lebs-u n-nas le-ḥwayj el-
mezyanin jdad wulla mšebbnin u ka i-wuss°-u °ala
nfus-hum u °ayal-hum f en-nafaqa u ka y-°aml-u
l-mwakel l-ktira men trid u ša°tiya u seksu u ġir-uh
men el-mwakel l-mu° tabara.*

*Ka i-henni-u ba°d-hum b en-nhar l-°ašur, u
men-hum elli ši ka y-°areḍ °ala ši, u l-waldin u
le-ḥbab ka y-°aṭi-u l-flus l ulad-hum u l ulad
ḥbab-hum u i-šri-u l-hum el-qšauš dyal l-°ašur u
le-ḥwayj dyal l-l°ab bḥal eṭ-ṭbula u l-ġayṭat u
l-mkaḥel u l-frada u l-kurat l l-ulad d-dkura, u
t-t°ärej u l-gwalat u t-tšwirat kbar u sġar dyal l-l°ab
elli ka i-dir-u bi-hum l-°arays, l el-bnat, u kadalik
ka i-tšeddq-u fi-h °al eḍ-ḍu°afa u l-msaken.*

*Et-tujjar u l-aġniya u n-nas elli °and-hum
el-mal u daz °ali-h °ām men l-°ašur ħatta l-°ašur,
ka i-zekki-u °ala mwal-hum zuj šuldi l er-ryal
i-gel°-u men-ha ḥaqq °llah u ka i-tehhr-u-ha bi-h
baš ka i-j°al l-hum °llah fi-ha u f saḥḥt-hum u
jriyt-hum u jmi° lli ka i-melk-u l-baraka, u ka i-rḍi
°ali-hum u i-ḥebb-u-hum en-nas.*

*U kayn f en-nas elli ka i-wuqqr-u f nhar l-°ašur ;
ma ka i-šebbn-u, ma ka i-ḥessn-u, ma ka i-ziyin-u,
ma ka i-ḥenni-u, ma ka i-ḍerb-u ṭbel u la ġayṭa, u
l-ba°d men-hum men eš-šorfa ka i-qul-u huma
mwuqqrin dak en-nhar elli mat fi-h meqtul sid-na
l-Hosiyn wuld sid-na °Ali u lalla Faṭima z-zehra bent
en-nbi (šalla llahu °alayhi wa sellem).*

*U fi-hum elli ka i-duwuz šher l-°ašur kull-uh
°ala had el-ḥal bḥal elli ḥaznin u le-ḥzen ma huwa
ši ma°lum l l-mselmin. B el-ḥaqq ja°l-u had el-ḥala
°āda li-hum.*

U f šbaḥ nhar l-°ašur ka i-ḥerj-u l-ulad u l-bnat

u r-rjal u l-^cayalat mziyinin u labsin ḥwayj-hum
el-mezyanin i-zur-u l-qbur u i-traḥm-u ^cal l-muta
u i-tberrk-u b zyart eṣ-ṣaliḥin, u men ba^cd l-^cayalat
u l-bnat ka i-mši-u i-šri-u t-tbaḥer dyal l-^cašur u
kayn fi-hum elli ka i-jib-u-ha l-hum rjalat-hum (38)
u bbawat-hum.

Er-rjal ka i-mši-u l es-suq baš i-šri-u l-ḥalwa
š-šebbakiya u l-meqruf u l-mḥerrqa u l-briwat u
ḡir-ha men nwa^c l-ḥalwa u l-fakya l-mḥellṭa ^cala
kull škel.

L-ulad ka i-mši-u i-la^cb-u u i-tferxj-u f
el-mdadeḥ u ^cabidat er-rma u i-rekb-u f en-nwa^car
u z-ziṭat u z-za^clulat u maṭišat baš i-ṭiš-u u i-ḍur-u
u i-tšaqlb-u fi-ha.

El-bnat es-sḡar dyal l-ḥuma lli ma ka i-kun-u
ši men el-familyat el-k^obar, ka i-tjem^c-u ma^ca
ba^cd-hum u ka i-bda-u i-medḥ-u f el-gwalat u
i-tsara-u ^cala ḍyur ej-jiran dyal ḥumt-hum u ka
i-ḡenni-u b had el-ḡonnaya :

aḥna ji-na n-šerb-u atay

^ollah i-^cammer-ha ḍar

Ši men en-nas ka y-^caṭi-hum el-ḥalwa u l-fakya
u ši men-hum ka y-^caṭi-hum el-flus u ši men-hum
ka i-deḥḥl-u-hum i-šerb-u atay. Ila jem^c-u ši ḥaja
ka i-tlemm-u ma^ca ba^cd-hum u i-dir-u nzaha f ši
ḍar men eḍ-ḍyur.

El-ahl u le-ḥbab men rjal u ^cayalat ka i-sift-u
l ba^cd-hum ed-duqa men el-ḥalwa u l-fakya. U f had
en-nhar ka t-kun el-swaq (39) u d-druba l-k^obar
^cāmrin b en-nas, ši maji u ši maši bḥal en-nḥel, ida
rmi-ti l-ibra ṭ-tiḥ fuq ras ben adem.

En-nas elli ka i-bi^c-u l-ḥalwa msettfin, ši ḥda

(38) ou rejjalat-hum.

(39) voir note 34.

ši f kull jiha ka i-‘ayyiṭ-u : « ḥalawat, ḥalawat, ḥalli-u u ṣ-ṣla ‘al en-nbi, a meftaḥ l-meḡrib a mula-y Idris ben Dris ben ‘Abd ʿAllah l-wafi ».

U kadalik mwalin el-fakya u l-qšauš u t-t‘ārej u l-gwalat ka i-kun-u ḥatta huma m‘arrmin dak eš-ši f kull jiha u n-nas elli ka i-bi‘-u had eš-ši ka i-medḥ-u u i-zemmr-u u i-terṭq-u l-frada ka i-šuwuq-u l-bnat u l-ulad baš i-šri-u men-hum.

U ka i-kun-u l-gerraba ka i-tsara-u u i-ḍur-u f kull jiha u greb-hum ‘ala ḍhur-hum ‘āmrin b el-ma u ṭ-ṭasat u n-nwaqes dyal eš-šfer ka i-derb-u bi-hum u i-‘ayyiṭ-u : « el-ma l s-sbil ʿAllah i-rḥem mul es-sbil ».

U jmi‘ lli ka y-‘aṭi-hum men en-nas ši ḥaja dyal l-flus bḥal rba‘iya wulla frank, ka i-bda-u i-kebb-u l en-nas el-ma f eṭ-ṭasat u y-‘aṭi-u l l-‘aṭšan fi-hum i-šreb u ka i-qul-u : « berred ya ‘aṭšan mwiha li llah fi sabil llah ». U l-baqi f el-gerba ka i-rešš-u bi-h l-arḍ.

U f el-lil ka i-bat-u l-‘ayalat u l-bnat mqeššrin ka i-medḥ-u u i-ḡenni-u ‘ala ‘ašura b mtel had el-ḡonnaya u ḡir-ha men el-ḡonnayat el-ktira lli ka i-jib-u-ha ‘ala ‘ašura : « ‘ašura ‘ašura u qnadel-ha meš‘ula — sid-na Moḥammed huwa zin eš-šura ».

U kadalik ed-drari ka i-bqa-u f ez-zenqa ḥatta l woqt aḥor f el-lil ka i-ḥli-u l-mkaḥel u l-frada d el-ferši u i-terṭq-u l-ḥarraḡiyat u ka i-bqa-u ‘ala had el-ḥal ḥatta ka y-‘aya-u u i-deḥl-u f ḥal-hum l ḍyur-hum bḥal lli n-hum (40) sekranin men ketret l-‘aya u l-ferḥa baš i-t‘ašša-u u i-šerb-u atay u i-na‘s-u.

Elli ma ka i-ḡleb-hum ši n-n‘as ka i-bqa-u i-la‘b-u ma‘a l-bnat u i-ḡenni-u u i-medḥ-u f eḍ-ḍar

(40) de l’arabe régulier : *elladiNa-hum*.

ħatta ka i-ġleb-hum en-n^cas mejmu^cin u i-ṭiħ-u mqeṭṭa^cin er-ras.

U f ba^d el-mdun ka y-^caml-u n-nas dyal-ha, u ktirt-hum l-^cazara, l-bsaṭ u huwa qubba dyal l-^cud mġeṭṭya b el-kagiṭ el-mluwun meftuħ b el-mqeṣṣ fi-h zwaq u tešjir u teħrim ktir u ^cajib ma ka te-šħa ši l-^cayn t-ħiyid menn-uh u huwa ^cala fšalt el-^camma-riya au l-fnar l-^cađim ka i-ša^cl-u fi-h men ed-daħel ^cadad kbir dyal l-šma^c l-mluwun ħatta ka i-wulli ka i-đwi u i-wulwul bħal et-triya u ka i-refd-u-h r-rjal au ka i-rekkb-u-h ^cal l-bħima u ka i-bda-u i-tsara-u bi-h f el-lil u r-rjal u l-ulad rafdin fuq rus-hum el-fnarat dyal ez-zaj mzuwuqin b el-kageṭ el-mluwun el-mħerrem u mwalin el-bsaṭ ġadyin quddam-uh ka i-medħ-u u i-ġenni-u b eṭ-ṭarat u t-t^cārej u ka i-šeṭħ-u u i-redħ-u u i-dekr-u u i-qul-u l-klam elli ka i-ferga^c b eđ-đahk, u quddam-hum zuj dyal er-rjal ka i-kun-u ba^d el-merrat merbuṭin b le-ħbel waħad ka i-qul-u l-uh en-nmer u laħor ka i-qul-u l-uh l-lbiya ka i-kun-u labsin ši jlud u ši bṭayn u ṭalyin u jeh-hum b el-ġobra d el-gebs u šaddin f idd-hum qoṭban ṭwal dyal es-sferjel u huma ka i-šeṭħ-u u i-la^cb-u u i-neqqz-u u i-ġuwut-u bħal es-sbu^ca u n-nmura u jmi^c lli qerrebb ħda-hum men l-ulad ka i-šeḥt-u ma^ca-h b el-qoṭban ħatta ka i-neqqez. U ka i-kun ma^ca-hum waħad er-rajel labes waħd el-lbas ġrib amma ṭwil ka i-tjerr ma^ca-h au mgezzeb ka i-ban-u menn-uh rkab-uh u ^cala ras-uh ṭertur kbir au šašiya ṭwila ^cauja ka te-ddella (41) men-ha waħd eš-šuša kbira merbuṭa f ras-ha dyal es-sbib d l-^caud u f idd-uh l-mṭerqa u l-megdi u l-leqqaṭ u had er-rajel elli ka i-šbeh l l-^cafrit ka i-qul-u l-uh ṭ-ṭbib d es-snan u jmi^c lli ^camel ras-uh ka te-derr-uh ši senna men en-nas elli ma^ca l-bsaṭ, ka i-zid l ^cand-uh u i-ġla^c-ha l-uh b el-mṭerqa u l-megdi

(41) pour te-tedella.

u l-leqqaṭ, u t-ṭbib ka i-ṣiḥ (42) u i-qul : « ana ṭbib hendi ka n-jreḥ u n-dawi », u ka i-tekki °ala mul ed-ḍersa b el-leqqaṭ hatta ka i-bda i-ḡuwut u i-qul : « l-°adāu ya n-nas fekk-u r-roḥ elli ḥerrem °llah » u t-ṭbib laḡeṭ °ali-h ḥatta ka i-mši-u i-ḥerj-u °ayni-h u ma ka i-ṭleq menn-uh ḥatta ka i-gla° l-uh ḍ-ḍersa u i-ḥerrej-ha men fumm-uh b el-leqqaṭ u i-hezz idd-uh u i-wurri-ha l en-nas u ka t-kun ḍersa kbira dyal ši ḥmār wulla ši bḡel miyit u ka i-bda-u n-nas i-ḍeḥk-u u i-qul-u l-uh : « tbarek °llah °al eṭ-ṭbib ».

U ka i-kun ma°a hel l-bsaṭ waḥad ej-jma°a men-hum ka i-semmi-u-ha ṭayfa dyal Derqawa u ma°a-hum el-mqaddem dyal-hum u ka i-kun-u labsin ši šwaši kbar dyal l-lbed u dayrin el-lḥi d el-hiyaḍer u m°allqin °ala °onq-hum ši tsabeḥ kbar dyal l-kermus u l-beṣla u f idd-hum ši rkayz kbar dyal l-ḥšeb u ka i-ḍur-u u y-°aml-u waḥd el-ḥelqa u ka i-dḥel l-mqaddem dyal-hum f l-uṣṭ u ka i-šeffef-hum u ka i-bda i-ḍreb f idd-uh u i-ḡenni l-hum u huma ka i-redḥ-u u i-ḍerb-u l-arḍ b dak er-rkayz elli f idd-hum u huma ka i-qul-u :

ed-derqawi bu qeššaba

serraq taba

u lḥit-uh keddaba

ya baba

°llah, °llah, °llah !

derqawa serq-u l-°ajel

u debḥ-u-h b el-menjel

kull-hum dda-u gor°a

u ana °aṭa-u-ni l-uden

allah ya sid-i l-qaḍi

kerš-i dar-et el-ḡdayd

u d-dellaḥ y-°ajeb kerš-i

(42) ou i-ṣiyiḥ.

u l-fdauš u š-ša^criya
u l-qahwa yamaniya
u l-ğelmi f et-tenjiya
u la te-nsa l-braniya
hu, hu, hu !
aḥna foqra kif ji-na
u ^caši-na f iddi-na
n-redḥ-u ḥatta y-^caraq-u (43) udni-na
men ^caṭa-na ši i-rbeḥ fi-na
hau, hau, hau !

Ba^cd en-nas ka i-bda-u y-^caṭi-u-hum el-flus
u i-deḥk-u ^cali-hum ; u ka i-kun f had en-nas dyał
l-bsaṭ ^caud el-qaḍi u l-methesseb u ka i-ji-u n-nas
dyał l-bsaṭ i-dda^ca-u (44) ^cand-hum u ka i-ḥekm-u
^cali-hum ši ḥkam ka te-qtel b eḍ-ḍaḥk u hakda
ka i-bqa-u i-tsara-u b el-bsaṭ f ed-druba l-kbar u
l-swaq (45) u ka i-mši-u l ^cand el-bašawat u l-qiyjad
u n-nas el-k^cbar dyał l-blad baš ka i-ferrj-u-hum u
y-^caṭi-u-hum el-flus.

U hel Merrakeš huma lli mešhurin b tešwab
el-bsaṭ kter men ġir-hum u huma lli ka i-jib-u l-bsaṭ
f kull ^cām l er-rbaṭ nhar l-^cašur u ka i-ṭell^c-u-h l ḍar
el-meḥzen ma^ca jmi^c lli ka i-ṭel^c-u men šḥab le-ḥlaqi
u l-mdadeḥ u n-nas elli ka i-deḥḥk-u baš i-tferrej
fi-hum es-solṭan u n-nas dyał-uh. U ka i-ṭel^c-u ^cadad
kbir dyał en-nas men er-rbaṭ rjal u ^cayalat u ulad u
bnat baš i-šuf-u l-bsaṭ u i-tferrj-u f en-nas dyał-uh
lli ka i-la^cb-u f ḍar el-meḥzen ba^cd ma ka i-tferrej
es-solṭan.

U hakda i-duz l-^cašur ^cand el-mselmin d
el-mağrib ma bin eḍ-ḍaḥk u l-l^cab u l-frajat u š-šyam

(43) forme littéraire de y-^carq-u.

(44) pour i-teda^ca-u.

(45) voir note 34.

u l-^cabada u ş-şadaqat u f l-uqar ^cand el-ba^cd
men-hum. Hit ka i-^hrej, ka i-twudd^c-u ma^ca-h u
i-tmenna-u llah i-^cayş-hum l l-^caşur d el-^cām ej-jay.

ŞHER EL-MULUD

F lilt en-nhar l-uwul men şher rabi^c l-uwul —
u ka i-qul-u l-uh şher el-milud — ka i-d^hel eš-şher
d el mulud. Ka i-kun-u n-nas, u f uwul-hum el-qađi
u l-^cadul, ka i-^hđi-u š-şher.

Hit ka i-^hdher f es-sma qrubt el-meğreb men
ej-jiha lli ka te-ğreb fi-ha š-şems ka i-kun rqiğ b^hal
eš-ša^cra ka i-ban illa b el-maşeqqa, ktir eš-ši ida kan
eš-şher d^hel naqeş.

Mnin ka i-şuf-u-h ka y-^calem el-qađi n-nas b
el-berrağ u ka i-^hderb-u l-mdafa^c u ka i-bda-u d-drari
i-ğuwut-u f ez-znaqi u i-şelli-u ^cal en-nbi, u l-^cayalat
u l-bnat f eđ-ğyur ka i-med^h-u u i-zğert-u u
i-wulwul-u u i-dekk^r-u u ka i-şelli-u ^cal en-nbi (46)
u i-^helq-u l-b^hur dyal l-^cud u n-nedd ferğa b uquf
eš-şher dyal l-mulud u i-qul-u :

« hadi ferğa bi-k ya ^hir ma ^hleq llah f eš-şhura
ya şher mulud en-nbi, ^caris el-qiyama şfi^c l-^cabad
sid-na Moğammed... »

u kan-u r-rjal u l-^cazara bekri ka i-lqa-u uquf eš-şher
dyal l-mulud b ^herb l-^camayr d el-barud b el-mkağel
u l-frada u ka i-^herrj-u ^cadad kbir dyal l-qortas f
es-sma men ez-znaqi u l-swaq u men biban le-^hwanet
u men el-biban u s-srajem u s-ştiğan dyal eđ-ğyur
ğatta ka i-şemmk-u l-udnin u ka te-mši d-dunya u
t-ji.

U men qbel d^hul şher el-mulud u n-nas ka
i-feşl-u u i-^hyig^h-u le-^hwayj u i-^hyir-u d-ğyur u

(46) Dire entr'autres : ^callah mşelli ^cali-k ya rasul ^cllah.

i-šebġ-u d-dfef d el-biban u s-srajem. L-^oayalat ka i-siyiq-u u i-ħemml-u u i-wujjd-u kull ši f ħal lli ka i-wujjd-u l ši ^oars u ba^od ma i-kemml-u šġal-hum ka i-ġesl-u u i-ħenni-u baš i-lqa-u š-šher.

F el-lila l-uwula lli ka y-uqef fi-ha š-šher ka i-bda-u t-ṭolba — ma bin el-meġreb u l-^oaša — ka i-qla-u l-hemziya f ej-jwama^o u z-zauyat (47) u n-nas ferħanin ka i-henni-u ba^oḍ-hum ba^o ḍ b uqf eš-šher d el-mulud es-sa^oyd.

LILT EL-MULUD

F lilt et-tnaš f šher rabi^o l-uwul ka t-kun lilt el-mulud u hiya lilt ħluq en-nbi (šella llah ^oali-h wa sellem).

Ĥlaq f el-fjer dyal-ha u hiya lila ^oađima ^oand el-mselmin mejmu^oin ka i-ferħ-u fi-ha ferħ kbir ma ^oand-uh ħedd u ka i-lebs-u le-ħwayj j-ġdad u ka i-beħħr-u u i-rešš-u u i-t^oaṭṭr-u u i-biyit-u ḍ-ḍwau ša^ola f eḍ-ḍyur u i-ṭelq-u l-bħur ħatta ka t-^oabeq ed-dunya b riħt eṭ-ṭib el-lil kamel u ħakda ^oāud ka i-kun el-ħal f byut ^ollah.

Eš-šmā^o ka i-tziyin-u b eš-šratel dyal eḍ-ḍu u l-mšabeħ u t-triyat f daħel ej-jwama^o ka t-š^oal š^oil ħatta ka t-tmettel ej-jwama^o f dak el-lila men ketret eḍ-ḍwau f ħal bħar dyal en-nur u n-nas elli fi-ha ^oāymin fi-h u riħt l-^oud u n-nedd meṭluqa ka t-^oammer es-sma.

Men šlat l-^oaša ka i-bda-u n-nas i-ġi-u l ej-jwama^o u z-zwawi jma^oat jma^oat men kull jiha ħatta ka y-^oammr-u j-jwama^o u z-zwawi kull-hum baš i-qla-u l-hemziya au i-tšennt-u ^oal l-imam u t-ṭolba lli ka i-qla-u-ha u i-qla-u l-muludiya y-^oani

(47) ou zwawi.

l-qeṣṣa dyal ḥluq en-nbi fuqaš u kifaš ḥlaq u trebba ḥatta kber u bleg erba'in ʿām, u sift-uh llah nbi l l-ʿareb u raḥma l en-nas mejmu'in, u kifaš duwuz ḥyat-uh š-šrifā men ba'd ma resl-uh llah i-d'i n-nas l din el-.islam, u ma qasa men el-mṣayb u le-hwal men kuffar ʿareb Qurayš sukkan Mekka u j-jihat elli mjaura-ha lli kan-u ka i-hin-u-h u i-t'adda-u ʿali-h u ʿala šḥab-uh, u i-ʿaddb-u-hum ʿadab šdid ʿalaš tab'in-uh u kifaš tjem-ʿu ʿali-h, u ḥarb-u-h u ḥareb-hum ḥatta neṣr-uh llah ʿali-hum mejmu'in u kesser el-ṣnam (48) elli kan-u ka y-ʿabd-u-ha kuffar qurayš f el-ka'ba l-mušerrafa, u ṭehher bit "llah l-ḥaram men ʿibadat l-utan, u nṣer el-.islam f blad l-ʿareb kull-ha u deḥl-u mwali-ha f din et-tuḥid u redd-hum "llah b el-.islam ḥut u mumnin men ba'd ma kan-u ʿodyan u kuffar, u bqa n-nbi (ṣella ʿali-h wa sellem) ma'a-hum ka y-ʿallem-hum qwa'ad ed-din u ka i-ršed-hum l kull ma fi-h ḥir-hum u hna-hum f ed-dunya u l-aḥira, ḥatta qebḍ-uh llah u twuffa-h l ʿand-uh u huwa (ṣella ʿali-h wa sellem) ferḥan b dḥul l-ʿareb f din el-.islam u ʿal l-ḥala lli uṣl-u-ha l-mselmin u ḥella-hum ʿali-ha u wuṣṣa-hum (ṣella ʿali-h wa sellem) i-thalla-u f din-hum u ma i-ferrṭ-u ši ḥatta f ši ḥaja men .umur el-.islam elli huwa sbab ʿazz-hum f ed-dunya u sa'att-hum (49) f l-aḥira.

Hada šuya men ktir men el-qeṣṣa l-kbira dyal mulud en-nbi lli ka t-tqra f dik el-lila l-mbarka lli ma ka y-ʿaref barakt-ha illa llah.

Ka i-ḥeḍr-u fi-ha n-nas baš i-stafd-u men-ha u i-ddi-u waḥad eš-ši ktir men ajer-ha l-ʿaḍim. Hakda ka te-bqa j-jwama' u z-zwawi ʿāmra, u l-qraya d el-muludiya u l-mdah d en-nbi ḥeddama, u ḍ-ḍwau

(48) voir note 34.

(49) pour sa'adt-hum.

ša' la fi-ha, u l-bħur meṭluq el-lil kamel ḥatta l l-fjer. Kayn ba^cḍ ej-jwama^c, u ktir eš-ši z-zwawi, lli ka y-^caml-u ṭ-ṭ^cām u atay f dik el-lila. Eṭ-ṭ^cām elli ka i-kun f ej-jwama^c ka y-^caml-u-h n-nas elli lā bas ^cali-hum u i-sift-u-h l ej-jwama^c ; u amma ṭ-ṭ^cām u atay lli ka i-kun f ez-zwawi ka i-tfarḍ-u fi-h ṣħab-ha.

U f had el-lila ^cāud ka i-ħerj-u ^cadad kbir dyal l-^cayalat men ḍyur-hum u ma^ca-hum bnat-hum l-^cawitqat mziyinin u mħennyin u mkeħħlin u m^cakkrin u msuwukin u labsin le-ħli u j-juhar ka i-ji-u l ej-jwama^c u z-zwawi baš i-šuf-u l-lila d el-mulud fi-ha i-tšennt-u ^cala ši ḥaja men qrayt el-muludiya u l-mdah dyal en-nbi. Kayn f l-^cayalat, u ktir eš-ši š-šrifat u š-šarfat, elli ka y-^carḍ-u ^cala ḥbabat-hum u ṣħabat-hum u ka i-dir-u l-lila d el-muludiya f ḍyur-hum b el-mdiħ u d-diker, u ka i-dir-u ṭ-ṭ^cām u l-atay u l-kaħk au l-ğriyba u ka^b b el-ğ^ozal ma^ca l-bħur u r-reššan b ma zher u ma word, u ka i-bqa-u ḥatta huma hakda ḥatta ka i-ṭla^c l-fjer.

F el-fjer ka i-tkellm-u l-mdafa^c b ez-zaf ḥatta t-thezz ed-dunya farħa u bšara b ḥluq en-nbi lli ḥlaq f bħal had es-sa^ca men fjer nhar tnāš rabi^c l-uwul. F had es-sa^ca ka i-ħetm-u n-nas f ej-jwama^c u z-zwawi qrayt el-muludiya u ka i-bqa-u i-šelli-u ^cal en-nbi u i-ħemd-u u i-šekr-u lli ḥleq-hum llah mselmin u j^cal-hum men ummet sid-na Moħammed (š.w.s.) (50) ḥatta ka i-šelli-u š-š^obeħ u i-tšafħ-u ma^ca ba^cḍ-hum u i-henni-u ba^cḍ-hum ba^cḍ b sa^cat ḥluq en-nbi u i-rej^c-u l ḍyur-hum.

F had es-sa^ca d ḥluq en-nbi, u ka i-semmi-u-ha sa^cat el-bšara, ka i-refd-u l-^cayalat f eḍ-ḍyur b l-^camayr dyal l-mdiħ b et-t^cārej u l-gwalat u ka i-ħmi-u-ha b et-tzeğrit u t-twulwil ḥatta ka i-šeqq-u

(50) ṣella ^cali-h wa sellem.

s-sma u huma ka i-^caššq-u u i-beššr-u u i-biyd-u u i-ferḥ-u : « l-^cašqin f en-nbi šelli-u ^cali-h... el-bašir en-nadir, es-siraj el-munir, sid-na Moḥammed, ^cali-h s-salam, ya bušra u hniya, ^cala ḥluq ḥir el-bariya, sid-na Moḥammed, ^cali-h s-salam... ya byad-i, ya ferḥat-i, ^cala ḥluq taj er-rsul, sid-na Moḥammed, ^cali-h s-salam... eš-šabaḥu (51) i-šbeḥ, u l-mlayka te-freḥ ^cala ḥluq zin el-mlaḥ, sid-na Moḥammed, ^cali-h s-salam ».

U hakda ka i-bqa-u l-^cayalat f eḍ-ḍyur qabḍin-ha idd waḥda ḥamya dyal l-mdiḥ u t-tzeḡrit u d-dker u š-šla ^cal en-nbi u l-bḥur meṭluq ka y-^cabeq ed-denya ḥatta ka i-tšella š-š^obeḥ u i-wulli-u r-rjal men ej-jwama^c u z-zwawi l ḍyur-hum.

^cAYD EL-MULUD

Nhar ^cayd el-mulud f eš-šbaḥ ka y-^oaml-u l-^cayalat f eḍ-ḍyur el-ftur b beḡrir el-meṭfi f es-smen u l-^casel u r-rḡayf b es-s^ukkar u l-qerfa u kayn fi-hum elli ka y-^camel ḥatta s-sfenj u ba^cḍ el-nwa^c (52) d el-ḥalwa bḥal l-mḥerrqa u l-meqrut u l-briwat mḥeššyin b el-luz u meršuš ^oali-hum u ^cal l-meqrut u l-mḥerrqa z-zenjlan u meṭfiyin mejmu^cin f l-^casel. Kayn elli ka i-kun-u mwujjdin el-kaḥk u l-ḡriyba u l-ka^cb baš i-feṭr-u nhar l-^oayd u y-^caṭi-u men-hum l ḥbab-hum u n-nas elli i-ji-u l ^oand-hum f iyam l-^oayd.

Ḥit ka i-ḍḍaḥa (53) n-nhar ka i-bda-u l-^cayalat i-sellm-u ^cala rjalat-hum (54) u i-bus-u l-hum idd-hum u i-henni-u-hum b l-^cayd, u rjal-hum ka

(51) forme littéraire de šbaḥ.

(52) voir note 34.

(53) pour i-ṭḍaḥa (syn. i-teḍeḥḥa).

(54) ou rjalat.

i-redd-u 'ali-hum et-tehniya u ka *i-bus-u l-hum ras-hum* au *jbeht-hum* u *i-qul-u l-hum* : « "llah *i-rđi* 'ali-kum ».

Umba^c d ka *i-ziyin-u l l-ulad* u *l-bnat* ka *i-zid-u l* 'and *bbawat-hum* u *mmawat-hum* u *i-bus-u l-hum iddi-hum* u *i-bark-u l-hum f l-*'ayd u *i-qul-u l-hum* : « *mbark* 'ayd-ek ya *bba*, *mbark* 'ayd-ek ya "mm-i ». *Walidi-hum* ka *i-redd-u* 'ali-hum *el-mbarka* u *i-bus-u-hum f ujuh-hum* u *i-qul-u l-hum* : « "llah *i-rđi* 'ali-kum u *i-şleh-kum* ».

Ba^c d ma *i-feṭr-u r-rjala* u *l-ulad* u *l-bnat* ka *i-herj-u r-rjal l* 'and *ḥbab-hum* u *şḥab-hum i-bark-u l-hum f l-*'ayd u *i-şerb-u* 'and-hum atay u *y-akl-u l-ḥalwa* u ka *i-mşi-u l-ulad* u *l-bnat l* 'and *hel-hum* u *ḥbab-hum i-bark-u l-hum f l-*'ayd 'ala *lsan mmawat-hum elli* ka *i-kun-u f dak el-woqt* ma *zalin meşgulin f dyur-hum* b *teşwab ed-djaj* u *t-trid* u *ş-ša*'riya u *nşib eṭ-ṭwajen dyal l-ğda* u *l-*'aşa u ma *i-mken-hum ši i-herj-u ḥatta l mur eḍ-ḍhor*. U *jmi*^c *n-nas elli* ka *i-kun-u f ez-znaqi gadyin* u *majyin* ka *i-kun-u ka i-tşafḥ-u u i-tsalm-u u i-bark-u l ba*^c d-hum *f l-*'ayd ka *i-qul-u* : « 'ayd *mbark mes*^c ud 'ali-na u 'ali-kum u 'ala *jmi*^c *l-mselmin* ».

U *hakda* ka *t-duz* *telt iyam d l-*'ayd 'and *el-mselmin f el-ferḥ* u *l-mbarka* u *l-mwakel* u *ş-şrabat* u *l-*'araḍat u *t-tqaşar ši* ka *y-*'areḍ 'ala *şi* u *şi* ka *i-qeşşer ma*^c a *şi*.

U *s-seb*^c *iyam (55)* d *l-*'ayd *kull-ha* ka *t-duz* 'and-hum *mwasem* u *fracjat* ; *f kull nhar* au *f kull lila men-ha* ka *i-kun* *mussem dyal ši* *siyid* au *kter*.

Ka *i-tjem*^c-u *l-ḥuddam* u *l-muḥibbin dyal es-siyid* u *i-tfard-u ma*^c a *ba*^c d-hum u *i-jem*^c-u *l-flus men* 'and *eñ-nas kull-ha y-*'aṭi *lli ṭleq* "llah 'ala *idd-uh baş* *y-*'aml-u *l-uh l-*'hdiya. U *f l-*'āda ka

(55) pour *es-seba*^c *iyam*.

i-ddi-u-ha b ed-dker u t-ṭbel u l-ġayṭa u l-^calum u ka i-teb^c-u-ha ^cadad men en-nas rjal u ulad ḥatta l-^cayalat f ba^cd el-merrat baš i-tferrij-u f le-hdiya.

U had le-hdiya imma ka t-kun dbiḥa ka i-debḥ-u-ha ^cal es-siyid, tur wulla ^cajel wulla ḥauli wulla kter, ma^ca ši ḥaja dyal l-flus u š-šma^c, wa imma (56) ka t-kun flus u šma^c u keswa l en-nqir au d-derbuz dyal es-siyid ka i-refd-u-hum f es-swani u i-ġeṭṭi-u-hum b es-sbani d le-ḥrir u i-ddi-u-hum l es-siyid, u had le-hdiya f l-^cāda mel lḥam (57) u šma^c u flus ka t-tqessem ^cala ulad es-siyid ida kan ^cand-uh ši ulad, wulla ^cala ulad ḥuddam-uh l-uwulin elli qaymin b ez-zauya dyal-uh, men ġir el-keswa j-jdida lli ka t-tehda l es-siyid ka i-lebbs-u-ha l-uh ^cal en-nqir dyal-uh nhar el-musem. U ka t-kun imma dyal l-melf au dyal l-mubber au serga au ṭles ḥesbiya au mzuwuqa u fi-ha tqaus ^calas fṣelt el-ḥayṭi au merquma u mektub ^cali-ha b le-ḥrir men jnab-ha b erba^c ši da^cawat au .ayat men el-qor.an.

El-keswa l-qdima lli ka i-zuwul-u-ha men ^cal en-nqir ka i-qesm-u-ha binat-hum ulad es-siyid au ulad ḥuddam-uh l-uwulin, ida kan ma ^cand-uh ulad, u i-ḥelli-u-ha ^cand-hum baraka u y-^caṭi-u men-ha l en-nas ez-zayrin elli ka i-ṭelb-u ši ḥaja men el-baruk dyal l-keswa d es-siyid baš i-lebs-u-ha ^cali-hum au y-^caml-u men-ha ġsawat l le-ḥjabat elli ka te-dfa^c l-^cayn u te-ḥfed men es-sḥer u merd eṭ-ṭa^c un u derb ej-jnun.

U l-mwasem elli ka i-kun-u f es-sadat f el-lil wulla f en-nhar ka i-kun-u ^cāmrin b en-nas u l-ḥuddam dyal es-siyid ka i-dekkr-u u i-ḥeddr-u f wuṣṭ es-siyid u t-ṭbel u l-ġayṭa ḥeddama u r-rjal u l-ulad u l-^cayalat fi-hum elli galsin f daḥel es-siyid

(56) du Coran : *imma šakiran wa imma kafuran...*

(57) pour men el-lḥam.

u fi-hum elli waqfin f el-bab, u z-zenqa ka t-muj b l-adami, ši ġadi u ši maji u ši waqef u l-ħalwiya mšeffin myadi-hum hna u hnak ka i-bi^c-u fi-ħa l-ħalwa ^cala kull škel, ħud mel l-ħalwa dyal ġzil l-bnat u dyal jaban — elli ka i-qul ^cali-ħa l-ħalwi : « kul u ban » — u l-ħalwa dyal l-luz u dyal kaukau u mta^c l-kamuniya u mta^c z-zenjlan u mta^c zerri^c t el-kettan u ġir-ħa men nwa^c l-ħalwa l-ktira le-ħluwwa l-ldida lli ka t-jerri l-ma f el-fumm u ka i-ħebb-u-ħa l-^cayalat b ez-zaf u ka i-mut-u ^cali-ħa d-drari.

U ħakda lli ka i-kun-u ^caud elli ka i-bi^c-u š-šma^c ġalsin ħda bab es-siyid ši ħda ši u š-šma^c ^cal l-škal (58) msettef guddam-hum ši f kwaġt-uh u ši ^caryan ka i-bi^c-u-h l en-nas elli ka i-deħl-u i-zur-u s-siyid. El-ktir men en-nas elli ka i-deħl-u i-zur-u s-siyid men er-rjal u l-^cayalat, u ktir eš-ši l-^cayalat, ka i-šri-u men ^cand-hum eš-šma^c u i-deħħl-u-h ma^ca-hum l es-siyid u y-^caṭi-we-h zyara l l-mqaddem dyal-uh lli ka i-qbeġ ez-zyarat u i-nezzl-u f er-rbi^ca d es-siyid ši ħaja dyal l-flus zyara ^caud. U kayn ba^cd es-sadat elli ka y-^caml-u fi-hum šħab-hum l en-nas atay au t-t^cām au bi-hum b zuj ma^ca r-reššan u l-bħur u i-tšeddq-u ^cal l-msaken.

U kull siyid u šħal ka i-bqa fi-h l-musem, waħad ka i-bqa fi-h l-musem nušš en-nhar, waħad ka i-bqa fi-h n-nhar u waħad nušš lila u waħad lila kamla u n-nas elli mulu^cin b ez-zyara dyal es-sadat u ka t-^cajeb-hum el-ħaḍra u d-dker u l-fraġat, men ^cayalat u rjala, ka te-lqa-hum ka i-tsara-u ^cal l-mwasem u i-mši-u men siyid l siyid ħatta ka i-šeb^c-u zyarat u y-^caya-u men el-msaryat u l-fraġat u i-wulli-u l dḡur-hum u i-jib-u ma^ca-hum, u ktir eš-ši l-^cayalat, el-ħalwa lli ka t-kun ka t-tba^c i

(58) voir note 34.

el-mwasem elli heḍr-u fi-hum u ši ḥaja mel l-baruk dyal es-sadat elli zar-u-hum. U ma'a had el-mwasem dyal es-sadat elli ka i-kun-u f es-sba' iyam dyal 'ayd el-mulud, f ktir el-mdun ka t-kun f ba' ḍ ej-jwama' u s-sadat, mwasem uḥra dyal l-ḥtayn.

Ba' ḍ en-nas ka i-jib-u ulad-hum baš i-ḥettn-u-hum fi-ha u fi-hum elli ka i-ddi-u l-mḥettnin men dyur-hum l duk ej-jwama' u z-zwawi u s-sadat elli gadi i-ḥettn-u-hum fi-hum b l-āda (59) u i-redd-u-hum hakdak, u fi-hum elli ka i-ddi-u-hum i-ḥettn-u-hum saktin u i-redd-u-hum saktin ; u l-ktir men hadu imma ka i-kun-u msaken au ma mwujjdin ši l ḥtant-hum, u l ba' ḍ men-hum ka i-serq-u-hum šḥab hel-hum au n-nas elli qrab li-hum u ka i-ddi-u-hum i-ḥettn-u-hum bla ḥbar nas-hum.

U kayn men en-nas elli lā bas 'ali-hum men rjal u 'ayalat elli ka i-ḥettn-u 'adad dyal l-ulad elli wal-di-hum ma lā bas ši 'ali-hum. Ka i-fešl-u l-hum le-ḥwayj j-jdad ma i-lebs-u 'ali-hum f iyam el-ḥtana men 'and-hum fi sabil llah. U jmi' j-jwama' u z-zwawi u s-sadat elli ka t-kun fi-hum el-ḥtayn 'ala had el-ḥala ka i-kun-u 'āmrin b bnadem men rjal u ulad u 'ayalat elli ka i-ji-u i-tferrj-u f el-mḥettnin u f eṭ-ṭbel u l-ḡayṭa lli ka te-ḍreb 'ali-hum.

U ma'a had el-mwasem elli ka i-kun-u f iyam 'ayd el-mulud kan-u bekri ka i-kun-u fi-ha 'aud f jmi' l-mdun el-kbira zuj dyal l-mwasem uḥrin kbar ka y-uqa' fi-hum hezz u dezz kbir huma l-musem dyal eṭ-ṭifa d 'Aysawa u l-musem dyal eṭ-ṭifa d Ḥmatša u ka i-tsemma-u ḍ-ḍurat au l-ḥarjat ; u had el-mwasem b zuj ma bqa-u ši ka i-t'aml-u f had es-snin l-eḥḥra f el-mdun kull-hum men ġit f Meknas elli ka i-kun fi-h l-musem dyal 'Aysawa šḥab eš-ših el-kamel sid-i Mḥammed ben 'Aysa lli medfun f

(59) Voir « La circoncision », page 154.

mdint Meknas u f Zerhun elli ka i-kun fi-h l-musem dyal Hmatša šhab sid-i °Ali ben Hamduš elli medfun f mdint Zerhun, u kadalik ka i-t' aml-u had el-mwase m b zuj f ba'd el-mdun uħra.

U had ez-zuj d eṭ-ṭwayf °Aysawa u Hmatša huma ṭifat kbar °and-hum ez-zauyat f kull blad ; b el-ħaqq eṭ-ṭifa d °Aysawa kber men eṭ-ṭifa d Hmatša.

Hit ka i-bġi-u °Aysawa i-ħerj-u ka i-tjem°-u f ez-zauya dyal-hum u men ba'd šlat eḍ-ḍhor ka i-ħerj-u i-ḍur-u f el-swaq u z-znaqi l-kbar dyal l-mdina ḥatta l rwaħ eš-šems b ed-dker u ṭ-ṭbel u l-ġiṭa u ṭ-ṭarat u l-bnader u l-°alum u wuld eš-ših dyal-hum rakeb °al l-°aud u huma °amlin ḍara waħda kbira dyal en-nas ma labsin ġir el-byeḍ u l-mqaddem dyal-hum f wušt men-hum ka i-ṭhiyir-u °ala mizan waħad u ka i-šiyir-u b idd-hum u ġṭaṭi-hum u i-dekkr-u b esm llah u š-ših el-kamel u i-°ayyit-u : « a l-hadi (60) u hda-h llah l-ġara li llah a l-fħel a mula Meknas hau !... hau !... ». U ħakda ka i-bda-u i-mši-u b šwiya b šwiya u y-uqf-u ḥatta ka i-kemml-u ḍ-ḍura dyal-hum u y-ušl-u l zauyt-hum ma°a fwat el-moġreb.

U fi-hum elli ka i-ġleb-hum el-ħal u i-ħerj-u men eš-šeff u huma ka i-hedr-u (61) u i-rġi-u bħal ej-jmal u i-zehr-u u i-berbr-u bħal es-sbu°a u kšakš-hum (62) ħarjin ḥatta ka i-ħaf-u men-hum el-ktir men en-nas u ka i-bda-u i-wuss°-u °ali-hum u ši men-hum elli ka i-ġleb °ali-hum el-ħuf ka i-mši-u i-herb-u. U jmi° lli ka i-šuf-u-h quddam-hum men en-nas elli ka i-ṭferrj-u labes el-belġa au ši ħaja kaħla ka i-ṭir-u °ali-h bħal l-breq u i-ħeṭf-u-ha l-uh

(60) Sidi Ben Aissa.

(61) Ne pas confondre avec ħeṭf parler.

(62) kšakeš pl. de keškuša.

men rejli-h au men °ala dehr-uh b idd-hum u i-qett°
u-ha b snan-hum t̄raf u i-luḥ-u-ha f es-sma u ba°d
el-merrat ka y-akl-u-ha.

U °Aysawa lli ka i-jedb-u u i-fers-u bḥal hadu
ka i-semmi-u-hum es-sbu°a dyal eš-šiḥ el-kamel u
l°ayalat ṣḥabat eš-šiḥ el-kamel lli ka i-kun-u
i-thiyir-u u i-jedb-u u i-fers-u ḥatta huma, ka
i-semmi-u-hum el-lbiyat ; u had es-sbu°a u l-lbiyat
ḥit ka i-jedb-u ka y-akl-u ḥatta š-šuk u z-zaj u
i-fers-u le-ḥwala u t-tiran ḥayyin elli ka i-tehda-u
l-hum men °and el-ḥuddam u l-muḥibbin dyal
ez-zauya ; ma °and-hum ma°a-hum men ġir tešyira
waḥda b idd-hum u t-šuf eš-šufa d el-ḥauli tayra f
es-sma u t-tur wulla t̄raf t̄raf bin idd-hum b jeld-uh
b laḥm-uh b °adm-uh. U jmi° lli uqef quddam-hum
waḥḥa i-kun jmel f remšt °ayn i-fāšl-u-h (63) u
y-akl-u-h u ma i-bqa menn-uh men ġir l°adam u
d-demm elli ka i-kun-u f l°āda mjellḥin bi-h men
ras-hum ḥatta rejli-hum. U huma ma ka i-rej°-u šuya
l ḥalt-hum men ġir ila sekt-et el-ḥadra u ja l-mqaddem
dyal-hum u daḥel °ali-hum b eš-šiḥ el-kamel.

Nhar elli ka i-kun el-musem d °Aysawa f ši
mdina ka te-nkser el-mdina u ma ka i-bqa la bi°
wa (64) la šra u i-šedd-u ktirt le-ḥwanet elli n (65)
huma f el-swaq u d-druba lli ka i-duz-u men-hum
°Aysawa u ma ka i-bqa rajel wa la mra
wa la wuld wa la bent illa l-qlil lli ka i-ḥerj-u
i-tferrj-u fi-hum.

F dak en-nhar ed-dunya ka t-kun bḥal bḥar ka
i-muj b el-ḥlayq eš-šrajem dyal eḍ-ḍyur °āmrin u
s-štuḥa mteqqlin b bna dem teqla °adima u ktir eš-ši
b l°ayalat elli ka i-kun-u ṭalqin ḥluq-hum b et-

(63) ne pas confondre avec *feššel*, couper en morceaux

(64) forme littéraire de *u*.

(65) *n* euphonique.

tzeğrit u t-twulwil ħatta ka i-šemm-k-u l-udnin ; u ka i-kun-u l-ħolfan dyal l-mqaddem ka i-đur-u ‘al en-nas b eṭ-ṭarat dyal-hum i-jem^c-u men ‘and-hum le-hdiya u ktir eš-ši l-‘ayalat elli fuq ma ka y-‘aṭi-u men el-flus ka i-hdi-u l-hum eš-šma^c u s-sukkar u s-sbani u l-ħwatem dyal l-fedda, u ši merrat ħatta dyal ed-dheb, u ba^cđ el-ħuddam elli ka i-jem^c-u le-hdiya f eṭ-ṭarat u l-bnader u l-qfef u z-zyufa l-kbar ka i-kun-u ka i-ferrq-u ši ħaja dyal et-tmer baruk dyal eš-šiĥ ‘al en-nas elli ka y-‘aṭi-u-hum le-hdiya ida kan-u qribin li-hum u huma ka i-‘ayyiṭ-u : « a men ‘ali-h b zyart eš-šiĥ el-kamel... », y-‘ani had le-hdiya lli ka y-‘aṭi-u n-nas ka i-mši men-ha l er-rbi^a dyal eš-šiĥ sid-i Mħammed ben ‘Aysa mula Meknas. U jmi^c lli ka y-‘aṭi-hum ši ħaja ka i-d^c-i-u ma^a-h u i-qul-u l-uh : « mensuba li llah u š-šiĥ el-kamel l-fħel mula Meknas huwa i-ħelleš el-ħellaf llah, a l-hadi u hda-k llah ġir a mula Meknas ‘ala ħuddam-ek, fayn-kum a l-muħibbin f eš-šiĥ ? ». Ka i-gul-u had eš-ši baš i-zid-u n-nas l ‘and-hum u y-‘aṭi-u-hum le-hdiya. U kayn f en-nas elli ka i-ṭferrj-u, u ktir eš-ši l-‘ayalat, ka y-‘aṭi-u z-zyara u i-ṭelb-u ši ħaja dyal l-baruk dyal et-tmer d ez-zauya au šuya d el-lħam d el-frisa.

U ħakda ‘aud ka i-kun el-musem dyal Ĥmatša men ġiht el-hezz u d-dezz u l-‘amara u z-zħam dyal bnađem, u l-freq elli binat-hum huwa ‘Aysawa ka i-ṭhiyir-u u fi-hum elli ka i-fers-u u Ĥmatša ka i-ṭhiyir-u ħatta huma u fi-hum elli ka i-đerb-u rus-hum b eš-šwaqer u kayn fi-hum elli ka i-đreb ras-uh b el-kura d le-ħdid t-uzen men ‘ašra l ‘ašrin kilu. U lli ka i-đreb ras-uh b el-kura ka i-šedd-ha b idđ waħda men el-ħorša dyal-ha u i-hezz-ha u i-‘alli-ha l es-sma u i-leqqi l-ha ras-uh u ħit ka ṭ-ṭiĥ ‘ala ras-uh ka i-freq ‘ali-ha u i-ħelli-ha ṭ-ṭiĥ f l-arđ.

U ma ka t-šuf men ġir ed-dmayat dyal-hum

sayla mer (66) rus-hum °ala ujuh-hum u qfat-hum
 u hwayj-hum elli ka i-kun-u f l-°ada qšašeb au
 hendirat dyaul eš-šuf mħeṭṭetin bħal lli ka i-lebs-u
 l-gezzara u fi-hum elli ka i-kun °aryan laħma ma
 labes ġir es-serwal au mtezzet b ši ħaja u hakda huma
 ka i-bqa-u mašyin b šuya b šuya u y-uqf-u u i-jem°-u
 z-zyara dyal eš-ših dyal-hum u i-rej°-u l zauyt-hum
 ma°a rwaħ eš-šems u ħit ka y-ušl-u l ez-zauya ka
 i-nezzl-u šwaqer-hum u i-jebd-u l-ma men el-bir dyal
 ez-zauya u i-ġesl-u bi-h rus-hum u i-terrf-u bi-h
 dat-hum u i-mši-u f ħal-hum l ḍyur-hum.

L-°AYD ES-SĠIR

UQUF EŠ-ŠHER DYAL L-°AYD

Nhar tes°ud u °ašrin men šher ramađan f
 l-°ašiya qrubt el-moġreb u hiya lilt l-°ayd el-kedda-
 biya ka i-bda-u n-nas i-ħdi-u š-šher menfardin u
 jma°at, ši hna u ši hnak, elli f ez-zenqa u lli f es-štuh
 d eđ-ḍyur u l-maħallat elli rāġbin u ka i-kun el-
 muwoqqit u l-°adul °al l-°ada f dak l-°ašiya f
 eš-šum°a dyal ej-jama° l-kbir baš i-tebtt-u uquf
 eš-šher. Ida huma šaf-u-h u tħeqqeq-u bi-h ka
 y-°alm-u bi-h u ka i-šbaħ llagedda l-°ayd. U ila ma
 šaf-u-h ši ka y-°arf-u b elli š-šher ġadi i-ħrej kamel
 y-°ani fi-h tlatin yum, ma ši naqeš fi-h tes°ud u
 °ašrin. U l-°ašiya dyal nhar tlatin b tmam šaf-u-
 š-šher au ma šaf-u-h š, ka t-kun lilt l-°ayd bla šekk,
 u ka i-šebħ-u n-nas m°ayyidin. U lilt tes°ud u °ašrin
 ida ja ši ħbar b uquf eš-šher men °and el-qađi dyal
 ši jiħa uħra au šaf-u u tħeqqeq-u bi-h ši jma°a dyal
 en-nas u šehd-u bi-h u tqebl-et eš-šahada dyal-hum,
 ka y-°alem el-qađi n-nas u ka i-kun l-°ayd.

(66) pour, men rus-hum.

Hit ka y-uqef eš-šher ka i-ḍerb-u l-mdafa° u i-tleqqa-we-h l-°ayalat f eḍ-ḍyur °al l-°āda dyal-hum b el-mdih u z-zgaret u t-twulwil u ka i-ferḥ-u bi-h n-nas ferḥ °aḍim u ka i-bda-u i-henni-u u i-bark-u l ba°d-hum ba°d u i-qul-u : « šher mbark mes°ud, "llah i-ḡfer la-na (67) ».

Ka i-bda-u n-neffara u t-tebbala ka i-ḍur-u bin le-ḥwum u huma ka i-neffr-u u i-tebbl-u u d-drari tab°in-hum ferḥanin ka i-la°b-u u i-neqqz-u u i-ḡuwut-u u i-šelli-u °al en-nbi u i-ṭelq-u l-ḥarraḡiyat u i-ṭertq-u l-frada dyal l-ḥebba u l-ferši. Kan-u bekri ka i-lqa-we-h r-rjal °al l-°āda l-qdima b ḍerb l-°amayr d el-barud b el-mkaḥel u l-frada.

U f dak el-lila dyal uquf eš-šher ka i-kun-u j-jwama° ša°lin eḍ-du u n-nas ši daḥel u ši ḥarej ka i-šelli-u, u l-fraren ḥallin u °ali-hum zḥam kbir ka i-ṭiyib-u l-ḥubz d es-smid el-ma°jun b el-meska u ḥebbt ḥlawa dyal l-°ayd, u t-ṭrareḥ lli ka i-jib-u-h u i-ddi-we-h ka i-deqq-u °al eḍ-ḍyur f kull ḥuma u i-°ayyit-u : « a l-°ajīn !... », hit ka i-ji-u i-ddi-we-h l el-ferran u i-qul-u zad : « aywā, a.iwā !... », hit ka i-jib-u-h l eḍ-ḍyur.

U kayn elli ka i-ṭiyib ma°a l-ḥubz d l-°ayd .umur uḥra bḥal l-feqqas u l-ḡriyba u l-kaḥk. U ka i-kun-u r-rjal ka i-tzahm-u °ala ḥwanet el-ḥalwa baš i-šri-u š-šebbakiya u l-mḥerrqa u ḡir-ha.

U kadalik °āud ka i-kun f had el-lila zḥam kbir b ez-zaf dyal bnaḍem °al l-ḥammamat u ḥwanet el-ḥejjama ši ka i-ḡsel f el-ḥammam u i-ji i-ḥessen, u ši ka i-ḥessen u i-mši i-ḡsel. U bnaḍem ḡadi maji, u r-rjel ma ka te-qṭa° ši l-lil kamel. U ka i-bqa-u l-°ayalat f eḍ-ḍyur ḥatta huma fayḡin el-lil u ma ṭal ka i-ḥenni-u l bnat-hum u i-ṭiyib-u beḡrir u i-qli-u r-rḡayf baš i-feṭr-u šbaḥ l-°ayd.

(67) forme littéraire de l-na.

U f el-fjer dyal nhar l-^oayd ka i-bda-u n-nas i-herrj-u l-feṭra ṣadaqa baš i-tbet l-hum l-ajar dyal ṣyam ramadan, u l-feṭra f l-^oada ka t-kun men ez-zra^o u ka d-duz (68) ḥatta men eṭ-tḥin u le-ḥbub l-uḥra lli ka y-akl-u-ha n-nas ^oala ḡur l-^oam u ka t-kun ^oand-hum f maḥall l-ḥubz. Ka i-herrj-u men-ha ^oabar sġir ka i-qul-u l-uh ^oabar el-feṭra, ka i-rfed erba^o d el-ḥefnat dyal zuj d l-iddin ^oamrin ka y-uzen ši zuj kilu dyal ez-zra^o ^oala kull ras men elli f ed-dar ka t-t^oaṭa l ed-ḡu^oafa u l l-msaken elli ka i-ji-u i-ṭelb-u-ha f el-fjer dyal nhar l-^oayd. U kayn f en-nas elli ka i-sift-u-ha l elli ka i-ṣḥaqq-ha men er-rjal u n-nsa ḡ-ḡu^oafa lli huma galsin f ḡyur-hum u dayza fi-hum eṣ-ṣadaqa u ma ka i-herj-u ši i-ṭelb-u-ha ; u ma ka i-ji i-tla^o n-nhar ḥatta ka t-kun ktir el-feṭra tferrq-et ^oala mwali-ha lli ka i-ṣḥaqq-u-ha.

U ba^od šruq eš-šems ka i-bda-u t-rjal u l-ulad elli ka i-gra-u f el-msayd u ġir-hum, men ġir elli huma sġar b ez-zaf, ka i-lebs-u ḥwayj-hum j-jdad u i-beḥḥr-u u i-rešš-u u ka i-kun-u kull-hum ġaslin u mḥessnin u ka i-herj-u men ḡyur-hum u ka i-mši-u l ba^od ej-jwama^o u z-zwawi i-ṣelli-u ṣlat l-^oayd. U l-ktir f en-nas rjal u ulad ka i-ṣelli-u-ha f el-mṣella.

El-mṣella hiya l-maḥall lli ka i-ṣelli-u fi-h ṣlat l-^oayad b zuj, l-^oayd es-sġir u l-^oayd el-kbit, f kull ^oam. U l-mṣella ka t-kun dima ^oala berra mel l-mdina f waḥad el-maḥall lli ma fi-h bni u ma ka i-kun fi-ha men ġir waḥad el-ḥiṭ men jiht el-qebla u fi-h l-meḥrab, u ^oala imin el-meḥrab waḥad el-meṣṭba mebnija fi-ha ši derjat baš ka i-ṭla^o ^oali-ha l-ḥtib l el-ḥoṭba ma^omula ^oiwuḡ (69) el-menber elli ka i-kun f ej-jwama^o.

U ṣ-ṣla dyal l-^oayd f el-mṣella lli ka t-kun ^oala

(68) mis pour t-duz.

(69) ou ^oiwad.

had el-ḥala b'ida šuja mel l-mdina u 'ala terf dyal l-arḍ waṭi u wasa^c mferreš b le-ḥsur ma ḥda-h wa la fi-h bni men ġir el-ḥiṭ u l-meḥrab u l-mešṭba d el-ḥoṭba lli qul-na, hiya sunna d en-nbi y-'ani waḥad eṭ-triq kan ka i-tba^c-ha f ḥayat-uh u waḥad eš-ši kan ka y-'aml-uh f eš-šla dyal l-'ayad b zuj l-'ayd es-sġir u l-'ayd el-kbir, u wuṣṣa šḥab-uh u ummt-uh i-bqa-u tab'in-ha u 'amlin bi-ha men ba^cd-uh.

Ka i-tjem^c-u n-nas d el-blad lli ġadi i-mši-u i-šelli-u f el-mšella f ej-jama^c l-kbir dyal l-mdina, u menn-uh ka i-herj-u šfuf šfuf u dayrin jma^c a kbira b ez-zaf qašdin el-mšella u quddam-hum el-qaḍi u l-baša u l-ḥlayf dyal-uh u l-methasseb u l-imam u l-muwoqqit elli rakeb 'al l-bġal u lli 'ala rej1-uh u l-'awan u l-mḥazniya men mura-hum u huma mejmu^cin ka i-sebbḥ-u u i-ḥemd-u u i-kebb-r-u u i-šekr-u b lsan waḥad ka i-bda-u l-uwulaniyin ka i-qul-u u i-sekt-u u i-redd-u 'ali-hum l-eḥḥraniyin : « sebḥan "llah u l-ḥamdu li llah wa lā ilaha illa llah wa llahu akbar, "llahu akbar, "llahu akbar, wa li llahi l-ḥamdu 'ala ma hada-na "llahumma j^cal-na min eš-šākirin ».

U ka i-bqa-u ġadyin ka i-qul-u hakda b en-nuba ḥatta ka y-ušl-u l el-mšella. Ħin ka y-ušl-u l el-mšella ka i-gels-u fi-ha waḥd es-sa^ca u huma 'ala had el-ḥala ka i-dekr-u llah u i-ḥemd-u-h u i-šekr-u-h, ka i-nuḍ el-imam u huwa l-qaḍi au n-nayb dyal-uh u ka i-ṭla^c l l-mešṭba lli ka t-kun hiya l-menber dyal l-mšella baš i-ḥṭeb 'al en-nas el-ḥoṭba d l-'ayd. U ḥiṭ ka i-ṭla^c fuq el-menber u ka y-uqef ka i-medd l-uh l-musemmi^c lli ka i-qim eš-šla l-'okkaz dyal l-ḥoṭba u huwa waḥd l-'okkaz ṭwil u šwib ka i-kun f ktir eš-ši mešbuġ b eš-šbaġa ḥedra u f dak es-sa^ca ka i-sekt-u n-nas elli f el-mšella kamlin baš i-tšennt-u 'al l-ḥoṭba. U ka i-bda l-ḥṭib ka i-ḥṭeb, ka i-ḥmed llah u i-tenni l-uh b eš-šuk^cr u i-dker el-fdayl dyal

šyam ramađan f ed-dunya u ma ka y-^cađi-h llah mel l-ajer u t-tawab l ^cabad-uh š-šaymin f l-ađira ida šam-u l ujuh llah, u šebr-u ^cal l-mašeqqa d ej-ju^c u l-^cađeš elli fi-h, u ħedr-u ^cayn-hum u ħebs-u lšan-hum u idd-hum u rjel-hum ^cala jmi^c l-umar elli hiya ħram au mekruha u ma ka te-rđi š llah ^cazza wa jell (70), u ^cabd-u llah fi-h b niya šadqa, u tšeddq-u u huma ferħanin ^cala ħut-hum eđ-đu^cafa u l-msaken, u ħesn-u l-hum u ħenn-u ^cali-hum u reħm-u-hum baš i-rħem-hum ^cllah, u ^caml-u jmi^c ma qedder-hum ^cllah ^cali-h mel l-ħir ma^ca jmi^c n-nas, u lli ma drek ši men-hum y-^camel l-ħir b idd-uh y-^caml-uh b lšan-uh, u ida ma qder ši ^cali-h b lšan-uh y-^caml-uh b qelb-uh, i-tmenna l-hum bi-h l-ħir. U š-šyam dyal ramađan huwa z-zka dyal ed-dat u r-ruħ dyal l-muminin ka i-zekki bi-h llah dat-hum u i-barek l-hum fi-ha u i-tehher rwaħ-hum mel l-ħabat u i-hdi-ha l triq el-ħir b ħal lli ka i-zekki l-hum mwal-hum u i-barek l-hum fi-ha u i-tehher-ha l-hum b ez-zka lli j^cal-ha llah mel l-ħaqq dyal-uh ^cala jmi^c n-nas elli ^cand-hum el-flus men el-mselmin y-^cađi-u-ha l eđ-đu^cafa u l-msaken nsa u rjal u kull men huwa meħtaj men-hum.

U ħakda ka i-bqa l-ħtib ka i-ħteb ^cal en-nas u i-nseħ-hum u i-wurri l-hum eš-šalħa dyal-hum u ma i-^cud ^cali-hum b en-nfa^c u l-ħir f ed-dunya u l-ađira ida bqa-u tab^cin triq ^cllah f l-^cabada dyal-uh u l-m^cāmla dyal-hum ma^ca ba^cd-hum b el-ħaqq u l-iħsan u l-mħebba lli kan-u tab^cin-ha f šher ramađan u ma i-liq ši bi-hum ida kan-u mselmin ħqiqiyin ka i-ħaf-u llah u i-rja-u rħemt-uh (71) i-thella-u ^cala ši ħaja men-ha f iyam el-ftar kull-ha.

U ba^cd ma ka i-kemmel l-ħtib had el-ħoħba u

(70) pour l'arabe classique, ^cazza wa jella,

(71) *rahma*, *reħma*.

ka t-tsemma l-ħoṭba l-uwula, ka i-gles i-riyih šwiya fuq el-menber 'aud i-nuḍ i-ħteb el-ħoṭba t-tanya, u fi-ha 'aud ka i-ħmed 'llah u i-šekr-uh u i-zid i-wa'ad el-mselmin u i-wuṣṣi-hum i-kun-u mezyanin ma'a llah u ma'a nfus-hum u y-'ammr-u qelb-hum b reħmt 'llah u y-'āml-u bi-ha jmi' l-meħluqat elli ħleq 'llah f ed-dunya kamlin, la men bna dem wa la men bhaym wa la men ṭyur wa la men beħħuš, elli ma ka i-adi ši u ma fi-h ši ḍarar mħeqqeq l bna dem. U ka i-ħemd-u llah u i-šekr-u-h lli n'am 'ali-hum b l-iman u hda-hum bi-h l ṭriq el-ħir.

U ħin ka i-sali b had el-wa'd u l-ušaya ka i-bda i-šelli 'al en-nbi u .al-uh u ka i-rḍi 'ala šħab-uh u ktir eš-ši šħab-uh l-'ašra lli mešhud l-hum b ej-jenna u ka i-d'i l es-sołtan b en-nšer u l-hidaya huwa u l-'ommal dyal-uh u jmi' l-mselmin u l-ħokkam dyal-hum kamlin f kull blad u ka i-ṭleb llah i-šleħ ħwal-hum u i-wuffeq-hum l el-ħir u l kull ma fi-h š-šalħa dyal-hum u i-ğfer l-hum dnuh-hum u i-rħem-hum u i-rħem muta-hum u i-šfi l-morḍa dyal-hum u i-redd ġorbet kull ġrib men-hum l blad-uh u ka i-ħtem b eš-šla 'al en-nbi u i-sebbeħ llah u i-ħemd-uh u i-nzel men el-menber u y-'aṭi l-'okkaz dyal-uh l l-musem-mi' u i-zid l el-meħrab baš i-šelli b en-nas.

U men ba'd eš-šla ka i-bqa l-imam u n-nas ġalsin f el-mšella waħd šwiya ka i-stegf-r u i-ħemd-u llah u i-šekr-u-h, u f l-eħħer ka i-rfed l-imam f aħa u i-refd-u-ha n-nas ma'a-h u i-ammn-u 'ala d'aut-uh u i-qul-u : « 'llahumma amin ya rebb el-'ālamın ».

U ka i-bda-u i-sellm-u u i-tšafħ-u u i-bark-u l ba'd-hum f l-'ayd, u 'adad men-hum ka i-zid-u l 'and el-imam baš i-sellm-u 'ali-h u i-tšafħ-u ma'a-h u i-bark-u l-uh f l-'ayd ħatta huwa.

U f had es-sa'a ka i-kun-u l-mdafa' ka i-ḍerb-u ka y-'alm-u b tefriq eš-šla u ferħa b l-'ayd.

U ka i-wulli-u n-nas mejmu'in l dyur-hum
jma'at jma'at u imarat el-ferħa dahra 'ala u jeh-hum.
U amma l-'ayalat ktirt-hum ka i-šelli-u šlat l-'ayd f
dyur-hum.

U f er-rbať elli hiya mdint le-ħkuma ka i-ħrej
es-solťan i-šelli š-šla d l-'ayd f el-mšella u i-wulli b
el-mđell u l-'asker ħiyyala u rejliya u l-musiqā d
el-ħamsa u l-ħamsin u t-ťbel u l-ġayťa ka d-dreb 'ali-h
u l-mħazniya đayrin bi-h u qayd er-rwa u l-mzargiya
u qayd el-mešwar u zuj d el-ħlayf dyal-uh rakbin
'al l-ħil u mħerrfin b es-syuf u l-mkaħel f idd-hum
u mwalin el-gadat u l-'allama quddam-uh u mul
l-mđell ħda-h našer 'ali-h l-mđell u zuj d el-mħazniya
'ala jnab-uh ka i-nešš-u 'ali-h b ez-zyuf buyeđ u men
mura-h mħazniya mwalin el-mkaħel u l-qiyad
dyal-hum ši rakeb 'al l-ħil u ši 'ala rejł-uh u taba'-
hum el-ħajib u l-uzara u l-bašawat u l-ħlayf dyal-
hum u l-qađi u l-metħesseb rakbin 'al l-bġal b es-srayj
u men mur kull ši n-nas d el-blad kbar u sġar elli ka
i-mši-u i-šelli-u f el-mšella.

U ħit ka i-sali-u ka i-rej'-u mejmu'in l maħall-
hum, u i-sellm-u 'ala hel-hum, u hel-hum ka i-sellm-u
'ali-hum u i-bark-u l ba'đ-hum f l-'ayd u i-gels-u
i-feťr-u fťur l-'ayd u huma farħin đahķin.

U ba'đ ma ka i-sali-u b el-fťur ka i-ħerj-u 'al
l-'āda l 'and ħbab-hum u šħab-hum i-sellm-u 'ali-
hum u i-bark-u l-hum f l-'ayd u ka i-bda-u le-ħbab
u l-šħab (72) ši ka i-mši l 'and ši u ši ka i-sift l ši
d-duqa dyal l-fťur d l-'ayd u ši ka y-'aređ 'ala ši
i-tġedda au i-t'ašša ma'a-h.

U melli ka i-šebbeħ llah nhar l-'ayd en-neffara
u t-ťebbala meťluqin ka i-neffr-u u i-ťebbl-u u le-ħmir
dyal-hum quddam-hum u d-drari tab'in-hum ka
i-ġuwut-u u i-deqq-u 'al eđ-đyur u i-qul-u « ħaqq

(72) voir note 34.

en-neffar (au : haqq eṭ-ṭebbal) a mwalin eḍ-ḍar, ʿallah i-ḥlef ʿali-kum u i-jʿal fi-kum el-baraka u i-ḥelli-kum l l-gabel in ša ʿallah ». U n-nas ka i-ḥerrj-u l-hum ez-zraʿ au l-flus ḥatta ka y-ʿammr-u ḥmir-hum b ez-zraʿ u jyab-hum b el-flus, u kadalik ʿaud ka i-ḥerj-u ṭ-ṭrareḥ u gnawa u mwalin ez-zbel ḥatta huma u ġir-hum men en-nas elli ka i-ji-u i-ṭelb-u haqq l-ʿayd men zraʿ u flus.

U ʿala had el-ḥala ka i-duz telt iyam dyal l-ʿayd ʿand el-mselmin u huma waklin, šarbin, ferḥanin, našṭin, ka y-ʿaṭi-u š-šadaqat u y-ʿaml-u l-iḥsan kull waḥad ʿala qder jehd-uh, u baʿd-ha ka i-bda-u n-nas i-nṭelq-u l šġal-hum u ḥdemt-hum el-maʿtada u nfus-hum ʿāmra b el-ferḥa u le-hna, u huma ka i-henni-u baʿd-hum f eṭ-ṭriq u i-twudd-ʿu maʿa l-ʿayd u i-qul-u l baʿd-hum : « ʿallah i-ḥyi-na l l-gabel in ša ʿallah » ; u kayn fi-hum elli ka i-bqa-u mʿayyidin sebʿ iyam d l-ʿayd kamla u ma ka i-tḥerrk-u u i-ḥerj-u l šġal-hum illa men baʿd ma ka t-duz u i-tqaḍa l-ʿayd u t-tsala riḥt-uh.

L-ʿAYD EL-KBIR (73)

ŠHER L-ʿAYD EL-KBIR

F l-ʿašiya d en-nhar l-eḥḥer dyal tesʿud u ʿašrin au tlatin men šher ʿallah d el-qaʿda, u ka i-semmi-we-h šher bin l-ʿayad au bu jlayb, ka i-dḥel šher ʿallah d el-ḥejja u ka i-qul-u l-uh ʿaud šher l-ʿayd el-kbir, u ka i-kun-u n-nas ka i-ḥdi-we-h u i-ferḥ-u b uquf-uh ʿala ʿatt-hum (74) f šher kull ʿayd u ka i-bda-u i-tġafr-u u i-bark-u l baʿd-hum ḥit ka i-ban, b el-ḥaqq ma ka y-ʿaml-u ši fi-h ši dezz kbir f

(73) syn. ʿayd eḍ-dḥiya, ʿayd el-ḥauli.

(74) pour ʿada, ʿati.

ez-znaqi u d-dyur bħal lli ka y-[°]aml-u f ġir-uh mel lilt l-[°]ayad l-uhra.

Melli ka i-dħel eš-šher d l-[°]ayd el-kbir ka i-bda-u le-ħwala d eđ-dħiya i-deħl-u men berra l l-mdina i-tba[°]-u geṭ[°]a geṭ[°]a ħatta ka i-geṭṭi-u u jeh l-arđ u n-nas ka i-ji-u f kull nhar men kull jiha baš i-šri-u le-ħwala l eđ-dħiya kull-ha [°]ala qder ħal-uh.

Fi-hum elli ka i-šri waħad, u fi-hum mul ez-zuj u t-tlata u l-erba[°] ħatta l l-[°]aštra au kter huwa u flus-uh u [°]adad en-nas dyal-uh lli meshaqq i-deħħi l-hum.

U ka i-kun-u n-nas metzaħmin f es-suq [°]al l-geṭ[°]at dyal le-ħwala lli ka i-kun-u mferrqin f es-suq ħda ba[°]d-hum, ši hna u ši l-hih, ka i-šedd-u had el-ħauli u i-ṭelq-u hada, ka i-tħiyir-u men-hum elli huwa smin u kayn f en-nas elli ka i-jib-u l-gezzara i-ħetr-u l-hum u i-ħiyiṭ-u [°]ali-hum f et-taman. U lli ħter ši ħauli au ħwala, ka i-tšaub ma[°]a mula-hum f et-taman u i-dfa[°]-hum l ba[°]d er-rjal au l-ulad suw-vaga lli i-ddi-u-hum l m-ħall-uh, u had en-nas suwwaga ka i-kun-u ktar meṭluqin f es-suq b ħal ej-jrad u bla ma t-[°]ayyiṭ l-hum i-ji-u l [°]and-ek, u men ktart-hum ka i-bda-u i-tħaṭf-u l ba[°]d-hum [°]al le-ħwala dyal en-nas kull waħad ka i-bġi huwa lli i-ddi-h i-sug-uh ; u n-nas elli ka i-šri-u b ez-zaf d le-ħwala, imma ka i-ddi-u-hum y-[°]aml-u-hum f ši fendeq u i-ħelli-u-hum y-[°]alf-u u i-šerb-u au ka i-def[°]-u-hum l es-sareħ i-sreħ-hum u ma ka i-jib-hum l-hum ħatta l šbaħ l-[°]ayd.

U l-ba[°]d f en-nas elli mwalfin y-[°]allf-u ka i-šri-u le-ħwala [°]ala bekri b sett šhur au [°]ām qbel l-[°]ayd u i-bqa-u y-[°]allf-u-hum ħatta ka i-sman-u b ez-zaf u i-debħ-u-hum f l-[°]ayd u i-bi[°]-u men-hum ida kan-u [°]and-hum ktar u le-ħwala l-m[°]allfin dima ka i-swa-u t-taman mtenni au mtellet [°]al l-uhrin.

U men n-nhar l-uwul f eš-šher ħatta l šbaħ

l-ʿayd u n-nas f haraj u maraj ka i-muj-u ġadyin majyin medhiyin b šra le-ħwala f eš-šbaħ u l-ʿašiya rjal u ulad mħelltin b l-ʿayalat daʿ yfat au lli ma ʿand-hum ši lli y-uqef maʿa-hum f el-meštra, ši jarr ħauli men grun-uh u ši men rejli-h u ši rabeṭ naʿja b le-ħbel men ʿonq-ha, u ši hazz maʿza au ʿatrus f iddi-h au rafed ħruf ʿala ktaf-uh u ġadi bi-h mmehħen, u lli f le-ħwala saygin-uh s-suwwaga-u lli mkettef u merfuḍ fuq el-bhaym au mreккеb f el-kreres, u ktir en-nas ka i-kun-u taʿbanin u ʿaraqat-hum ka t-tjara u ħalt-hum ma fi-ha ma i-šuf ħadd men ktirt ej-jri u d-ḍuran men had el-geṭʿa l hadi u men l-useħ d el-bhaym u l-ġobra lli ṭayra.

U ktir en-nas elli baqi ma šra-u le-ħwala ka i-bda-u i-suwul-u n-nas elli dayzin b le-ħwala f ez-zenqa u i-qul-u l-hum : « b šħal a sid-i kan dak el-mebruk ? » u ħit ka i-hdi-hum ʿllah u i-jaub-u-hum ida kan-u ka y-ʿarf-u t-taman, ka i-qul-u l-hum : « tbark ʿllah ! tbark ʿllah ! ʿllah i-jaʿl-uh b niyt eḍ-ḍħiya in ša ʿllah ! ».

U d-ḍħiya ka t-duz b le-ħwala u ġir-hum men el-bhaym l-uħrin elli ka i-jerr-u bħal l-mʿāz u l-ʿatrus u l-bgar u j-jmal, b el-ħaqq eḍ-ḍħiya f el-mdun f l-ʿāda ma ka t-kun ktir eš-ši ġir b le-ħwala u le-ħwala d-dkura l-mezyanin b eš-šert u ma ka i-ḍeħħi f el-mdina b en-nʿāj u l-mʿāz u l-ʿatrus f ktir eš-ši men ġir en-nas eḍ-ḍuʿafa l-berraniyin u ktirt-hum men blad eš-šħari u l-badiya.

U d-ḍħiya b el-ħauli d-dker hiya sunna d en-nbi u bi-h kan ka i-ḍeħħi f l-ʿayd men baʿd ma kan ka i-dħel l l-geṭʿa i-ħetr-uh b idd-uh i-kun kamel u smin u mezyan ma naqša fi-h ħatta ši ħaja. U ida kan ħliqt el-ħauli naqša ʿayn-uh ʿaura au udni-h au dil-uh naqšin ma ka t-duz ši bi-h d-ḍħiya u ma i-liq ši i-kun fedya u i-tehda l sid-i rebb-i.

U had es-sunna dyal eḍ-ḍħiya, u ktir eš-ši b

el-ḥauli l-meḥtur 'ala had el-kifiya, t-tariḥ dyal-uh qdim b ez-zaf ka i-rja° l 'ahd nabi llah siyid-na Brahim el-ḥalil ('ali-h s-salam) ḥit kan šaf neſs-uh f waḥd el-mnama f el-lil ka i-dbeḥ wuld-uh siyid-na Sma'il jedd l-'areb, ('ali-h s-salam) u men ba'd ma faq f eš-šbaḥ u ḥka-ha l wuld-uh qal l-uh : « ya abat-i 'amel ma nta mamur bi-h, u ġadi t-ujed-ni in ša 'Allah men eš-šabrin u ma n-'aši l-ek ši ḥatta ši amer ». U fuwuḍ amr-uh l 'Allah u mša ma'a bba-h, u ḥin medd-uh u jbed el-ḥudmi u nezzel-ha l-uh 'ala 'onq-uh u bġa i-duwuz 'ali-h, nqelb-et el-ḥudmi f idd siyid-na Brahim u nzel 'ali-h ḥauli kamel u mezyan 'ammr-uh ma šaf bḥal-uh f le-ḥwala men es-sma, u debḥ-uh f maḥall wuld-uh u fda llah bi-h siyid-na Sma'il t-ṭaye°, š-šaber men ed-dbiḥa, u nejja bba-h men dbiḥt-uh, u jad 'ali-h bi-h ḥit ma keddeb ši l-mnama d sid-i rebb-i lli wurra-ha l-uh f el-mnam.

U 'and ma ja l-islam j°al en-nbi ḍ-ḍḥiya b el-ḥauli sunna u bda ka i-ḍeḥḥi bi-h f kull 'ayd kbir u semma-h 'ayd eḍ-ḍḥiya u qal l šḥab-uh lli i-qder men-kum i-ḍeḥḥi bla takelluf i-ḍeḥḥi. U men dak es-sa'a u nas ktar men ummt-uh tab°in had es-sunna u ka i-ḍeḥḥi-u b le-ḥwala l-mlah el-meḥturin ḥatta huma ka y-akl-u u ka i-tšeddq-u men-hum fi (75) sabil llah u i-ja°l-u-hum fedya u ḥdiya mliḥa li (76) llah, i-ġfer l-hum bi-ha dnub-hum u i-mḥi bi-ha siyt-hum u i-ja°l-ha l-hum mṭiya 'al eš-širaṭ u derqa men lhib en-nar, u i-tfekkr-u bi-hum dak en-nhar elli fda fi-h llah siyid-na Sma'il men ed-dbiḥa b el-ḥauli lli nzel 'ala siyid-na Brahim ('ali-h s-salam) u i-ḥemd-u llah u i-šekt-uh 'ala dik el-mu°jiza lli ḍaḥer fi-ha llah rḥemt-uh l-was°a b duk ez-zuj d l-'abad dyal-uh u hel-hum el-mumnin eš-šalḥin u

(75) forme littéraire de f.

(76) forme littéraire de l.

ma hella-hum ši i-teđarr-u men ba' d ma amn-u bi-h
u 'aml-u amr-uh.

Hada men jiht ed-din, u amma men jiht ed-dunya
jra-t l-āda 'and ktir en-nas d el-mdina, rjal u 'ayalat,
ida ma jab ši r-rajel f l-ayd el-ḥauli kbir u kamel
u smin u mezyan u qrun-uh melwiyin, ma ka t-kun
ši l-mra dyal-uh ferḥana b ez-zaf, ktir eš-ši ida kan
el-ḥauli lli jab rajel jart-ha l mert-uh ḥir mel l-ḥauli
lli jab l-la rajel-ha hiya ; u kayn el-ba' d f l-ayalat
elli ka y-ušl-u l l-ḥsuma u l-m'ayra ma' a rjalat-hum
ida ma jab-u l-hum ši l-ḥauli mezyan, u ma i-ḥelli-u
fi-hum wa la f el-ḥauli lli jab-u-h ma i-qul-u u
i-semm'-u-hum el-qern u š-šeffara ḥatta ka i-teqhar
r-rajel meskin u i-ḥšem 'ala 'arađ-uh u i-ḥrej 'ala
sa'd-uh u wa'd-uh qedd u la ma qedd i-bi' dak
el-ḥauli baš ma 'aṭa llah u i-zid 'ali-h u i-mši i-jib
el-ḥauli lli y-'ajeb el-mra u i-ji-ha 'ala gant-ha u
lla (77) l-mezgub ma t-gib 'ali-h ḥatta kešfa u la ši
meḥna ma'a-ha u t-keḥḥel l-uh l-ayd u te-duwuz-uh
'ali-h b en-ngar u l-m'ani u l-klumat u l-fqays ḥatta
ka i-kreh l-ayd u le-ḥwala u l-ayalat u jmi' lli
i-ji men jiht-hum. U wahḥa had eđ-dḥiya ma hiya
ši ferđ u ma hiya ġir sunna u ma ši ḥatta sunna
muvukkda, ka te-lqa n-nas hna mejmu'in, rjal u
'ayalat, ka y-'aml-u jehd-hum, u ktir eš-ši men-hum
elli ḥalt-hum da'yfa, ka i-tqeṭṭ'-u u i-tbeđđ'-u u
i-tkellf-u fuq jehd-hum, baš i-derk-u-ha, u t-takelluf
fi-ha ḥtram ; b el-ḥaqq, l-āda dyal eđ-dḥiya ġelb-et
'ali-hum u ma bqa-u ši i-šebr-u 'ali-ha baš ma
ḥerj-et u ktir 'and haduk en-nas elli 'and-hum ši
'ayalat mfeššešat au guwwalat men dik l-ayina lli
gul-na u 'and en-nas msaken elli 'and-hum ed-drari
sġar ma ka i-šebr-u ši ḥit ka i-sem'-u le-ḥwala ka
i-ba' b'-u 'and jiran-hum au ka i-šuf-u n-nas dayzin

(77) pour u illa.

bi-hum f ez-zenqa u ka i-bda-u ulad ej-jiran elli šra-u ka i-fiyiš-u 'ala ulad ej-jiran l-uhtrin elli baqi ma šra-u ; ka i-bda ši i-qul l-hum : « šet-ti (78) ya ulid-ek bba šra l-na ḥauli kbir b ez-zaf u grun-uh qedd hakka (79) » u i-na^cat l-hum b idd-uh, u ši ka i-nki-hum u i-qul l-hum : « šuf ḥna 'and-na juj au tlata au kter dyal le-ḥwala kbar u ntum ma 'and-kum ši ḥatta waḥad sgiwer, ḥšuma 'ali-kum ! ».

Ed-drari lli ka i-sem^c-u had eš-ši men-hum, i-bda-u i-bki-u u i-mši-u l 'and wal-di-hum ka i-tbaka-u u i-qul-u l-hum jmi^c ma sem^c-u f ez-zenqa u qal-u-h l-hum ulad ej-jiran au 'ayr-u-hum bi-h 'ala msebbet elli ma 'and-hum š huma l-ḥauli ḥatta ka i-tqett^c-u qlub wal-di-hum u ka i-nuḍ-u i-šri-u l-hum ed-dbiḥa b aš i-ferḥ-u b eš-ši wulla blaš.

U hakda ka i-bqa-u n-nas l-'ašr iyam elli qbel l-'ayd kull-ha ddi-ni ne-ddi-k, muj fi-ya n-muj fi-k, ka i-tzahm-u 'ala meštra le-ḥwala u ši ka i-tzahem 'al er-rbi^c ma y-akl-u u jmi^c lli šra l-ḥauli ka i-mši i-tzahem 'aud 'al le-ḥwanet dyal l-'aṭṭara baš i-šri le-ḥrur d l-'ayd u jmi^c lli ka i-ḥešš l l-ḥauli mel le-ḥnuṭ, ka i-qul-u l-uh tani l-kfen. U ka i-ḍerb-u 'ali-ha tamara b ez-zaf u i-ḥesr-u fi-ha 'adad d ed-drahem ka i-qerrb-u l taman el-ḥauli, ḥatta hiya. U ba^cd el-merrat ka i-t^cadda l-meḥsur taman el-ḥauli ida kan el-ḡla b ez-zaf ; 'ala had eš-ši ka i-qul-u, elli ḡadi i-šri ḥauli waḥad y-'amel b ḥsab zuj, y-'ani l-ḥauli u l-kfen dyal-uh. U ka i-qul-u l l-kfen 'aud : l-iqama au t-twaba^c au l-gwašet.

U men ba^cd ka i-wujjd-u l-ḥauli u gwašt-uh l-uwula, ka i-mši-u 'aud i-tzahm-u 'ala mwalin el-feḥḥar baš i-šri-u lli ka i-ḥešš-hum men et-ṭwajen u l-qdur u l-ksakes u ka i-kun-u ḥatta huma ḡalyin

(78) pour šef-ti.

(79) pour hakda.

nar f 'awašer l-^cayd, u 'al eṭ-ṭeḥḥana u le-ḥwanet d el-ḥejjama lli ka i-ddi-u l-hum el-msas u j-jnawi baš i-ṭeḥn-u-hum l-hum u i-meḍdi-u-hum l-hum l nhar l-^cayd. U z-zḥam ma ka i-kun ši gir 'ala hadu u kan, ka i-kun f kull maḥall u f kull suq u reḥba u f jmi^c l-heryan u le-ḥwanet kull-ha ka i-qḍi lli i-ḥešš-uh mel l-gwašeṭ l-uḥra, lli ka i-kiyil ez-zta^c ka i-kiyil, u lli ka i-šri ṭ-ṭḥin u s-smid ka i-šri, u lli ka y-uzen l-^casel u s-smen u z-zbib ka y-uzen, u lli ka y-^caber ez-zit u lli ka i-tsuwuq el-qesbūr u l-m'adnus u l-ḥameḍ u l-beṣla u lli ka i-rfed le-ḥṭeb u l-faḥer, u l-ḥašil ma ka i-bqa-u l en-nas flus f had l-^cayd u ma ka te-bqa ši ši ḥaja dyal l-makla u ṭ-ṭyab elli ma ka t-tšra ši, u ma ka i-bqa ḥadd elli ma ka i-bi^c u i-šri fi-h men mwalin le-ḥwanet men gir mwalin el-qisariya u s-sbitriyin huma lli ma ka i-bi^c-u ši u i-šri-u fi-h mliḥ bḥal l-^cayad l-uḥra 'ala qibal en-nas ma ka y-^caml-u ši l-ḥawayj u l-blaḡi jdad b ez-zaf f had l-^cayd, u huma ka i-semmi-we-h 'aud « ^cayd ed-demm » u ktir ed-drari ka i-tedha-u fi-h b el-ḥauli 'al le-ḥwayj u gir-hum u ma ka i-ḥebb-u ši wal-di-hum y-^caml-u l-hum le-ḥwayj jdad baš ma i-wuṣṣḥ-u-hum ši b ed-demm u l-fert d el-ḥauli nhar l-^cayd.

Had eš-ši men jiha, u men jiha uḥra ka i-kun-u ktir el-waldin ḥesr-u meḥsur kbir 'al l-ḥauli u twab^c-uh f had l-^cayd, u ma ka i-mkel (80) l-hum ši 'aud i-ḥesr-u l-flus f mešra l-ḥawayj u l-blaḡi, u ktir en-nas la kbir u la sḡir elli 'and-uh ši ḥaja ka i-qḍi bi-ha gir ida kan laḥeq 'ali-ha u ma 'and-uh ši walu 'ād ka i-šri dak el-ḥaja jdida, u ka i-kun-u ktir l-^cayalat f eḍ-ḍyur, ktir eš-ši f l-iyam l-eḥḥra dyal had l-^cašer iyam l-uwula, ma ka i-ddi-u-ha ši f ras-hum kif ḥebb l-hum llah u 'aṭa-hum men ktirt el-mšaḡel u t-tujad l l-^cayd ma huma ši f had ed-dunya

mḥezzmīn u mgeffḍīn ‘ala jlayl-hum u mšemmīrīn
 ‘ala der‘an-hum u ṭayḥīn ‘ala bni l-kwanen dyal
 tadoqqā au šliḥ-hum, u ‘ala ftil sekso u ‘ala deqqan
 le-ḥrur, u ma ka te-sma‘ illa deqqan u zdiḥ el-mharez
 ḥeddām ed-deqq ez-zdeq zdadadeq !... f el-lil u n-nḥar
 f kull jiha baš f lilt l-‘ayd i-šīb-hum el-ḥal wujjd-u
 kull šī, u ma ka i-bqa l-hum mel l-kulfa dyal
 l-‘awašer l-uwula men gir ‘ajin el-ḥubz d es-smid
 el-mzuwuq elli ka i-bat-u eṭ-ṭrareḥ ḡadyin majjin
 bi-h u l-fraren ‘ali-hum zḥam kbir, ka i-ṭiyib-u fi-h
 (81) f dak el-lila lli ka i-kun-u fi-ha r-rjal u l-ulad
 ‘aud ka i-tzaḥm-u ‘al l-ḥammamat u ḥwanet
 el-ḥejjama baš i-ḡesl-u u i-ḥessn-u.

NHAR L-‘AYD

Nhar l-‘ašra men šher d el-ḥejja (au šher l-‘ayd
 el-kbir) ka i-šbeḥ l-‘ayd ‘and el-mselmin u ma ka ṭ-ṭla‘
 š-šems ḥatta ka i-kun-u ḡadyin i-šelli-u šlat l-‘ayd f
 el-mšella ‘al l-‘āda u l-ba‘d men-hum f ba‘d ej-
 jwama‘ u z-zwawi ; u f er-rbaṭ ka i-šelli-u ktirt
 en-nas d el-blād f el-mšella ma‘a s-solṭan ‘aud bḥal
 lli ka i-šelli-u ma‘a-h f l-‘ayd es-sḡir.

U ba‘d ka t-tferreq eš-šla ka i-zid es-solṭan u
 ka i-dbeḥ el-ḥauli dyal-uh u men mura-h l-ḥṭīb ka
 i-dbeḥ ḥatta huwa l-ḥauli dyal-uh u ka i-ddi-u-hum
 šḥab-hum merfuḍin kull waḥad ‘ala bhima, l ḍar
 el-meḥzen u l ḍar el-ḥṭīb u ka i-bda-u l-mdafa‘
 i-ḍerb-u u ka i-temm-u n-nas raj‘in mejmu‘in l
 ḍyur-hum u huma ka i-tḡafr-u u i-bark-u l ba‘d-hum
 ba‘d f l-‘ayd u šī ka i-qul l šī : « ʾAllah i-j‘al-na
 n-‘ayyid-u ḥna u iyakum ‘ala jbel ‘arafa in ša ʾAllah ».
 U ḥit ka y-ušl-u l ḍyur-hum u i-tbark-u l-‘ayd ‘al
 l-‘āda ma‘a hel-hum ka i-zuwul-u ‘ali-hum ḥwayj-

(81) le pronom se rapporte à « pain ».

hum el-mezyanin u i-tħezzm-u l ed-dbiħa d le-ħwala lli ka i-kun-u kasrin dunya b ġwat-hum el-meṭluq f dak eṣ-ṣbaħ f kull jiħa.

En-nas elli mwalfin i-debħ-u b iddi-hum ka i-debħ-u, u lli 'and-hum ṣħab-hum el-gezzara mwalfin ka i-ji-u l 'and-hum l ḍyur-hum f kull 'ayd, ka i-bqa-u y-āyn-u-hum ħatta ka i-ji-u i-debħ-u l-hum.

U lli ka i-ħerj-u l ez-zenqa i-fettš-u 'al l-gezzara lli ka i-kun-u ġadyin majyin, ka i-tsara-u bin le-ħwum mħezzm-in mšemmtrin rafđin qfef-hum u jnawi-hum f iddi-hum ka te-bri l-udaj ka i-fettš-u ma y-aml-u, i-ayyiṭ-u l-hum i-debħ-u l-hum b l-ujra dyal-hum.

Waħħa l-gezzara ka i-kun-u ktar qeddaš ma bġa-u i-kun-u, ka i-kun-u 'azaz u meṭlubin b ez-zaf f ṣbaħ l-'ayd. U kayn f en-nas elli ma ka i-lqa-hum ši u ma ka i-dbeħ ħatta l woqt aħor f en-nħar.

Hit ka i-dħel l-gezzar l eđ-đar ka i-nezzel qefft-uh u jnawi-h u i-ayyiṭ : « b esm 'llah, fayn dak el-mebruk ? » u ka i-zid ma'a-h mul eđ-đar ħatta l l-maħall lli merbuṭ fi-h l-ħuli (82) ida ma kan ši f wuṣṭ eđ-đar, u ħin ka i-šuf-uh ka i-qul : « tbark 'llah ! tbark 'llah ! » u ka i-tmaṭa 'ali-h u i-šedd-uh men grun-uh šedda ṣħiħa u i-fseh l-uh le-ħbel lli merbuṭ bi-h u i-jerr-uh l busedđar au l eđ-đwira l l-maħall fayn ġadi i-debħ-uh. Ka i-hezz-uh hezza waħda u i-gerd-uh 'al l-arđ u i-šekkel l-uh ker'an-uh u i-ztem 'ali-hum b rejł-uh u i-qbeđ ej-jenwi f idd-uh u i-ayyiṭ l el-met' allem dyal-uh i-qṭa' 'ali-h d-demm ; u ida kan ma 'and-uh met' allem ka i-tleb men mul eđ-đar i-qṭa' l-uh d-demm baš ma i-ġleb ši 'ali-h l-ħauli ida kan ṣħiħ u i-zehheq l-uh j-jenwi men iddi-h.

(82) prononciation féminine de ħauli.

U qti° d-demmm huwa šeddan l-°onq d el-ħauli b l-idd šedda šħiħa taħt l-°oqda baš te-bqa l-°oqda ba°d ed-dbiħa dima l-fuq. Ila hebt-et u daz ej-jenwi fuq-ha ka te-ħrej ed-dbiħa ħram. U °ala dak eš-ši lli ma ka y-°aref ši i-dbeħ b idd-uh u i-ħaf i-ħerrem ed-dbiħa ka i-°ayyiť °al l-gezzar i-dbeħ l-uh.

U qbel ma i-dbeħ el-gezzar el-ħauli ka i-suwul mul eđ-đar °ala smiyt men bġa-u i-đeħħi-u ; ka i-qul l-uh b esmiyt flan au flana.

F l-°āda mul eđ-đar ka i-đeħħi b esmiyt-uh ; ulaynni ila kan-et °and-uh umm-uh au ši waħad qrib li-h b ez-zaf ma °and-uh š elli i-đeħħi l-uh, ka i-đeħħi l-uh huwa b esmiyt-uh, ida kan mwussa° °ali-h °llah. U ila kan mul eđ-đar lā bas °ali-h b ez-zaf ma hešš-uh ħir, i-dbeħ ħauli °ala kull ras men °ayalat-uh u ulad-uh.

U ħit ka i-qul mul eđ-đar l el-gezzar b esmiyt flan au flana i-dbeħ, ka i-°ayyiť el-gezzar : « b esm °llah u llahu akbar » u ka i-dker es-smiya dyal mul l-ħauli au mulat-uh u ka i-duwuz l-uh j-jenwi °ala °onq-uh u huwa ka i-qul : « eš-šla °al en-nbi tbarek °llah, °llah i-qbel u i-ja°l-uh men eđ-đħiya ». U ila bqa l-ħauli ka i-ferkel u ma mat ši deġya ka i-qul-u fal mezyan u °amer mula-h twil u ma ka t-ji te-šfā mel l-ħauli ħatta ka i-šellel l-uh l-medbeħ u i-qeťta° l-uh ras-uh u i-qellb-uh °ala deħt-uh u i-ga°ad-uh u i-hezz l-uh kra°n-uh t-twala l l-fuq, u i-đreb l-uh waħad eđ-đerba sġira b el-mus f feħd-uh u i-serreħ ma°a-ha qtib u i-gel°-uh u i-dir fumm-uh °ali-ha u i-bda i-nfeħ fi-h, u i-đreb °ali-h b idd-uh ħatta ka i-sreħ ma°a-h n-nfiħ u i-wulli bħal l-gerba ; dak es-sa°a ka i-deħl-uh b el-mus men maħall eđ-đerba l-uwula lli đreb-ha l-uh f fħad-uh u i-sir ka i-sleħ fi-h u i-qleb f el-btana ħatta ka y-ušel l en-nušš u i-refd-uh u i-°allq-uh f le-ħbel baš i-kemml-uh b es-sliħ u i-fteħ l-uh °ala kerš-uh u i-jbed l-uh fwad-

uh, 'aud i-zid l l-aḥor ida kan, u y-°amel bi-h ma
°amel b l-uwul, u hakda ka i-duz °ali-hum b el-bḥer
bḥal er-remš šḥal ma kan-u ḥatta waḥd šwiya t-qul
l-baqi llah, hna kan-u le-ḥwala.

U °ala had el-ḥala ka te-bqa le-ḥwala ka t-ḥih
u d-dbiḥa ḥeddama men eḍ-dḥa ḥatta l eḍ-dḥor au
i-fut ba°d el-merrat.

U ma ka t-ji fayn t-tsala d-dbiḥa ḥatta ka
i-nṭelq-u lelliyat-i l-°ayalat u i-berk-u š-šenn eṭ-ṭenn
e-jri 'ali-ya ne-jri 'ali-k 'ala ḡsil u tneqyt u teqta°
l-kebda u l-qelb u š-šehma baš i-dir-u s-sfafed d bu
lfaf mešwiyin fuq l-°afya au i-qeṭṭ°-u l-kebda u l-qelb
ṭriyifat ṭriyifat men ba°d ma ka i-tešwa-u u
i-tneqqa-u u i-dir-u-hum f eṭ-ṭajin u i-gerrd-u 'ali-
hum el-qesbur u l-m°adnus u t-tuma b ez-zaf u
i-ḡebbr-u 'ali-hum el-kamun u i-ṭiyib-u-hum b zit
l-°ud u l-felfla tehmira u kayn elli ka i-dir-hum b
zuj ka i-ṭiyib el-kebda u l-qelb °ala had el-kifiya u
i-šwi s-sfafed d bu lfaf u f qell men waḥad es-sa'a
ka i-kun kull ši wajeḍ u ka i-nezzl-u l-myadi u ka
i-nḥeṭṭ-u 'ali-hum eṭ-ṭwajen dyal l-kebda u l-qelb u
ṭ-ṭbasel dyal bu lfaf šḥun u l-ḥubz d es-smid er-rṭeb
u ka i-gels-u n-nas mḍuwurin bi-hum e-šri te-rbeḥ!...
i-ḡemms-u u i-selt-u u i-°aššr-u f le-ḥwamed u
y-°aṭi-u l solṭan le-ḥluq u i-duwuz-u b el-kisan dyal
atay u huma msellyin u daḥkin ma'a rus-hum nasyin
jmi° l-mḥayn d ed-dunya u ši men en-nas ka i-nezzl-u
ma'a l-makla z-zlayf dyal l-ma d ez-za°ṭer ṭayb ḥit
ka i-sali-u ka i-šerb-u menn-uh baš ma t-ji-hum ši
l-ḥorqa au t-toḥma.

Hada huwa l-ftur l-uwul dyal šbah l-°ayd u
ktir men en-nas ka i-bqa-u šaymin ḥatta ka i-feṭr-u
'al l-kebda dyal l-ḥauli d eḍ-dḥiya umba°d el-ftur
ka i-mši-u r-rjal u l-ulad u l-met°allmin u l-met-
'allmat i-ddi-u r-rus u l-ker°an l mwalin el-fornatši
u l eš-šuwwaṭa lli ka i-kun-u ḥaṭṭin u banyin frinat-

hum f kull jiha baš i-šuwuṭ-u-hum l-hum ; u kayn elli ka i-ḥelli-u r-rus l °ayalat-hum huma lli ka i-šuwuṭ-u-hum ; u men temma ka i-mši-u r-rjal u l-ulad l °and ḥbab-hum u šḥab-hum baš i-bark-u l-hum f l °ayd u i-šuf-u l-hum le-ḥwala dyal-hum kifaš ḥerj-u.

U ka i-nuḍ-u l °ayalat men jdidd i-šaub-u l-fwad u i-dir-u-h tqelya (83) l l °aša u ši men-hum ka i-sift-u l ba °d-hum ed-duqa (84) dyal l-kebda u t-tqelya u fi-hum elli ka i-zid i-sift ma °a-hum ḥatta ḥobza au zuj u ḥit ka i-kemml-u men tešwab el-fwad u i-nešb-u-h ka i-zid-u l et-tesyaq u t-tejfaf u ḡsil l-mwa °an u lli mwalfin ka i-dir-u nhar l °ayd l °aša-hum seksu au r-rus au l-lḥam el-mbeḥḥer, u ktir eš-ši ka i-kun dyal l-ktaf u r-roqba, ka i-bda-u i-nešb-u f el-ksakes u i-beḥḥr-u baš i-wujjd-u-h l l °aša.

U hakda nhar tani °id ktirt-hum ka i-šebḥ-u mqebbṭin b tešwab kesksu b er-ras ka i-kun-u fi-h e-jri u bader baš y-ujed l-hum el-ḡda.

U nhar talet °ayd ka i-zid-u °aud l teqta ° l-lḥam men ba °d ma ka i-fešl-u l-ḥauli b idd-hum au ka i-fešl-u-h l-hum er-rjala °al l °āda, ida kan-u men °ātt-hum ma ka i-jeḥḥ-u ši (85) nhar l-uwwul au t-tani f l °ayd. U had el-lḥam ka i-ḥetr-u menn-uh ṭraf i-kun-u mlahḥ men el-meslan (86) u l-ktef u ḍ-ḍel °a u ka i-dir-u bi-h l-qoṭban u ṭ-ṭwajen dyal l-meḡdur u l-mḥemmer u qamama (87) u l-mruziya u kull nhar ka y-akl-u ṭajin au zuj eḥḥer-hum eṭ-ṭajin d el-mruziya, °ala had eš-ši ka i-qul-u f el-mtel : « el-m °assel huwa l-eḥḥer ». U l-baqi men el-lḥam ka y-°aṭi-we-h l eḍ-ḍu °afa u n-nas elli ka i-ji-u

(83) ou qliya.

(84) ou diqa, dayqa.

(85) ici : découper le mouton.

(86) syn. rejla.

(87) syn. qawarma.

i-ṭelb-u bḥal eṭ-ṭrareḥ u mwalin ez-zbel u ġir-hum men ba^cd ma ka y-^caṭi-u menn-uh l ulad-hum, u ktir eš-ši bnat-hum es-sġar, ma i-kfi-hum ma^ca ši ḥaja dyal l-flus u s-smida u s-sukkar, baš y-^caml-u ^caššawa ġeddawa u i-qul-u l-ha tani ^cissawa, au ^ciššawa ġidawa, au ^oayša qdira, au ġorayma ; ka i-tjem^c-u fi-ha l-ulad ma^ca ba^cd-hum u l-bnat ma^ca ba^cd-hum au mḥelltin f ḍyur-hum au f ḍyur ej-jiran u l-fqirat u l-m^callmat. U ka i-gels-u i-ṭiyib-u u i-suṭ-u u i-nefḥ-u ^cal eṭ-ṭwiġnat u l-qdirat u l-ksiksāt dyal-hum u huma ka i-ġenni-u ^oali-hum u i-šeffq-u u i-qul-u ma^ca ba^cd-hum bḥal had el-ġonnaya u ġir-ha :

*^caššawa ġeddawa
 ġeddawa ṭiyyaba
 ḥatta i-ji-u gnawa
 u hiya ma ṭ-ṭib ši
 u gnawa ma i-ji-u ši
 u ḥna ma n-akl-u ši.*

U ka i-bqa-u i-tlaha-u b bḥal had el-ġonrayat dyal ed-drari s-sġar elli ka i-teāha-u bi-hum ḥatta ka ṭ-ṭib l-hum el-makla dyal-hum elli ma ka t-ḥebb ši ṭ-ṭib l-hum deġya men ktirt ma i-hezz-u u i-ḥeṭṭ-u u i-^carri-u u i-ġeṭṭi-u fi-ha f kull sa^ca, ši ka i-ḥerrek b el-mġerfa u ši ka i-duq el-merqa, u ši ka i-qul zid-u l-ma, u ši ka i-qul malḥa, u ši messusa, u lli ka i-qul neqṣ-u au zid-u l-^cafya ḥatta ma ka i-ḥelli-u-ha ši f el-ktir ṭ-ṭib f ḥaṭer-ha u^cala qa^cytt-ha (88), men ġir kan-u wagfin ma^ca-hum l-^cayalat au l-bnat el-kbar ka i-wurri-u l-hum ma i-dir-u ; u l-ġaya men had el-makla lli ka i-ṭiyib-u d-drari b idd-hum ^cala had el-kifiya, ktir eš-ši l-bnat, hiya j-jma^ca u l-ferḥa ayal-hum ma^ca ba^cd-hum f l-^cayd, u baš i-bda-u i-walf-u ṭ-ṭyab melli i-kun-u sġar u

(88) pour : qa^cyda, qa^cydt-ha.

jmi^c lli t̄iyib-et men el-bnat šī ḥaja mezyana, ka i-ferḥ-u bi-ha n-nas el-k^obar u i-qul-u l-ha : « tbarek ʿallah u š-šla ʿal en-nbi ʿala flana u t̄yab-ha, ʿallah y-ʿaṭi-ha š-šeh̄ḥa, ma ʿand-na ma n-qul-u fi-ha, ka t-ʿaref t̄-t̄iyib, ʿallah i-ḥjeb-ha u i-baʿad el-bla ʿali-ha ».

U ḥit ka te-sma^c l-bent had eš-ši ka te-freḥ u ka y-ʿajeb-ha l-ḥal b ez-zaf u ka te-bda t-tih ʿal l-bnat l-uḥrin elli ma ʿarf-u šī i-t̄iyib-u bḥal-ha u ka t-wulli bḥal šī mʿallma kbira za^cma (89) ʿand duk el-bnat ka i-t̄šaur-u ma^ca-ha f dak eš-ši d eṭ-t̄yab ; u ḥit ka t-ujed l-hum el-makla ka i-ḡesl-u iddi-hum u i-mesh̄-u-hum u i-t̄jem^c-u ma^ca ba^cḍ-hum jma^ca waḥda kbira au s̄gira au rbaya^c rbaya^c ida kan-u b ez-zaf men-hum u ka i-gels-u y-akl-u f eṭ-t̄wijnat d el-lḥam u l-q̄širiyat d seksu men t̄wijen hadi l t̄wijen hadi u men q̄širiyit hadik l q̄širiyit dik u huma ʿal eḍ-ḍaḥk u l-lʿab u l-mlaḡa, qul-ha u mut ʿali-ha b eḍ-ḍaḥk ; u ʿadda d el-merrat ka i-šerk-u ma^ca-hum l-ʿayalat u l-ʿazbat el-k^obar f makelt-hum u l-mzaḥ u ḍ-ḍaḥk dyal-hum.

U ba^cd ma ka y-akl-u u i-šeb^c-u ma^ca ras-hum, ka i-zid-u l šrib atay u huma ʿala ḍaḥk-hum u mlaḡt-hum u menn-uh ka i-šebbr-u f el-mdiḥ u l-ḡna u š-šṭiḥ, u kayn fi-hum elli ka i-ʿallq-u maṭišat f eḍ-dyur u ka i-ṭel^c-u i-rekb-u fi-ha b en-nuba u i-bda-u i-ṭiš-u u i-t̄iyiṣ-u b ba^cḍ-hum u huma ka i-ʿayy^c-u u i-qul-u bḥal had el-klam u gir-uh :

maṭiša, maṭiša,
maṭiša l-hawwiya
ṭiš u ʿalli bi-ya
ḥatta l šun es-solṭan
tqetṭa^c bi-ya

(89) syn. za^cman, za^cmaniti.

'alleq-t el-maṭiša f bab es-seṭwan
 u n-ṭiš u n-^ʿayya^ʿ
 u ṭah-et l-i sebnit-i
 f ḥjur wuld es-solṭan
 'and-i zuj mḥabeq
 u t-talta mešquqa
 hadi hiya Faṭma
 bin el-bnat ma^ʿšuqa
 reqqama reqqama
 u rqem li-ya ṭerbus (90)
 bġi-t i-kul (91) l-i ḥiy-i sid-i Moḥammed 'arus
 ḍar quddam ḍar
 u ana n-deqq l-ibzar
 hadik hiya 'ayša
 ya qṭi^ʿ l-bellar
 el-bit quddam el-bit
 u ana n-deqq el-kebrit
 hadik hiya l-batul
 ya ḍu t-triya f el-bit
 na^ʿna^ʿa, na^ʿna^ʿa,
 ma ġres-t-ek b ula^ʿa
 ḥelli le-ḥbib elli ḥebb-it-uh
 ma t-kun ši ṭemma^ʿa
 munafjij, munafjij ya l-ḥani ras-uh
 qerreḥ l-i ḥabib-i
 u ba^ʿad 'ali-ya nas-uh.

U hakda i-bqa-u l-bnat nhar 'aššawa ġeddawa
 men ba^ʿd el-mwakel u š-šrabat, ši ka i-mdeḥ u i-ġenni
 u i-šṭeḥ, u ši ka i-ṭiš f maṭiša u i-^ʿayya^ʿ u i-qul

(90) au lieu de ṭerbuš.

(91) pour i-kun.

l-ʿarubi ḥatta ka t-tʿāša l-ʿašiya u i-qerreḥ el-ḥal i-dlam u l-lil i-ṭiḥ.

Dak es-saʿa ka i-nuḍ-u i-jemʿ-u ḥwayj-hum u i-lebs-u ḥeyyak-hum u fwaṭi-hum u jlaleb-hum u i-bda-u i-sellm-u u i-tsaṭṭ-u maʿa baʿḍ-hum u i-tferrq-u kull-ha te-mši l ḍar-hum u huma ḡadyin i-ṭir-u b el-ferḥa u ka i-tmenna-u lukan dak en-nhar ma tqaḍa ši ʿand-hum.

U kayn f l-ʿayalat elli men ʿatt-hum ka y-ʿaml-u f had l-ʿayd bu baniṭ (92) y-ʿani l-meṣran el-kbir d el-ḥauli u ka i-qul-u l-uh meṣrant er-raʿi, ka i-ʿammr-u-ha b el-kefta l-meqyuma u i-ibbs-u ha f eš-šems u i-ḥelli-u-ha ḥatta l l-ʿašur ʿād y-akl-u-ha ṭayba au mešwiya bḥal lli ka i-ibbs-u d-diyala dyal l-ḥauli u i-ḥelli-u-ha baš y-ʿaml-u bi-ha seksu f l-ʿašur ʿaud u ka i-semmi-we-h seksu b ed-diyala, u fi-hum elli ka i-duwuq-u menn-uh baʿḍ-hum u y-ʿarḍ-u ʿala ḥbab-hum baš y-akl-u maʿa-hum had seksu d d-diyala lli ka t-ji fi-h riḥt el-qeddid u ka i-kun ldid b ez-zaf y-akul bnaḍem ʿali-h šebʿan-uh.

Umbaʿd had et-telt iyam d l-ʿayd ka i-kun-u jmiʿ l-ʿayalat sala-u b šḡal-hum u ka i-bda-u i-mši-u l ʿand ḥbab-hum u huma mhennyin u mertaḥin baš i-šuf-u-hum u i-bark-u l-hum f l-ʿayd ida kan-u ma mken l-hum ši i-šuf-u-hum u i-bark-u l-hum fi-h qbel had eš-ši men ketret el-šḡal lli kan-u ḡarqin fi-ha f muddet t-telt iyam l-uwula d l-ʿayd.

U ka y-uqʿ-u l-ʿaradat u l-qayuliyat u t-tqaṣer ʿand ʿadad dyal en-nas la men er-rjal u la men en-nsa, er-rjal maʿa baʿḍ-hum u l-ʿayalat maʿa baʿḍ-hum ka i-ṣṭab-u ṭ-ṭwajen el-mḍeḥḥmin u l-kisan d atay el-muʿtabar u ka i-šebʿ-^cu tefraq el-lḡa u beṣṭ u ḍaḥk waḥḥa ka i-qul-u f el-metla : « la ʿarada yum l-ʿayd », ʿala qibal kull-ha ka i-kun mʿayyid u naṣeṭ

(92) syn. liya.

f maḥall-uh u lli 'and-i 'and-ek men kull ma hiya ḥaja, u ḥakda ka i-bqa-u ktir en-nas 'ala 'arayḍ-hum u tqayl-hum u tqaṣer-hum u mwakel-hum u šrabat-hum ma'a ma f had eš-ši kamel mel ledda u raḥa u hna u srur ḥatta ka i-sebba' l-'ayd u i-tqaḍa ḥess le-ḥwala u i-tg'esl-u t-twajen u l-ksakes u i-nqelb-u 'ala ujuh-hum u i-tferreq el-mel'ab u kull ġazi i-qsed blad-uh, u lli 'and-uh ši šġol i-tekkel 'al 'llah u y-'aud i-mši l-uh u huwa ferḥan u našet ma'a ras-uh ka i-ṭleb llah i-ḥyi-h l l-'ayd ej-jay b ḥir u 'ala ḥir huwa u ehl-uh u ḥbab-uh u šḥab-uh u u l-mselmin kamlin.

LE- HDIYA

U f l-'ayd el-kbir ka t-kun le-hdiya d es-solṭan f el-mdina d er-rbaṭ bḥal lli mwalfa ka t-kun fi-ha 'aud f el-mulud u l-'ayd es-sġir, u ka te-bqa telt iyam f kull 'ayd, u mel l-'āda ka te-bda le-hdiya nhar tani 'id (93) u ka t-kemmel en-nhar r-raba' fi-h, ḥit en-nhar l-uwul f l-'ayd ma ka i-kun fi-h ġir eš-šla d l-'ayd f el-mšella ma'a s-solṭan bḥal lli qul-na u men ba'd-ha kull-ha ka i-mši i-'ayyid u i-riyih f maḥall-uh f dak en-nhar.

F iyam l-'awašer l-uwula d l-'ayd ka i-bda-u l-bašawat d el-mdun u l-qiyad dyal l-qbayl ka i-jem' -u l-flus men 'and en-nas dyal-hum baš i-šri-u le-hdiya lli ġadi i-hdi-u l es-solṭan f l-'ayd u had le-hdiya f l-'āda ka t-kun 'and en-nas d el-mdun dyal l-qmaš d le-ḥrir en-nfisa (94) u z-zrabi l-mu'tabara u 'and en-nas dyal l-qbayl ka t-kun dyal l-ḥil ej-jiyida l-fayza u kull baša u qayd ka

(93) pour : tani 'ayd.

(94) se rapporte à qmaš.

i-ħtar waħad l-‘adad men en-nas d el-blad dyal-uh ka i-ji-u ma‘a-h l er-rbaṭ u ma‘a-hum le-hdiya.

B yumayn au tlata qbel l-‘ayd ka i-bda-u l-bašawat u l-qiyjad u n-nas dyal-hum ka i-ji-u l er-rbaṭ u ka i-qul-u l-hum : el-heddaya au l-‘ayyada.

Ktirt en-nas d el-mdun ma‘a l-bašawat u ba‘ḍ el-ħolfan dyal-hum ka i-ji-u f eṭ-ṭumubilat dyal-hum u ši men-hum f el-kiran au š-šmandifir u l-qiyjad d el-qbayl ħatta huma ktirt-hum tani ka i-ji-u ma‘a ba‘ḍ el-ħolfan u n-nas dyal-hum f ṭumubilat-hum u l-ba‘ḍ f el-qiyjad u l-ktir men en-nas d el-qbayl, ktir eš-ši lli huma i-t‘add-u men ħauz er-rbaṭ, ka i-ji-u ‘al l-ħil dyal-hum u kull-ħum ma‘a-hum le-hdiyat elli jab-u, ħatta ka ḍ-ḍiq (95) bi-hum el-mdina d er-rbaṭ ‘ala tisa‘-ha.

Eḍ-ḍyur dyal-hum f er-rbaṭ u d šħab-hum, ila ‘and-hum, u l-uṭilat u l-fundat u l-qħawi u l-swaq ‘āmrin bi-hum u l-fnadeq u z-znaqi ‘āmrin b ħyul-hum u bhaym-hum u l-garajat u ṭ-ṭorqan medħusin b ṭumubilat-hum u fayn ma mši-ti f el-mdina, ktir eš-ši f ez-znaqi l-was‘in, ma ka t-šuf u te-sma‘ men ġir eṭ-ṭumubilat dyal-hum ġadya jaya serr ferr u bwaq-hum meṭluqin b el-ġwatat, u ħyul-hum ka te-mši ka t-hil u t-mil u t-ħeḍḍer u t-tneħniħ u s-shil dyal-hum ħeddam f kull jiħa u l-ħašil ka t-‘amer bi-hum el-mdina d er-rbaṭ ħatta ka t-wulli t-qul « e-nqeš menn-i waħad » u ka t-uqa‘ fi-ha ħaraka kbira dyal l-bi‘ u š-šra f kull men hiya ħaja. U ka i-kun-u n-nas d el-mdina ferħanin bi-hum b ez-zaf baš i-tferrij-u fi-hum u ktir eš-ši l-biyya‘a u š-šerraya lli ka i-bi‘-u u i-šri-u ma‘a-hum mliħ.

Nħar tani ‘ayd f eš-šbaħ ka i-ṭla‘ l-baša d er-rbaṭ u ħlayf-uh u l-methesseb u l-qaḍi u l-‘adul u n-naḍer u l-muwoqqit u l-mħazniya u ‘adad dyal

(95) pour *te-ḍiq*.

en-nas el-kbar u š-šorfa u l-foqaha u l-‘ulama d el-blad, l đar el-meħzen. U kadalik jmi‘ l-heddaya u l-‘ayyada men bašawat u qiyyad u n-nas elli ja-u ma‘a-hum i-‘ayyid-u u i-hdi-u men kull blad baš i-bark-u l es-solṭan f l-‘ayd u huma ši rakbin f eṭ-ṭumubilat dyal-hum u ši f et-taksiyat u l-kwatša u ši ‘al l-ḥil u ši ‘ala rejli-hum u ktirt-hum ka i-kun-u labsin le-ḥwayj u s-slahem buyeđ, u ḥit ka y-ušl-u l đar el-meħzen ka i-nezl-u u i-bda-u daħlin l l-mešwar ed-deħlani rbaya‘ rbaya‘ l l-melqa d es-solṭan baš i-bark-u l-uh f l-‘ayd u ka i-bqa-u l-ḥiyyala dyal l-qbayl waqfin b ḥil-hum ‘ala berra u mšeffin zuj d eš-šuf, šeff qbalt l-aḥor ‘ala ṭul eṭ-ṭriq d el-mešwar el-berrani ka i-‘ayn-u l-muqim l-‘ām elli gadi i-ji ma‘a ‘adad d el-ḥokkam el-fransawiyin el-k°bar elli ma‘a-h baš i-tlaqa-u f dak eš-šbaḥ b es-solṭan u i-bark-u l-uh f l-‘ayd.

U ka i-ji-u tani ‘adad dyal l-qnašo dyal l-gnus i-bark-u l es-solṭan f l-‘ayd ḥatta huma.

Ba‘d ka i-đdaḥa n-nhar ka i-temm el-muqim l-‘ām dayz f eṭ-ṭumubil dyal-uh u men mura-h u ‘ala imin-uh u šmal-uh u quddam-uh rba‘a d l-‘asker d es-sbays dyal l-‘assa dyal-uh rakbin ‘al l-ḥil mḥerrfin b el-mkaḥel u f idd-hum syuf meslulin u jma‘a men-hum mwalin el-korniṭa zaydin l l-quddam ka i-jri-u u i-derb-u l-korniṭa u tab‘in eṭ-ṭumubil d el-muqim, eṭ-ṭumubilat l-uḥrin elli rakbin fi-ha šḥab-uh l-ḥokkam elli ja-u ma‘a-h.

U hakda ka i-bqa-u dayzin ka i-jri-u bin eš-šuf dyal l-ḥiyyala d el-qbayl ḥatta ka y-ušl-u l bab đar el-meħzen. F dak es-sa‘a ka y-uqf-u l-‘asker el-ḥiyyala d es-sbays u i-tšeff-u ‘ala berra quddam el-bab u ka i-dḥel l-muqim l-‘ām huwa u šḥab-uh l-ḥokkam f eṭ-ṭumubilat dyal-hum ḥatta l l-mešwar ed-deħlani u temma ka i-nezl-u u ka i-tleqqa-u-hum l-‘asker d l-‘assa d es-solṭan ka y-‘aṭi-u-hum es-slam

b es-snaḥ u l-musiqa. U ba'd ma i-tlaqa l-muqim l-'ām u ṣḥab-uh b es-solṭan u i-bark-u l-uh f l-'ayd huwa u l-uzara dyal-uh, ka i-wulli-u f ḥal-hum rakbin f eṭ-ṭumubilat dyal-hum b l-'asker el-ḥiyyala u l-musiqa ka t-ḍreb bḥal lli ja-u.

U hakda ka i-bqa-u n-nas f dak eṣ-ṣbaḥ kamel u huma ka i-ji-u b l-'ašrat u l-myawat i-tlaqa-u b es-solṭan u i-ṣebbḥ-u 'ali-h u i-bark-u l-uh f l-'ayd ḥatta l tnāš au l-waḥda au ka t-duz, 'ād dak es-sa'a ka i-dḥel es-solṭan l l-qṣer dyal-uh u ka i-bda-u n-nas ḥabṭin f ḥal-hum l l-mdina bḥal lli ja-u rakbin u rejliya baš i-tgedda-u u i-riyih-u šwiya ma'a n-fus-hum f maḥallat-hum u i-wujjd-u rus-hum baš i-ṭel'-u 'āud l le-hdiya men mur eḍ-ḍhor.

Men ba'd šlat eḍ-ḍhor ka i-bda-u n-nas d el-mdina u l-berraniyin ka i-ṭel'-u l le-hdiya men kull jiha ma ka i-bqa f el-mdina la mra u la bent u la rajel u la wuld elli ma ka i-ṭla' ši l le-hdiya illa l-qalil, u ma ka i-bqa fi-ha la taksi u la kutši u la kerrusa u la kamyo lli ma ka i-kun ši 'āmer b bnadem u ḥeddām ka i-nqel fi-hum men kull jiha ; had eš-ši kamel u jmi' z-znaqi ka t-fiḍ b en-nas elli ḡadyin 'ala rejli-hum u lli 'al l-bhaym u lli 'al l-bešklitat, u ši men-hum 'al l-muṭurat, zḥem-ni n-zḥm-ek, sbeq-ni n-sebq-ek, ka .anna-hum frag dyal en-nḥel ḥarjin l er-r'aya mel l-ukar u kull-hum labsin ḥir ma 'and-hum men el-lbas u qašdin twarga muḍa' t-tefjiya u l-frayj u le-hdiya, ma fi-hum ši lli ka i-tleffet men mura-h.

Ka i-kun el-mešwar el-kbir el-berrani dyal ḍar el-meḥzen f twarga f dak en-nhar tani 'ayd, u ktir eš-ši f nuṣṣ nhar l-eḥḥet menn-uh dyal le-hdiya, bḥal ši bḥar ka i-ṭherrek u i-muj b el-ḥlayq elli ma i-ḥši 'adad-hum illa llah.

Mwaj hadi dyal l-adami ka te-mši u t-ji u

t-tlaṭem ma'a ba'd-ha u ka t-tedeffeg mejmu'a 'al l-mešwar men kull jiha ḥatta i-ḡreq b bnaḍem uluf dyaḷ bnaḍem šib u šbab, 'abid u ḥrar, unta u dker, kbar u sḡar, ka i-mši-u u i-ji-u men hna l hna f waḥd ez-zḥam kbir f wuṣṭ ḡaba dyaḷ en-nzayeh u l-frayj menfardīn u zuj ma'a zuj u tlata ma'a tlata u jma'at jma'at meddaḥlin (96) mešabkin f ba'd-hum u huma ka i-thedda-u u i-miyil-u u i-tih-u f mšit-hum (97) u i-šiyir-u b el-kmam d ej-ḡlaleb u ṭraf s-slahem u l-ḥuyyak u balak ḥiyid !... 'and-ak ez-zit la i-tehreq !... "Allah ma'a-k rebb-i i-ḥefḍ-ek ; u 'āalamat le-hna u r-raḥa u l-ferḥa ṭafḥa bayna ka t-luḥ 'ala ujuh-hum fwam-hum u 'ayun-hum ka t-tbessem ma fi-hum elli huwa mehmum au met'ub au m'abbes au ṭayr l-uh kull-ha bšert-uh (bešra) meṭluqa u ḥalt-uh ḍauya ka i-lḡi b lḡa-h i-ḡenni men 'ayn-uh u i-dḥek men udn-uh u jbal hadi mebniya dyaḷ en-nas elli waqfin 'ala rejli-hum mḍuwurin šfuf šfuf b el-myawat u l-uluf u lli rakbin f eṭ-ṭumubilat u l-kwatša u l-krares u lli 'al l-ḥil u l-bḡal u le-ḥmir ka i-tferrj-u f le-ḥlaqi dyaḷ 'Isawa u 'abidat er-rma u Huwwara u Ulad sid-i Aḥmed u Musa u r-rways u mwalin el-ḥekma u Gnawa lli ka y-'aml-u derdba u ḍerrabin el-fal u š-šuwafin f el-ktef u had l-eḥḥraniyin ka i-tjem°-u u i-tzaḥm-u °ali-hum l-'ayalat kter men ḡir-hum ; u qis 'ali-hum ḡir-hum men mwalin le-ḥlaqi l-uḥrin elli ka i-ji-u y-'ammr-u f el-mešwar d twarga f iyam l-'ayd men kull blad u kdes hadi m'arrma d bnaḍem tani ka i-tzaḥm-u 'ala mwalin el-ḥalwa u l-fakya u biyya'in el-munada u l-ma d el-limun u r-rumman ka y-akl-u u i-šerb-u u i-tbennen-u ma'a lalla-hum dat-hum u i-berrd-u ma'a rus-hum bḡal lli ka i-t'arrm-u u i-tzaḥm-u 'aud, u ktir eš-ši d-drari, 'ala mwalin es-swirti lli

(96) pour metdaḥlin.

(97) pour mešya-hum.

ka t-kun ed-dunya 'āmra bi-hum u ka i-ji-u ḥatta huma 'alayn men kull blad.

Had eš-ši u l-gerraba bla 'adad ka i-tzahm-u 'aud bin en-nas u i-ṭuf-u °ali-hum b greb-hum u i-kellm-u f nwaqes-hum u i-ḍerb-u f ṭwasi-hum u i-°ayyiṭ-u : « a men i-sebbel gerba li llah, a l-ma l es-sbil, a mwalin es-sbil, °llah i-rḥem mul es-sbil, berred ya 'aššan », u ka y-°aṭi-u l en-nas i-šerb-u imma b el-flus wa imma blaš mel l-ma lli ḥells-u-h l-uḥrin u sebbi-u-h ; u ma t-šuf ġir ed-dunya ka t-hezz hezzan u te-hder hdir u t-°aum u te-derra° f ba'ḍ-ha kull-ha u ḥal-uh u ḥwal-uh kull-ha fayn 'aṭi-ha u kull waḥad sayg-uh hwa-h u tāba° lli gal-et l-uh lalla-h gant-uh, gul 'ali-h za'ma ma huwa ši hna.

U ma te-sma° ġir šwat el-ġayṭat u ṭ-ṭbula u l-bnader u t-t'ārej u ṭ-ṭrur u l-kamenjat u l-kitarrat u l-gnaber u l-keff u d-deff u l-°awwadat u l-lirat u l-qerqabat mḥellṭa b et-tzegrit u t-twulwil dyal l-°ayalat u shil l-ḥil u tḥenḥin el-bġula u šhiq le-ḥmir u thedriz eṭ-ṭumubilat u šyah bwaq-hum u zmamer-hum u nwaqes el-besklitat u ġwatat bnadem kbir u sġir elli b 'ayn-uh u lli bšir, mehzuza l es-sma ka t-šemmek l-udnin u t-šeqq ed-dmaġ, u hakda ka te-bqa qiyamt el-musem qayma u n-nas ka te-dezdez u t-gejgej metzahma, u l sa°at en-nuzhat u l-furjat ġanma, u jmi° 'abad °llah f ḥal-ha u ḥwal-ha hayma ḥatta l šlat l-°ašer el-woqt elli ka te-bda fi-h l-musiqa dyal ṭabur l-°abid ka te-ḍreb f el-qešla dyal-hum elli ḥda twarga 'alama d el-ḥruj dyal-hum l ḍar el-meḥzen.

F dak es-sa°a ka i-bda-u n-nas y-°aṭi-u b eš-šedda l le-ḥlaqi u i-tsell-u men hna u hnak u j-jmaya° dyal-hum ka t-tferreq baš i-mši-u i-tfertj-u f l-°asker dyal ṭabur l-°abid elli ġadi i-duz-u u baš i-mši-u 'aud y-uqf-u f muḍa° l-fraja d le-hdiya u

y-aḥd-u maḥallat-hum fi-ha qbel la y-uqa° °ali-h z-zḥam u ma i-lqa-u fayn y-uqf-u u ma i-šuf-u walu u t-fut-hum le-hdiya.

Ba° d ma ka i-ḍerb-u l-°asker dyal ṭabur l-°abid d l-°assa d es-solṭan el-musiqa d el-ḥruj, ka i-bqa-u waḥad eš-šuya u i-ḥerj-u mel l-qešla dyal-hum u i-temm-u dayzin f wušt el-mešwar u ḡadyin l ḍar el-meḥzen šfuf šfuf ṭwal, ḥiyyala u rejliya u ṭ-ṭenbur u l-musiqa ka te-ḍreb.

Eṭ-ṭabur l-uwul huwa dyal er-rejliya rafdin °ala ktaf-hum el-mkaḥel dyal sasbo ṭ-ṭwil b et-twafel ; u ma° a-hum el-ḥerraba u qiyjad el-mya dyal-hum mḥerrfin b el-ftada u s-syuf f idd-hum u °ala rus-hum rzez kbar b el-qaleb u l-fesyant u l-qobṭan dyal-hum u waḥad mel l-ḥerraba zayd l l-guddam rafed °alam ḥḍer kbir f wušt-uh ḥatem slimaniya u ḍayr bi-h teryiš mdehheb u ḥerrab °ala imin-uh u ḥerrab °ala šmal-uh ; u quddam-hum eṭ-ṭnaberjiya u l-korniṭiya u mwalin el-ḡayṭa u l-musiqiya dyal-hum ka i-ḍerb-u b en-nuba ; ka i-bda-u mwalin eṭ-ṭenbur u l-korniṭa u ḥit ka i-sekt-u ka i-ṭkellm-u mwalin el-ḡiṭa u ḥit ka i-kemml-u hadu ka i-jaub-u-hum mwalin el-musiqa u merra merra ka i-sekt-u u ka i-bqa ṭ-ṭenbur ḥeddam ka i-ṭenṭen b waḥd-uh °aud ka i-hezz-u l-idd dyal l-korniṭa u l-ḡiṭa u l-musiqa b en-nuba au i-ḍerb-u ma° a ba° d-hum mḥellṭin u quddam-hum el-moqaddem dyal-hum elli ka i-amer-hum b eḍ-ḍerb u s-skāt u ka i-ḥḍi l-hum u i-šedd l-hum el-mizan dyal eḍ-ḍerb u i-ressi l-hum u i-sawi l-hum el-ḥelfa u huwa ka i-mši merra b el-quddam merra b l-ura u ka i-l° ab b el-qezzula u i-ḍuwur-ha b idd-uh b ez-zerba ḥatta t-wulli ka t-ḍur bḥal l-ferfara u ma ka i-bqa i-ban fi-ha ḡir el-ḥyal, °aud ka i-°alli-ha l es-sma u i-lqef-ha u i-duwuz-ha b ej-jri bḥal er-remš, men mur dehr-uh u i-ḥerrej-ha men taḥt der° an-uh u men

bin rejli-h ḥatta ka i-bqa-u ktirt en-nas fahyin fi-h u met^a ajjbin men dak el-ḥeffa u le-ḥdaqa lli ^aand-uh f l^aib el-qezzula u kifaš mṭuw^wa l-uh f idd-uh ma ka i-ḥṭa fi-ha wa la ka t-flet l-uh men idd-uh u ṭ-ṭiḥ l l-ard ḥatta merra.

U taba^a ṭ-ṭabur d rejliya ṭ-ṭabur dyal l-ḥiyyala lli ka i-kun-u ḡadyin rakbin ^aal l-ḥil u šaddin f idd-hum mzareg ṭwal f rus-hum ^aaluma sḡar u dayzin šeff b šeff u rba^a a tab^a a rba^a a ; rba^a a d el-ḥil l-gmara u t-tanya dyal l-braga u l-uḥra dyal ed-duhem u ḡir-ha mel lwan el-ḥil l-uḥra lli ^aand-hum u quddam-hum ḥatta huma waḥad er-rba^a a dyal l-korniṣiya dyal-hum rakbin ^aal l-ḥil ka i-ḡerb-u l-korniṣa u f l-uwul dyal-hum waḥad eṭ-ṭnaberji ṭwil u ḥmer meḡluḡ b nwaḡr-uh u l-ḥreš f udni-h mdellyin rakeb ^aala ^aaud byeḡ u mreккеb ^aali-h quddam-uh f el-qerbus l-uwulani d es-serj zuj dyal eṭ-ṭnaber kbar waḥad men hna u l-aḡor men hna merbuṭin ma^a a ba^a ḡ-hum u f idd-uh waḥad zuj d l-^aawad bḡal ez-zriut^a ka i-ḡreb bi-hum f eṭ-ṭnaber b zuj merra waḥda.

U had l-^aasker el-ḥiyyala ka i-kun-u ktirt-hum men lun waḥad u huwa l-lun el-kḡel ez-zebji u ši men-hum ḡumer meḡluḡin u l-qlil fi-hum elli ḡmuriyt-hum meftuḡa u lun-hum mšeffe^r u messbyeḡ (98) šuya u kull-hum b el-ḡreš u n-nwaḡer u ka i-lebs-u keswa fi-ha kebbuṭ u serwal qendrisa ^aariḡ men fšala waḥda u lun waḥad u mzuwuḡin b bu ^aarruj, f eš-šetwa ka t-kun dyal l-melf ḡmer ka t-wulwul, u f eš-šif ka t-kun dyal l-kaki l-byeḡ elli bḡal le-ḡlib.

U huma dima ka i-kun-u f sa^aat le-ḡzam mhezzmin b smaṭi buyeḡ u dayrin f iddi-hum šebba^aiyat buyeḡ u mṭell^ain f rejli-hum sbabeṭ u

(98) pour : mestbyeḡ.

tmagat dyal ej-jeld rumi u mrekkbin el-mhamez u 'ali-hum kull-hum, zuj d es-slahem l l-wahad, wahad el-taht byed u l-aḥor fuq menn-uh braya, u 'ala rus-hum ṭrabeš ḥumer qšar mgertsin šuya mduwura 'ali-hum rzez sgar melwi 'ali-hum men fuq ši ḥyut ḥuder bḥal es-sfifa mḥellfin ka i-wulli-u bi-hum er-rzez mzuwuqin 'ala fšalt mqareṭ buyeḍ.

U f ḥal had eš-ši ka i-kun-u 'aud l-'asker dyal eṭ-ṭabur d er-rejliya gir huma ma ka i-lebs-u ši s-slahem u ma 'and-hum ši n-nwader ṭwal bḥal l-ḥiyyala u ma ka y-'aml-u f rejli-hum gir ši tmagat qšar dyal l-kaki byeḍ gliḍ ka i-tqefl-u b l-'oqad.

U men mur l-'asker el-ḥiyyala ka i-kun-u l-'asker eṭ-ṭobjiya (99) d el-medfa^c rakbin f el-krares dyal l-medfa^c u 'al l-ḥil lli ka i-jerr-u-hum u huma men jiht el-keswa u s-snaḥ bḥal-hum bḥal l-'asker el-ḥiyyala u ma zaydin 'al l-ḥiyyala gir eš-š^c ākek elli f rus-hum u n-nwader k^ubar u sasbo l-qšir elli ka i-kun qabḍin-uh f idd-hum u huma rakbin.

U 'ala had el-ḥala u had et-tertib ka i-ḥerj-u l-'asker d es-solṭan mel l-qešla nhar le-hdiya u l-musiqa dyal-hum ka t-ḍreb quddam-hum u šaut-ha (100) mehruz l es-sma^c āmel hendqa kbira b wahad el-maya hayla mu^ctabara ka t-'ajeb u te-hwa kull wahad u jmi^c lli sma^c-ha ma ka i-šḥa ši bi-ha u ka i-tmenna lukan ma t-sali ši deḡya u n-nas waqfin metzahmin 'ala ṭul eṭ-ṭriq ka i-tferrj-u fi-hum u d-drari bḥal ed-dud ḡadyin ma^a-hum ši quddam-hum u ši taba^c-hum u huma ferḥanin ka i-ḡuwut-u u i-ḥellf-u u i-šiyir-u b idd-hum bḥal l-'asker.

U ka i-bqa-u mašyin hakda ḥatta ka i-qerrb-u l bab ḍar el-mehzen u temma ka y-uqf-u mwalin el-musiqa ka i-ḍerb-u l-musiqa u ka i-tferrq-u l-'asker

(99) ou ṭobjiya.

(100) ou šut.

r-rejliya °ala zuj u l-ħiyyala °ala zuj u ka i-bda-u l-°asker r-rejliya huma l-uwulaniyin dayzin waħad b waħad b nuşş ħelfa ka i-đerb-u f l-arđ b sbabeđ-hum ferqa men °hna u ferqa men °hna u ka i-teb'-u-hum el-ħiyyala ħatta huma waħad mura waħad, u ş-şfayeh d el-ħil ka t-tqerqeb f l-arđ ħatta ka i-nedh-u °ali-hum el-qiyjad dyal-hum u i-qul-u l-hum : « uqāf temm ! », u f had es-sa°a ka i-sekt-u mwalin el-musiqa u y-uqf-u l-°asker ši °āti dehr-uh l ši u l-mkaħel fuq ktaf-hum, °aud i-qul-u l-hum el-qiyjad dyal-hum b şaut rqiğ semma° : « đur °ala l-imin, l-imin ! », u i-đur-u zuj d eş-şfuf d l-°asker ma°a ba°đ-hum merra waħda şeff mqabel şeff u ujuh-hum l °and ba°đ-hum u l-mkaħel baqyin °ala ktaf-hum °aud i-qul-u l-hum el-qiyjad dyal-hum : « nezzl-ū... snaħ ! » u ka i-ji-u fayn i-kemml-u-ha ħatta ka i-đerb-u l-°asker b idd-hum °ala sırayr mkaħel-hum đerba waħda ka i-tesma° t-tqerqib dyal-ha men et-tisa° u i-nezzl-u l-mkaħel f l-arđ u i-bda-u i-dir-u dra° hada f ktaf hada baş i-tqadd-u u i-°addl-u ş-şfuf dyal-hum ma i-bqa-u ši °iwej, ši daħel u ši ħarej, u ka i-ji-u l-qiyjad i-zid-u i-ťelq-u t-teşyi°a °al eş-şfuf ħatta i-tşaub-u mliħ.

U men ba°d ka i-tşaub-u ş-şfuf ka i-nedh-u °ali-hum el-qiyjad dyal-hum merra uħra u i-qul-u l-hum : « raħa ! » ka i-qeddm-u rjel u i-wuħħr-u rjel u y-uqf-u mriyihin u iddi-hum qabđin f ja°b mkaħel-hum đarbin şeff sayr dayr imin u isar quddam el-swar (101) el-mebniya dyal en-nas elli ka i-kun-u waqfin ka i-°ayn-u s-solťan i-ħrej baş i-şuf-u-h u i-ťferrj-u f le-hdiya u ħakda ka i-kun-u l-ħiyyala waqfin mşeffin ħatta huma u ħaşrin bnadem la i-di° °al et-tasi°a dyal l-meşwar elli ka t-kun fi-ha le-hdiya men ketret ez-zħam u ši ka i-dfa° ši.

(101) voir note 34.

U 'ala had el-kifiya ka i-bqa-u waqfin waḥad es-sa'a ka i-tsenna-u s-soltan i-ḥrej u r-reḥba lli ka t-kun fi-ha le-hdiya f wuṣṭ el-mešwar men jiht ḍar el-meḥzen ka t-kun 'āmra b er-rbaya^c d el-heddaya dyal l-mdun u l-qbayl u kull nas dyal blad men el-bladat ma'a-hum el-baša au l-qayd dyal-hum u le-hdiya dyal-hum, quddam-hum en-nas d el-mdun mwuqqfin quddam-hum el-bġal rafdin ez-zrabi u ṣ-ṣnadeq dyal le-hdiya u n-nas d el-badiya waqfin quddam-hum el-ḥil lli ġadyin i-tehda-u ka i-ḥeneḥn-u u i-ṣehl-u u i-ḍerb-u l-arḍ b ḥwafer-hum u i-šali-u b rus-hum u b š'ar^c orf-hum u f ej-jiha l-mqabla l l-maḥall lli ka i-kun-u l-heddaya waqfin f daḥel er-reḥba dyal le-hdiya, ka i-kun-u mwalin afrag y-^cani l-frayqiya deqq-u l-qbeb u l-utaqat u ferrš-u-hum b ez-zrabi u settf-u fi-hum eš-šli baš i-gles fi-hum el-muqim el-^cām u šḥab-uh l-ḥokkam u l-kbar el-fransawiyin elli ka i-ji-u ma'a-h i-šuf-u le-hdiya.

U 'ala berra mel l-utaqat ka i-kun-u krasa ṭwal dyal l-luḥ mšeffin ka i-gels-u 'ali-hum 'adad dyal l-familyat el-fransawiyin nsa u rjal u ulad elli ka i-ji-u ma' ruḍin baš i-ṭferrj-u f le-hdiya ḥatta huma ; u ḥit ka i-qerreb es-soltan i-ḥrej ka i-ji l-muqim el-^cām huwa u šḥab-uh f eṭ-ṭumubilat dyal-hum u ka y-^caṭi-u-hum l-^casker es-slam b es-snaḥ u l-musiqa u ka i-mši l-muqim el-^cām u n-nas el-meḥturin elli ma'a-h i-gels-u f el-qobba l-wuṣṭaniya l-mliḥa u l-uḥrin ka i-mši-u i-gels-u f l-utaqat elli ḥda-ha, u f el-qobba lli ka i-gles fi-ha l-muqim ka i-gles fi-ha ḥda-h wuld es-soltan ; u qbel ma i-ḥrej es-soltan b waḥad eš-šuya ka t-tšedd el-bab d el-mešwar dyal ḍar el-meḥzen u hiya l-'alama dyal l-ḥruj dyal-uh u men ba'd waḥad eš-šuya ka t-tkellern et-tbendiqa dyal l-mḥazniya u l-uzara u l-kuttab l daḥel u ka te-sma'-hum ka i-'ayyiṭ-u mejmu^cin b ṣaut waḥad ḥit ka i-ḥrej es-soltan baš

i-rkeb 'al l-'aud : « *āllāh i-bārek* 'amer *sid-i* », u ka *i-tuwul-u-ha* ḥatta ka *te-mši* ḍar *el-mehzen* u *t-ji*.

U ka *te-bda* l-ferqa l-uwula dyal l-musiqa d *el-ḥamsa* u l-ḥamsin elli ka *t-kun* l *daḥel*, ka *t-ḍreb*, u f *dak es-sa'a* ka *t-tḥell* l-bab dyal l-mešwar u ka *i-zgi-u* qiyjad *el-mya* u l-ḥerraba 'al l-'asker elli waqfin 'ala *berra* u ka *i-qul-u* l-hum : « *bāl-kum !* », u ka *i-jem'*-u l-'asker *rejli-hum* u *i-ḍerb-u* sbabet-hum ma'a *ba'ḍ-hum* qraf !... u *y-uqf-u* qedd qedd mseqqmin nišan waḥad u *mkahel-hum* f *iddi-hum* ḥda *jemb-hum* d l-imin u ka *i-temm* es-solṭan ḥarej sabqa *quddam-uh* l-'arabiya l-mdehhba dyal-uh ka *i-jert-u-ha* *zuj* d *el-ḥil mu'tabara* lli ka *i-ḥrej* *i-šelli* *fi-ha* nhar *ej-jem'a* u *ma'a-ha* *jma'a* d *el-mḥazniya* *mjerrdin* *labsin* *el-qfaṭen* d *el-melf* 'ala *kull lun* 'ayn u 'oqda u 'ali-hum *el-fwarej* d *el-ḥayati* u *mḥezzmin* b *el-mḍaym* d *le-ḥrir* u *rakzin* *fi-hum* *zyufa* *buyeḍ* u *mḥerrfin* b *el-mjadel* d *le-ḥrir* u f *rus-hum* eš-šwaši.

U *kadalik* *mwalin* *el-gada* u l-ḥajib u *qayd* *el-mešwar* u l-ḥolfan dyal-uh *rakbin* 'al l-ḥil *mḥerrfin* b *es-syufa* u f *idd-hum* *el-mkahel* u *mwalin* *el-mzareg* u *qayd* *er-rwa* ; u *gir* ka *i-ban-u* l-mzareg eṭ-ṭwal dyal l-mzargiya u ka *i-rmi* s-solṭan b *ras* 'aud-uh 'al l-bab u l-mḍell *menšur* 'ali-h, ka *i-zgi-u* qiyjad *el-mya* u l-ḥerraba 'al l-'asker *zegya* waḥda kbira : « *slām snaḥ !* », u ka *i-ḍerb-u* l-'asker b *idd-hum* 'ala *mkahel-hum* u *i-refd-u-hum* f *el-ḥin* *refda* waḥda u ka *y-aṭi-u* s-slam l es-solṭan u ka *te-ḍreb* *el-korniṭa* u l-ḡayṭa u l-musiqa dyal-hum u ka *i-tḥellet* eš-šaut dyal-ha b eš-šaut dyal *zuj* d *er-rbaya'* d *el-musiqa* d *el-ḥamsa* u l-ḥamsin elli ka *i-kun-u* ka *i-ḍerb-u* ši *taba'* s-solṭan u ši *waqef* 'ala *berra* u b *tzeḡrit* u *twulwil* l-'ayalat u *ḡwatat* *en-nas* u *tešfaq-hum* ḥatta ka *i-thezz* *el-mešwar* u *t-teksar* *twarga* *mejmu'a* u *ma* ka *i-bqa* *bnadem* *i-ferrez* *had* eš-šaut *men* *hada* *men* *ketret* *ma* ka *y-uqa'* *mel* l-*haraj* u l-*maraj* elli

ma ka i-tqiyis ši f es-sa^ca lli ka i-ban fi-ha s-solṭan.

Ka i-kemmēl es-solṭan el-ḥarja dyal-uh ^cal l-bab u ka i-bda zayd ^cala ^caud-uh b el-lati, u zuj d el-mḥazniya ka i-nešš-u ^cali-h b zyufa buyeḍ u l-uḥrin ḍayrin bi-h u tab^cin-uh ma^ca l-qiyad dyal-hum elli mḥerrfin b es-syuf u lli rafdin el-mkaḥel u lli rakbin u lli rejliya u men mura-hum l-uzara u l-kuttab kull-hum labsin el-ksi u s-slahem buyeḍ.

Hit ka y-uṣel es-solṭan l wuṣṭ rehbet le-hdiya qbelt el-qubba lli ka i-kun fi-ha l-muqim el-^cām u ṣḥab-uh, ka y-uqef u l-mḍell menšur ^cali-h u l-mḥazniya ka i-nešš-u ^cali-h b ez-zyufa u ka i-tḥaz-u l-uzara u l-kuttab l waḥad ej-jiha u ka i-ḍerb-u ṣeff waḥad u i-bqa-u waqfin. U ka te-skut el-musiqa u ka i-teqta^c l-ḥess dyal kull waḥad u ma te-bqa ġir l-^canaq memduda u l-uden te-sma^c u l-^cayn t-šuf u z-zḥam u n-nġiz ḥeddām u s-skat sayr u ka te-bda le-hdiya.

Ka i-zid qayd el-mešwar u l-ḥolfan dyal-uh u ka i-bda-u i-ziyid-u f en-nas el-heddaya jma^ca b jma^ca u kull jma^ca quddam-hum el-baša au l-qayd dyal-hum u le-hdiya lli ġadi i-hdi-u baš i-bendq-u l es-solṭan u i-hdi-u l-uh u ka i-sebbq-u men ej-jma^cat haduk elli ja-u mel l-bladat el-b^cād. Ka t-zid ej-jma^ca l-uwula u quddam-ha qayd el-mešwar ḥatta l ^cand el-ḥajib elli ka i-kun waqef qrib mel l-^caud elli rakeb ^cali-h s-solṭan u ka i-šir l-hum u i-qul l-hum : « bay^c-u ! », ka i-ḥni-u rus-hum u i-bendq-u l es-solṭan u i-^cayyiṭ-u : « āllah i-bārek ^camer sid-i ! », tlata d el-merrat, u f kull tbendiqa ka i-šir es-solṭan b kfuf idd-uh b zuj l jiht ṣedr-uh bḥal lli ka i-rfed fatḥa u i-^cayyiṭ-u l-mšauriya lli ḥda-h b ṣaut waḥad : « qāl l-kum sid-na, allah i-rḍi ^cali-kum, qāl l-kum sid-na allah i-^caun-kum... » ; u j-jma^ca lli ka t-bendeq u te-hdi ka te-rja^c šuya b el-lur u te-mši f ḥal-ha u t-zid waḥda uḥra, u fayn ma ka te-hdi

jma^a wulla zuj, ka i-zid es-solṭan b 'aud-uh šuya b šuya l 'and ej-jma^a at l-uḥrin elli baqi ma hda-u u y-uqef hit ka i-qerreb l 'and-hum.

U ka i-bqa-u j-jmaya^a d el-heddaya zaydin waḥda ba^d waḥda ka i-hdi-u u l-mbay^a u t-tbendiḡ heddamin u te-sma^a ġir : « a baya^a !, āllah i-bārek 'amer sid-i... qāl l-kum sid-na llah i-rḡi 'ali-kum... āllah i-barek 'amer sid-i... qāl l-kum sid-na llah i-'aun-kum... āllah i-bārek 'amer sid-i... » ḥatta ma ka te-bqa ḥatta ši jma^a u t-tsala le-hdiya f dak en-nhar u i-qleb es-solṭan b ras 'aud-uh u ma ka i-ji fayn i-ḡur ḥatta ka te-bda l-musiqa t-tkellem u l-'ayalat ka i-zġert-u u i-wulwul-u u n-nas ka i-ġuwut-u u i-šeffq-u f kull jiha u l-mdafa^a ka i-ḡerb-u 'alama 'al le-hdiya sala-t u s-solṭan rja^a u ka i-temm es-solṭan mwulli bḥal lli ḥrej f wuṣṭ ra^d dyal l-musiqa u l-mdafa^a u bḥar dyal bna dem ka i-rġi b rġa-h.

Ba^d ed-dḥul d es-solṭan ka te-skut el-musiqa u ka i-ḥeff el-haraj dyal en-nas u ka i-bda-u i-tferrq-u, lli ka i-mši-u i-tsara-u u i-ṭelq-u rejli-hum f et-tasi^a d el-mešwar men dak l-uqf ṭwil lli uqf-u f le-hdiya u lli ka i-rej^a -u l l-fraja f le-ḥlaqi u ši men-hum ka i-mši-u i-zur-u mula-y el-Ḥasan jedd-uh d es-solṭan sid-i Moḥammed, u ktir eš-ši l-'ayalat, u kayn fi-hum elli ka i-mši-u ga^a f dak es-sa^a f ḥal-hum u l-ktir dyal-hum ka i-bqa-u waqfin °āmlin sur u ḡur f maḥallat-hum f muḡa^a le-hdiya bḥal lli kan-u baš i-sem^a -u l-'asker d es-solṭan u i-tferrj-u f el-mel^a ab d el-ḥil.

F dak en-nešra l-kbira dyal l-arḡ d el-mešwar u qbalt el-qubba lli gales fi-ha l-muġim el-°ām u šḥab-uh ka y-uqf-u mšeffin er-rba^a d l-'asker el-musiqiya d es-solṭan ka i-ḡerb-u l-musiqa dyal-hum b waḥad el-maya ḥnina u waḥad en-neġma ḥluwwa ka te-dḥel 'al l-qelb u jmi^a lli sma^a -ha ka y-uqef men

gir hwa-h fahi ka i-tşennet 'ali-ha, u hit ka i-sekt-u ka i-bda-u i-duz-u s-serbat dyal es-sruta l-mu' tabara b es-snaḥat er-rfa° dyal l-melf u dyal telş u s-sqelli lli ma bqa ši fuq men-hum, rakbin 'ali-hum ulidat el-qbayl u l-mkaḥel twal dyal bu ḥebba lli qebda b qebda dyal l-feḍda f idd-hum, serba b serba u 'alfa b 'alfa, ka i-telq-u u i-ḥerrk-u laşqin 'ala ḡhur sruj-hum u ḥil-hum meskina şḥir-ha l el-' allam ka te-şteḥ ştiḥ u te-ḡzel taḥt men-hum ḡzil u i-qul-u l eṭ-tyur tir-u wulla n-tir-u ka i-tbaurd-u u i-la°b-u l-mel°ab 'ala ḥaqq-uh u triq-uh ma t-şuf gir l°alfat d el-ḥil talqa u r-rbi° u l-ḡobra men ḥwafer-hum tayrin u ma ka te-sma° gir el-qayd dyal kull serba ka i-ndeh 'ala mwalin es-serba dyal-uh hit ka t-ji t-nuḍ l°alfa : « l°adak l°adak », u i-hezz-u mkaḥel-hum b idd-hum l es-sma u i-hemz-u l-ḥil u i-telq-u l-jamat-hum l er-tiḥ u huma talqin u huwa ka i-qul l-hum : « syād-i !... ulād-i !... », u hit ka i-qerrb-u l eḥḥer el-mel°ab ka i-redd-u r-rayat d el-mkaḥel l şdur-hum u ka i-ḡuwut 'ali-hum ḡuta waḥda : « a l-ḥafid "llah ! » u ka i-qul-u-ha mejmu°in u i-telq-u l°amayr quddam-hum merra waḥda da... da... da... da !!... qedd qedd, ma fi-hum elli i-fellet au i-qerbēş au i-sbeq au i-ttella, u jmi° men ḥta ka i-ḥrej men es-serba u i-ḥerrek f wuşt el-mel°ab b waḥd-uh u i°aud 'amart-uh u s-serba lli ka te-l°ab u t-ḥerrej l°amayr dyal-ha ka te-lwi l-jamat ḥil-ha u te-rja° l ras el-mel°ab u i-bda-u n-nas dyal-ha ka i°ammr-u l-mkaḥel dyal-hum b el-barud mel l-qrun elli ka i-kun-u mḥerrfin bi-hum u i-dekk-u-hum b el-mdekk u i-hezz-u z-znad u i-rekkb-u l-hum el-ḥebba u i-bqa-u i°ayn-u ḥatta t-duz es-serba d l-uḥrin u t-uşel nubt-hum baş 'aud i-ḥerrk-u merra uḥra.

Ka i-bqa l-muqim el°ām u şḥab-uh waḥd el-mudda ka i-tferrj-u f el-mel°ab u ka i-nuḍ-u i-rekb-u f eṭ-ṭumubilat dyal-hum u y°aṭi-u-hum

l-asker es-slam °aud b es-snah u l-musiqa, u i-wulli-u men triq-hum bhal lli ja-u.

U men mur dak eš-ši ka i-wulli l-asker dyal es-solṭan ḥiyyala u rejliya l l-qešla dyal-hum b el-hendqa u l-musiqa u ka i-bqa l-mel°ab ḥeddam u s-serbat d el-ḥil hayja u l-amayr d el-barud ka te-dwi ḥatta l qrubt el-moḡreb. F dak es-sa°a ka i-kun en-nhar l-uwul dyal le-hdiya daz, u ka i-bda-u n-nas i-tferrq-u u i-temm-u habṭin mejmu°in l maḥallat-hum m°ammrin eṭ-ṭorqan u z-znaqi lli rakeb u lli °ala rejli-h u kull-hum ka i-zeḡnen-u ma°a rus-hum u i-°aud-u l ba°d-hum ma šaf-u u sem°-u f le-hdiya u huma ferḥanin ḡadi i-ṭir-u b el-ferḥa.

U hakda ka t-duz telt iyam d le-hdiya kull-ha °āmra u zahra u n-nas našṭa ka i-tsara-u u i-gel°-u l-qenṭ u i-ḡeḥk-u u i-ṣṭab-u l-furjat u n-neḡrat elli ka t-selli u te-ḥyi l-qelb ; b el-ḥaqq f el-yumayn l-eḥḥraniya dyal le-hdiya, u ktir eš-ši n-nhar et-talet fi-ha, ma ka t-kun ši d-dunya °āmra b ez-zaf bhal en-nhar l-uwul u ma ka i-ji ši fi-ha l-muqim el-°ām, u b dwaz telt iyam d le-hdiya ka i-rej°-u l-heddaya mejmu°in l bladat-hum u ka i-tferreq el-musem u i-sali l-°ayd u kull-ha ka i-mši l šḡal-uh.

EŠ-ŠHURA U L-LYALI L-KBAR (102)

ŠHER RAMAḌAN

Ma°a ḡrub eš-šems dyal nhar tes°ud u °ašrin au tlatin f šher ša°ban ka y-uqef eš-šher dyal ramadān el-mu°aḡḡam, u ka i-kun-u ka i-ḥḡi-we-h u i-°ass-u °ali-h °assa kbira baš ma y-akl-u ši ras-uh (103) u

(102) syn. *el-fḡilat*.

(103) ici : le premier jour du mois de Ramadan.

°and ma ka i-ḡher ka i-ḡerb-u l-mdafa° u i-tkellem eṭ-ṭbel u n-neffar au za°ṭuṭ f kull jiha u ka i-bda-u n-nas i-henni-u ba°ḡ-hum bi-h u i-qul-u : « šher mbarek mes°ud °Allah i-ja°l-uh °ali-na b et-tuba u l-ḡofran u i-šuwum-uh l-na °al l-kmal u t-tmam u i-qbel men-na u i-°aun-na °ala ṭa°t-uh ». U ka i-tleqqa-we-h l-°ayalat feḡ-ḡyur b el-mdiḡ u t-tzegrit u t-twulwil u ṭliq el-bḡur u š°il eḡ-ḡwau, u l-ḡašil ka i-ferḡ-u bi-h l-mselmin waḡad el-ferḡa °aḡima bḡal lli ka i-ferḡ-u b l-°ayad el-kbar au kter °ala ma j°al Allah fi-h mel l-ḡayrat u l-fḡayl u l-ḡasanat el-ktira u l-aḡar elli ma °and-uh ḡadd u la qyas l eš-šaymin el-qaymin eš-šabrin el-muḡsinin.

U °ala had eš-ši ka i-tsemma šher °Allah šher nzul l-qor.an el-karim, šher et-tuba u l-ḡofran u t-teḡhir men ed-dnub, u jmi° lli šam-uh °al l-kmal u t-tmam u ḡseb šyam-uh li Allah b niya šadqa u qam fi-h b ma freḡ °Allah °ali-h mel l-°ibada u ṭ-ṭa°a li-h sobḡan-uh u °amel kull ma i-qḡer °ali-h mel l-ḡir ma°a n-nas, u ḡsen el-m°āmla u l-mušarafa dyal-uh ma°a-hum, ka i-ḡrej men-uh mṭeḡher u meḡsul men ed-dnub bḡal en-nhar elli tzad fi-h men kerš umm-uh ma °ali-h la siya u la ma°siya ; u š-šyam d ramadan ferḡ °ala kull meslem u mselma balḡin °aqlin u huwa mel l-arkan dyal l-islam el-ḡamsa (104), u makelt-uh ḡram °al l-mselmin mejmu°in, ma °ada l-ulad es-sḡar lli ma zalin ma belḡ-u, u n-nas elli msaḡrin u lli mraḡ au lli šab-et-hum au ḡaf-u t-šib-hum ši maḡerra men ej-ju° au l-°aṭeš au t-ta°b, u fuḡ had eš-ši l-°ayalat ka i-smeh l-hum eš-šra° b maklet ramadan f uḡat uḡra bḡal ida ma qedr-at ši l-mra t-šum u hiya ḡamla, u kadalik f woqt en-nfas u r-rḡa°a, u ka i-ḡram °al l-°ayalat šyam ramadan, u ḡatta š-šla °aud, f woqt ḡorman eš-šla (105), u hadu kamlin ka y-ujeb

(104) eš-šahada, eš-šla, eš-šyam, ez-zka, el-ḡejj.

(105) syn. ḡiḡa, demm, °āda, ḡaqq eš-šher.

°ali-hum i-redd-u dak eš-ši lli kla-u f ramadan men ba^cd ma i-rej^c-u au i-sqerr-u (106) ida kan-u msafrin u i-šehh-u ida kan-u mrađ u t-ħiyid °ali-hum el-mađerra ida šab-et-hum ši ħaja men-ha u i-fut l l-°ayalat el-ħal lli dker-na ida ka °and-hum, au fi-hum ši ħaja menn-uh ; u l-ktir f en-nas ka i-wullf-u ulad-hum eš-šyam d ramadan melli ka i-kun °and-hum sba^c snin l fuq ka i-bda-u i-šuwum-u-hum f šyam-hum l-uwul merra au zuj f es-simana u ħit ka i-zid-u i-kebr-u šuya u ka i-ji ramadan aħor ka i-zid-u-hum f °adad liyam dyal eš-šyam u šwiya b šwiya ħatta ka i-bda-u i-šum-u nhar b nhar u ma ka i-ji-u fayn i-belğ-u u i-ħeqq °ali-hum ramadan ħatta ka i-kun-u walf-u š-šyam dyal-uh melli kan-u sgar u jmi^c lli šam men-hum šyam-uh l-uwul u kemmel en-nhar dyal-uh ka i-ferħ-u bi-h wal-di-h u y-°aṭi-we-h l-flus u i-šri-u l-uh l-ħalwa u dak eš-ši lli ka y-°ajeb l-ulad u l-waldin huma lli ka i-ddi-u l-ħasana dyal eš-šyam d ulad-hum elli ka i-šuwum-u-hum u huma sgar.

U f el-lila l-uwula d ramadan ka i-fedđl-u n-nas l-°aša u y-°aml-u ħubz mezyan u makla mliħa u ktirt-hum ka i-debħ-u d-djaj u i-šri-u š-šebbakiya u l-fruṭa u l-fakya u ktir eš-ši t-tmer u l-kermus u ka i-bqa-u qeššarin ma^ca ba^cd-hum u huma ferħanin naštin u kayn fi-hum elli ma ka i-na^cs-u ši f dak el-lila ħatta ka i-tsehħr-u u ktir eš-ši l-°ayalat elli ka i-kun-u fi-ha mešğulin b tujad makelt es-šor.

U l-ktir f er-rjal lli ka i-mši-u l ej-jwama^c lli ka t-kun °āmra b eđ-đwau, ka i-šelli-u l-°aša u i-bqa-u fi-ha i-šeff^c-u ħatta t-tkellem el-ğayṭa u n-neffar dyal eš-šfa^c u i-bda-u ħarjin u huma ka i-tšafħ-u u i-henni-u ba^cd-hum ba^cd b šher ramadan el-mbarek u i-tferrq-u, ši ka i-mši-u l dyur-hum u ši ka i-mši-u

(106) pour : i-stqerr-u.

i-qeşşr-u ma^ca h̄bab-hum u ş̄hab-hum, u lli mulu^c in b el-qhawī ka i-m̄ši-u i-qeşşr-u fi-ha u i-la^cb-u d-dama u d-đomino u l-kar̄ta ḥatta l es-ş̄hor.

F ez-zuj au z-zuj u nuşş ba^cd nuşş el-lil ka i-tkellm-u n-neffara u l-giyyaṭa dyal es-ş̄hor l-uwul f ba^cd eş-şma^c dyal ej-jwama^c au s-ştuḥa d ez-zwawi u s-sadat u ka i-bda-u t-ṭebbala u s-seḥḥara i-tsara-u ^cal eḍ-ḍyur u i-ṭebbl-u u i-deqq-u ^cali-hum, u s-seḥḥara huma r-rjal lli ka i-kun-u i-ḍur-u ^cal le-ḥwum kull waḥad men-hum ka i-ḍur ^cala ḥuma au kter, u i-deqq-u ^cal eḍ-ḍyur d en-nas lli ragḍin baš i-fiyiq-u-hum u i-nuḍ-u i-tseḥḥr-u, u ka i-kun-u ḡadyin u huma ka i-deqq-u ^cal eḍ-ḍyur u i-qul-u : « a ^cibad ^ollah, qum-u f ṭa^ct ^ollah t-akl-u u t-şerb-u henna-kum ^ollah », u ka i-teb^c-u-hum eṭ-ṭebbala ka i-ṭebbl-u, u f ba^cd el-bladat ma ka y-^caml-u ši s-seḥḥara, ka y-^caml-u ġir eṭ-ṭebbala u kan.

Ma ka i-ji-u n-nas i-wujjd-u l-makla d es-ş̄hor ḥatta ka i-dreb el-medfa^c d es-ş̄hor ; u kull-ha waš ka i-dir el-makla f es-ş̄hor, ši ka i-dir eṭ-ṭwajen d el-lḥam u l-kefta u ši ka i-dir es-seffa u ši ka i-dir eš-ša^criya, u fi-hum elli ka y-^caml-u r-rġayf, u men-hum elli ka i-seḥḥr-u b el-mšuder y-^cani l-ştar d el-ḥubz meqliyin f es-smen au z-zebda u kayn elli ka y-akul es-smen u l-^casel, had eš-ši ma^ca l-kisan d atay au l-qahwa au le-ḥlib, fi-hum elli ka i-dir-hum b ez-zuj au kamlin u ḥit ka i-sali-u b es-ş̄hor ka i-ġesl-u iddi-hum u i-şellel-u fwam-hum u i-nwa-u (107) b eş-şyam u i-qum-u f ḥal-hum ši men-hum, u ktir eš-ši l-^cayalat, ka i-m̄ši-u i-na^cs-u, u ši men er-rjal ka i-ḥerj-u l ej-jwama^c i-şelli-u l-fjer u ş-şobeḥ ; u f dak es-sa^ca ka t-kun el-ġayṭa u n-nfir ka i-tkellm-u f kull muḍa^c u ka i-bda-u l-mdafa^c d

(107) ou : *i-nwi-u*,

el-qtu^c (108) i-derb-u u men mura-hum ka i-tkellem el-fjer u ka i-sekt-u l-giyyaṭa u n-neffara u jmi^c men ṣab-uh l-ḥal f dak el-woqt baqi ma kemmel b el-makla, ka i-ṭfed idd-uh u i-šreb f el-ḥin u i-šellel fumm-uh u i-nwi b eṣ-ṣyam baš i-tbet l-uh ṣ-ṣyam u ma i-šbeḥ ši faṭer, u ila huwa tzehza au ḡfel u ḡreb el-medfa^c l-eḥḥer u tkellem el-fjer u huwa baqi ka y-akul, ka i-bṭel l-uh ṣ-ṣyam u i-šbeḥ faṭer, b el-ḥaqq ma y-akul ši f dak en-nhar kamel ḥatta l l-moḡreb u i-bqa dak en-nhar ka i-tsal l-uh ḥatta ka i-ḥrej ramadan u i-^caud-uh b eṣ-ṣyam, u f ba^cḍ el-bladat ^caud, ma ka i-derb-u ši l-mdafa^c d es-šor l-uwul, ma ka i-derb-u ġir el-mdafa^c dyal l-fjer.

Ba^cḍ ma ka i-šelli-u n-nas ṣlat eṣ-ṣubeh u i-ḥerj-u men ej-jwama^c, lli ^cand-uh ši šḡol ka i-mši l-uh u lli ^cand-uh t-tisa^c f el-woqt u šeḡl-uh ma ši metlub f eṣ-ṣbah bekri, bḥal et-tajer au le-ḥrifi, ka i-rja^c l ḍar-uh u i-kser en-n^cas šuya ḥatta i-ḍḍaḥa n-nhar ; u ktir le-ḥwanet d el-mdina f ramadan ma ka i-ḥell-u ḥatta ka i-ḍḍaḥa n-nhar u ma ka y-uqa^c l-bi^c u š-šra bin en-nas ḥatta ka i-ṭla^c n-nhar u i-querreb l-uwuli.

Hit ka i-ṭla^c n-nhar ka i-bda-u n-nas ḥarjin men ḍyur-hum b qfef-hum f iddi-hum u fi-hum elli ka i-kun-u ma^ca-hum met^callmat au met^callmin dyal-hum au z-zerzaya (109) rafdin l-hum el-qfef, u i-mši-u l es-suq baš i-tsuwuq-u dak eš-ši lli ka i-ḥeṣṣ-hum kull-ha ^cala qder ḥal-uh ; u .uwul (110) ma ka i-šri-u, ka i-šri-u r-rbaṭi dyal l-qesbur u l-m^cadnus elli ka i-kun ḡali f ramadan u ^cali-h z-zḥam, ktir eš-ši ida kan qlil, u l-qesbur u l-m^cadnus lazem men-hum l le-ḥrira u le-ḥrira bla bi-hum ma ka

(108) ou : qṭi^c, qeṭṭa^c.

(109) syn. ṭaleb m^cāš-uh.

(110) ou : .awul.

t-kun ši ; u men ba^cd, ka i-šri-u l-lḥam u l-lḥam ḥatta huwa lazem l en-nas f ramadan f kull nhar u bla bi-h ma ka i-kun ši, u ka i-kun ġali u ^cali-h z-zḥam ḥatta huwa ; u kayn elli ma ka i-derk-uh ši ba^cd el-merrat u ka i-mši i-šri d-djaj elli ka i-kun-u ġalyin ^caud au l-fraḥ d le-ḥmam ; u men temma ka i-ṭelq-u n-nas ^cala mešra l-biḍ u l-ḥodra u l-ḥamed u š-šlayḍ u t-traqed u l-ḥuḥ u l-mešmaš u l-berquq u l-ingas, ka i-qul-u l-uh ^caud bu ^cawiyid au bu ^cawida, ida kan-u, u ^cadad dyal eš-šhawi uḥrin ^cala kull škel u lli lā bas ^cali-hum, ktir eš-ši ka i-ḥeḍḍr-u b el-luz u z-zbib u l-berquq el-yabes, u ka i-šri-u ma^ca šalaḍa u ġir-ha l-banan u t-teffaḥ u ḥebb el-mluk u tut l-arḍ elli ka i-qul-u l-uh tani bu ḥennu rumi au l-friz ; u had eš-ši men ba^cd ma ka i-kun-u ktirt en-nas šra-u qbel dḥul ramadan jmi^c ma ka i-ḥtaj-u men zra^c u zit u faḥer u smen u ^casel u iqama d ras el-ḥanut u hadi ḥalt en-nas f kull nhar melli ka i-ḍḍaḥa n-nhar ḥatta l dwaz eḍ-ḍher u huma haymin ka i-mši-u u i-ji-u u i-ḍur-u men had es-suq l hada u men had el-ḥanut l hadi ka i-tqeḍḍa-u u i-tsuwuq-u u i-nefq-u u i-^cammr-u l-qfef u i-ddi-u u i-sift-u l ḍyur-hum l l-^cayalat elli ka i-tḥezzm-u u i-nuḍ-u i-dir-u le-ḥrira u i-nešb-u l-^caša u i-šaub-u š-šlayḍ u i-wujjd-u l es-šor.

U n-nas ka i-ḥest-u meḥsur kbir f had eš-šher el-mebruk d ramadan kter melli mwalfin ka i-ḥest-u f ġir-uh men eš-šhura l-uḥrin dyal iyam el-ftar u jmi^c lli ka i-ḥešš-hum men el-mešruf u ma ka i-jebr-u l-uh qodra men qellt el-flus u ktirt el-ġla au men l-umur d el-makla ida ma lqa-u-ha ši u l-flus ^cand-hum mujuda f es-suq ka i-ḍerr-hum f ḥaṭer-hum b ez-zaf.

LE-ḤRIRA

U le-ḥrira d ramaḍan ka t-kun meqyuma men kull ši u ktirt l-^cayalat ka i-ṣaub-u-ha ^caṣaqa men-ha ma ka i-šba^c ši men-ha bnadem u joḡma men-ha ka te-ḥyi l-^caruq u te-gla^c l-^caya u s-seḥfa hiya dwa l ed-dat ma bḥal-ha dwa, ^cala dak eš-ši ka i-qul-u f le-ḥkaya : kan waḥd eṭ-ṭbib zmān ḡadi l waḥd el-qarya u ma^ca-h smaṭ kbir ^cāmer b ed-dwayat baš i-šuf ida kayn ši waḥad fi-ha mriḍ i-dawi-h u ma ja fan (III) i-qerreb l-ha ḥatta šaf ed-duḥḥan ṭala^c men-ha men kull jiha ; ja huwa suwul waḥd ej-jma^ca men en-nas dyal-ha u qal l-hum : « dyal aš had ed-duḥḥan el-ktir elli ṭala^c ? » qal-u l-uh j-jma^ca : « had ed-duḥḥan dyal le-ḥṭeb elli ka n-ṭiyib-u ^cali-h le-ḥrira kull nhar » ; ḥit sma^c ṭ-ṭbib had el-klam t^cajeb b ez-zaf u qal l-hum : « waš ^cand-kum hna ši ḥadd mriḍ ? » qal-u l-uh : « walu ḥadd », qal l-hum : « ʾllah i-henni-kum entum ma te-ḥtaj-u ṭbib, ṭbib-kum huwa le-ḥrira » u mša b ḥal-uh.

U le-ḥrira ma^crufa u ^cand-ha šohra kbira u hiya ^caziza ^cal en-nas b ez-zaf, ktir eš-ši f ramaḍan, u hiya lli ka t-redd fi-hum er-ruḥ u te-gla^c l-hum en-nzaf dyal eš-šyam, u kan-u bekri ba^cd el-qbayl d l-^carubiya ka i-semmi-u ramaḍan b ^cām le-ḥrira u ka i-wurrḥ-u bi-ha l-umur elli zad-et u neqš-et ^cand-hum bḥal ida ḥlaq au mat ^cand-hum ši waḥad f ramaḍan ka i-qul-u : « flan ḥlaq au mat f ^cām le-ḥrira ! » u had le-ḥrira f el-mdun ka t-tṣaub b el-ḥmira u ṭ-ṭḥin u t-ta^criqa y-^cani l-^coqda d le-ḥrira u hiya ṭraf dyal l-habra d el-lḥam mqeṭṭ^cin sḡar ma^ca l-qyas dyal l-melḥa u ši ḥaja d es-smen u l-bešla mqeṭṭ^ca rqiqa u waḥd el-qder dyal l-iqama d ras el-ḥanut medquqa u ktir eš-ši l-ibzar u skinjbir u l-ḥerqum u nwiura u

(III) pour fayn.

guzt eṭ-ṭib u °ud u qerfa u šuya d ez-za°fran u ka t-t°aššer au ka t-tgerreḍ fuq men-hum maṭiša, ida kan-et, u qebḍa ulla zuj dyal l-qesbur u l-m°adnus u l-krafes, ka i-ṭhelleṭ had eš-ši kamel ma°a ba°ḍ-uh u ka i-ddar (112) f ṭajin au f qedra d el-feḥḥar au f tniṣra d el-brus au d en-nḥas, u ka i-gles i-ṭbeḥ fuq l-°afya u i-ṭherrek u i-tedlek b mǧorfa kbira ḥatta ka i-ṭib u i-hra u ma ka i-bqa-u i-ban-u fi-h men ġir ṭrifat d el-lḥam ṭaybin bḥal ez-zebda ; u kayn elli ka y-°aml-u-ha b ed-djaj au r-rus u l-°anaq u j-jenḥan u l-kbud u l-qlub u l-qnuṣ dyal-hum u hadi ka t-ji mensuma b ez-zaf kter men dyal l-lḥam.

U men ba°d ka t-trekkeb el-borma lli ka ṭ-ṭib fi-ha le-ḥrira °al en-nar, u ka i-qul-u l-ha l-borma d le-ḥrira, u ka i-ddar fi-ha l-ma lli i-kfi u l-fdauš au š-ša°riya au r-ruz u l-°ades au l-ful u l-ḥomms, u kayn elli ka i-dir fi-ha kter men had ez-zuj d le-ḥwayj u ḥit ka i-ġli l-ma lli f el-borma u ka i-ṭib dak eš-ši lli fi-ha ka t-ṭkobb fi-ha l-ḥmira u ṭ-ṭḥin b el-qyas u ka te-bqa t-ṭherrek b mǧorfa kbira °aud u ka i-qul-u l-ha mǧorfa d le-ḥrira, ḥatta ka t-qerreb ṭ-ṭib, °ād ka t-tlaḥ l-ha t-ta°riqa dyal-ha u t-ṭhelleṭ ma°a-ha u t-šir ka t-ṭherrek ḥatta ka te-ṭla° u t-fiḍ u i-ḍuwur-u fi-ha zuj au tlata au kter dyal l-biḍat u te-nzel men °al l-kanun te-bred šuya u ka t-kun riḥt-ha ṭ-ṭiyih ṭ-ṭyur men es-sma u t-redd el-qelb ; f kull °ašiya mel l-°ašiyat dyal .iyam ramaḍan ḥit ka i-sali-u n-nas men šǧal-hum ka i-kun-u ka i-ṭfessḥ-u u i-tsara-u u i-ṭelq-u rejli-hum hna u hnak baš i-qeššr-u l-°ašiya u i-jib-u l-moǧreb ma°a-hum u ma°a zḥumiyit el-ḥal dyal l-moǧreb ka te-lqa-hum mferrqin f kull jiha °ala mwalin el-fakya u l-fruṭa ka i-šri-u kermus šriḥa u t-tmer u lli kan ma šra ši fruṭa f eš-šbaḥ ka i-šri-ha f l-°ašiya, u jmi° lli

(112) pour *i-tedar*.

šra ši ĥaja ka i-temm ġadi bi-ha l dar-hum ka i-tir, u ĥit ka te-ġreb eš-šems ka t-wudden el-moġreb u ka i-derb-u l-mdafa^c u i-bda-u n-nas daħlin l ej-jwama^c ka i-tzaħm-u ma^ca ba^cd-hum baš i-šelli-u l-moġreb u i-mši-u i-feṭr-u u fi-hum, u ktir eš-ši l^cayalat, elli ka i-šelli-u-ha f dyur-hum.

Ka te-nzel l-mida u ^cali-ha l-mšareb dyal le-ħrira šhuna mza^cfra u l-qerfa mġebbra-fuq men-ha u kull zlafa ĥda-ha l-m^calqa dyal-ha u l-limun el-ħameḍ u j-jenwi baš i-qeṭṭ^c-u-h u i^caššr-u-h ^cali-ha ṭ-ṭbasel u j-jebbaniyat dyal et-tmer u l-kermus meħtuṭin f el-wušt.

Ka i-ġesl-u n-nas iddi-hum u i-šellel-u fwam-hum u i-gels-u mduwurin b el-mida u kull waħad men-hum i-medd idd-uh l temra au kermusa baš i-freq eš-šum u huwa ka i-semmi llaħ u i-qul : « b esm ^cllaħ, llaħumma li-k šum-t (113) u ^cala .ism-ek fter-t, ġfer l-i ma qeddem-t u ma wuħher-t, b esm ^cllaħ, llaħumma barek la-na fi ma razeq-ta-na u nta ĥir er-raziqin », u i-dir-u f fum-hum dak et-temra au l-kermusa lli refd-u u i-bda-u i-šerb-u le-ħrira b el-mġaref dyal l^cud au dyal en-nikel u kayn elli ka i-šreb-ha bla mġerfa, ka i-rfed ez-zlafa f idd-uh u i-bda i-ḍuwur fi-ha baš te-bred šuya u i-ġgem u i-riyiħ ĥatta ka i-kemmel-ha.

F sa^cat el-ftur ma ka t-šuf ġir en-nas ĥadra u l-iddin memduda u l-ħameḍ ka i-tqeṭṭa^c u i-t^caššer u t-teħrak ĥeddām u l-mšareb ka t-terfed u t-tħeṭṭ u ma ka te-sma^c ġir tqerqib el-m^cāleq f ez-zlayf u šut ġġim le-ħrira u l-lhit u t-twaħwiħ sayrin u l-ħadra meqṭu^ca u ma ka te-rja^c fi-hum er-ruħ u ka i-tneffs-u u i-wulli-u l mzaj-hum u i-bda-u i-tkellm-u u i-ferrq-u l-lġa ĥatta ka i-kemml-u b šrib le-ħrira u i-gels-u waħd eš-šuya ka i-riyiħ-u u i-tšennt-u l

(113) forme littéraire de šem-3.

dat-hum elli ka t-kun fargá u °ayyana b eš-šyam u t-ta°ab u ka te-dhel °ali-ha le-ħrira šhuna meqyuma u ka t-rehhi-ha ħatta ka te-bda t-neddi b l-°areq.

Men ba°d ka te-nzel es-siniya d el-qahwa u ma°a-ha řebsil au jebbaniya fi-ha ši ħaja d et-tqaut au s-sfuf au z-zemmita au bi-hum kamlin u had et-tqaut ka i-kun-u °and en-nas elli lā bas °ali-hum mšaubin dyal l-luz meqli u medquq mħellet b ši ħaja dyal ras el-ħanut bħal guzt eř-řib u l-qerfa u ka i-t°ajn-u ma°a ba°d-hum b ma zher au ma word u l-°asel au s-sukkar u kayn elli ka i-dir ma°a-hum ez-zbib ma°jun u s-sfuf au z-zemmita °alayn bħal ba°d-hum u ka i-šebh-u l et-tqaut u ħatta huma tqaut men škel aħor, b el-ħaqq ktirt-hum ka i-kun-u mšaubin b eř-řin el-msemmed au s-smida mħemmša u l-ħommš au z-zerri°a dyal ed-dellaħ au bi-hum b zuj meqliyin u meřhunin ma°a ši ħaja d ras el-ħanut bħal lli qul-na u ši ngiza dyal es-smen u ka i-t°ajn-u b l-°asel au s-sukkar °aud u kayn elli ka i-dir fi-hum šuya d ma zher au ma word u i-zid-u i-ħellř-u ma°a-hum kaukau ħđer au meqli medquq.

Ka i-gels-u n-nas i-šerb-u l-kisan d el-qahwa u i-gells-u dmaġat-hum u y-akl-u t-tqaut au s-sfuf b el-m°āleq u i-qaut-u nfus-hum u ši men-hum ka i-dir-u-hum °abared (114) y-°ani ka i-qeřř°-u-hum řraf řraf u i-berrm-u-hum b idd-hum °ala fšalt t-temra u i-bda-u y-akl-u-hum b idd-hum.

Men mur had eš-ši ka te-nzel l-mida d l-°aša fuq men-ha l-ħubz šhun u řajin au ġ°řar au řebsil kbir dyal l-lħam au l-kefta au d-djaj u l-mšareb u ř-řbasel dyal eš-šhawi đayrin bi-h ħud men traqed u šlayđ u ħrif °ala kull škel u i-bqa-u n-nas ka y-akl-u u i-řřab-u ras-hum u i-tbennen-u u i-tneġġm-u ħatta ka i-šeb°-u u i-tgerr°-u u huma °al

(114) ou : bra°ad, b°āred.

l-ħadra u *l-klam* u *ḍ-ḍaħk* nasyin jmi^c ma daz
^cali-hum men ej-ju^c u l-^caṭeṣ u t-^cab f dak en-nhar.
 U ġir ka *i-sali-u* b el-makla u *i-ġesl-u* idd-hum, ka
 te-nzel es-siniya dyal atay u *i-ġels-u* ka *i-šerb-u*
l-kisan d atay u huma zaydin f tefraq el-lġa u *ḍ-ḍaħk*
 u *l-beṣṭ* dyal-hum u men ba^cd elli ka *i-mši* l ej-jama^c
i-šelli l-^caša u *i-šeffa^c*, ka *i-mši*, u lli ka *i-mši* *i-qeṣṣer*
 f el-qahwa au ma^ca ṣħab-uh f maħallat-hum, ka
i-mši, u kayn f en-nas elli ma ka *i-feṭr-u* f el-moġreb
 ġir le-ħrira u *i-šerb-u* qahwa au atay u ma ka
i-t-ašša-u ħatta ka t-duz l-^caša y-^cani men ba^cd ma
 ka t-wudden l-^caša u t-tṣella.

U ktirt en-nas ka *i-tṣeddaq-u* f ramaḍan ^cal
l-msaken u d-drauš elli ka *i-ji-u* *i-ṭelb-u* b dak eš-ši
 lli ṭleq ʿAllah ^cala idd-hum men fṭur u ^caša u ṣħor.

U hakda ka *i-duz* ramaḍan mejmu^c u ħit ka
i-dir ḥdāš er yum ka *i-bda-u* ba^cd en-nas elli ka
i-dhel ^cali-hum ramaḍan ka *i-fayl-u* ^cali-h (115) u
i-qul-u : « *l-yum* ḥdāš ra-h ṭaš » ; u f ba^cd el-bladat
 nhar l-erba^c ṭaš f ramaḍan ka *i-herj-u* n-neffara u
ṭ-ṭebbala *i-ḍur-u* u *i-ṭelb-u* l-^cāda ; u f lilt dak
 en-nhar y-^cani lilt en-nuṣṣ ka t-kun lila kbira ka
i-^cajn-u l-ħubz el-mzuwuq u *i-debħ-u* d-djaj u
i-wuss^c-u n-nefqa ^cala hel-hum u ulad-hum u nhar
 en-nuṣṣ fi-h ka *i-bda* n-neffar au z-zā^c ṭuṭ ka *i-qul* f
 et-tenfir au t-tenfar au tza^c ṭiṭ dyal-uh : « *te-bqa-u*
^cala ħīr, *te-bqa-u* ^cala ħīr !... », u kayn elli ka *i-qul*
 f en-nfir dyal-uh ^caud : « *l-^cauda* kla-t remḍan,
l-^cauda kla-t remḍan, b el-ħuħ u r-rumman » ; u
i-qul-ha u *i-^caud-ha* u *i-ṭuwul-ha* b ez-zaf ħatta ka
 t-tesma^c men kull maħall u ka *i-kun-u* jmi^c n-neffara
 ka *i-redd-u* ^cala ba^cd-hum b had eš-ši hada.

U hakda f el-bladat elli fi-hum es-seħħara y-^cani
r-rjal lli ka *i-fiyiq-u* n-nas f es-ṣħor huma

(115) ou : *i-fiyil-u*.

l-uwulaniyin qbel ma i-duz eṭ-ṭebbal, ka i-bda-u ḥatta huma ka i-tsift-u ma^ca ramadan u i-qul-u : « ya ʿibad er-raḥman qum-u t-wudd^c-u ramadan b eṣ-ṣla u ṣ-ṣyam u t-tuba u l-goftan ».

LILT SBA^c U ʿAŠRIN

U nhar setta u ʿašrin f ramadan ka i-ṣebḥ-u ṭ-ṭolba u l-mḥadra d el-msayd u n-nas d eš-šra^c u l-meḥzen bḥal l-quḍya u l-^cadul u l-bašawat u ġir-hum m^cošrin, u ma ka te-bqa la qraya wa la mšer^ca wa la meḥzaniya ḥatta ka i-duz l-^cayd.

U f eṣ-ṣbah ka i-herj-u n-neffara u ṭ-ṭebbala ka i-neffr-u u i-ṭebbl-u u i-ḍur-u bin eḍ-ḍyur u ʿal le-ḥwanet u f el-swaq baš i-jem^c-u ḥaqq l-^cawašer u ka i-kun dak en-nhar waḥd en-nhar fdil u musem kbir ʿand el-mselmin ka i-ferḥ-u bi-h mejmu^cin waḥd el-ferḥa kbira u ka t-kun fi-h d-dunya zahra u n-nas našta u l-ujuh meṭluqa u l-fwam ḍaḥka u l-swaq ʿāmra u b kull ḥir dafga u l-ḥalawat ʿala kull škel, ktir eš-ši š-šebbakiya, ka t-tba^c f kull jiha u ma ka i-qeṣṣr-u ši n-nas f el-moqḍiya u n-nefqa ma ka i-bqa ḥadd elli ma ka i-šri ši l-lḥam u d-djaj u l-ḥalwa u jmi^c lli qder ʿali-h men .umur eṭ-tyab u l-makla u š-šhawi dyal en-nefs.

U ktir en-nas elli ka i-kun-u baqyin ma šra-u s-sbaṭa u le-ḥwayj dyal l-lbas li-hum u l hel-hum u ulad-hum, ka i-šri-u-hum f dak en-nhar u ka t-kun ktir eḍ-ḍyur mbiyida mneddfa u mḥemmla u mferrša u ktirt l-^cayalat fi-ha ka i-jri-u i-badr-u baš i-wajjd-u l-ftur u l-^caša dyal lila fdila ʿala bekri u i-mši-u f nuṣṣ en-nhar l-eḥḥer l l-ḥammam u i-ddi-u ma^ca-hum bnat-hum elli ka i-kun-u dayrin l-hum el-ḥenna f ras-hum u iddi-hum u rejli-hum u r-rjal u l-ulad ktirt-hum ka i-mši-u i-ḡesl-u f nuṣṣ en-nhar l-uwul

u ši men-hum ka i-ğesl-u men ba^cd el-moğreb hit ka i-feṭr-u u ka i-freğ el-ḥammam men l^cayalat ^cala qibal ktirt el-ḥammamat f el-mdina men ^catt-hum ka i-ḥedm-u l er-rjal u l^cayalat f nhar waḥad, er-rjal ka i-dehl-u i-ğesl-u mel l-fjer ḥatta l l-uwuli y^cani f nuşş en-nhar l-uwul, u l^cayalat men l-uwuli ḥatta l l-moğreb had eš-ši f ramadan, u f el-ftar ka i-twuhḥr-u l^cayalat f el-ḥammamat ḥatta ka t-wudden l^caşa au t-fut, u ka i-kun-u le-ḥwanet d el-ḥejjama mejmu^cin ^cāmrin b bnadem men er-rjal u l-ulad ši daḥel u ši ḥarej ka i-ḥessn-u u ka i-bqa-u hakda ḥatta ka t-wudden el-moğreb u t-tşella l^caşa u l-fraren ^cali-hum ez-zḥam b el-ḥbazat elli ka i-qiyil-u i-tiyib-u-ha n-nhar kamel.

Had eš-ši kamel ka y^caml-u-h n-nas mejmu^cin kbar u sğar nsa u rjal f dak en-nhar el-mebruk u ma ka i-qeşşr-u ši f el-mwakel u ş-şrabat u z-zinat ferḥa b lilt sba^c u ^caşrin f ramadan.

F el-moğreb dyal nhar setta u ^caşrin ka te-bda l-lila d sba^c u ^caşrin u hiya lilt el-qader u ka i-qul-u l-ha l-fđila au lila kbira u had el-lila kbira u ^cađima ^cand el-mselmin kamlin u hiya ^cand llah ḥir men alf şher u fi-ha nzel l-qor.an ^cala nabi llah siyid-na Moḥammed (şella llah ^cali-h wa sellem) u fi-ha ka i-nezl-u l-mlayka men es-sma u i-bqa-u i-ṭuf^cu ^cala jmi^c j-jwama^c u l-maḥallat dyal l^cabada fayn ma kan-u f ed-dunya kamla u i-bark-u u i-sellm-u ^cala jmi^c l-mumnin elli ka i-bat-u qaymin ka i^cabd-u llah f dak el-lila ḥatta l ṭlu^c l-fjer u ka i-qul-u fi-ha ka i-tserrḥ-u l-mumnin, y^cani j-jnun, elli ka i-kun-u meḥbusin f ramadan kull-uh ; ^cala dak eš-ši n-nas, u ktirt-hum l^cayalat, ka i-kettr-u fi-ha men ṭliq el-bḥur dyal ej-jawi lli ka i-qul-u ^cali-h ka i-bği-we-h l-mumnin.

Melli ka t-tkellem el-moğreb u d-ḍwau şa^clin f ed-ḍyur u l-bḥur d ej-jawi u ḥşalban u l^cud

el-q^omari u n-nedd meṭluq ka y-^cabeq f kull jiha u ṣ-ṣma^c mziyinin b eš-šratel u l-^canaqed dyal eḍ-ḍu u j-jwama^c u z-zwawi ka t-š^cal š^cil men ktert el-mṣabeḥ u t-triyat dyal eḍ-ḍu lli m^callqin fi-hum u riḥt l-^cud u n-nedd ka t-^caṭi men-hum bḥal lli ka i-kun-u f lilt l-^cayd au kter.

Ba^cd ma ka i-feṭr-u n-nas u i-t^cašša-u ka i-lebs-u r-rjal u l-ulad ḥwayj-hum u blaḡi-hum ej-jdad u i-rešš-u u i-beḥḥr-u bḥal lli ka i-dir-u nhar l-^cayd u i-bda-u ḡadyin l ej-jwama^c men kull jiha baš i-ṣelli-u l-^caša u š-šfa^c u l-uter u i-gels-u fi-ha i-šeff^c-u men mur eṭ-ṭolba lli ka i-ji-u bla^c adad u ka i-bda-u i-tsabq-u l l-meḥrab baš i-qra-u l-qor.an u i-ṣelli-u b en-nas f dak el-lila u i-ddi-u l-ḥasna u l-ajar u ka i-bqa-u hakda ḥatta l l-fjer u ktirt l-^cayalat ḥatta huma ka i-lebs-u ḥwayj-hum ej-jdad u i-lebbs-u bnat-hum es-sḡar u i-ziyin-u l-hum b ed-dheb u j-juher u i-ḥerj-u i-tsara-u bi-hum^c al ej-jwama^c u z-zauyat baš i-sem^c-u qrayt el-qor.an u i-šuf-u n-nas ka i-ṣelli-u u ḍ-ḍwau ka te-qdeš qdiš u ka i-bqa-u ḡadyin men jama^c l jama^c u men zauya l zauya u men siyid l siyid ḥatta ka i-qerrebb el-fjer u fi-hum elli ka i-deḥl-u l ej-jwama^c u z-zwawi u i-tḥaz-u l waḥd el-maḥall ma^c lum fi-hum l l-^cayalat u ka i-bqa-u i-ṣelli-u ma^c a n-nas ḥatta l fuq aš ma ḥebb-u u ši men-hum ka i-gels-u i-ṣelli-u u i-ḥemd-u llah u i-stegḡr-u ḥatta ka t-teḥtem es-sulka u i-ṣelli-u n-nas ṣ-ṣobeḥ u i-ṣelli-we-h ma^c a-hum^c ād i-ḥerju u i-wulli-u l ḍyur-hum.

F dak el-lila ka t-tqra settin ḥezb men uwul-ha ḥatta l eḥḥer-ha u ka i-teḥtem el-qor.an kamel u ka te-bda l-qraya men ba^cd šlat l-^caša u ka te-bqa sayra ḥatta l l-fjer u kull ṭaleb ka i-ṣelli b en-nas zuj ḍ er-rek^cat au kter u f kull rek^ca ka i-qra rba^c au nuṣṣ ḥezb au ḥezb kamel u i-sellem u i-nuḍ u i-twuhḥer u i-ḥrej men el-meḥrab u i-zid ḡir-uh lil-uh u i-qra

u i-şelli hatta huwa b en-nas u i-teb^c-u-h t-ţolba l-uh^rin b en-nuba.

Ma^a l-^aayta d el-fjer ka i-kun eţ-ţaleb l-ehher, uf el-ktir ka i-kun el-imam d ej-jama^c, ka i-qla l-hez b l-ehher dyal l-qor.an u bi-h ka i-kemmel l-qor.an u i-htem es-sulka. F dak es-sa^a ka i-bda-u l-mdafa^c ka i-derb-u f dak es-sehta dyal l-fjer hatta ka t-thezz ed-dunya u te-mši u t-ji ^calama ^cala htim es-sulka u kmal lilt sba^c u ^caşrin u ferha bi-ha u b nhar-ha l-mbarek.

Men ba^d had eš-şi ka i-ga^d-u n-nas i-şelli-u ^cal en-nbi u i-stegfr-u u i-ţelb-u llah i-stajeb du^a-hum u jmi^c lli ^cand-uh ši da^cwa d el-ħir ka i-d^ci bi-ha f dak es-sa^a u ka i-qđi-ha l-uh llah ^cala qder niyt-uh l-mezyana.

U ka i-bda l-imam u n-nas ka i-ħemd-u llah u i-rja-we-h mejmu^cin b lsan waħad u i-qul-u : « el-ħamdu li llahi llađi hada-na li hađa wa ma kun-na li ne-htadiya laula .an hada-na llah, la qed ja-at rusulu rebbi-na b el-ħaqq, "llāhumma la-k el-ħamd, "llāhumma la-k el-ħamd, "llāhumma la-k el-ħamd, rebba-na ta-qebbel min-na ş-şalata wa ş-şiyama wa ħşur-na fi zumrati ħayri l-anām, "llāhumma la-k el-ħamd... », u had ed-du^a ka i-qul-u-ha u y-^caud-u-ha ^cadad d el-merrat ; u men ba^d ka i-şelli-u l-fjer u ş-şobeħ u i-stegfr-u ^caud u i-ħemd-u llāh u i-d^ci-u u i-refd-u fatha u i-nuđ-u i-sellm-u ^cal l-imam u i-tşafħ-u ma^a-h u ma^a ba^d-hum u i-bda ši ka i-henni u i-barek l ši f dak el-lila s-sa^cyda lli ka i-ğfer fi-ha llah d-dnub u i-nezzel rħemt-uh ^cala ^cabad-uh l-mumnin t-ţay^cin eş-sabrin, u men temma ka i-herj-u f ħal-hum l dyur-hum u lli tab^c-uh ši şğol ka i-mši l-uh.

U ka i-bqa-u n-nas f dak el-yumayn au telt iyam elli men ba^d-ha ka i-qđi-u f mşaleħ-hum u ka i-bqa ş-şma^c u j-jwama^c u z-zwawi mziyinin b

ed-du men ed-daḥel ḥatta lilt l-^cayd men ġir eṣ-ṣma^c
lli ma ka i-ša^cl-u ši ḥatta lilt l-^cayd u t-telt iyam
l-uwula dyal-uh.

U f lilt l-^cayd ^caud ka i-ḥyi-u n-nas el-lila
dyal-uh f ej-jwama^c u z-zwawi b el-qraya u ṣ-ṣla
ḥatta l waḥad el-woqt f el-lil u kayn elli ka i-bqa
ḥatta l eṣ-ṣobeḥ. U f dak el-lila ka i-tsala ramaḍan
u ka i-twudd^c-u n-nas ma^ca-h u huma ka i-ṭelb-u
llah i-^caud-uh ^cali-hum b er-reḥma u t-tuba u
l-moġfira.

ŠHER RJEB (116)

Šher rjeb šher mebruk, u ^cadad dyal en-nas kbar,
rjal u ^cayalat, ka i-ṣum-u jmi^c l-iyam^c d el-ḥmis u
l-tnin elli ka t-ji fi-h bḥal lli ka i-ṣum-u-ha ^caud f
ša^cban, u ši men-hum ka i-ṣum-u-hum b zuj kamlin
y-^cani rjeb u ša^cban ma ka i-feṭr-u fi-hum ḥatta
nhar, men ġir l l-moġreb l l-moġreb u n-nhar l-eḥḥer
f ša^cban elli ka i-ji ba^cd-uh ramaḍan, ^cala qibal ma
ka i-duz ši teḥlaṭ eṣ-ṣyam dyal eš-šhura l-uḥrin elli
ma huma ši ferḍ b eṣ-ṣyam d ramaḍan elli huwa ferḍ.

U l-qlil f en-nas men rjal u nsa, u ktirt-hum
el-kbar, elli ka i-ṣum-u ed-dher ma ka i-feṭr-u ma
^cada ida kan-u mraḍ u nhar waḥad qbel ramaḍan u
n-nhar l-uwul f kull ^cayd baš ka i-ddi-u r-raḥa f
dat-hum men ktirt el-mwakel u š-šhawi u l-ajar
ma^ca llah.

U ktir en-nas ka i-steberk-u b el-ḥmis l-uwul
f Rjem u ka i-^cadd-u-h musem u nhar mebruk ka
i-ṣum-u fi-h u i-dir-u le-ḥrira u i-fedḍl-u l-^caša u
i-tṣeddq-u.

KESSABA

U nhar el-ħmis l-uwul f Rjem, °aud ka te-dħet Kessaba au Lalla Kessaba, bħal lli ka i-qul-u l-ha l-°ayalat, u hiya bed°a bed°-u-ha ba°d l-°ayalat men en-nas l-eħħraniyin u wulla-t ma°a l-iyam °āda °and ši mel l-°ayalat.

U l-ma°na dyal-ha °ala ħsab ma i-dħer men smiyt-ha u l-ğaya men-ha hiya b elli ka t-kesseb bñadem b dak eš-ši lli tmenna °ali-ha u țelb-uh fi-ha.

U f °adad d el-bladat ka i-ħerj-u ši mel l-°ayalat f eš-šbah bekri i-lqa-u-ha °ala berra f ej-jiha lli qriba l l-mdina bħal ej-jnanat u s-swani u l-mqaber elli ka i-kun fi-ha ši ħaja d er-rbi° u n-nuwwar dyal l-ħla u ka i-bda-u i-jem°-u f l-°ašibat d er-rbi° u i-leqqt-u n-nwiurat u huma ka i-qul-u :

« Kessaba, Kessaba

Qdi l-i ħajt-i

Daba daba »,

u ka i-nwi-u ši ħaja f nfus-hum bħal zwaj au ulada au šehħa au rju° ši ħayb au ħejja kull-ha °ala ħsab ma f niyt-ha u i-rej°-u l dıur-hum u ši men-hum ka i-bqa-u i-zur-u l-qbur waħd eš-šuya u ši men-hum ka i-mši-u i-zur-u ba°d es-sadat.

U ħit ka i-rej°-u l dıur-hum ka i-ħebbi-u dak l-°ašibat d er-rbi° u n-nwiurat elli jab-u men berra f ši šenduq u ka i-bqa-u fi-h ħatta l l-°am l-aħor.

Ida teqda l-hum el-ğarađ huwa hadak, u ila ma teqda l-hum ši ši men-hum ka i-jebd-u-hum u i-beħħr-u bi-hum u °aud i-mši-u i-lqa-u Kessaba ħit ka t-ji merra uħra u i-jem°-u u i-leqqt-u dak eš-ši lli mwalfin ka i-jem°-u u i-leqqt-u u i-ħebbi-we-h f eš-şenduq u ħakda ka i-dir-u f kull °ām.

U f ba°d el-mdun bħal l-mdina d er-rbať ka

i-qiyil-u ktir mel l-^cayalat nhar el-ħmis l-uwul f rjem elli ka t-kun fi-h lila kbira ma^ca š-šgöl lli ka i-kun ^cand-hum f eđ-đyur, ka i-ħenni-u u i-ğesl-u u i-mešt-u li-hum u l bnat-hum, ktir eš-ši s-sğarat u llağedda d el-ħmis nhar ej-jem^ca ka i-lebs-u ħwayj-hum u ħuyyak-hum u lli ka i-lebs-u j-ğlaleb u r-rwaħi u š-šrabel kull ši jdıd u i-lebbs-u bnat-hum u i-zıyın-u l-hum waħd ez-zına kbira u i-^cakkr-u l-hum u i-keħħl-u l-hum u kayn elli ka i-ħerqs-u l-hum u i-dir-u l-hum ħmimiqa f ujuh-hum u i-^caml-u l-hum le-ħnani mzuwuqa u menquša f iddi-hum u rejli-hum, u l-ħašıl ma ka i-ħelli-u ma i-dir-u l had el-bnat men nwa^c le-ħwayj u z-zına u d-dhubat u j-jwaħer, eš-şeb^can u l-ıddın u l-^canaq u s-sdur rafđın men el-ħwatem u d-dbalej u j-jwaħer u t-ğwaba^c u l-mħammsat d ed-dheb ħatta ma lqa-u fayn i-refd-u u qal-u ħlaş !... u rus-hum mziyının b ħıt er-roħ u l-udnın m^callqın fi-hum ez-zwaħeg dyal ed-dheb u ši men-hum ka i-kun-u mnebbtin b le-ħjar el-ħorr u huma mğeğğyin fuq had eš-ši kamel b zyufa kbar rqaq mteqqlın b eğ-ğriz d le-ħrir ħatta ka i-wulli-u ^calayn ma i-qedr-u ši i-mši-u u kull-hum ka i-kun-u b dak eš-ši lli labsın ^cali-hum ka i-ša^c l-u š^cil u i-đwi-u đya u r-rwayeħ dyal eğ-ğıb u l-^cağer u l-ğalya ka t-^caği men-hum bħal l-^carays lilt er-rwaħ.

U nhar ej-jem^ca ka i-bda-u l-^cayalat u l-bnat ħarjin men kull jiħa rbaya^c rbaya^c u ka i-mši-u i-zur-u ş-şalħın u i-mši-u l l-mqaber d l-^calu i-traħm-u ^cal l-muta u i-zur-u s-sadat u s-siyıdat elli fi-ha u i-qiyil-u ktirt-hum fi-ha mur eđ-đhor kamel u f dak mur eđ-đhor ka i-ğel^c-u d-drari s-sğar jma^cat jma^cat u i-bda-u i-tsara-u bin el-bnat elli ka i-kun-u ga^cdat mħennğat u mziyınat ^cal l-qbur, u i-qul-u, u huma ka i-tmellğ-u : « a lalla kessaba ^caği-ni mra daba daba », u l-bnat ka i-ğaub-u ħatta huma u i-qul-u, u huma

ka i-*deḥk*-u °aud u i-niyim-u f °awinat-hum : « a lalla kessaba °aṭi-ni rajel daba daba u lḥit-uh (117) qedd eš-šeṭṭaba », u ka i-*teḥ*-u nnit ši men er-rjal u °adad d l-°azara baš i-tfejjejj-u u i-tsara-u u i-tferrj-u f le-ḥlaqi lli ka i-kun-u m°ammrin f bab l-°alu bin el-qešba d l-udaya u l-mqaber ḥatta ka t-wulli dak ed-dunya ka t-°um b bñadem u ka i-kun-u l-gerraba °ala °ātt-hum ka i-*derb*-u nwaqes-hum u i-*ḍur*-u bin en-nas u mwalin el-ḥalwa mšeffin myadi-hum u n-nas metzaḥma °ali-hum ka i-*šri*-u l-ḥalwa.

U ka i-bqa had el-musem dyal lalla kessaba qaym °ala had el-ḥala ḥatta ka t-wudden el-mogreb °ād ka i-bda-u n-nās i-tferrq-u u i-mši-u f ḥal-hum ba°d ma ka i-*šeb*-u tefjaj u msarya u ferḥa u ktirt-hum ka i-ddi-u ma°a-hum ši ḥaja d el-ḥalwa l *ḍur*-hum u f dak en-nhar d lalla kessaba °adad dyal ed-drari sgar u ši men l-°azara ka i-*hebt*-u l l-bḥar d sid-i l-Yaburi i-°um-u fi-h u ši men-hum ka i-bqa-u ka i-°um-u ḥatta ka t-fut el-mogreb.

U had el-musem d lalla kessaba °aud elli mwalef ka i-kun f er-rbaṭ °ala had el-ḥala f kull °ām uqa° °ali-h l-mna° f had l-iyam l-ehḥra (118) men el-baša d er-rbaṭ b sbab dak eš-ši lli wulla ka i-kun fi-h men teḥlaṭ er-rjal u l-°ayalat elli i-*šleḥ* u lli ma i-*šleḥ* b waḥd el-kifiya mḥalfa l eš-šra° u ma t-liq ši b ulad u bnat en-nas elli °and-hum ši ḥaja men šahed l-°aqel u t-temyiz u ka i-bḡi-u š-šiyana u t-tiqar u ka i-*hešm*-u °ala °araḍ-hum bḥal lli kan uqa° f er-rbaṭ °aud, men qbel, l-mna° dyal eḍ-ḍura d Hamatša u °Aysawa lli kan-u ka i-*herj*-u i-*ḍur*-u b l-°ada f kull °ām, l had es-sbab elli qul-na u l umur uḥra ma ka y-°aml-u-ha u i-wafq-u °ali-ha gir en-nās elli ma °and-hum °aqel.

(117) *lahya*.

(118) ces derniers temps.

EL-MA^cRAJ

Nhar sba^c u ^cašrin f rjem ka i-kun el-ma^craj u huwa t-^ctlu^c dyal en-nbi (šella ^cali-h wa sellem) l es-sma l munajat el-^chaqq (subhana-h) u fi-h fređ ^ollah š-šla ^cal l-mselmin hamsin šla f en-nhar, b el-^chaqq en-nbi bqa ka i-^ctleb men ^ollah t-tehfif ^cala ummt-uh hatta j^cal-ha llah hamsa šalawat f en-nhar i-šelli-u-ha b el-ajar dyal hamsin šla.

U had en-nhar dyal l-ma^craj nhar kbir mebruk ka i-šum-u fi-h ^cadad d en-nas nsa u rjal u ka i-tšeddq-u fi sabil llah u lilt-uh lila kbira ^cand-hum ka y-^caml-u fi-ha ma ka y-^caml-u f el-lyali l-kbar men hit t-tusi^c f en-nefqa ^cala hel-hum u ulad-hum.

U f had en-nhar ^caud ka i-herj-u ^cadad dyal l-^cayalat u i-zur-u ba^cd eš-šalihin u l-qbur u i-ttahm-u ^cal l-muta.

U l-ma^craj d en-nbi kan f el-lila dyal nhar sba^c u ^cašrin ^carej fi-h ^cal l-buraq (u huwa ^caud men hyul ej-jenna ka i-^ctir bhal l-breq u ^cala dak eš-ši tsemma l-buraq) men bit ^ollah l-^charam f Mekka ila mesjid ^ollah l-^charam f Bit el-meqdis u menn-uh l es-sma, u le-^chdit dyal l-ma^craj twil medkur f el-ktub dyal-uh. U l-mesjid dyal Bit el-meqdis kan huwa l-qebila l-uwula l l-mselmin f dak el-woqt qbel la i-amer ^ollah n-nbi t-wulli l-ka^cba l-mušerrafa f bit ^ollah l-^charam dyal lalla Mekka, ^cazz-ha llah, hiya l-qebila dyal-hum u i-thawul-u b šlat-hum l jiht-ha men jmi^c l-bladat d el-mselmin u lli fi-hum el-mselmin f ed-dunya kamla.

U men dak el-woqt u l-mselmin mejmu^cin ^cand-hum ta^calluq kbir u mħebba ^cađima f mesjid ^ollah l-^charam dyal l-qods eš-šarif u ma zalin ka y-^catabr-u-h maħall l-qebila dyal-hum l-uwula u lli ^carej menn-uh n-nbi l es-sma ila yum-na hada u

z-zyara dyal-uh mustaḥebba u °adad mel l-ḥujjaj el-mselmin elli ka i-ji-u i-ḥejj-u f Mekka l-mukerrama men bladat meḥtalfa men ba°d ka i-sali-u b el-ḥejj dyal-hun, f Mekka u ka i-zur-u qber en-nbi f el-madina l-munawwara ka i-mši-u i-qedds-u u i-ḥellel-u y-°ani ka i-mši-u l l-arḍ el-muqeddasa u i-zur-u qber siyd-na Ibrahim el-ḥalil, °ali-h s-salam, elli f mesjid °llah l-ḥaram dyal l-qods eš-šrif u °ala dak eš-ši ka i-qul-u l l-ḥajj elli mša u zar-uh : « flan ḥejj u zar u qeddes u ḥellel », u lli wuffq-uh llah mel l-ḥujjaj l had eš-ši hada ka i-kun °and-uh tawab kbir.

ŠHER ŠA°BAN

Šhet ša°ban ḥatta huwa šher mebruk, u °adad dyal en-nus nsa u rjal ka i-šum-u fi-h l-iyam d el-ḥmis u l-tnin u fi-hum elli ka i-šum-u-h kamel ma°a šher rjem u huma qlal ma °ada n-nhar l-eḥḥer f ša°ban baš ma i-šerk-u ši šyam-uh b šyam ramadan f ḥal lli qul-na men qbel.

U nhar en-nuṣṣ fi-h ka t-kun en-nesḥa y-°ani nsiḥ l-erwaḥ u teḥdid l-°amar u teqdir l-erzaq dyal l-°ibad. Elli tenseḥ °amr-uh fi-hum nhar had en-nesḥa ma y-ušel ši n-nesḥa l-uḥra lli ġadi t-ji men ba°d-ha. U huwa nhar kbir ka i-ferḥ-u bi-h n-nas u lilt-uh lila kbira ka y-°aml-u fi-ha ma mwalfin ka y-°aml-u f kull lila kbira uḥra.

ŠA°BANA

Šher ša°ban huwa °aud šher en-nzayeh u l-ferjat u n-nzayeh lli ka i-t°aml-u fi-h, ktir eš-ši f en-nuṣṣ et-tani dyal-uh, ka i-tsemma-u ša°bana. U l-ktir f en-nas men šnay°iya u ḥrayfiya u ktir eš-ši

ṭ-ṭolba u l-mḥaḍra d el-msayd ka i-ṭfarḍ-u ma^a ba^d-hum u y-^aaml-u ša^abana f ḍyur-hum au f es-swani u j-nanāt ^aala berra. U ṭ-ṭolba ^aaud fuq had eš-ši ka i-ketb-u ^aadad d el-brawat au l-bṭayq u i-ddi-u-hum l en-nas elli ka y-^aarf-u-hum fi-hum el-iḥsan u ka i-ḥebb-u ṭ-ṭolba, u ka i-ṭelb-u men-hum ḥaqq ša^abana u ka i-dⁱ-u ma^a-hum bi (119) ḥit ; u ḥit ka t-sali ša^abana ka i-refd-u l-hum fatha mezyana. El-fqih ka i-dⁱ u l-mḥaḍra ka i-ammn-u ka i-qul-u : « amin a si !... ».

U l-ktir f en-nas elli ka i-^aaun-u ṭ-ṭolba b dak eš-ši lli seḥḥa-hum ^allah bi-h u tleq ^aala idd-hum dyal l-flus baš y-^aaml-u ša^abana, ka y-^aṭi-u dak eš-ši l eṭ-ṭolba, u huma ferḥanin, ^aala qibal ka y-^aarf-u-h meḥluf ma^a llah u d-da^awa d eṭ-ṭolba meqbula ^aand ^allah. U ^aadad men dak en-nas elli ka y-^aṭi-u ka i-^aarḍ-u ^aali-hum eṭ-ṭolba l ša^abana.

Ḥit ka i-jem^a-u l-mḥaḍra l-flus ka y-^aṭi-u-hum l el-fqih u l-fqih huwa lli ka i-^atkellef b dak eš-ši lli ka i-ḥešš l ša^abana kamel men el-moqḍiyat wulla ka i-kellef ba^d eṭ-ṭolba au ġir-hum men en-nas šḥab-uh lli ka y-^aarf-hum ka i-fehm-u u šattin u ma i-qeššr-u ši f bḥal had el-umur ḥatta t-kun kamla u mekmula bḥal lli ka i-ḥebb el-ḥaṭer u i-rḍa. U qbel ma i-bda-u f qoḍyan ḥaja l ša^abana ka i-ḥett-u waḥd el-maḥall lli ka i-walem-hum u y-^aajeb-hum bḥal ši ^aarša au ryad au ḍar kbira fayn ġadi y-^aaml-u-ha u ka i-ṭelb-u-h men mula-h u huwa ma ka i-qder i-zuwul-uh l-hum u i-ḥesser l-hum ḥaṭer fuqaš ma bġa-we-h men ^aand-uh, ka i-kun mujud.

Ḥit ka y-^aaml-u l-maḥall taḥt idd-hum, ila kan mferreš huwa hadak, u ida ma kan ši mferreš au ma fi-h ši fraš kafi, ka i-jib-u men ḍyur-hum au men

(119) forme régulière de b.

and en-nas elli ka y-^carf-u-hum jmi^c lli ka i-ħtaj-u-h men zrabi u ħnabel u lħufa u mħaleq u mħadd u swani u kisan u mqarej u bwaber u mrašš u mbaħer u řisan u myadi u ġir-hum men mwa^can el-makla u ř-řbiħ u řrib atay u i-bda-u i-neqql-u u i-ddi-u l el-maħall lli ġadi y-^caml-u fi-h řa^cbana u i-ferrš-u-h u i-rettb-u-h ^cal l-qa^cyda ma^ca jmi^c l-moqđiyat l-uħra men lħam u djaj u zit u smen u faħer u ħubz u sukkar u atay u ġriyba u kaħk u k^cab u lli ħa i-ħeřř men .umur el-makla u ř-řrib u ka i-def^c-u dak eř-ři l waħd eř-řebbaħ au zuj au l řebbaħa au zuj d eř-řebbaħat ma^ca lli ġadi i-^caun-hum.

U men ba^cd ma ka i-kun kull ři nađi u ma ka i-bqa i-ħeřř-hum ħatta ři ħaja ka i-sift-u ^cal l-.aliyin au l-řyah au bi-hum b zuj elli ġadi i-ġenni-u ^cali-hum b el-kra u i-^carđ-u ^cal en-nas řolba u ġir-hum men ħbab-hum u řħab-hum u ^cadad men haduk elli kan-u ^caun-u-hum f řa^cbana b el-flus u lli ^cařa-u-hum le-ħwayj u l-mwa^can elli twuqqf-u ^cali-hum u ka i-duz ^cand-hum dak en-nhar l-uwul d řa^cbana ^calař men ħala ma ka i-bqa la mwakel wa la řrabat wa la reřřan wa la tebħar wa la ġna ma^ca đ-đahk u l-beřř elli ma ba^cd-um (120) ři u f l-^cařiya ka i-mři-u ktirt en-nas elli ma^cruđin l řa^cbana f dak en-nhar u ma ka i-bqa-u ġir eř-řolba u l-mħadra u n-nas elli huma dyal-hum u qrabin li-hum u řħab-hum b ez-zaf u ma^ca-hum el-řyah au l-.aliyin au bi-hum b zuj bħal lli qul-na ka i-řřab-u ras-hum u i-deħk-u u i-tmellġ-u ma^ca ba^cd-hum u i-tnezzh-u nzaha ma f ħal-ha nzaha, sa^ca waħda men-ha ka t-zid f l-^camer u ka i-ħsed ^cali-ha l-miyit el-ħayy u ka i-bqa-u ^cala had el-ħala nasyin rus-hum telt iyam au erb^c iyam au kter ^cala ħřab el-flus elli jem^c-u u dak eř-ři lli wujjd-u men makla u řrab.

(120) pour : ba^cd-hum.

U men l-^oada dyal ^oadad dyal l-mħadro kbar u sgar elli ka i-dir-u ša^obana, ktir eš-ši ^oala berra, men ba^od ma ka y-akl-u u i-šerb-u, u i-tšennt-u ^oal l-ğna u i-nešt-u ma^oa rus-hum, ka i-herj-u f kull nhar, ktir eš-ši mur eđ-đhor au mur l-^oaşer, l wušt l-^oarşa i-la^ob-u kull-ha ma^oa gran-uh šella dyal l-l^oab ^oala kull škel ; ši men-hum ka i-tsabq-u b ej-jri, u ši men-hum ka i-la^ob-u ğummayda, ka i-ğemmed waħad ^oayni-h b ši derra u i-đuwur ujh-uh l ħit au l šejra u ka i-ji-u l-uħrin i-đerb-u-h b idd-hum mel l-ura u huwa ka i-jri ^oali-hum u ^oayni-h mğemmđin u ida qbešt ši waħad men-hum ka i-gla^od-derra men ^oala ^oayni-h u i-dir-ha ^oala ^oaynin hadak elli teqbešt u i-zid i-ğemmed f maħall-uh u i-bda y-^oamel bħal lli kan ka y-^oamel l-uwul, huma i-đerb-u-h u huwa i-jri ^oali-hum ħatta i-qbešt ši waħad ^oaud.

Elli ka i-l^oab fi-hum sebb sebbut el-ħajj nebbut, ka i-ħder waħad u i-dir iddi-h ^oala rkabi-h u i-bda-u l-uħrin i-neqqz-u ^oali-h waħad b waħad u l-uwul lli ka i-neqqez ka i-đreb elli ħader ši đerba b idd-uh ^oala đehr-uh u i-qul : « sebb sebbut » u i-neqqez u i-teb^o-uh l-aħor i-dir bħal-uh u i-qul : « el-ħajj nebbut » u i-neqqez u i-zid et-talet u huwa ka i-qul : « el-ħmis u j-jum^oa u s-sebt », u i-neqqez bħal-hum u hakkak er-raba^o ka i-zid i-neqqez u i-qul : « seksu b ez-zebda u l-left », u ka i-teb^o-u-hum l-uħrin f eđ-đerb u t-tenqaz ^oala hadak elli ħader ši mura ši u ila qas ši waħad men haduk elli i-neqqz-u hadak elli ħader ka i-ħder huwa f maħall-uh u i-şir elli kan ħader ka i-neqqez ^oali-h ma^oa l-uħrin u ka i-thelles menn-uh b eđ-đerb ida kan ħatta huwa đerb-uh b ez-zaf ħit kan ka i-neqqez ^oali-h, u ida ma kan ši ka i-đerb-uh b ez-zaf ħatta huwa ka i-reštēb ^oali-h u ma ka i-đerb-u ğir şuya.

U kull waħad men-hum ka i-kun meħzum ^oayq

fayq, jama^c ras-uh u radd wuleht-uh (121) ^cand-ak i-qis hadak elli hader baš ma i-ħder f muđ^c-uh (122) u i-neqqz-u ^cali-h u i-šebb^c-u-h ġerb. U kayn elli ka i-la^cb-u b le-ħbel ka i-neqqz-u ^cali-h, u lli ka i-dir-u maṭišat, u fi-hum elli ka i-la^cb-u l-kura, u lli ka i-tsaqr-u b l-^caši, u men-hum elli ka i-t^cābz-u, u lli ka i-ġerb-u šara b le-ħjar b el-mqala^c au b idd-hum ^cala ši ħaja ka i-wuqqf-u-ha ba^cyda men-hum šuya, u lli ka i-hebṭ-u i-^caum-u f es-sehrij dyal es-sanya u ši men-hum ka i-la^cb-u hīh hna u l-hīh, u ktirt-hum mel l-k["]bar, ka y-uqef waħad men-hum f l-uṣṭ u i-ġar-u bi-h l-uħrin men kull jiha ġurt el-ħatem waħad ħda waħad u i-bda-u i-šiyir-u ^cali-h u i-ġerb-u-h b iddi-hum, u ši men-hum b iddi-hum u rejli-hum, u huma ka i-qul-u u i-ġuwut-u kamlin : « hīh hīh, hna u l-hīh », u i-bqa-u zaydin fi-ha, u huwa waqef f el-wuṣṭ ka i-^cass ma ka i-ħiyid ši men muđ^c-uh ka i-šiyir b idd-uh u rejli-uh u i-ġreb jmi^c lli qerreb l-uh u lli ja-t fi-h ši ġerba men-hum men ^cand-uh ka i-dħel y-uqef f muđ^c-uh u i-dir-u l-uh u i-dir l-hum bħal lli kan-u ka i-dir-u l hadak u ka i-dir l-hum.

Had eš-ši ka i-kun f en-nhar u f el-lil men ba^cd ma ka i-t^cašša-u u i-fer^c-u jrad-hum u i-mett^c-u lalla-hum dat-hum b el-kisan dyal atay el-ašili u l-ħalwa l-mu^ctabara ^cala kull nu^c u i-šeb^c-u qšayd u ala, ka i-nuđ-u ba^cd eṭ-ṭolba au l-mħađra l-kbar elli ka y-^carf-u i-đeħħk-u n-nas u ka i-bda-u i-^caml-u u i-^cawwuj-u solṭan eṭ-ṭolba b waħad el-laħya kbira dyal l-ħiđura f ujh-uh u waħd er-rezza fuq ras-uh qedd eṭ-ṭifur u šašiyt-ha bħal l-mkebb u ka i-dir fuq kerš-uh men taħt le-ħwayj ši mħedda au šstormiya kbira u i-ħzem ^cali-ha men taħt ħatta ka t-wulli

(121) wulha.

(122) muđa^c + uh.

kerš-uh bħal l-^cammariya u ka i-wulli huwa mejmu^c
^cibara d el-^cibarat, jmi^c lli šaf-uh ka i-tferga^c b
ed-^cdaħk u ka i-zid-u šħab-uh men mura-h, u huwa
ka i-amer u i-nhi, u i-gles ^cala kursi le-ħkama u
i-bda i-kħem ^cal l-mħadra u t-^ctolba l-uħrin : « qbeđ
hada, tleq hada, ziyid hada ^caťa l-flus, wuħħer hada
ma jab ši le-hdiya, zid l hada, nqeš l hada, ħerrej
hada, deħħel hada, meħħeť hada, jebbed hada, ^caťa
l hada mya ^caťa l hada myatayn, flan i-mši .amin,
flan i-mši baša », u ka i-kun-u šħab-uh đayrin bi-h
men-hum l-uzara u l-mħazniya ka i-^cayyiť-u :
« n^cam a sid-i, "llah i-barek ^camer sid-i », u waħad
šuya ka t-sali le-ħkama u ka i-nuđ u ka i-zid-u
šħab-uh u n-nas elli kan-u ka i-tħakm-u ^cand-uh
i-sellm-u ^cali-h u i-bda-u i-^cađđ-u-h u i-qerš-u-h u
i-qul-u l-uh : « fatha li llah n^cam a sid-i... », u ka
i-bqa-u ma'a-h hakdak ħatta ka i-geffl-u-h u i-ji
ši waħad i-ħder men mura-h u l-aħor i-def^c-uh mel
l-quddam u i-ji sid-na tayeħ l l-arđ u rejl-uh f
es-sma u rezzt-uh mšeqelba u ka i-bda-u i-^cjerjr-u
fi-h f wušť ed-^cdar au f wušť ši ġorfa u huwa ka
i-ferkel u i-ġuwut u huma tayħin ^cali-h b en-^cngiz u
đ-^cderb ^cala kerš-uh lli fi-ha štrombiya ħatta ka i-bda
i-qul : « ^cik wik l-^cāda u ya nas, fekk-u r-ruh elli
ħerrem ^cllah », u ma ka i-ťelq-u menn-uh ħatta ka
i-šħef u i-qul : « ana mtayb li llah ^cammr-i ma
n-^caud ne-ħkem b ed-^cđolm ».

U ka i-kun el-maħall lli mejmu^cin fi-h ġadi
i-ťiħ b ed-^cdaħk u ^caud ka i-dir-u l-muđħika d el-^cqađi
u r-rajel u l-mra lli ka i-tħakm-u ^cand-uh u ^cadad
dyal l-muđħikat l-uħrin bħal l-muđħika dyal Jħa
u l-iħudi u l-ħtib d ej-jama^c u l-mra ka t-uled u
l-^caris dyal l-^cumi šħab sid-i bel l-^cabbas u l-muđħika
dyal l-bħil u t-ťufayli u jmi^c lli ka y-^caref ši muđħika
ka i-dir-ha u had el-muđħikat kull-hum ka i-kun-u
i-ferg^c-u b ed-^cdaħk u i-ħelli-u n-nas šaddin f

kruš-hum u ka i-ḍehk-u ḥatta ka i-ḥerj-u d-dmu^c men ^cayni-hum.

U had ša^cbana kayn el-fqih lli ka y-^camel-ha b waḥd-uh huwa u l-mḥaḍra dyal-uh, u kan, ma^ca ši nas qlal lli ka y-^careḍ ^cali-hum u kayn elli ka i-tjem^c-u zuj au kter dyal l-foqyan d el-msayd u l-mḥaḍra dyal-hum mejmu^cin u dak eš-ši lli ka i-^carḍ-u ^cali-hum dyal en-nas u i-dir-u ša^cbana kbira u had ša^cbana hiya lli ka t-kun mezyana b ez-zaf u mesrara u fi-ha kull ma bḡa bnaḍem men eḍ-ḍaḥk u l-l^cab u n-našaṭ u ka t-dum ^cadda d l-iyam ma ši bḡal ša^cbana s-sḡira lli ka y-^camel-ha fqih waḥad ma^ca l-mḥaḍra dyal-uh, u kan, elli ma ka te-bqa ši kter men nḥar au yumayn, ktir eš-ši ida kan-et f ši ḍar f el-mdina, ma ka i-šeb^c-u fi-ha la ḍaḥk wa la l^cab.

U bekri kan-u ba^cḍ er-rma men ṭolba u ḡir-hum ka i-ḥerj-u mkaḥel-hum ma^ca ši men en-nas ^cala berra l l-^caraši l-kbar u l-^cazban y-^caml-u ša^cbana u i-tburd-u u i-ḍerb-u šara b el-qorṭas u ka i-bda-u i-tḥaṭr-u ma^ca ba^cḍ-hum škun er-rami š-šdid fi-hum elli i-qis šara u ma i-zgel-ha ši b ^camara waḥda, u škun elli i-qder i-jni l-ḥrif men eš-šjar b el-qorṭas u lli i-ṭiyiḡ el-borṭal ṭayr f es-sma b qorṭasa waḥda ^caud baš i-šuf-u škun elli rami kter men l-aḥor u kayn elli ka i-kun rami b ez-zaf ka i-lqeṭ ez-zwana ka i-tḥaṭer ma^ca n-nas fayn bḡa-we-h i-ḍreb eṭ-ṭir elli ṭayr waš f kerš-uh au f jnab-uh au i-jib-ha l-uh f ^conq-uh u i-debḡ-uh u i-ṭiḡ b ^camara waḥda nrit, u f er-rma lli ka y-^caṭi l-ibra l ši waḥad i-qbeṭ-ha f idd-uh u i-^calli-ha u i-jbed ^cali-ha t-rami jebda waḥda u i-ṭiyir-ha f es-sma au i-jib-ha meqsuma ^cala zuj u ba^cḍ el-merrat ka t-kun l-ibra merkuza f ši teffaḡa au limuna ka i-qbeḍ-ha ši waḥad b idd-uh b ṭraf iṣab^c-uh men taḥt au i-nezzel-ha fuq ras-uh u ka i-ṭleq ^cali-hum er-rami zuj d l-^camayr mtab^cin,

l-uwula ka i-ṭiyir bi-ha l-ibra u t-tanya ka i-ṭiyih bi-ha dak eš-ši lli merkuza fi-h l-ibra, teffaḥa kan-et au limuna, bla ma i-qis elli rafed-ha ḥatta b ši ḥaja u ka i-kun-u n-nas waqfin ka i-ṭferrj-u fi-hum u ka i-šeffq-u °al er-rami lli ma ka i-ḍiyi° ši l-°amara dyal-uh u ka i-jib-ha f eš-šwab u ka i-ḡuwut-u u i-deḥk-u °ala lli ma ka i-jib ši t-rwam u š-šfa u i-ḥerrej qortast-uh f el-ḥwa bla fayda u °ala lli ka t-keddeb l-uh l-°amara au ka t-qerbeš l-uh l-mkoḥla u t-ḥeššem bi-h, u l-ḥāsil kan-et ka t-duz f l-iyam el-fayta f °adad dyal l-bladat f kull °ām nzayeh u ša°banat ma°a ṭ-ṭolba u r-rma fayza ma ka t-ḥelli °aqel u la l ḥadd ma i-qul u ma kayn ši u ma bqa ši f ḥal-ha ga° f had l-iyam hadi u ma kun-ti ka te-sma° fi-ha ḡir en-nas ka i-qul-u : « Allah i-°azz eṭ-ṭolba u r-rma », u had en-nzaha d ša°bana ma ka y-°aml-u-ha ši ḡir en-nas elli qul-na, ka y-°aml-u-ha °adad dyal en-nas uḥrin men šḥab el-meḥzen u š-šra° u le-ḥnaṭi u ṭ-ṭwayf, bḥal ba°d el-bašawat u l-qiyad u l-ḥolfan u l-qoḍya u l-°adul u l-biyya°a u š-šerraya u gnawa u °isawa u derqawa u ḡir-hum, kull-ha ka i-dir-ha °ala qder ḥal-uh u kifaš bḡa.

U ḥatta l-°ayalat u l-bnat tani ka i-tlemm-u ma°a ba°d-hum u i-dir-u ša°bana dyal-hum °al l-qa°yda b el-makla u š-šrib u l-mdiḥ u l-ḡna u t-tzeḡrit u t-twulwil u l-keff u d-deff u š-šṭih u r-rdiḥ ḥatta ka i-kun-u ktirt eḍ-dyur f el-mdina u s-swani °ala berra, ktir eš-ši f l-iyam elli daz-et, meqlubin b el-ḡna u l-mdiḥ u t-tzeḡrit ši ka i-redd °ala ši men kull jiha f el-lil u n-nḥar, bḥal had eš-ši u kter u ḥsen men had eš-ši kan-et ka t-duz ša°bana °and en-nas bekri u ka te-bqa l-ledda dyal-ha bin snan-hum u neḥs-hum ka te-štaq l-ha men ba°d ma ka t-sali °ala ḍur l-°ām ḥatta ka i-°aud i-ji woqt-ha u y-°aml-u-ha u huma ḡadi i-hebl-u b l-ferḥa °ala

qibal kull waḥad ka i-lqa fi-ha murad-uh men dak eš-ši lli bja f neſs-uh u rad (123) men mwakel u šrabat u hna u srur u ḡaḥk u l[°]ab u nzayeh u furjat bla ma i-qul l-uh ḥadd ši wa la i-ṭella[°] le-ḥsab l ši ḥadd ḥatta ka i-nsa ras-uh u ka i-šḡab l-uh hiyaḥ hadik ed-dunya u ma fi-ha.

U men ketret l-ula[°]a dyal en-nas b ša[°]bana lli gelb-at [°]ali-hum men zman baqyin ka i-tfekkr-u u i-dir-u men-ha ši baraka ḥatta l daba f kull [°]am [°]ala qder el-ḥal waḥḥa ma hiya ši bḥal dak eš-ši lli kan mwalef ka i-duz wa la r-rba[°] fi-h, b el-ḥaqq en-nas ka i-qul-u : « el-fal wa la qṭi[°] l-[°]āda », u ṭ-ṭolba huma l-uwulaniyin elli ḥerj-u ša[°]bana u dar-u-ha [°]ad teb[°]-u-hum en-nas l-uḥrin u bda-u ka y-[°]aml-u-ha ; u l-meqšud men ša[°]bana [°]and en-nas kull-hum elli ka y-[°]aml-u-ha men eṭ-ṭolba u ḡir-hum, hiya n-nzaha u raḥt en-neſs u teftaḡ el-qelb mel l-hemm u nesyan et-ta[°]ab dyal l-qraya [°]and eṭ-ṭolba u dyal eš-šḡol u šeṭnet ed-dunya [°]and l-uḥrin waḥad el-mudda f l-[°]am u baš y-[°]aml-u l-msifṭa ma[°]a ša[°]ban eḥḥer eš-šhura d el-fṭar u i-lqa-u sid-i ramadan u huma ferḥanin u qlub-hum šeb[°]ana b dak eš-ši lli šaf-u-h u sem[°]-u-h u tmett[°]-u bi-h u [°]aml-u-h men dak eš-ši lli dker-na men .umur ed-dunya lli ma i-mken ši y-[°]aml-u-ha mejmu[°]a f ramadan šher eš-šyam u l-[°]ibada u l-jedd u t-tuqir.

U kayn f en-nas elli ma ka i-tferreq [°]and-hum el-musem dyal ša[°]bana ḥatta l lilt ramadan el-keddabiya u fi-hum elli ka i-bqa-u mša[°]bnin ḥatta l lilt ramadan el-ḥaqqiyya u ma ka i-deḥl-u l dyur-hum ḥatta ka i-jib-u ramadan ma[°]a-hum y-[°]ani ḥatta ka i-šuf-u š-šher au i-sem[°]-u l-medfa[°].

(123) corruption de l'arabe classique *arada*.

YENNAYR

Yennayr au nnayr u ka i-qul-u l-uh tani l-^cam ej-jdid huwa ras l-^cam ej-jdid dyal l-flaḥa, ka i-stebešr-u fi-h n-nas b el-ḥir u ka i-tmenna-u i-kun ^cali-hum mbark mes^cud y-^caṭi llah fi-h š-šta u i-kber r-rbi^c u te-rba^c l-ksiba u te-zyan u t-uled u i-kter le-ḥlib u z-zebda u š-šuf u i-ṭla^c z-zra^c u i-tmer huwa u jmi^c le-ḥbub l-uḥra u t-ji šaba mezyana u te-šdeq ed-dra u l-bḥayr u ma ka i-tba^c-ha men nwa^c l-gellat dyal l-ḥrif l-uḥra i-šedd ^ollah fi-ha mejmu^ca u i-ḥfed-ha mel l-afat baš i-ferḥ-u ^cibad ^ollah u i-thenna-u f ḥwaṭer-hum u i-qwa rbeḥ-hum u i-šeb^c-u d-drauš u i-teksa-u u i-ḥemd-u llah n-nas mejmu^cin u i-tenni-u l-uh b eš-š^uker ^cala ma ^caṭa-hum u wudd-hum bi-h men fedl-uh u ḥsan-uh u jad ^cali-hum bi-h men rezq ktir u ḥirat ma t-tqiyis wa la t-neḥšer ka t-jri ^cali-hum el-baraka dyal-ha u ka te-nfa^c-hum nfa^c kbir el-^cām kamel.

Nhar yennayr ka y-^caml-u fi-h n-nas ^cawayd blad-hum u lli ḥella-u l-hum jdud-hum, u kull waḥad waš ḥella-u l-uh jdud-uh u slaf-uh men dak l-^cawayd.

F eš-šbah ši ka i-dir le-ḥrira u ši ka i-dir r-rḡayf au l-melwi u ši s-sfenj au herrbel b ez-zebda u l-^casel au bi-hum b zuj.

El-lila l-uwulaniya d yennayr ka t-tsemma l-ḥaguz au ḥaguza u ši ka i-qul l-ha n-nayra.

F had el-lila kayn f en-nas elli ka y-^caml-u l-belbula au berkukeš u lli ka y-^caml-u r-rfisa u lli ka y-^caml-u d-dheb u n-noqra y-^cani ḥizzu u l-left ṭayb ma^ca l-^cades, u fi-hum elli ka y-^caml-u baddaz au l-mḥammsa b ez-zebda u le-ḥlib au š-ša^criya u ka i-qul-u l-ha d-dwida ^caud ḥit ka te-šbeh d-dwidat u l-ktir fi-hum ka i-dir-u seksu b el-lḥam u ši ḥaja

d el-ḥoḍra u kayn fi-hum elli ka i-qawwi-u f el-ḥḍari u y-^caml-u f seksu sba^c d el-škal (124) men-ha u ka i-semmi-we-h seksu b sba^c ḥḍari fḥal fal za^cma baš i-ḥrej l-^cām ḥḍer u mezyan u t-kun n-n^cāym fi-h ^cala kull škel.

U bel^ca d en-nas uḥrin ^cand-hum ^cawayd uḥra men ġir had eš-ši lli qul-na.

U f el-lila d el-ḥaguz ši men en-nas elli men ^cawayd-hum ka i-dir-u-ha, ka i-wuṣṣi-u ulad-hum y-akl-u mliḥ u y-^cammr-u kerš-hum baš ma t-ji ši l-ḥaguz f el-lil te-tqeb l-hum kruš-hum u lli šab-et-ha l-uh ḥauya t-^cammer-ha l-uh b et-tben, u d-drari ka i-ḥaf-u ḥit ka i-sem^c-u had eš-ši u i-šḥab l-hum b eš-šahḥ u i-ḍerb-u-ha b beṭniya ḥatta ka i-tqennb-u udni-hum u i-qul-u : « ḥlāš ! ».

Mnin ka i-qaḍi-u b l-^caša ka i-refd-u ^cašat ^cammt-i l-ḥaguz u i-ṭell^c-u-ha l es-šah au i-nezzl-u-ha fuq ši merfa^c au sedda au f es-seṭwan au i-dir-u-ha taḥt ši qešriya f wuṣṭ eḍ-ḍar u ka i-qul-u l ed-drari : « hadi l-^caša d ^cammt-i l-ḥaguz baš ida ja-t u jebr-at-ha ma t-akul-kum ši au te-tqeb l-kum kruš-kum ida lqa-t-ha ma m^cammra ši b ez-zaf, u ra-ha ka te-dḥel men kull maḥall, men šqayq ed-deffa u men et-toqba d el-qfel u men eš-šemmasat d el-bab waḥḥa i-kun el-bab d el-bit mesdud b el-qfel u s-saqṭa u z-zekrum (125), u d-drari msaken ka i-bat-u meḥlu^cin kif ḥebb l-hum ^cllah u ^caṭa-hum fayqin ma ka i-bġi n-n^cas i-duz ^cala ^cayni-hum ḥatta ka i-qerrebb el-ḥal i-šbeḥ.

U kayn f en-nas elli ka i-nezzl-u l ulad-hum f el-lil ši ḥaja dyal l-makla bḥal ši bananat au teffaḥat au meskutat au ḥliwat ^cand ras-hum mešrura

(124) voir note 34.

(125) syn. zekrun.

f ši zwiḡif au mluwuya (126) f kaḡeṭ ; ḡit ka i-nuḡ-u l-ulad f eṣ-ṣbaḡ u ka i-lqa-u-ha ka i-ferḡ-u b ez-zaf u i-mši-u ka i-jri-u l °and wal-di-hum, u ktir eš-ši l °and mmawat-hum, u i-wurri-u l-hum ma lqa-u u i-qul-u l-hum : « šuf aš lqi-na °and ras-na, škun elli jab l-na had eš-ši ? » ka i-qul-u l-hum wal-di-hum : « °ammt-i l-ḡaguz hiya lli jab-et l-kum dak eš-ši, ḡit °arf-at-kum ulad mezyanin u b °aqel-kum ka t-sem°-u klam wal-di-kum u lli ka i-qul-u l-kum ma ka t-ḡalf-u-hum ši u ma ka t-kedb-u ši u ma t-dir-u ši l-qbaḡa u ma ka t-herb-u ši men el-msid u ka t-ḡefḡ-u swar-kum baš ma i-ḡreb-kum ši l-fqih u i-jebbed l-kum udni-kum », ida kan-u ulad ka i-qra-u, « u ma ka t-beṡṡl-u ši ḡar el-m°allma dyal-kum u ka t-dir-u šḡel-kum u ma ka t-la°b-u ši f ez-zenqa baš ma te-ḡreb-kum ši m°allmet-kum, u ma t-qreṣ-kum ši », ida kan-u bnat, u ka i-qul-u l-hum walidi-hum °aud : « ida bqi-tu hakda ya ulidat-i dima mezyanin u msa°fin (127) u b °aqel-kum fayn ma t-ji °ammt-i l-ḡaguz t-jib l-kum bḡal had eš-ši u ḡsen men had eš-ši u ma t-akul-kum ši ».

Ka i-ferḡ-u d-drari u i-tiq-u u i-qul-u : « °ammer-na ma n-dir-u ṣ-ṣlaba u n-kun-u dima b °aqel-na u mezyanin b ez-zaf ». Ka i-ferḡ-u bi-hum wal-di-hum u i-qul-u : « a sa°d-i b ulad-i », u ka i-°annq-u-hum u i-bus-u-hum u i-d°i-u ma°a-hum u i-qul-u l-hum : « °llah i-rḡi °ali-kum u i-ṣleḡ-kum » u y-°ati-u-hum °aud ši ḡaja d el-flus baš i-šri-u l-ḡalwa.

(126) syn. melwiya.

(127) pluriel de msa°af.

L-° ANŞRA

Nhar rba° u °aşrin yunyu ka te-dhel l-°anşra u hiya l-ehşer dyal l-°ām d el-flaha bhal lli ka i-kun l-uwul f yennayr en-nhar l-uwuli fi-h.

F l-°anşra ka i-kmel l-°ām u i-dmen : ka t-ujed eş-şaba u t-şib ed-dra u i-şam-u l-bhayr u i-duwuq el-şrif.

L-°anşra ka t-kun merra f kull °ām bhal musem dyal eş-şif, ka i-ferş-u n-nas fi-ha b dak eş-şi lli °ata-t el-ard b idn °llah u l-şedma dyal-hum u l-flus elli şesr-u-hum °ali-ha men nwa° le-şbub u ma ka i-tba°-ha men nwa° l-şellat l-uşra dyal l-şrif elli ka t-kun l-°alama dyal-ha bayna men dak es-sa°a u lli ka i-kun-u ka i-trejja-u-ha men uwul l-°ām.

L-°āda d l-°anşra, qdima f had el-blad, u l-mgarba ka y-°aml-u-ha men hadi mudda u snin, b el-şaaq ma hiya ši .aşliya f blad-hum wa la qdima °and-hum u şella-u-ha l-hum el-mselmin l-uwulaniyin ; el-mji dyal-ha kan men eş-şerq men blad l-°ajam elli ka i-qul-u l-ha blad el-furs ; kan-u ka y-°aml-u-ha f blad-hum qbel l-islam b waşd el-hay.a meşzaniya ka y-uqa° fi-ha hezz u dezz kbir, u ka i-şerk-u fi-ha jmi° n-nas dyal l-umma.

Mnin ja l-islam u deşl-u fi-h n-nas dyal l-furs kamlin bqa-t °and-hum ši şaja men dak l-°āda dyal l-°anşra. Hit kan-u l-mselmin ka i-mşi-u l eş-şerq i-şejj-u men hna u men kull blad u ka i-safr-u f el-berr u l-bşar l et-tjara u şir-ha, u ka i-ştalş-u b nas dak ed-dunya men °areb u °ajam, kan la budda l l-mgarba men-hum (u l-°āda şedda°a u t-şba° ka i-sreq men et-şba°) y-aşd-u ši şaja mel l-°āda dyal şir-hum, waşşa naqşa i-deşşl-u-ha l blad-hum hit i-rej°-u li-ha au i-jib-u-ha li-ha ba°d el-berraniyin men duk en-nas elli kan-u ma ka i-şta ši l-mji

dyal-hum men blad-hum l had el-blad u ġir-ha men ħin l ħin u i-gels-u fi-ha waħd el-mudda au i-twuṭṭn-u fi-ha ida ṭab l-hum el-ħal, ħatta ka t-ši^c l-āda dyal-hum f dak el-blad elli ja-u li-ha, ħit ka t-kun dak l-āda jdida, u j-jdid dima ka y-^cajeb l en-nas kif ma kan, ka i-ħetr-u men-ha n-nas d dak el-blad dak eš-ši lli i-wafeq-hum u i-zid-u fi-ha au i-neqš-u men-ha ^cala ħsab ħwa-hum u i-bda-u i-jerrb-u i-dir-u-ha ħatta ka i-walf-u-ha u ma^ca l-iyam ka t-tġres fi-hum u t-wulli ^cāda men ^cawayd-hum u š-ši ida tedar u t-^cāud ka i-wulli ^cāda.

Hakda deħl-et l-āda dyal l-^canšra l l-maġrib men ^cadda d el-qrun daz-et u šar-et mel l-^cawayd el-qdima dyal l-mġarba.

F l-^canšra ka i-dir-u l-mġarba l-^cawayd elli mwalfin ka y-^caml-u-ha fi-ha kull-ha wa ^catt-uh u ^catt hel blad-uh. F ba^cd el-bladat ka y-uq^c fi-ha, hdir u ndir kbir ma ka i-bqa-u ħwala wa la djaj elli ma ka i-ndebħ-u u la ħalwa lli ma ka t-tšaub wa la nzayeh wa la furjat wa la ġna wa la štiħ wa la l^cab elli ma ka i-kun ši wa la barud elli ma ka i-tkellem ši men ^cand er-rma u n-nas f ej-jnanat u l-^cazban f el-lil u n-nhar, ktir eš-ši f l-iyam elli daz-et. Ka t-dum ^cand-hum sb^c iyam ka t-kun bħal dak eš-ši d ša^cbana ulla kter, ma ka i-qeššr-u ši n-nas fi-ha men dak eš-ši lli ^caṭa-hum ʾllah ka i-dḍaħħm-u (128) u i-nešt-u ma^ca ras-hum u i-nezzl-u ^cali-hum le-ħmel u i-^cayyit-u « e-nsa l-hemm i-nsa-k » el-ħellaf ʾllah, elli bġa i-rbeħ l-^cam ṭwil. U ka i-kun-u d-drari u l-^cazara heblanin ka i-neqqz-u ^cal l-fgayr u ša^calat kbar dyal l-^cafya lli ka i-dir-u-ha ktirt-ha ^cala berra f l-^caraši u l-^cazban. Ka i-qul-u ši men-hum ed-duħħan dyal-ha ka i-kun bħal bħur d l-^cām ka t-tbeħħer bi-h š-šejar baš t-t^canšer u t-kun

(128) pour : *tdaħħem*.

fi-ha l-baraka t-ji ġellt-ha tamra u ktira u mezyana.

U bħal lli ka t-kun el-qiyama dyal l-[°]anšra qayma [°]ala berra, ka t-kun [°]aud qayma f el-mdina. Eđ-dyur ka i-tiħ-u b el-mdiħ u t-tzeġrit dyal l-[°]ayalat u l-ġwatat d el-bnitat u d-drari f el-mdina fuq dak eš-ši lli ka y-[°]aml-u d el-fgira u ša[°]alat u i-neqqz-u [°]ali-hum, ka y-[°]aml-u waħad et-tešwira kbira dyal l-ħiš b ras-ha u iddi-ha u rejli-ha u i-[°]ammr-u-ha b et-tben ħatta ka t-tenfeħ ka i-qul-u l-ha « haman » ka i-refd-u-ha b waħad l-[°]aša kbira u i-bda-u i-tsara-u bi-ha u mura-ha d-drari kbar u sġar bħal ej-jrad ka i-ġuwut-u u i-qul-u : « haman serraq el-ful », u ka i-kun-u dayrin l-uh ši fulat au šertul d el-ful f idd-uh, ši men-hum ka i-[°]derb-u-h b l-[°]amayr dyal l-frada d el-ferši u ši men-hum ka i-šiyir-u [°]ali-h b el-qoṭban u l-qšeb u l-[°]aši u ħit ka i-teqqel [°]ali-hum u y-[°]aya-u b eđ-[°]đuran bi-h ka i-ša[°]l-u fi-h l-[°]afya u i-bqa-u mašyin [°]ala had el-ħala u n-nar ka t-akul fi-h makla waħd el-mudda ħatta ka i-teħreq kamel u i-wulli rmad.

U f ba[°]đ el-bladat uħrin ka i-dir-u [°]awayd uħra ; kayn elli ka i-dir men jiht el-makla l-ful u l-ħomms ħayb f el-ma meršuš [°]ali-h l-melħa u l-kamun bħal ħayb u hari, u kayn elli ka i-dir-u l-beqqula u r-rejla u s-selq u z-zitun ħaybin u t-traqed dyal l-felfla u l-lim u l-ħubz d eš-š[°]ir au d ed-dra (129), u fi-hum elli ka y-[°]aml-u l-[°]ašida au r-ruz mbeħħer b el-lħam au ħayb b le-ħlib u s-sukkar u lli ka y-[°]aml-u seksu u le-ħlib, au r-rayb au l-lben, u lli ka i-dir-u [°]aud seksu u d-dellaħ u l-beṭṭiħ baš i-duwuz-u-h, u ka i-šri-u l-k[°]bal (130) i-šwi-we-h au i-ṭiyib-u-h b el-ma u l-melħa u ši men-hum ka i-ħebbi-u menn-uh l-k[°]bala d l-[°]anšra ħatta l l-[°]anšra l-uħra, u kayn elli ka i-šri-u ma[°]a had eš-ši l-ġ[°]lala

(129) syn. meżgur.

(130) syn. [°]arbud, meżgur.

au l-bebbuš u z-za^cter u fliyu baš i-^hezn-u menn-uh ma i-kfi-hum l l-^cam ej-jay ^hit f l-^canšra ka i-^tib ez-za^cter u fliyu u ka te-bda n-nuwwara dyal-hum ka ^t-^ti^h u i-dir-u z-zerti^ca, u kayn ši men ed-drari lli men ^catt-hum ka i-^herj-u f eš-šba^h bekri dyal l-^canšra l ej-jnanat u s-swani i-jni-u l-kermus elli ^tayb au lli bda ka i-d^hel-ha ^t-^tyab u ka i-semmi-u-ha « l-kermusa d l-^canšra », u ši ka i-qul-u l-ha « bakurt l-^cam », u fi-hum elli men ^cawayd-hum ka i-mši-u f eš-šba^h nnit i-leqq^t-u t-tut el-byed au le-^hmer men es-swani u i-^cum-u f es-swarej u lli men-hum ka i-^ge^ts-u f es-sqaqi dyal l-mdina u i-rešš-u ba^cđ-hum u lli dayz ^hda-hum men ed-drari u l-bnat b el-ma b le-^hfani d idd-hum ; u fi-hum elli ka i-rešš u i-^tuwuš ^cal ed-dayzin el-ma b serraqt el-ma dyal l-qešdir baš i-^canšr-u-hum u men ^cawayd ba^cđ eš-šnay^ciya f ši bladat, ma ka i-^hedm-u ši nhar l-^canšra ka i-^ha^f-u ^cand-ak t-^ji-hum ši ^ha^ja ma ši mezyana f dat-hum au ma i-kmel ši ^cali-hum l-^cām mezyan ida ma ^canšr-u ši dat-hum b er-ra^ha u riyi^h-u f dak en-nhar.

U mel l-^cāda dyal ba^cđ l-^cayalat ka y-^carđ-u ^cala ba^cđiyat-hum baš y-akl-u ma^ca ba^cđ-hum seksu d l-^canšra u fi-hum elli ka i-sift-u d-duqa l ba^cđ-hum menn-uh.

EL-FLAḤA

ḤART EL-BEKRIYA

Aḥna l-fellaḥa f šutanbir ka n-wujjd-u l-^cadda d el-meḥrat u l-bhaym u z-zra^c baš n-ḥert-u l-bekriya. Elli ma ^cand-uh bhaym au zra^c ka y-^caṭi blad-uh b el-ḥubza b en-nuṣṣ ulla b et-talta l waḥd ḥor (131). Elli ^cand-uh l-meḥrat mujud ka i-šaub sekkt-uh ^cand el-m^callem el-ḥeddad u lli ma ^cand-uh š el-meḥrat u ^cand-uh baš i-šri, ka i-mši l es-suq u i-šri l-^cadda d el-meḥrat u i-jib-ha l l-m^callem el-mḥarti lli i-rekkeb-ha l-uh.

El-m^callem el-mḥarti i-bda i-tqeb el-ga^cda u i-rekkeb fi-ha l-gobḍu (132) u ^caud i-tqeb el-ga^cda u i-tqeb et-temmun u i-jib et-trakib, es-sif u t-tabā^c, u bi-hum i-zdi t-temmun ma^ca l-ga^cda, u i-zid i-tqeb el-ga^cda men jihtin u i-rekkeb fi-ha l-udnin, u i-tqeb tani l-wuṣla u t-temmun i-ttašel-hum ba^cḍ-hum ba^cḍ b waḥd l-uted ka i-tsemma b l-^carusa dyal l-wuṣla ; u amma l-wuṣla i-tqeb-ha mer ras-ha (133) u i-dir l-ha ṭerf d l-^cud i-gul-u l-uh tani l-^carusa baš i-šedd ^camud abṭun b le-ḥbel ma^ca l-wuṣla.

Kif i-kemmel l-m^callem el-mḥarti terkib el-meḥrat ka i-ṭhelles f ijart-uh u i-mši f ḥal-uh ; u š-ši l-aḥor i-kemml-uh l-ḥemmas.

Ila huma l-bhaym b^cād i-rfed el-ḥemmas

(131) pour : aḥor.

(132) syn. gebḍa, qebḍa.

(133) pour : men ras-ha.

el-meħrat °ala ktaf-uh au °ala ši bhima ħatta l °and-hum, temma i-rbeṭ. Ila huma l-bhaym qrab, i-mši i-jib-hum. Ila huma tiran i-šedd-hum men udni-hum u i-jib-hum l °and el-meħrat u i-rekkeb l-hum el-gofya °ala gfa-hum u i-šedd-ha b eṭ-ṭarfa ma°a l-meħrat u i-zid i-dir l-hum l °okas f ras-hum taħt grun-hum baš i-guwud-hum l el-ħart. Ila huma ħaula y-°ani j-jmel au l-ħil au l-bġal ka i-dir l-hum er-ršuna u l °okas u i-rekkeb l-hum ħatta huma l-gofya, ulaynni l-gofya d et-tiran ma ši bħal l-gofya d el-ħaula. El-gofya dyal et-tiran mel l °ud u l-ħaula mel l-uḍifa au š-šriṭ.

Ba°d i-bġi i-isser el-ħart, el-qa°yda i-jib el-ħemmas au mul ez-zuj, el-ħubza d el-meħrat u ħiya ma° juna b ez-zra° meħtaleṭ fi-h š-š°ir u l-gemħ u d-dra u l-farina u l-bešna ħatta ila kan ġadi i-zra° z-zwan au zerri°t el-kettan i-zid-hum f el-ħubza u i-ṭiyib-u-ha u i-jib-u-ha °and el-meħrat f el-woqt elli i-bġi i-isser f el-ħart, i-qbeṭ-ha l-ħemmas u i-kesser-ha fuq et-temmun u i-ferreq-ha °al en-nas elli ħaḍrin au lli dayzin ma°a ṭ-ṭriq. U haduk en-nas ba°d y-akl-u i-qul-u : « °Allah i-isser u i-jib er-rzeq u y-°aṭi-na waħd el-°ām mebruk u mekmul ». U l-ħemmas i-qul : « b esm °Allah u taukkel-na °al °Allah a l-fellaħa, a d-drauš, elli kal ši fi sabil Allah », u i-šreħ f el-mṭira y-°ani y-°amel °alamat b le-ħjar au b ħeṭṭ el-meħrat baš i-°allem el-ard elli ġadi i-rešš-ha b ez-zra°. Kif i-kemmel l-mṭira i-rfed l °allafa f idd-uh l-isra u y-aħud men-ha z-zra° b idd-uh l-imna u i-bda i-rešš hadik el-mṭira. Lemma i-kemmel-ha f er-reššan i-rja° l el-meħrat u i-qul : « b esm °Allah u taukkel-na °al °Allah », u i-dwi ma°a z-zuj u i-qul : « zid °al °Allah » i-isser f el-ħart ħatta i-kemmel l-mṭira i-°aud i-ršem waħda uħra tani b ħeṭṭ el-meħrat au °alamat b le-ħjar, i-°aud tani i-rja° l l °allafa u i-°aud i-rešš u i-°aud i-ħret ħatta i-kemmel en-nhar.

L-^cašiya i-siyib el-meħrat u i-ddi l-bhaym i-urd-u u ^caud y-^caṭi-hum et-tben ; ba^cd y-akl-u i-jib-hum l maħall-hum i-rbeṭ-hum u ^caud y-^caṭi-hum et-tben au l-^calf ila ^cand-uh. U men et-tlata au r-reb^ca d el-lil i-ħerrej-hum i-serreħ-hum f el-ħla ħatta l eš-šbaħ i-jib-hum y-^caṭi-hum et-tben au l-^calf.

Ba^cd i-ṭla^c n-nhar i-rbeṭ-hum l l-ħart.

LE-ḤṢAD DYAL L-BEKRIYA

Kif y-ušel ibban le-ḥṣad i-jib mul eš-ši l-ḥeššada ; ka y-^camel ma^ca-hum b en-nhar au b l-^cašwiya au b el-ħeddām.

En-nhar huwa l-ħedma men eš-šbaħ ħatta l eḍ-ḍhor, u l-^cašwiya men mur eḍ-ḍhor ħatta l l-moġreb, u l-ħeddām huwa ħamsa u ^cašrin heṭwa, ma y-^caref ma^ca-h la ḍhor wa la moġreb men ġir l-^cabar elli ^caber l-hum ; u l-muna ^cala kulli ħal ^cala mul eš-ši.

Mnin i-ttawa ma^ca-hum i-zuwul-u ḥwayj-hum u y-^caml-u tbenda u i-tḥezzm-u u i-rekkb-u šba^c dyal l-qšeb f idd-hum l-isri ^cal l-menjel baš ma i-jreħ-hum ši u y-^caml-u d-dira^c dyal l-uḍifa f ed-dra^c dyal-hum l-isri ^cal es-sbul dyal ez-zra^c baš ma i-ḍreb-hum ši ^cala qibal maḍi ħatta huwa.

El-ḥeššad, ila kan mtawi ma^ca-h l el-ħeddām ma i-qul ši b esm ʿllah la^cud (134) i-zka z-zra^c u ma i-qadi š, u ila kan l en-nhar i-qul « b esm ʿllah u taukkel-na ^cal ʿllah ^cawin-ek ya rebb-i ».

Kif i-ḥsed i-šaub el-ġemra, y-^caqed-ha u i-luħ-ha men mura-h. Mul eš-ši ka i-jib el-ħeddāma lli i-refd-u l-ġ^omar u i-meṭṭ-u. Men ba^cd i-jib-u j-jmal b eš-šebka

(134) pour : la i-^cud.

lli i-neggl-u duk el-mteṭ dyaul l-ġ°mar l l-muḍo° lli ġadi i-nudr-u fi-h l-ga°a au maḥall aḥor.

En-neggal ġir i-ferreġ eš-šbek mel l-ġ°mar u i-rja° i-°ammer. Men ba°d, haduk el-ḥeddama lli i-neggl-u au ḥeddama uḥrin y-°aml-u n-nader, y-°aml-u s-sbul l daḥel u l-ḥiṣer au l-qṣeb °ala berra ḥatta i-kmel ez-zra°.

ED-DRAS

Kif i-bġi mul eš-ši i-dres ka i-jib el-mdari u l-ḥemmas ma°a l-ḥeddama i-bda-u i-šettet-u l-ġ°mar men en-nader ; ila kan-et arḍ mezyana ma fi-ha š et-trab, i-dres °and en-nader, u ila kan-et l-arḍ fi-ha t-trab i-wussa° men en-nader f waḥad el-muḍa° lli huwa fi-h ṣ-ṣfa au arḍ qasha lli i-°aun el-bhaym f ed-dras ma i-kun ši l-muḍa° mdehhes.

Ila kan el-ġ°mar ṣhun ma ṣabba °ali-h š-šta i-rbeṭ er-rebg mta° l-bger au ḥaula u i-dres ; ila kan bared i-ḥtaj i-šettet el-ġ°mar °ala yum au yumayn i-ṣhen, °ad i-rbeṭ er-rebg.

U ba°d i-bġi i-rbeṭ er-rebg y-°amel tagida. U t-tagida i-kun men el-bger au men el-ḥaula. Ila kan mel l-bger y-°amel li-h le-ḥbel taḥt grun-uh u i-°akks-uh ma°a rejli-h, u ila kan mel l-ḥaula y-°amel l-uh rṣen mel le-ḥbel au mel l-qenneb i-rebṭ-uh ḥatta huwa ma°a rejl-uh u i-°aud y-°amel l-uh l-kerraf f °onq-uh dyalt er-rebg ; el-kerraf huwa mel le-ḥbel merbuṭ b et-tuma dyal-uh.

U r-rebg i-kun merbuṭ f l-°anaq dyal l-bhaym elli i-ḍur-u, begri au ḥaula ma°a l-kerraf dyal et-tagida.

Er-rebg i-jri f eḍ-ḍura u l-ḥemmas elli mqabl-uh i-ḍreb el-bhaym u t-tagida ġir waqef i-ḍur b es-syasa.

Kif i-ḍur er-rebg ka i-thell l-ġ°mar, u l-ḥemmas lemma i-šuf el-ġ°mar thell u l-hayšer mta° l-ġ°mar tkesser, ka i-ji l l-kerraf dyal tagida u i-ḥell-uh, ka i-ḥerrej er-rebg berra u t-tagida i-bqa waqef y-akul ma°a ras-uh temma, u l-ḥemmas ma°a l-ḥeddām i-jib-u l-mdari u i-bda-u ka i-neqqi-u u i-ḥiyid-u l-ḥišer men ed-dersa.

Ba°d i-ḥiyid-u l-ḥišer i-rbeṭ tani r-rebg baš i-zid °al l-ḥedma i-°aud i-ḍur-u l-bḥaym ḥatta i-ḥess el-ḥemmas b ed-dersa tniyil-et °aud i-siyib er-rebg u i-šedd el-medra huwa u l-ḥeddām ; ila kan el-berd šerqi i-duz °al l-imen u i-°alli z-zra° b el-medra, et-tben i-mši ma°a l-berd u z-zra° i-rja° l ed-dersa °aud el-ḥemmas i-rbeṭ er-rebg, °aud i-zid i-niyil ed-dersa ; kif tniyil-et ed-dersa merra uḥra i-siyib el-ḥemmas er-rebg i-mši-u i-urd-u au i-mši-u y-akl-u u i-tšġel l-ḥemmas ma°a l-ḥeddām i-ḍur-u bi-ha i-derri-u-ha ḥatta te-šfa.

Ba°d eš-šfa ka i-ḥiyid-u z-zra° l et-tisa° u i-jib-u dersa uḥra men en-nader u i-sir °al l-°amal lli gul-na ḥatta i-kmel en-nader u y-°abr-u z-zra°.

°And l-°abar dyal ez-zra° ka i-rfed mul eš-ši l-wajeb d el-ḥemmas u l-°asur u l-mabaqi dyal-uh qlil au ktir. Ba°d i-sali-u, l-ḥemmas i-rfed wajb-uh i-ddi-h i-lemm-uh au i-bi°-uh u l-°ašür i-bqa f demmet mul eš-ši.

U mul eš-ši y-°aber dak eš-ši lli rfed u i-mši i-jib ej-jmal u t-tlales faš ġadi y-°amel ez-zra°.

Ila bġa i-bi°, i-mši l es-suq au l-mdina ; ila bġa i-lemm-uh y-°aml-uh f el-meṭmura au f el-ḥzin. Kif i-bġi mul eš-ši y-°amel l-meṭmura ka i-jib m°allem drawi ka i-šaub-ha l-uh fšalt el-meṭfiya. Ila kan-et el-ard° and-uh bla fekrun u ma i-qder baš y-°amel l-meṭmura y-°amel ḥzin b el-bni au i-jib m°allem l wušt gur-uh y-°amel l-uh tufri.

El-meṭmura u l-ḥzin i-ḥzen ūi-ha ġir ez-zra^c u t-tufri i-ḥzen fi-h z-zra^c u t-tben.

EL-MAZUZIYA

Ba^d i-sali men el-ḥart el-bekriya i-ṭuwwa^c l el-mazuziyya, hiya i-ġleb l ed-dra au l-ḥommeṣ. Ila kan-et el-.arḍ qasha i-ġleb-ha tlata d el-ḥaṭrat u ida kan-et arḍ rṭiya nubtin te-kfi. Ba^d i-qaḍi men el-ġlib i-zra^c d-dra. I-jib waḥad el-mra au rajel au derri ma^a-h ; el-ḥemmas i-ḥret u hadak i-reṣṣ b el-ḥebba b el-ḥebba ḥatta i-kemml-u n-nhar.

Ba^d t-nuḍ ed-dra ^cala rba^c d el-worgat i-jib mul eṣ-ṣi l-ḥeddama i-kerbl-u-ha b l-^catali, u ila kan-et el-blad b ez-zaf i-kerreb-ha b el-meḥrat men ġir udnin baṣ ma i-ġla^c ṣi d-dra. Ila kan-et .arḍ qasha y-^camel es-sekka u ila kan-et .arḍ rṭiya, ġir b el-ga^cda. U i-jib el-ḥeddama lli i teb^c-u l-meḥrat i-ṣlauṣ-u dak er-rbi^c u l-ḥ^omaj u n-njem b idd-hum u i-luḥ-uh au y-^caṭi-we-h l el-bḥaym.

Ila kan-et el-.arḍ rayya i-kerbl-u-ha nubtin te-kfi. U ila kan-et el-.arḍ qasha i-kerbl-u-ha au i-kerrb-u-ha tlata d el-merrat ; ila kan-et el-.arḍ ḥarṣa ka i-kerbl-u-ha ġir b l-^catali ma ka i-kerrb-u-ha ṣ ^cal l-bḥaym, ka t-ḍerr-hum.

Lemma te-bda te-rekkeb ed-dra i-kun el-ḥemmas ^cala bal men bna dem au mel l-bḥaym ; y-^camel l-^cassa u i-dḥel l-ha u i-gebbel l-blad ^cala bna dem u ^cal l-bḥaym. Mnin t-tmer u t-ibes ed-dra i-bda l-ḥemmas u l-ḥeddama i-jni-u-ha b el-menjel ; ḥatta i-kemmel l-ḥemmas dra^c i-ḥeṭṭ-uh ḥda-h, ka i-ji l-ḥeddama u i-refd-uh u i-ddi-h i-^carrm-uh.

Kif i-tejma^c d-dra ka i-jib-u j-jmel u ṣ-ṣebka tani u i-neggl-u-h l l-ga^ca. Ba^d i-kmel f et-tengal i-bda-u i-qeṣbl-u y-^cani i-gel^c-u l-^carbud mel l-^caṣa

*u i-luḥ-u l-^caša l et-tisa^c u i-ḥeṭṭ-u l-^carbud ḥda-hum
u i-^caud-u i-fesh-u l-^carbud mel l-ḡša dyal-uh b
zerzef au b meḥyiṭ, i-luḥ-u l-^carbud l el-menšer u
l-ḡša l et-tisa^c.*

*Kif i-krem l-^carbud f el-menšer ka i-jib-u
l-ḥeddama b l-^camed. I-jem^c-u d-dra f el-menšer u
i-ḍuwur-u l-ḥuyyak b el-menšer ^cala qibal ed-dra
ba^cd i-ḍerb-u-ha b l-^camud ka ṭ-ṭir. Ila ma ^cand-hum
el-ḥuyyak i-degg-u d-dra f el-bit, ila ṭar-et i-lga-u-ha
le-ḥyut.*

*Ka i-ḍerb-u l-ḥeddama d-dra ḥatta t-tefreq ^cal
l-^caḍem dyal-ha u i-^cazl-u l-^caḍem men ed-dra u ila
bqa ši ^caḍem laṣeq f ed-dra i-^caud-u i-redd-u l
el-mdegga au i-ferrk-u-h b iddi-hum.*

*Kif i-qaḍi-u i-^cabr-u-ha ; i-ṭfed el-ḥemmas
wajib-uh u mul eš-ši y-^cazel l-^cašur u i-ddi l-mabaqi
i-bi^c-uh au i-lemm-uh.*

EL-ḤODRA

*Elli bḡa i-zra^c l-ḥoḍra y-^camel l-bir b ej-jbid
au s-sanya b eḍ-ḍur.*

*Elli ^cand-uh l-bir i-jbed el-ma b el-ḥeddama au
b el-bhaym. Ila kan el-bir b ej-jerrara el-ḥeddama
huwa lli i-jbed el-ma bidd-uh f ed-dlu dyal l-gerba ; u
ila kan el-bir b l-luleb el-bhima hiya lli ka te-jbed
ed-dlu dyal l-^cajel au l-kawatšu.*

*Wa .amma s-sanya mrekkba b er-raqed u ḍ-ḍur
u l-fnar u l-utad u l-waqef u j-jebbad u le-ḥbel u
l-ḡraref au ṭ-ṭisan.*

*Er-raqed ^cali-h mterkeb eḍ-ḍur u l-waqef ^cali-h
mterkeb el-fnar u ḍ-ḍur šadd f el-fnar b l-uted u
l-utad ḥamlin le-ḥbel b eṭ-ṭas dyal-uh u j-jebbad f
ras el-waqef ka ṭ-ḍur bi-h l-bhima jmel kan au bḡel*

au °aud au ħmar u kayn elli i-jbed ħatta °al et-tur.

Ba°d ka i-ṭla° l-ma men es-sanya ka i-kobb f
ej-jefna u j-jefna t-kobb l el-qadus u l-qadus i-kobb
l es-sarij ħatta y-°amer es-sarij.

Kif y-°amer es-sarij ka t-t°ammer es-sluqiya u
men temma r-rebba° i-ferreq el-ma °al le-ħwaḍ mta°
l-ħoḍra denjal au bṭata beldiya au ħoršef au ħenna
au krafes au m°adnus au qezbur au barba au ħizzu
au left au kulinabo au l-krunb au felḥa au na°na°
au l-buru au šlayḍ au l-bešla neqla au selq au qešbiya
au fjel au ger°a slawiya au ħyar au mezgur au
tumaṭiš.

ES-ŠNĀYA° D EL-MAĞRIB

Eš-šnaya° f el-mağrib met° adda u °ala kull škel, u kull blad men el-bladat dyal-uh fi-ha °adad dyal eš-šnaya° lli ma huma ši f gir-ha ma° a ma ka i-ttujed fi-hum u ka i-tšark-u fi-h men nwa° š-šnaya° šay° a fi-hum u l-lazma li-hum mejmu° in. U jmi° l-buldan elli meħşušin b ši šen° a men eš-šnāya° au b eš-šnay° iya lli ma huma ši °and-hum ka i-sift-u °ali-hum men jiha uħra u i-t°āml-u ma° a-hum f jmi° ma ka i-ħešš-hum.

U hakda ka t-truj el-ħaraka dyal eš-šen° a u l-ħedma bin el-bladat, ši ka y-aħud men ši u ši ka y-°aṭi l ši u ka i-tneff° -u mejmu° in ; u hakda j° al llah d-dunya, ħatta ši blad fi-ha ma te-qder te-kfi u te-ğni ras-ha b dak eš-ši lli ka te-šna° men .umur eš-šen° a bla ma t-uqef °ala gir-ha ħatta f ši ħaja men-ha.

U š-šnaya° lli huma mujudin f el-mağrib kull-hum baqyin °al l-ħala l-qdima ka i-tħeddm-u b l-idd, ma ši b el-mwaken °ala qibal l-mğarba ma kan-u ši bekri ka y-°arf-u l-mwaken u ma mwalfin ši ka i-ħedm-u bi-hum ma °ada f el-makinat d el-ħiyāta lli deħr-u hadi waħad tlatin °ām, zayd naqeš, u bda-u i-ħiyit-u bi-hum el-kettan u t-tyab el-ħfifa bħal l-ħayati u l-brentek (135) u kadalik f had el-mudda l-eħħra wulla-u ba° d eš-šnaya° bħal et-tanejjart ka i-t°aun-u f el-ħedma dyal-ha b ba° d el-mwaken dyal trisinti ka t-sehhel-ha °ali-hum u t-serbi-hum b ez-zaf.

(135) syn. brintek, brintšek.

U ş-şnay[°]iya l-mğarba °ala bal f eş-şen[°]a dyal-hum u şaşrin u ħadqin b ez-zaf, °and-hum iddin dheb f dak eš-ši lli ka i-şaub-u, wahħa bla mwaken t-qul ka i-şelq-u men idd-hum es-sbayk u j-juher el-mnebbet ; u lukan kan-u ka y-°aṭi-u l-qabiliya l şna[°]t-hum u i-neşh-u fi-ha, lukan kan-et ħir u ħsen b ktir melli hiya l-yum f eş-şahħ u l-itqan u z-zih u l-bha, u lukan kan-u ktir men en-nas ka i-bği-u-ha u i-feddl-u-ha °ala °adad dyal eş-şnaya[°] u l-msayl lli bħal-ha ka i-tşaub-u b el-mwaken.

ŞEN[°]AT EL-BNI AU T-TABENNAYT

U men jumlet eş-şnaya[°] lli ka y-°arf-u-ha l-mğarba u ka i-teqn-u-ha b ez-zaf : şen[°]at el-bni au t-tabennayt.

El-m[°]allmin el-bennaya l-mğarba ma[°]rufin men qdim ez-zaman b elli huma men el-m[°]allmin el-mu[°]tabarin dyal ed-dunya f el-bni dyal eđ-đyur el-kbira u l-qşur l-°ađima lli °al l-kifiya l-andalusiya lli ka t-°ajeb jmi[°] n-nas u ma ka t-ħelli l-hum °aqel u lli ma bqa ši ħir men-ha f ed-dunya. U ħakda f el-bni d ej-jwama[°] u ş-şma[°] l-hayla, u f el-hni d el-braj u s-swar u l-biban el-kbar l-°alyin dyal l-qşabi u l-mdun u ħir-ha men .umur el-bni l-uħra bħal l-miđat u l-ħammamat u l-fraren u l-fnadeq u s-seqqayat u s-şarej elli ka i-şehd-u l l-m[°]allmin elli bna-u-hum b el-qodra u le-ħdaqa lli °aṭa-hum °llah u ma i-ħelli-u l ħadd ma i-qul men ħir : « °llah i-°azz eş-şen[°]a u i-j[°]al l-baraka f eş-şnay[°]iya u l-m[°]allmin ».

U l-m[°]allmin el-bennaya l-mğarba l-yum ma bqa-u ši ka y-°arf-u men umur el-bni ħir elli qul-na u kan-u y-°arf-u-ha jdud-hum qbel men-hum u kan, ra-hum wulla-u ka y-°arf-u u i-teqn-u ktir men umur

et-tabennayt er-rumiya j-jdida ħatta wulla-u fi-ha bħal mwali-ha l-ašiliyin u bda-u ka i-bni-u l-l-mselmin, u ktir eš-ši l-en-nšara lli jab-u had eš-škel dyal l-bni j-jdid, đyur rumiya °ajiba ma i-šħa ši bñadem i-ħiyid °ayn-uh men-ha, t-qul : « tbarek °llah, mefruga f el-qaleb ma mšaubā ši b l-idd ».

U lli i-ji i-šuf el-ma°un d el-ħedma lli ka i-ħedm-u bi-h l-bennaya t-tabennayt u i-ṭell°-u bi-h đ-đyur el-mu°tabara u ġir-ha men .umur el-bni l-ktira l-°ajiba i-t°ajjed ħit i-lqa-h ma ka i-t°adda ši l-mṭerqa baš ka i-deqq u l-megdi baš ka i-tqeb u l-qadam au š-šaqur baš ka i-šeffeffer au i-šuger le-ħjar u š-štel u š-šettaba baš ka i-rešš u l-germaṭa f aš ka i-dir el-begli u l-mellasa baš ka i-melles, u l-fertas elli ka i-fertes bi-h l-ħiṭ y-°ani ka i-sawi-h u i-delk-uh ħit ka i-dir l-uh l-merṭub u mizan el-ma u mizan el-ħiṭ u r-rkab u l-mitro baš ka y-uzen u i-šaye° u i-qiyis u y-°aber u hiya °adda qlila u meħsuba u ma °and-ha ši qima kbira la f et-taman baš ka t-tešra u la f el-k°ber dyal l-qedd dyal-ha, b el-ħaq q el-qima dyal-ha le-ħqiqiya bqa-t f l-iddin d el-m°allmin elli ka i-ħedm-u bi-ha l-°ajayb u l-ġarayb dyal et-tabennayt elli ka t-ħiyir ed-dmağ.

U kayn waħd en-nu° aħor mel l-bni kan-u ka i-bni-we-h bekti ka i-tsemma ṭ-ṭabbya au r-rkez ka i-teħdem b el-luħ u l-merkez.

Had el-luħ ka i-kun °ala fšalt eš-šenduq ; f el-qa° dyal-uh ma i-kun ġir eš-škalat u f ej-jnab dyal-uh l-lwaħ šaddin f el-qwaym elli huma merkuzin f rus eš-škalat, u f waħd el-ġareb dyal-uh ka t-kun bħal waħd el-wušla kbira d el-luħ ka i-qul-u l-ha j-jebħa ka te-ħšer el-lwaħ d ej-jnab baš ma i-tiħ-u ši. Kif ka i-bġi-u i-bni-u, ka i-rekkb-u had el-luħ f muđa° l-ħiṭ elli bġa-u i-bni-u u i-bda-u i-ferġ-u fi-h l-qfef d et-trab mbelbel b el-ma, u ši men-hum ida bġa-u i-ji šħiħ u i-šber muđa ṭwila ka

i-ħellt-u ma^a-h z-zerwağ d el-wad au d el-bħar au le-ħreš d el-byar au t-tšafer d le-ħjar u j-jir, u ka i-rešš-u-h b el-ma u i-derb-u-h b el-mrakez ; u ħit i-bği-u i-ħawwul-u l-luħ baš i-zid-u l-bni l fuq au l taħt ka i-sell-u l-qwaym men eš-škalat u i-gel^c-u l-luħ u i-jebd-u š-škalat u ^caud i-rekkb-uh f el-maħall lli ġadi i-zid-u r-rkez. Wa amma t-tqabi dyal eš-škalat elli ka i-bqa-u f el-ħit men ba^cd er-rkez, ka i-ğelq-u-hum b eṭ-ṭin.

U mmin ka i-kmel l-ħit ka i-wulli bħal lli meḍṭrub f el-qaleb u šħiħ bħal l-hend u ka i-zmen b ez-zaf u had en-nu^c d el-bni kan-u ktir eš-ši ka i-bni-u bi-h s-swar dyal l-mdun u l-qšabi u ši men eḍ-ḍyur el-kbar fi-ha u ma bqa ši ka i-ta^cmel l-yum men ġir f el-qšabi dyal l-braber u š-šleħ u l-ksur dyal l-qbala f eš-šaħra, u dak eš-ši lli baqi mujud menn-uh f el-mdun qdim b ez-zaf u lli qrib fi-h tebna f ^cahd mula-y l-Ḥasan, b el-ħaqq el-merkez baqi ka i-ħeddm-u-h ħatta l daba f eḍ-ḍyur el-beldiyin elli ka i-tseqqf-u b el-gayza u l-worqa, ka i-dir-u fuq men-ha t-trab u j-jir u i-rešš-u-h b el-ma u i-derb-u-h b el-merkez ħatta ka i-lseq ^cal l-worqa u i-šmet u i-tqadd u men ba^cd ka i-ħerrš-u-h b ej-jir u r-remla u i-derb-u-h b el-merṭub. U had en-nas elli ka i-derb-u l-merkez ka i-semmi-u-hum el-geššaša u men ^catt-hum ħit ka i-kun-u i-derb-u l-merkez ka i-ğenni-u b bħal had el-ğennaya :

*Dik eṭ-ṭir el-ħḍer jab el-mesk ^cala ḍfar-uh
Sid-i l-^carbi bel l-ma^cṭi u j-jenna fi bab ḍar-uh
A ħujjaj ida mši-tiu b ez-zerba mehhl-u ^cali-ya
Ne-twuḍḍa fi bir Zemzem u n-šelli fi bu Rqiya...*

U t-tesqaf b el-gayza u l-worqa ka i-šber ^cadad d es-snin, ktir eš-ši ida kan-et el-gayza u l-worqa d l-^cud d el-^car elli ka i-qul-u ^cali-h ma kayn ši bħal-uh f eš-šehħa u huwa ma ka i-rša ši illa men

ba^cd ma ka i-fni snin twila u ma ka i-ħess b ras-uh teqta^c men umm-uh š-šejra illa men ba^cd erba^cin ^cām... Waħħa had el-mziya u l-fayda lli mujudin f et-tesqaf b el-gayza u l-worqa dyal l-^car^car qell et-tesqaf b el-ħšeb dyal-uh f had es-snin l-eħħra u ma bqa-u ši n-nas ^caṭyin-uh d-derk ħit dħer el-bni r-rumi j-jdid elli ka i-tebna b ej-jir u r-remla au b el-boršlana u r-remla au bi-hum mejmu^cin mħelltin ma^ca ba^cd-hum u ka i-tseqqef b le-ħdid u l-boršlana y-^cani b simarmiṭ lli ^caṭa-we-h r-ras el-ktir f en-nas u twull^c-u bi-h u bna-u menn-uh l-myawat u l-ulufat dyal eḍ-dyur u ġir-hum f ^ciwuḍ el-bni l-qdim lli kan u ma zal ka i-tebna f ba^cd el-bladat b el-begli dyal et-trab u j-jir au j-jir u l-ħamri u ka i-tseqqef b el-ħšeb u i-ddeqq (136) b el-merkez bħal lli qul-na u l-mertub dyal ej-jir u r-remla ma ka i-reṭṭb-u bi-h ġir le-ħyut men berra, u men daħel u ma ka i-bni-u ši bi-h u f ši men el-bladat ma ka i-lebbs-u le-ħyut bi-h ġir men daħel, u men berra ka i-reṭṭb-u-hum b ej-jir u l-ħamri u n-nas ma ^caṭa-u d-derk l el-bni r-rumi j-jdid illa men ba^cd ma ^carf-u u theqq-u (137) b el-fayda dyal l-iqama r-rumiya u b eš-šahħ u s-šhula u l-mwafqa d el-bni bi-ha u t-taħasbiyit (138) u n-neḍra l-mezyana lli f el-bni r-rumi j-jdid.

U n-nas waħħa ktirt-hum wulla-u ka i-bni-u b l-iqama u ^cal l-qa^cyda r-rumiya ra-hum ma zalin kull-hum, illa l-qlil fi-hum, ka i-dir-u l-blanat dyal eḍ-dyur u i-feššl-u-hum ^cal l-fšala l-beldiya : el-byut kbar, ši qbalt ši u wušt eḍ-ḍar kbira u was^ca u mrebb^ca, ḍayra b en-nbaħat b es-swari au blaš, u « ḍur el-ħelqa » ^cala qedd u fšalt bušedḍar kbira u ^cariḍa u ḍauya, u ši men-hum ka i-jem^c-u bin el-fšayl b zuj, men daħel ka t-kun eḍ-ḍar mfeššla

(136) pour : *i-tedeqq.*

(137) pour : *theqqeq-u.*

(138) syn. *taħasbiyit.*

beldiya, u men °ala berra rumiya b el-bruz au l-barko u l-gurniza (139) u š-šrajem l jiht ez-zenqa.

EL-BNI D ED-DYUR

Beki kan el-m°allem mul eš-škara lli ka i-qbeđ el-ħedma d el-bni men en-nas b el-gurja au l-qeť°a u ka i-tkellef bi-h u i-šref °ali-h men °and-uh ħatta ka y-ujed u i-tħelleš men °and mul eđ-đar, au l-m°allem el-bennay b ras-uh lli ka i-ħdem b el-ujra (140) au b el-m°ayna u l-mtauya °al l-bni u l-iqama °ala mul eđ-đar. Elli qbeđ el-ħedma fi-hum ka i-šaub el-blan dyal l-maħall lli ġadi i-tebna °al l-kifiya lli bġa mul eš-ši, u ħit ka i-tšaub el-blan u i-twurra l mul eđ-đar u y-°ajb-uh u i-wafq-u °ali-h ba°đ el-m°allmin l-uħrin elli ka i-fehm-u u lli ka i-tšaur-u ma°a-hum ktir en-nas f l-umur d el-bni, ka i-bda i-nezzel l-iqama u hiya le-ħjar u l-ħamri u j-jir u r-remla.

El-yum el-muhendiz huwa lli ka i-šaub el-blanat u l-m°allem mul eš-škara au l-bennay ma ka i-qabl-u ġir el-ħedma u ma ka i-tmešša-u ġir °al l-blan elli dar el-muhendiz. Kif i-bġi i-bni ka i-ji l-m°allem el-bennay i-bda i-ħeťť (141) f l-arđ eš-šenduq dyal eđ-đar u l-byut u l-blan quddam-uh, u i-jib el-ħeddama lli ka i-ħefr-u s-sisan u i-sqi-u l-ma u y-°ajn-u au y-°akkr-u l-beġli u i-mekkl-u (142) le-ħjar u i-jib elli ka i-ħešš-uh d el-gwayz u l-ħšeb au l-madriyat baš ġadi i-bni au i-jib-hum mul eđ-đar, u i-deqq l-utad dyal l-°ud au d le-ħdid hna u hnak °ala rus es-sisan u i-rbeť fi-hum el-ħyuť dyal l-utra

(139) syn. gurnija.

(140) syn. ijara.

(141) pour : i-ħeťťet.

(142) pour : mekken l-uh.

au l-qenneb u i-jerri-h bin l-utad mejmu'in °ala l-imin u °ala l-isar °ala qedd eṭ-ṭul u l-°ordḍ dyal es-sisan u i-temm le-ḥfir fi-hum ḥeddām b el-mnaqeš u l-fisan u l-°atali u t-trab ka i-terfed b el-balat u i-tlaḥ °al ej-jnab dyal-hum ḥatta ka i-ḡraq-u b waḥad mitro au kter, u ši men-hum ka i-ḡerrq-u le-ḥfir ḥatta ka y-ušl-u l le-ḥjar ida bḡa-u eš-šahḥ.

U ma ka iji-u s-sisan i-tsala-u b le-ḥfir ḥatta ka i-kun el-ma m°ammer f el-beštiliyat au l-bwuṭ au l-bramel au bi-hum b zuj au kamlin, u l ḥeddama dyal l-begli ḥeddamin ka i-°akkr-u l-begli u i-ṭiyib-u l-°ajna dyal-uh b l-°atlat ṭwal lli f idd-hum u kull ši wajed.

F dak es-sa°a ka i-nuḍ el-m°allem el-bennay u i-ṭfed el-ma°un dyal-uh u i-°ayyiṭ : « b esm °llah ! » u i-hbeṭ l es-sas u ma°a-h šana° au zuj dyal-uh u ba°d el-m°allmin l-uḥrin elli ka i-°aun-u-h f el-bni, u i-šir-u l-ḥeddama ši ka i-°ammer el-qbab au š-šṭula b el-begli b el-bala u i-ddi-u-hum l-hum u ši ka i-mekkel l-hum le-ḥjar, u i-bda-u l-m°allmin ka i-ṭefd-u l-begli b el-mellasa mel l-germaṭa u i-ferrš-u bi-h qa° s-sas u i-temm-u ṭal°in bi-h ferša b ferša, ferša d el-begli u ferša d le-ḥjar ḥatta ka i-kmel es-sas u i-teqfel u i-tsawa ma°a l-arḍ.

U men temma ka i-zid el-m°allem i-feššel l-biban u l-mdauz u i-deqq °aud l-utad u i-medd le-ḥyuṭ dyal-uh u i-bda ṭala° b et-tabennayt u l-m°allmin l-uḥrin ma°a-h ka i-°aun-u-h ši quddam-uh u ši °ala jnab-uh u ḥit ka y-°ala l-bni u i-tqadd ma°a l-woqfa dyal-hum ka i-dir-u s-srir dyal l-ḥšeb ; ka i-deqq-u l-uqaqef kbar dyal l-ḥšeb f l-arḍ u i-deḥḥl-u š-škalat au l-°arḍat d el-gwayz f el-ḥiṭ u i-rebṭ-u-hum b le-ḥbel f l-uqaqef u i-medd-u °alt-hum ši ḥešbat ṭwal u °araḍ šuya u ka i-qul-u l-hum tani l-madriyat u i-ṭel°-u °ali-hum baš i-zid-u f el-bni.

Mnin ka y-°ala l-bni °aud ka i-zid-u i-°alli-u

ma^ca-h s-srir u ka i-bqa l-bni tala^c ḥatta ka i-tqadd ma^ca-h l-^calu d el-biban u š-šrajem. Ida kan ^cand-hum le-ḥdid u l-boršlana ka i-dir-u l-^catbat (143) l-fuqaniyin d el-biban u š-šrajem bi-h ka i-qul-u l-hum el-budrat u ida ma kan ši ^cand-hum u bga-u y-^caml-u l-biban u š-šrajem b et-tqaus ^cal l-qa^cyda beldiya ka y-^caml-u-hum 'b er-raqed au le-ḥjar el-bsiṭ au dyal l-yajur u ka i-teqqf-u au i-bentl-u t-tqaus elli huma ^cala had el-kifiya men taḥt b el-ḥšeb u le-ḥjar baš ma t-ṭiḥ ši t-teqwisa u ka i-ḥelli-u-ha ḥakdak ḥatta ka t-šedd u t-ibes u ka i-zid-u f el-bni men ba^cd et-tqaus ḥatta ka y-ušl-u l et-teḥhila (144) lli ka t-kun dyal le-ḥjar mḡadd u msawi au dyal l-yajur u hiya l-ḥerf au l-ḥašya l-eḥḥraniya dyal l-ḥiṭ elli ka i-nzel u i-rkeb ^cali-ha s-sqef.

Mnin ka i-kemml-u le-ḥyuṭ dyal eḍ-ḍar b el-bni ka i-ḥelli-u-hum i-rwaš-u au i-ibs-u šuya waḥd en-nhar au yumayn u i-ṭel^c-u i-seqqf-u s-štaḥ u n-nbuḥa (145), ida kan-u f eḍ-ḍar, u i-dir-u l-hum el-ḥelqa d eš-šebbak u ḍ-ḍerbuz, u qbel la i-seqqf-u ka i-ḥeṭṭ-u d-druj u i-dir-u l-hum eṭ-ṭabla dyal simarmiṭ au i-bni-u ḥiṭ mḥerref u i-seqqf-u-h b el-gayza u l-worqa u i-bni-u ^cali-h d-druj u l-ḥwa lli ka i-bqa l taḥt, dar-u l-uh bab au ma dar-u l-uh š, ka i-temma t-tenfiḥ d ed-druj, u ila kan b el-bab ka i-ḥezn-u fi-h l-faḥer u le-ḥwayj elli ma laḥqin ši ^cali-hum ; u ši men-hum ka i-dir-u taḥt et-tenfiḥ bit el-ma (146), u ka i-feth-u l ed-druj el-bab f es-štaḥ u i-bni-we-h.

Ida kan es-sqef beldi b el-gayza u l-worqa ka i-jib-u l-gayza u l-worqa mšerṭḥa men ^cand en-nejjar

(143) syn. ^catabi.

(144) par analogie avec le fard des yeux.

(145) syn. nbahat.

(146) syn. ḍar l-uḍu, kabina.

u i-bda-u l-m^callmin ka i-settf-u l-gwayz waḥda ḥda waḥda u ka i-ḥelli-u binat-hum jehd waḥd eš-šber d et-tisa^c u ba^cd ka i-sali-u b tesqaf el-gayza ka i-ṭelq-u ^cali-ha l-worqa u i-semmr-u-ha f el-gwayz b el-mesmar u ka i-bqa-u gadyin hakda ḥatta ka i-sali-u ma^a s-ṣtaḥ kamel u men mura had eš-ši ka i-belbl-u t-trab u j-jir u i-ferrš-u-h fuq menn-uh u i-bda-u i-zid-u t-trab u j-jir u i-rešš-u l-ma u i-deqq-u b el-merkez ḥatta ka i-šmet u i-tqadd bḥal ʿli tkellem-na ^cali-h f el-merrat elli daz-u u i-ḥerrš-u-h b ej-jir u r-remla u i-ḍerb-u l-uh l-mertub ; u ḥit ka i-ibes s-ṣtaḥ ka i-bda-u i-bni-u le-ḥyut d el-fuqi, u ida kan-et eḍ-ḍar sefliya bla fuqi ma ka i-bni-u f es-ṣtaḥ ġir es-seṭtara ; u men temma ka i-šedd-u f terkab el-bestidurat au l-kwadruwat dyal l-biban u š-šrajem u i-ḍerb-u l-mertub l eḍ-ḍar mejmu^a.

U ma ka i-bqa men ba^cd el-mertub ġir et-tezlij dyal eḍ-ḍar u t-tejjir dyal-ha men berra u men daḥel u terkib ed-dfef d el-biban u š-šrajem u l-bedlat dyal ed-druj elli huma b ez-zellij u šbaġet ed-dfef ida kan-u mwalin eḍ-ḍar baġyin eš-šbaġa ^cala qibal ^cadad men en-nas elli ka i-dir-u l-biban b el-qwas d er-reḥwi mgerbeš au meṭluq au b el-ḥersna u š-šmames fuq men-hum u t-tanejjart dyal eḍ-ḍar y-^cani d-dfef d el-biban u š-šrajem beldiyin, u ktir eš-ši d-dfef d el-biban elli ka i-kun-u b er-rtaj u l-^carja au l-ḥuḥa, ma ka i-šebġ-u-hum ši b eš-šbaġa au l-bentura rumiya waḥḥa ka i-kun-u dyal l-berda^c au l-arz wa amma ida kan-u dyal l-^car^car haduk ma kayn ši fi-hum elli ka i-šbeġ-hum ga^c.

U kayn f ed-dfef d l-^car^car elli ka i-šeql-u-hum b ez-zaf u i-dehn-u-hum b el-berniz ḥatta i-wulli-u ka i-dwi-u, u hakdak ka y-^caml-u ba^cd el-merrat ḥatta l ed-dfef d eš-šrajem ida kan-u dyal l-^car^car u ida kan-et et-tanejjart dyal eḍ-ḍar rumiya f ktir eš-ši

ka i-šebġ-u d-dfef d el-biban u š-šrajem b eš-šbaġa lli bġa-u u ktirt-hum ka i-ħtar-u l-lun au l-lwan elli ka t-kun zahya u bhija u mendura b ez-zaf, u fi-hum elli ma ka i-šbeg-hum ġir b ši ħaja ħfifa dyal eš-šbaġa u i-duwuz °ali-hum idd au zuj dyal l-berniz baš i-ġi-u ka i-lem°-u u te-zyan fi-hum en-neġra.

U l-biban u š-šrajem dyal eġ-dyur elli ka i-kun-u °al l-fšala rumiya ktirt-hum ka i-kun el-bni dyal-hum mrebb° u l-bestidurat u d-dfef u l-badrirat dyal-hum mrebb°in ħatta huma u had el-biban, f el-ktir, ma ka i-kun-u ši °and-hum eš-šmames fuq men-hum, ulaynni l-badrirat ka i-kun-u b ez-zaj el-byeġ au l-mluwun ka i-dħel men-hum eġ-ġu l l-byut.

U hakkak ka i-kun-u š-šrajem u dfef-hum mrebb°in u b ej-jaj ka y-°aġi-u °aud eġ-ġu l l-byut u kayn biban uħrin ka i-kun-u mrebb°in bħal lli qul-na, b el-ħaqq ka i-dir-u-hum b el-qanba f maħall l-badrirat, u l-qanba hiya qus d el-luħ men ħsab el-bab mgernez b qāṭa° u meqṭu° u fi-h bħal merwaħa au nušš nejma sdasiya, au kter, ka t-kun ktirt eš-ši b ez-zaj l-°araqi ka y-°aġi ġ-ġu l l-bit u ka t-kun fi-h neġra mu°tabara.

U had el-fšala d el-biban °ala had eš-škel ka te-jma° bin el-fšala rumiya men jiht et-terbi° d ed-dra° l-fuqani d el-bab, u bin el-fšala beldiya men jiht et-teqwisa d el-badrira. Hakda ka i-tebna-u ktirt eġ-dyur f el-maġrib u °ala škel menn-uh ktirt-uh l-mrebb°a ka i-tebna-u le-ħwanet u l-herya u l-ħzayn.

U hada jumlet ma ka i-sta°mel f bni-hum men m°allmin u ħeddama u ma°un u ka i-dħel fi-hum men iqama d el-bni u twab°-uh ħatta ka i-ħel°-u f waħd eš-škel drif u lħif ka i-ġehr-u l l-°ayn b lun-hum el-byeġ u huma metzaħmin ma°a ba°ġ-hum, ktir eš-ši men ši maħall °ali, bħal ši serb dyal le-ħmam byeġ ka i-°um °ala ujeħ l-arġ u i-muj f ba°ġ-uh.

U f ši men el-buldan ma ka i-jijir-u ši d-dyur men berra b ej-jir el-byeḍ ; imma ka i-lebbs-u-hum b el-mertub dyal ej-jir u l-ḥamri u i-ḥelli-u-hum hakdak au i-jijir-u-hum b ez-zerqṭuna au n-noḡra u j-jir u ka i-ji l-lun dyal-hum mḥemmer bḥal en-nḥas ; u ma ši ġir had en-nu^c d el-bni lli dker-na huwa lli kayn f el-maḡrib, ra-h kayn fi-h n-nwa^c uḡra ktira dyal l-bni bḥal ej-jwama^c u ṣ-ṣmā^c u l-ḥammamat u l-mṭafi u d-dyur el-kbar u l-qṣur u ġir-hum bḥal lli qul-na u ktir had en-nwa^c and-ha smiyat u fṣayl uḡra ktira ka y-^carf-u-ha u i-ḥedm-u-ha m^callmin uḡrin men bennaya u ġir-hum u ka i-fehm-u l-ha u l-ṣġal-ha kter men haduk el-m^callmin elli ktirt-hum ma mwalfin ka i-ḥedm-u ġir f el-bni d eḍ-dyur u lli bḥal-uh men ḥwanet u heryan ^cala qibal eṣ-ṣen^ca bḥar, u kull fenn la-hu (147) ehl, bḥal lli ka i-qul-u f el-metla, b el-ḥaqq ktirt l-iqama d el-bni u twaba^c-ha lli ka te-ḥdem f en-nwa^c dyal l-bni mejmu^ca, hiya ši waḥad u fḥal fḥal, la f had en-nu^c wa la f dak, u l-ferq elli kayn binat-hum huwa f es-smiyat u l-fṣayl u ṣkal uḡra men et-tanejjart u t-tazlayjiyit u t-tagebbast u l-k^uber dyal l-maḥallat elli ka i-tebna-u bḥal ej-jwama^c u ṣ-ṣmā^c f el-mtel.

EJ-JAMA^c U L-HAMMAM

Ej-jwama^c, f el-ktir, ka i-kun-u kbar u fi-hum el-qwas u n-nbaḥat u s-swari b ez-zaf u wuṣṭ-hum wasa^c u ^caryan u sqef-hum b el-beršla u l-qermud el-beldi l-ḥḍer u l-meḥrab elli fi-hum mquwus b er-reḥwi mqerbeṣ au meṭluq au mefrum dyal et-tagebbast u ka i-kun fi-h ḥiṭi mrebbā^c mayl l eṭ-ṭul menquṣ u mzuwuq dyal et-tagebbast nnit

(147) forme littéraire de l-uh.

el-mluwuna b eš-šbağa šadda men ketfin el-meħrab b zuj u ʔal^a ʔatta l et-tekħila au l-gurniza d-deħlaniya d es-sqef au t-qerrebb l-uh, u f had el-ħayti ^aadad dyal eš-šemmasat dyal l-gebs men nu^c n-nqiš el-mzuwuq elli fi-h lli ka i-kun ba^d el-merratt en-nqiš dyal-hum mʔa^am b ez-zaj el-mšekkel u huwa meqtu^c au ɗayr bi-h ħzam d el-gebs mektub fi-h b en-neqš ba^d el-ayat dyal l-qor.an u ši ħaja mel le-ħdit d en-nbi u ^aala imin el-meħrab ka i-kun el-menber ^aāti dehr-uh l l-ħiṭ au mtekki ^aal l-bab d el-bniqa au l-meqšura fayn ka i-tħebba f el-woqt elli ma ka i-teħtaj ši, ida kan ej-jama^c kbir, u ^aala šmal-uh, y^cani ^aala šmal l-meħrab, el-meqšura d el-ħtiḅ elli ka i-dħel l-ha men mur ej-jama^c u i-ħrej men-ha baš i-ħteb u i-šelli b en-nas nhar ej-jem^a u ħda-ha au ħda l-meqšura d el-menber ši ħzana au zuj d el-mšaħef el-biban dyal-hum mquwusin b el-qanba d el-luħ u d-dfef mzuwuqin fi-hum qata^c u meqtu^c tnāši au stašri b el-lwan u b el-ma dheb mel l-fuq ʔatta l l-taħt men nu^c z-zwaq el-meħfur f el-menber u lli f ed-dfef dyal l-meqšurat b zuj, men ġir el-biban dyal-hum huma kbar mel l-biban dyal l-ħzana au l-ħzanat d el-mšaħef.

U f es-sqef dyal ej-jwama^c ^aadad dyal l-gwayz au l-qnaṭer d l^cud kbar u ġlad u ʔwal mrebb^cin u mzuwuqin b el-lwan m^callqin fi-hum b es-snasel u ka i-ddella-u men-hum ba^d et-triyat u l-mšabeħ au l-mšobħiyat dyal ez-zaj byeɗ kan-u bekri ka i-ša^cl-u b ez-zit u l-ftila u l-yum ka y^caml-u f wušt-hum lambat dyal eɗ-ɗu rumi y^cani l-bulat d et-trisinti.

U l-wušt d ej-jwama^c f el-ktir ka i-kun mzellej b ez-zellij beldi mluwun u fi-h ši ħešša au sarij sġir mebnii mrebb^a au mseddes au mtemmen u mzellej ʔatta huwa fayn ka i-jedded-u n-nas l-uɗu.

U mel l^cada d le-ħyuṭ d ej-jwama^c ma ka i-kun-u ši mzelljin u ma ka i-kun fi-hum men taħt

gir hyata qar šuya f l^cord u twal b ez-zaf dyal le-ħsur mzuwuqin dayrin °ali-hum u °al l-meħrab u s-swari mejmu^cin ; u fuq le-ħyati °ala qder uqfet bñadem ka i-ddar-u mrafa^c twal mešbuqin b eš-šbaqa au blaš fayn ka i-nezzl-u n-nas blaġi-hum.

U l-ard d ej-jwama^c ħatta hiya dima ma ka t-tferreš gir b le-ħsur u ma kayn ši j-jwama^c lli ka i-tferrš-u b ez-zrabi men gir ba^cd es-sadat u z-zauyat elli ka i-kun-u men fuq had eš-ši mzelljin .ard u ħyut u z-zwaqat el-mšekkla l^cajiba dyal et-tagebbast ka te-ksi dak le-ħyut mejmu^cin men °and ez-zellij ħatta l ħadd es-sqef elli ka i-kun d el-ħšeb au d el-gebs škel qubba au beršla au bsiġ u lli ka i-kun ħatta huwa ġaya d el-ġayat f en-qiš u z-zwaq el-mluwun b el-lwan el-mħelltin b el-ma d el-fedda u d-dheb.

U f waħd el-qent men qnut ej-jama^c ka t-kun eš-šum^ca waqfa mebnija tal^ca mjerrda f es-sma ka t-tell °al l-mdina kull-ha u f el-ktir ka t-kun f el-qent d ej-jiha lli mqabla j-jiha lli fi-ha l-meħrab u l-qlil f ej-jwama^c lli ka t-kun °and-hum eš-šum^ca f er-rukna dyal es-sder d el-meħrab au f nbah men en-nbahat ed-deħlaniyin elli mwalyin-uh au mebnija f el-wušt d ej-jama^c b^cida mel l-ħiġ.

U jmi^c š-šmā^c ka i-kun eš-škel dyal-hum mrebbā^c u mebniyin b le-ħjar el-menjur u ši ħaja men-hum elli ka i-kun bni-hum mđella^c mseddes au mtemmen u mzelljin b ez-zellij men berra u kull-hum fi-hum ed-đuwwayat u š-štajem meftuħin ši fuq ši u j-jnab el-fuqaniyin dyal eš-šum^ca ka i-kun-u mzuwuqin b en-nqiš u fi-hum qwas d er-reħwi mgerbeš au mħutem meddaħlin f ba^cd-hum au metferrqin meħfurin f le-ħjer men erba^c d ej-jiħat b waħad eš-škel ltiġ b ez-zaf u s-sejtara d eš-šum^ca ka t-kun dayra b eš-šerrafat el-mderrjin u f wušt es-štah d eš-šum^ca ka i-kun mebni l-fħel au l^cazri dyal-ha u ka i-tsemma l^cazri d eš-šum^ca u huwa

mrebba^c °ala fšalt l-°ammariya au šum^ca šgira, fi-h zuj d eš-šrajem au rba^c, ktirt-hum ka i-kun-u mrebb^cin waḥad f ej-jiha. U f ras el-fḥel bḥal qubba dyal l-qermud el-ḥder mšuwuka u fuq men-ha j-jamur u f ej-jenb au l-wuṣṭ d l-°azri ka i-kun el-kundari au š-šari d l-°ud au d le-ḥdid u f el-ktir ka i-kun d le-ḥdid, u fi-h jamur šgir u lamba dyal ed-ḍu u taḥt ej-jamur dyal-uh ka i-kun waḥd ed-dra^c šgir d le-ḥdid meṭluq au mquwus šuya fi-h j-jerrara lli ka i-dir-u fi-ha le-ḥbel baš ka i-ṭell^c-u l-°alam (148) ; u f el-fḥel ka t-kun el-bab d eš-šum^ca l-fuqaniya lli ka i-ḥrej men-ha l-mudden i-wudden, u š-šmā^c kull-hum ka i-kun-u b ed-druj men ġir ba^cd eš-šmā^c l-kbar el-qdam b ez-zaf elli bqa-u °ala ḥalt-hum ka i-ṭel^c-u l-hum b ba mzenqel ; u ktirt ej-jwama^c ka i-kun fi-hum kter men bab waḥad l ed-dḥul u l-ḥruj ; hada nu^c aḥor dyal l-bni lli ka i-kun f ej-jwama^c u huwa mḥalef bḥal lli šef-ti l en-nwa^c l-uḥra d el-bni lli daz-et f es-smiya u l-fšala u bḥal lli huwa mḥalef °aud l škal uḥra dyal l-bni d el-mṭafi au l-ḥammamat elli ka i-tseqqf-u b el-qbo dyal l-yajur u fi-h ḍ-ḍuwwayat mḍuwurin u .arḍ-uh ka t-tferreš b el-melḥa u fuq-ha ka t-kun tefriša d er-rḥam el-mrebba^c byeḍ au zreq au b had el-lwan b zuj baš ka i-šedd-u s-šuniya b ez-zaf ḥatta ka i-wulli-u i-wulul-u u ḥyuṭ-hum ka i-neddi-u l-°areq ḥit ka i-ša^cl-u n-nar f el-fornati (149) u ka te-ḥma l-borma u baš ka t-kun l-arḍ dyal-hum melsa u metsauya ka i-gels-u fi-ha n-nas elli ka i-ḡesl-u bḥal lli galsin °al le-ḥrir au z-zawaq ka te-zleq men taḥt men-hum u jmi^c lli ma redd ši bal-uh ḥit i-kun i-mši f el-ḥammam ka i-zleq u i-ṭiḥ u i-ji °ala gaz-uh.

(148) syn. *derra* (Salé, Tanger) ; *ftila* (Mogador) ; *ruq^ca* (Tétouan).

(149) syn. *fornatši*.

EL-FERRAN

U zid [°]al l-bni d el-ḥammamat el-bni d el-fraren [°]aud elli ka i-kun-u ka i-šebh-u l l-ḥammamat men jīht et-teftaš b el-melḥa u kan baš ka i-šedd-u s-šuniya ḥit ka i-teḥma-u amma men jmi^c j-jwayeh l-uḥra ga^c ma ka i-šebh-u l l-ḥammamat, el-fraren sġar, u l-fšala dyal-hum mḍuwura ; ka i-tseqqf-u u ka i-tferrš-u b el-yajur dyal eṭ-ṭin eṭ-ṭayb f el-frina u sṭaḥ-hum mkuwur b el-qobba u ka t-temma « l-qobba d el-ferran » u [°]and-hum bab waḥad sġir ma i-t[°]adda ši dra^c f eṭ-ṭul u l-[°]ord mnayn ka t-teṭreḥ el-ḥubz, u ḥda l-bab b ed-dat men jīht l-arḍ ka t-kun el-ḥofra fayn ka y-uqef el-m[°]allem u hiya ġarqa ka te-dreb ḥatta l l-meḥzem, u fuq el-ḥofra u l-bab el-mdeḥna lli ka t-ḥerrej ed-duḥḥan elli ka i-ḥrej men el-ferran u ḥda l-ḥofra u bit en-nar waḥd el-bab fi-ha d-druj elli ka i-ṭell[°]-u l l-fuqi d el-ferran elli fi-h l-qobba u had el-fuqi ka i-kun, f ktir eš-ši, mseqqef b el-gayza u l-worqa u l-fayda dyal-uh hiya zuj d le-ḥwayj : l-uwula baš ka te-bqa l-qobba d bit en-nar mderrqa u mešyuna mel l-berd u š-šta baš ma te-bred ši u ma t-tseqq ši u t-tanya ka i-ss[°]aml-u-h (150) l ḥzin le-ḥteb u l-[°]awad d el-ḥerq au l [°]ajin el-ḥubz dyal es-suq elli ka y-[°]aml-u-ha ba[°]d el-fraren u ka i-[°]ajn-u-ha l-[°]ajjana f el-fuqi u i-ḥelli-u-ha ka te-ḥmer fi-h u ma ka te-ḥrej mel l-ferran ḥatta ka ṭ-tib.

(150) pour : i-st[°]aml-u.

ED-DYUR EL-KBAR U L-QŞUR

U l-bni dyal eđ-đyur el-kbar u l-qşur ka i-şbeh l ba^cđ-uh men ^cadda d ej-jihat men ġir eđ-đyur el-kbar f el-ktir, ka i-sekn-u fi-hum l-aġniya u l-uzara u l-qşur ka i-sekn-u fi-hum es-slaṭen u l-muluk, u kayn ba^cđ l-aġniya u l-uzara u l-^commal l-kbar elli ka i-sekn-u ḥatta huma f qşur ka i-şebh-u l qşur el-muluk.

Eđ-đyur el-kbar ka i-tebna-u b nefš l-iqama lli ka i-tebna-u bi-ha đ-đyur l-uḥrin el-mezyanin, b el-ḥaqq hadu ka i-ḥetr-u l bni-hum ġir en-nwa^c d l-iqama j-ġiyida l-mu^ctabara lli wa la budda men-ha ^cala qibal mwali-hum ma ka i-tšetṭr-u ši f l-umur el-mezyana lli bġa-u u ja-t-hum ^cala gant-hum b sbab el-wujd elli ^cand-hum, u bḥal lli i-ḥetr-u l-iqama d el-bni ka i-ḥetr-u ^caud el-m^callmin el-fayzin. el-bennaya u ġir-hum, men en-nejjar u z-zlayġiya u l-gebbasa u l-ḥeddada u ka i-sift-u ^cal lli bġa-u men-hum men ^cadda d el-bladat.

El-ard ^calaš ka i-tebna-u đ-đyur el-kbar ka t-kun nešra kbira te-rfed ^cašra au kter d eđ-đyur sġar, ši men-hum ka i-kun bni-hum mrebb^c u ši men-hum ka i-kun bni-hum mrebb^c u mayl l ġiht et-ṭul b ez-zaf. Wuṣṭ eđ-đar dyal-hum bḥal wuṣṭ ej-jama^c l-kbir f el-kuber u t-tisa^c u ḥsen men-ha b elli ma i-tqiyis ši men ġiht ez-zellij en-nfis d el-qiraṭi u l-mziḥri l-fasi lli ka t-kun mzellja bi-h au b er-rḥam el-mu^ctabar elli dayz-uh l-klam, u ida kan-et fi-ha ši ḥeşša ka t-kun kbira u ^cajiba dyal er-rḥam au mzellja u l-mihan (151) ka t-nehmer fi-ha bḥal sbayk el-fedḍa.

Wuṣṭ eđ-đar, f el-ktir, ka t-kun đayra b

(151) syn. myah.

en-nbaḥat l-^oaraḍ u b el-qwas el-mḍuwurin au l-mšuwukin el-mteqqlin b nwa^o en-neqš u t-teḥram u z-zwaqat dyal et-tagebbast el-hayla merfudin ^oala swari dyal er-rḥam el-meşqul au mreşş^oin b ez-zellij er-rfi^o u daḥel en-nbaḥat men kull jiha ka i-kun-u l-byut u l-ḡref u s-salat u l-bhawat u l-bratel b ez-zellij u r-rḥam u l-qwas u le-ḥniyat dyal et-tagebbast er-rfi^oa u d-dfef d el-biban b l-^oarja u l-qanba meşqulin ka i-ḍwi-u bḥal en-nḥas menqušin u meḥfurin b zwaqat ma bqa ši fuq men-ha, u hakda ka i-kun-u d-dfif d eş-şrajem b el-qanba au mrebb^oin rafdin men n-nqiš u z-zwaqat ḥatta ^oaya-u.

U jmi^o le-ḥyuṭ dyal eḍ-ḍar wa la d el-byut^o wa la d buseḍḍar ka i-kun-u meksiyyin b zuj d le-ḥyaṭa kbar dyal ez-zellij qabeḍ mel l-araḍ ḥatta l en-nuşş d el-ḥiṭ et-taḥtani u l-aḥor šadd men ez-zellij au qrib l-uh ḥatta l es-sqef ^oala qedd ma ^oala l-ḥiṭ, ^oala qibal le-ḥyuṭ dyal had eḍ-ḍyur ka i-dir-u-hum ^oalyin b ez-zaf, el-byut dyal-hum ka i-bleḡ ^oalu-hum seb^oa au tmenya d el-miter au kter, u f ḥal had eš-ši ka i-kun-u s-squfa ḥatta huma waḥḍin ḥaqq-hum men jmi^o l-škal dyal en-neqš u z-zwaq elli ka i-ḥebbel l-^oaynin u fi-hum ^oadad dyal et-triyat d el-bellar u l-fnarat d en-nḥas u ş-şfar b ez-zaj l-^oaraqi m^oallqin f kull maḥall u l-lambat dyal eḍ-ḍu f wuṣṭ-hum, u f waḥad ej-jiha men bḥal had eḍ-ḍyur, ktir eš-ši f et-taḥti, ka i-kun-u zuj au tlata d el-mṭabeḥ y-^oani d-dwirat dyal eṭ-tyab mzelljin u mreḥḥmin u fi-hum mjamer mebniiyin u mzelljin ḥatta huma dyal eṭ-tyab b el-faḥer u kwanen d le-ḥḍid dyal le-ḥṭeb l teqliyt el-ḥli^o u tebḥar seksu u tyab le-ḥrira, bḥal lli ka i-kun fi-hum ḥammam au zuj, waḥad l mwalin eḍ-ḍar u waḥad d el-ḥdem u l-met^oallmat, ka i-teḥma-u b le-ḥṭeb mel l-fornati dyal-hum u la t-sal ši ^oal en-nḍafa u n-nqawa dyal-hum u la ^oal ez-zellij u r-rḥam elli fi-hum ; u hakda ka i-kun

el-fuqi dyal-hum f el-kuber u r-runeq u l-bha u n-neđra fetna d el-fetnat ma ka i-ħelli l l-^oayn ma te-šha u š-šebbak d le-ħdid mfeđded au mdehheb au dyal en-nħas ka i-lma^c međrub ^cala ĩul u ^cord đur el-ħalqa u đ-đerbuz fuq menn-uh dyal le-ħdid au n-nħas au l-^cud el-meşqul er-rteb elli bħal le-ħrir u kayn elli ka i-kun ^cand-hum šebbak d le-ħdid kbir ^cala qedd đur el-ħalqa d es-štah au ši qenĩra d l-^cud au d le-ħdid ka t-t^calleq fi-ha triya kbira b es-sensla u fi-hum elli ka i-kun ^cand-hum f wušt eđ-đar au f maħall ħda-ha ħarej men-ha, ryađ fi-h nwa^c š-šejar u n-nuwwar ; u ši men had eđ-đyur ka i-kun-u meqsumin ^cala zuj, đar l-^cayal, y-^cani mwalin eđ-đar nsa u drari u ħdem, u đar eđ-đyaf elli ka t-kun ma^cmula l er-rjal eđ-đyaf u şħab mul eđ-đar elli ka i-ji-u l ^cand-uh men sa^ca l sa^ca, u qlil fayn ka i-ħta-we-h u ka t-kun ħatta hiya mu^ctabara ma mqeşşrin ši ^cali-ha mel l-beħja u z-zina, u meqyuma men kull ħaja, fi-ha byut-ha u ġref-ha u şilan-ha u ħammam-ha u ryađ-ha u ħeşşat-ha ma ^cada l-mtebħa d et-tyab hiya lli ma ka t-kun ši fi-ha, ka t-kun ġir f eđ-đar d l-^cayal lli ka t-kun ^cand-ha l-ħerraja l đar eđ-đyaf u ş-şħab, u t-t^cām dima ka i-ĩib f eđ-đar l-uwula u men-ha ka i-ddi-we-h l-ħdem au l-^cabid au l-met^callmin l eđ-đyaf f eđ-đar l-uhra.

U l-bni d el-qşur fħal lli qul-na ka i-šbeh l el-bni d eđ-đyur el-kbar f ej-jumla men ġir el-qşar ka i-kun kbir b ez-zaf u fi-h bel^ca dyal l-qbeb u l-mnazeh u l-ġref u ş-şyil kbar t-ħerrek fi-hum b el-ħil, had eš-ši fuq el-kuber u t-tisa^c dyal wušt eđ-đar dyal-uh lli ka i-kun-u fi-ha waħad l-^cadad d el-ħeşşat, bin el-ħeşşa u l-ħeşşa i-mši bñadem ħatta y-^caya u l-qşar f l-^cada ma ka i-kun ši đar waħda kbira u kan, ka i-kun bħal ši mdina sġira fi-ha ^cadad dyal eđ-đyur kbar u mwusşĩn u sġar u kull-hum meqyumin b jami^c mani^c.

Jmi^c lli ka i-sekn-u f ši đar men duk eđ-đyur ka i-kun-u qaymin fi-ha b ras-hum ma metwaqqfin ^cala gir-hum men mwalin eđ-đyur l-uđrin ĥatta f ši ĥaja men gir ila ĥerj-u i-dir-u šđal-hum kull waĥad u šegl-uh f el-qšar el-kbir. Ka i-kun-u fi-h đyur l-^cayal u đyur el-ĥdem u l-ĥdimat u đyur l-^cabid u l-^cabidat u đyur et-tba^c u š-šĥab ^cād đar, wulla kter, dyal eđ-đyaf, had eš-ši berra ^cal er-rwayat dyal l-ĥil u l-bhaym, u ši mel l-qšur ka i-kun fi-hum ma^ca had eš-ši kamel, ryadat u ^caraši kbar fi-hum jmi^c l-nwa^c dyal eš-šejar u n-nuwwar u sharej d el-ma ma ĥella-u ši f el-kaber u t-tisa^c u mnazeh b el-qbeb ka i-tell-u ^cali-hum, u f es-sharej elli ka i-kun f wust-hum ĥešša wulla kter ka i-ddeffeq (152) men-hum el-ma u i-tiĥ f es-sehrij ĥatta ka i-bda i-tmauj u i-ddi ba^cd-uh. U ba^cd er-ryadat au j-jnanat dyal bĥal had el-qšur, u ktir eš-ši qšur el-muluk, ka i-kun-u fi-hum qfaz (153) kbar dyal l-waĥš u l-ĥiwan (154) u t-tyur bĥal es-sba^c u l-lbiya u n-nmer u qeĥĥ el-ĥla u đ-đba^c u d-dib u t-ta^cleb u l-arwi u l-đzal u l-fehd u l-qrud u ĥir en-n^cām u t-taus u ĥatta l-fyal ba^cd el-merrat, u škal uĥra met^caddeda, fi-hum elli ka i-kun mehbus f el-qfuza men haduk l-uĥuš elli ka i-fers-u, fi-hum elli ka i-kun-u sarĥin f l-arđ bin eš-šejar mel l-ĥiyan u t-tyur elli ma fi-hum đrura l bnađem u ka i-walf-u l-maĥall u ma ka i-herb-u š.

U had el-qšur ka i-kun-u fuq had eš-ši zaydin b el-biban el-kbar u s-swar el-^calyin, ^cal eđ-đyur el-kbar. Amma men jiht l-iqama d el-bni u z-zwaqat u z-zin u t-tebhija ma ka i-kun ši binat-hum ši freq kbir b ez-zaf.

(152) pour : i-tedeffeq.

(153) syn. qfazat, qfuza.

(154) syn. ĥayawan, ĥiyan.

U men had en-nwa^c d el-bni mejmu^ca ka t-tkuwun el-mdina u ka t-uqa^c fi-ha l-^camara u l-ħaraka u ka t-wulli li-ha bal, u n-nas ka i-qeşd-u-ha men kull maħall, u lukan ma kan ši l-bni ka ra-ha (155) ma kayna ħatta ši mdina f ed-dunya, u l-fđel d el-bennaya đaher f had eş-ši bħal eş-şems f es-sma ma i-nekr-u u la i-jeħd-u ħatta ši ħadd men bñadem elli n (156) huma kamlin medyunin b es-sukna dyal-hum f eđ-đyur u l-m^ciša dyal-hum el-mu^ctabara f el-mdun l eş-şen^ca d el-bni u l-bennaya ʾllah i-ħfeđ-hum u i-kafi-hum ʾal l-ħasanat dyal-hum elli ma ʾand-ha ħadd u la qyas ʾala qibal en-nas elli sgir šan-uh u lli kbir šan-uh ma ʾayšin ġir taħt ster ʾllah u ster-hum, u ma i-mken ši l ši waħad i-qul b elli dak el-.ujra lli ka i-qebđ-u l-bennaya hiya l-mkafya u l-ħlaş dyal-hum ʾala ʾamal-hum l-ʾađim elli ka i-mut-u n-nas u i-fna-u u i-bqa huwa ħaled men mura-hum jyal twila šahed l el-bennaya b elli huma satrin en-nas u mziyinin ujuh l-arđ b zint el-bni u ma i-qder ħadd i-kafi-hum men ġir ʾllah subħan-uh u ġaya ma i-qedr-u n-nas i-ʾaml-u y-ʾađi-u-hum dak eş-ši lli ujuh ʾali-hum dyal ʾareg ktaf-hum u i-ħesn-u li-hum u i-thalla-u fi-hum ʾala qedd ma qedr-u u i-ţelb-u men-hum el-msamħa u i-d^ci-u ma^ca-hum b ħir.

U n-ħetm-u l-klam ʾal l-bni u l-bennaya b waħd el-ʾada ka i-dir-u-ha ʾadad men en-nas elli ka i-bni-u u hiya d-dbiħa ʾal l-bni qbel la i-tebna, u fi-hum elli ka i-ʾaml-u-ha men ba^cd el-bni ; u d-dbiħa ka t-kun f maħall l-bni b neſs-uh mel l-bħaym bħal l-ħauli au n-na^cja au tur au begra au ʾatrus au ma^cza, u dak en-nas eđ-đ^cāf ida bna-u ši ħaja ka i-jerri-u d-demmm b ferruj au djaja, amma n-nas elli

(155) se conjugue : ka ra-ni, ka ra-k, ka ra-h, ka ra-ha, etc...

(156) n euphonique (peut être de l'arabe régulier *elladina*).

lā bas °ali-hum ka i-dir-u men ba°d ed-dbiḥa nzaha u zerda kbira ḥit ka te-kmel ed-ḍar.

TANEJJART

U men eṣ-ṣnaya° l-qdima l-muhimma er-rayja f el-moḡrib u °and-ha °alaqa b el-bni u ġir-uh u n-nas metwaqqfin °ali-ha b ez-zaf f ktir d l-umur dyal-hum, hiya ṣ-ṣen°a d et-tanejjart.

Et-tanejjart meqsuma °ala °adda d el-qesmat ; men-ha tanejjart el-qdima l-beldiya u t-taḥerratt u t-tanejjart ej-jdida r-rumiya.

Tanejjart el-beldiya ka i-ṣaub-u mwali-ha d-dfef d el-biban u ṣ-ṣrajem b el-qanbat u l-°arjat u l-ḥuḥat u blaš, u l-worqa u l-gayza d es-squfa l-meṭluqin u lli b el-beršla ma°a z-zwaq l-°ajib elli ka i-kun meḥfur u menquš f °adad men-hum u f ed-dfef u l-biban d ba°d eṣ-ṣrajem ḥatta huma, u ka i-ṣaub-u ḍ-ḍrabez u l-badlat d ed-druj u n-namusiyat u l-krasa u l-mrafa° u l-maryusat u l-mketbat u ṣ-ṣnadeq d le-ḥwayj u r-tbaye° d ez-zina u r-reššaqat u l-kwadrowat d el-mrayat u le-ḥsek u t-triyat d l-°ud elli ktir-hum ka i-kun-u ġaya f en-nqiš u z-zwaqat bḥal lli ka i-ṣaub-u ṣ-ṣeḥḥarat, u ka i-ṣaub-u l-qbab u l-qwaqeb d ed-ḍar u l-ḥammam u ka i-ṣaub-u l-°ammariyat u n-nwa°ar au z-zitāt u l-kdišat au l-mḥaffat u l-mġasel u l-mḥamel au n-n°uša u l-krasa l-kbar u l-mnaber el-meḥfurin b ez-zwaqat °al l-škal ḥud-ek ya s-ṣtašri meḥfur wulla barez u ḥud-ek ya qaym u naym u qata° u meqtu°, u sir men had en-nwa° dyal et-teḥrim u t-tešjar u t-tešbak elli ka i-dir-u fi-hum u f °adad dyal le-ḥwayj l-uḥrin elli ka i-ṣaub-u dyal et-tanejjart el-beldiya, men-hum el-mhuda au l-kunat u ṭ-ṭwabel d el-lḥuf u l-myadi

u t-tyafer u l-bestilyat u j-jefnat u l-uqaqef u l-mnraul u d-dru^a d el-mnasej u l-mremmat.

U n-nejjara lli ka i-šaub-u l-umur dyal tanejjart elli ka t-kun mezyana u d-rifa u mzuwuqa ka i-tsemma-u n-nejjara r-rqayqiya u šgol-hum tarqayqiyit, u haduk elli ka i-šaub-u l-umur el-meṭluqa au l-ḥšina ka i-qul-u l-hum en-nejjara u kan, men-hum elli ka i-šaub-u s-slalem el-kbar u š-šwari u l-gwayz u l-ḥšeb u le-ḥmamer dyal l-bni u l-brarek u l-flayk u l-mqadef u l-qwareb u l-mrakeb d l^cud elli kan-u ka i-mši-u bekri b el-qla^c ; u ši men en-nejjara ka i-ṭelq-u ^cali-hum fuq es-smiya d et-tanejjart es-smiya d le-ḥwayj elli ka i-šaub-u, u i^cayyiṭ-u f el-mtel l en-nejjar elli ka i-šaub es-srayr srayri, u lli ka i-šaub el-qwareb qwarbi, u lli ka i-ḍuwur-u l^cud d er-rwabez y^cani ka i-qeṭṭ^c-u-hum b menšar eḍ-ḍur ka i-tsemma-u rwabziya, u lli ka y^caml-u fi-hum ej-jeld u i-semmr-u-h, ka i-tsemma-u ḥatta huma rwabziya, u lli ka i-šaub-u ḍ-ḍwar d l^cud dyal l-ḡrabel ka i-qul-u l-hum ḡrabliya u lli ka i-jelld-u-hum ka i^cayyiṭ-u l-hum b had es-smiya nnit.

U men elli i-teḥseb men et-tanejjart el-qdima l-beldiya ^caud šni^c l-gša^c u l-qduḥa u l-mḡaref u l-mḡazel u s-sbasa u l-lwaḥ d el-qraya u l-mḡaret u n-nirat u l-ferḥat d el-biban u swaret-hum dyal l^cud ; u had en-nu^c men et-tanejjart ka t-teḥdem f bladat meḥtalfa, b el-ḥaqq el-ktir dyal-ha ka i-teḥdem f el-badiya u blad ej-jbel, u men-ha ḍ-ḍwar d el-ḡrabel lli qul-na, u l-mḡarez u l-gwalat u le-ḥrarez dyal l^cud, u ši men had le-ḥwayj ka i-kun-u mefruḡin u metqunin mliḥ, t-qul l-idd ma daz-et ši fi-hum.

U kadalik ka t-t^cadd men et-tanejjart eš-šen^ca dyal et-taḥerratt. En-nejjar u l-ḥerraṭ šna^ct-hum f el-ašel waḥda, kull-hum ka i-ḥedm-u l^cud men ḡir

en-nejjar ka i-šaub el.-umur el-kbira el-ktira lli la budda men-ha b ez-zaf °ad u ma ka i-mken ši l-insari i-stegni °ala ktir men-ha abaden, u l-ħedma dyal-uh f ktir eš-ši ka i-ħdem-ha fuq el-menjra u huwa waqef b el-ma°un dyal tanejjart el-ma°ruf, menn-uh l-mnašer : menšar eđ-đur u s-serruj, u serruj el-qfal au šuwwal l-far u l-larkit u l-mterqa u l-mijem u l-leqqat u l-mraba° u d-defrat kbar u sgar u l-mellasa u l-blana u l-gergar u l-gurnijat u s-smandola au s-sbandola u l-matšo u l-meħfer u r-rašba u t-tejwin u r-rabaħo u r-rkab u š-škwadra u l-qerṭbun u d-dabed u l-qombas u l-meš°ab au l-berrima, u š-škerfina u l-mebred u l-kutšilya u l-gormil, u f el-menjra ka i-kun °and-uh dima waħd ez-ziyyar wulla zuj d l°ud u waħad d le-ħdid ka i-qul-u l-uh l-met°allem au l°afrita baš ka i-ziyir el-luħ ida bga i-qeṭṭ°-uh u i-mells-uh temlas šwib bħal lli ka t-kun °and-uh l-qṭina °aud baš ka i-wullef l°ud u i-qeṭṭn-uh ma°a ba°d-uh b el-ğra.

U l-ħerraṭ ktirt-uh ka i-ħreṭ gales °al l-qa°yda l-beldiya l-qdima, ka i-lwi l-qennba d el-qus °al l-qebda d el-qaleb elli ka i-šedd el-meğzel dyal-uh l°ud elli ġadi i-teħreṭ ma°a đ-ders elli qbalt-uh u i-bda i-ddi u i-jib f el-qus b idd-uh d l-imin u l-qebda ka t-đuwur l°ud elli fi-ha u ka i-qbeđ el-merbu° b idd-uh d l-isar u i°aun-uh b rejł-uh d l-imin u i-sir ka i-ħreṭ u i-beddel f el-ma°un °ala ħsab el-qyas u r-ršam u z-zwaq d el-ħerṭ elli ġadi y°amel, b el-ħaqq f had es-snin l-eħħra wulla-u °adad dyal l-ħerraṭa ka i-ħedm-u waqfin f el-mħareṭ elli ka i-đur-u b er-rjel au f el-mħareṭ er-rumiyin elli ka i-đur-u b et-trisinti u ka i-semmi-u-hum ši men-hum el-muṭur, u l-ma°un baš ka i-ħdem el-ħerraṭ huwa qesma mel l-ma°un d en-nejjar u ktir ed-derk ka i-kun °and-uh °al l-mraba° u d-defrat °ala kull qyas u l-ħerraṭa bħal en-nejjar °aud, fi-hum

er-rqayqiya, u lli hdemt-hum hšina ka i-hedm-u l-uqaqef dyal en-namusiyat u r-rejlin dyal es-srayr u t-ṭwabel u l-myadi u t-ṭyafer u n-nwa^car dyal l-ğzil u le-hsek dyal eđ-đrabez d l^cud y^cani lli ka i-kun-u msettfin fi-hum bhal eš-šebbak u j-jwamer u š-šbabek dyal ši men eš-šrajem u l-qanbat d el-biban u l-qwas d en-nbaḥat elli ka i-kun-u mel l^cud, u jmi^c l.umur el-kbira u l-metwusṭa lli ka t-teḥreṭ.

U r-rqayqiya ka i-šaub-u l-ğayṭat u le-hbub d et-tsabeḥ u d-dru^a dyal l-ğnaber u l-lwaleb dyal-hum u dyal l^cidan u r-rbabat u š-šbabek er-rqaq elli huma^cala fšalt le-hsek u l-mrašš elli ka i-kun-u f le-hwaši d el-mrafa^c u l-maryusat u t-ṭwabel u š-šli l-beldiyin er-rfa^c u ġir-hum mel l.umur dyal l-ḥeṭṭ er-rqiqa u kayn waḥad eš-šen^a ka t-teḥseb men et-tanejjart el-beldiya r-rqiqa, u mwali-ha b waḥd-hum u huma rqayqiya kbar b ez-zaf u hiya šen^at l^cidan u r-rbabat u l-kitarrat u ḥatta l-qanun u l-mandolinat au s-snitrat elli wulla-u ka i-šaub-u-hum ši men-hum f had es-snin l-eḥḥra, u had eš-šen^a, men-ha ma ka i-dḥel f ḥsab eš-šen^a l-beldiya l-qdima bhal l^cidan u r-rbabat, u men-ha ma ka i-t^cadd men eš-šen^a j-jdida bhal l-kitarrat u l-mandolinat u ġir-hum, u š-šen^a dyal et-tanejjart ej-jdida au r-rumiya lli wulla-t el-yum muḍa u ma^cmul bi-ha^cand^c adad kbir dyal en-nas, mwali-ha ka i-hedm-u ktirt el-šğal dyal-ha b el-mwaken men nšir u temlas u ġir-hum ; ka i-šaub-u d-dfef d el-biban u š-šrajem b ez-zaj u blaš, u l-maryusat u t-ṭwabel u š-šli u l-kanabbiyat u l-futayat u l-birayat d el-ketba u l-ḥzanat d el-ktub u dyal et-telj u n-namusiyat u l-kwadruwat d el-mrayat u š-šnadeq d el-mwaken d el-ğna u d el-mwagen el-kbar u d er-radyo^cala kull škel u^calaš men ḥala, u bhal had eš-šnay^ciya ka i-t^cadd-u men er-rqayqiya dyal ḥad eš-šen^a, u .amma lli ka i-hedm-u l.umur el-kbira u l-ḥšina men-ha ka

i-šaub-u l-brarek d el-^cum elli ka i-tħell-u u i-trekkb-u, u ġir-hum mel l-brarek el-kbar elli ka i-kun-u bħal eđ-đyur b štajem-hum b kull ši l-hum, mseqqfin b ez-zeng au l-qermud bħal lli ka i-šaub-u ^caud es-slalem el-kbar b ez-ziyada u n-noqšan u s-skellirat es-sġar u l-kbar dyal eđ-đyur u š-šwari u l-ħšeb au l-madriyat u le-ħmamer u l-germiġat dyal l-bni u š-šwari u l-qnaġer u n-nwa^car u l-mđarat d l-^cud.

ES-ŠEN^cA D ET-TAZLAYJIT U Š-ŠEN^cA
D ET-TAGEBBAST

Men eš-šnaye^c lli šay^ca u ma^cmul bi-ha ^cand en-nas tani u ka te-dħel f umur el-bni b ez-zaf hiya š-šen^ca d et-tazlayjit u men ba^cd-ha š-šen^ca d et-tagebbast.

Eđ-dar elli ma ka t-kun ši mzellja ka t-kun naqša u ma ^cand-ha qima kbira, u .amma ida kan-et mzellja u mgebbša, ħlāš !... hadak huwa l-kmal. Wa lakin eđ-đyur elli ka i-kun-u mgebbsin huma qlal ma ^cada haduk elli ka i-kun-u fi-hum eš-šuwraf mgebbes u ši men-hum ka i-dir-u l-hum el-qwas d le-ħniyat b et-tagebbast, u t-tazlayjit u t-tagebbast elli wa la budda men-hum, ma ka i-kun-u ġir f eđ-đyur el-kbar u f el-qšur dyal l-muluk u f ba^cd el-mđares dyal ej-jwama^c u f el-mħareb dyal ^cadad men-hum u f ez-zauyat dyal ši men es-sadat u f el-qbur dyal ba^cd el-muluk elli ka i-kun-u medfunin f maħallat mebniiyin u ^cali-hum el-qbeb ; u had eš-šnaye^c b zuj y-^cani t-tazlayjit u t-tagebbast qdam f el-maġrib ka i-rja^c l ^cahd dyal-hum l el-^carab dyal l-andalus elli kan-u ja-u l el-maġrib deħħl-u-hum li-h ħatta t^callm-u-hum men-hum el-mġarba u bda-u ka i-ħedm-u-hum ma^ca ma deħħl-u-h men

nwa^c t-tanejjart el-meħfura u l-mzuwuqa men dfef d el-^carja u squfa d el-beršla u ġir-hum.

U l-blad elli meħhura f el-maġrib b had eš-ši dyal et-tazlayjit u t-tagebbast, hiya mdint Fas. Jmi^c z-zellij el-beldi r-rfi^c men qiraṭi u mzihri u ġir-uh ka i-tšaub fi-ha u ka i-tsemma b esmiyit-ha y-^cani z-zellij el-fasi, u kadalik et-tagebbast meħhura f Fas šohra kbira, u hadik hiya blad-ha u had en-nu^c men ez-zellij el-fasi .amr-uh ^cajib b ez-zaf, la men jiht el-ħedma dyal-uh wa la men jiht ez-zin elli fi-h, u l-qima lli ^cand-uh u ^cala had eš-ši huwa ħsen men nwa^c z-zellij el-mujuda f woqt-na hada, u wahħa z-zellij el-fasi qdim b ez-zaf, ma ka t-zid-uh taqđumiyit dyal-uh ġir serr u bha u qima ħatta šar-u ktir men en-nas elli f el-maġrib men mġarba u urubbawiyin ka i-feđđl-u-h ^cala ktir men nwa^c z-zellij er-rumi, u huma ida kan-u ktirt-hum ma ka y-^caml-u-h ši, ra had eš-ši hada ġir l el-ġla dyal-uh lli huwa ġali b ez-zaf kter men nwa^c z-zellij l-uħra.

U neđra wahda ^cal eđ-đyur u l-qšur u nwa^c l-bni l-uħra lli qul-na lli ka t-kun mzellja b had ez-zellij, u men-ha ^cadad dyal es-seqqayat el-kbar el-qđam elli baqyin ši men-hum mujudin ħatta l daba f ktir el-mdun, ka t-đehher el-mziya dyal ez-zellij el-beldi l-fasi u l-ħosen dyal-uh lli ma bqa ši fuq menn-uh men nu^c-uh u lli i-ji i-šuf had ez-zellij ħit ka i-kun rakeb kasi l-arđ u le-ħyut mretteb u metqadd u latem u metqun u lwan-uh z-zahya ka t-redd eđ-đya, i-qul mšaub b el-makina ; zellija wahda mrebb^ca ba^cd l-uħra ka i-rekb-u f le-ħyut ^cal l-kifiya lli ka i-rkeb bi-ha z-zellij er-rumi l-mrebb^ca l-ma^cruf, b el-ħaqq ez-zellij el-beldi l-fasi ma ka i-tšaub ši b el-makina au ka i-tšaub terf men ez-zwaq dyal-uh u i-teṭba^c f zellija wahda mrebb^ca u ħit ka i-rekkb-u z-zellijat el-mrebb^cin ħda ba^cd-hum

ka i-dir-u waḥd eḍ-ḍira au terbi[°]a kbira ka i-kun fi-ha [°]adad men el-škal d ez-zwaq el-mretteb el-metqun elli ka y-[°]aṭi n-neḍra kamla bḥal ez-zellij el-mrebb[°]a r-rumi lli qul-na, ez-zellij el-fasi ka i-ta[°]jen men eṭ-ṭin eš-šafi u ka i-ndar f eš-šems i-ibes u men ba[°]d ka i-teṭla b eš-šbika u b el-kḥul [°]ala kull lun u i-ḥelli-we-h i-rwaš u i-ibes [°]aud u i-ṭiyib-uh f el-frina ḥatta ka i-wulli šqaf, u f sa[°]at et-terkab ka i-ḵi l-m[°]allem ez-zlayji i-bda i-nqeš fi-h b el-menqaš u i-ḥerrej menn-uh l-fšala u z-zwaq elli ka i-bḡi mul l-maḥall ; u ḥit ka i-sali b nqiš ez-zellij ka i-nuḍ i-rekkb-uh f el-[°]arḍ au f el-ḥiṭ ; u ma[°]lum kayn waḥd el-ferq bin ez-zellij dyal l-[°]arḍ u z-zellij d el-ḥiṭ men jiht el-kuber u z-zwaq, u t-tani ka i-kun f l-[°]ada sḡer mel l-uwul u kter menn-uh f ez-zwaq u bhej menn-uh f el-lun u ḥsen menn-uh f l-itqan u n-neḍra waḥḥa z-zellij dyal l-[°]arḍ ma ḥella ši ḥatta huwa men eḍ-ḍrafa u z-zin.

U men [°]att ez-zellij el-fasi ma ka i-trekkeb ḡir b el-ḥamri, ma ka i-trekkeb la b ej-jir wa la b boršlana. U l-m[°]allem ez-zlayji huwa b nefs-uh lli ka i-rekkeb ez-zellij [°]ala qibal l-m[°]allem el-bennay ma ši šeḡl-uh (157) hadak.

Ka i-gles el-m[°]allem ez-zlayji [°]al l-[°]arḍ au [°]ala ši kursi au yajurat u i-bda i-rešš el-ma f el-ḥiṭ b eš-šeṭṭaba u i-dir fi-h l-beḡli d el-ḥamri b el-mellasa u i-settef ṭraf dyal ez-zellij ši ḥda ši u i-nezzel [°]ali-hum waḥd el-fetqiya u i-šir ka i-ḍreb fuq men-ha b el-qebḍa d el-mṭerqa au l-mellasa ḥatta ka i-dḥel ez-zellij f el-ḥamri u y-uqef [°]al eš-šahḥ u ma i-tla [°]and-uh fayn i-zid u lli i-šuf-uh ka i-rekkeb ez-zellij [°]ala had el-kifiya i-qul : « [°]amr-uh ma i-sali, ḡir ka i-l[°]ab » ; [°]ala qibal had ez-zellij ḥit ka i-kun ka i-rkeb ma ka y-[°]aṭi ḥatta ši neḍra u kull-uh ka

i-kun mjelleh b el-ħamri ma ka i-ban fi-h walu, u ħakda ka i-bqa maši ma^a-h f et-terkab b el-mhel bħal l-fekrun ħatta ka i-sali l-qder elli ġadi i-dir menn-uh f el-ħiṭ u i-ħelli i-ibes ħatta ka i-šedd mliħ u i-ġesl-uh u i-mesh-uh u i-wulli ka i-ḍwi, dak es-sa^a ^ād a-ji t-šuf es-serr d eš-šen^a ki dayra, u n-neḍra l-^aajiba lli ka t-wulli fi-h.

U t-terkab dyal ez-zellij el-beldi ^aala had el-kifiya ka i-šedd l-idd b ez-zaf u i-duwuz el-m^aallm ez-zlayji fi-h woqt ṭwil, u had es-sabab baš huwa ġali b ez-zaf kter men ġir-uh men nwa^a z-zellij l-uħra u ma ka y-^aaml-uh ġir en-nas elli mulu^ain b ez-zin dyal-uh u ma ka i-hemm-hum ši dak eš-ši lli ħesr-u ^aali-h mel l-flus, ^aala dak eš-ši ka t-qul l-metla : «en-neḍra sebq-et » ; u wahħa l-urubbawiyin bda-u ka i-šen^a-u f had es-snin l-eħħra ^aadad dyal l-škal d ez-zellij el-mrebb^a ka i-šbeh b ez-zaf ^ād ez-zellij el-fasi f ez-zwaq u l-lwan u n-nas ^aāṭyin-uh d-derk ka i-ħeddm-u-h b ez-zaf l lṭaft-uh u draft-uh u taroħsiyit dyal-uh z-zellij el-fasi baqya l-qima dyal-uh hiya hadik ^aand en-nas mejmu^ain ma drek-ha ħatta ši nu^a men ez-zellij elli ħrej ħatta l daba.

U ka t-tba^a š-šen^a d et-tazlayjit eš-šen^a d et-tagebbast elli hiya mešhura f fas ^aaud bħal tazlayjit u ka t-tsemma šen^a fasiya ^aaud u l-m^aallmin el-fasiyin dayz-hum el-kłam fi-ha ! u ktir eḍ-ḍyur el-kbar u l-qsur elli f el-maġrib mzelljin-hum u mgebbsin-hum m^aallmin fasiyin elli ka i-sift-^aali-hum l fas men kull blad ; u ila kan-u ši m^aallmin uħrin f bladat uħra ka y-^aarf-u l et-tagebbast ra-hum f el-^aašel wahḍin-ha ^aala hel fas elli ħda-u-ha huma ma^a t-tazlayjit ^aala ^aarab el-^aandalus bħal lli qul-na, u kifaš ma t^aallm-u l-m^aallmin elli f el-bladat l-uħrin, ma i-qedd-u ši

f ktir eš-ši f l-umur el-kbira lli wa la budda men-ha dyal et-tagebbast, °al l-fasiyin.

U men ketret eš-šohra dyal had ez-zuj d eš-šnaye° and hel Fas y-°ani t-tazlayjit u t-tagebbast qlil ši blad mel l-bladat elli ka i-ħta men-ha m°allem zlayji u l-aħor gebbas fasiyin ka i-ji-u men fas i-sekn-u fi-ha b ulad-hum baš i-lqa-u-hum en-nas d dak el-blad mujudin ma°a-hum ħit i-bġi-u i-zellj-u au i-gebbs-u ši haja men dyur-hum u hada ka i-dehher qellt el-m°allmin elli ka y-°arf-u u i-teqn-u had eš-šnaye° b zuj men n-nas d el-bladat l-uħrin men ġir el-fasiyin, ħaja msellma. U ma i-mken l el-insan i-qedder eš-šen°a dyal et-tagebbast u š-šnay°iya l-gebbasa l-fasiyin men ġir la (158) šaf b °ayn-uh ma i-dehħš-uh men dak eš-ši lli ka i-ferġ-u b idd-hum mel l-ayat d eš-šen°a f le-ħyuṭ u l-qwas u s-squfa dyal l-qšur u d-dyur el-kbar u ġir-hum men nwa° l-bni lli qul-na.

U l-m°allmin el-gebbasa ka i-derb-u l-maħall lli ġadi i-gebbs-u-h f el-ħiṭ b el-gebs ba°d ma ka i-tqeššer u ħit ka i-nšef ka i-nezzl-u °ali-h r-ršamat dyal ez-zwaqat d el-kaġiṭ au ġir-uh °ala ħsab el-škal lli bġa-u i-dir-u, u i-bda-u tab°in l-atar dyal er-ršam b en-nqiš u le-ħfir ħatta ka i-kemml-u, u had el-ħedma d et-tagebbast wa°ta u ka te-qbeḍ l-idd bħal dak eš-ši d et-tazlayjit ulla kter b ez-zaf.

°Ala dak eš-ši ħatta hiya ġalya b ez-zaf u ma ka i-dir-u-ha u i-tmett°-u b en-neđra dyal-ha men ġir mwali-ha lli wussa° °llah °ali-hum b ez-zaf u qaddin °ali-ha ; u hiya u la t-tazlayjit el-yum, ka i-tħedm-u b el-mitro, kull waħad baš ka i-ttawa ma°a saħb-uh l el-mitro, u kayn ši mel l-m°allmin elli ka i-ħedm-u b en-nħar u lli ka i-tqaṭ°-u ma°a-hum, b el-ħaq q b taman kbir, u mel l-°āda lli

kan-et bekri u baqi ši ħaja men-ha ħatta l l-yum, el-m^callmin elli bħal hadu lli ka i-sift-u mura-hum en-nas, ktirt eš-ši l Fas baš i-ħedm-u l-hum had el-ħedma, ka y-^caṭi-u-hum fuq el-.ujra dyal-hum el-makla u š-šrab u fi-hum elli ka y-^caṭi-u-hum ħatta l l-maħall d en-nbata baš i-bqa-u ^cala ħaṭer-hum u i-ħedm-u ħedma mezyana ^cala gant-hum u hendwal-hum u i-ji dak eš-ši ^cal l-ġaya u n-nihaya u ila sala-u šġal-hum u wulla-u f ħal-hum l blad-hum l ^cand nas-hum, ka i-mši-u ferħanin eš-škara tebb-uh mayla b el-flus ħatta ida ħtaj-hum mul eš-ši lli ka i-kun dayr ma^ca-hum el-ħir merra uħra, ma ka i-keddb-u l-uh f ^cayṭa u i-ji-we-h ka i-jri-u f el-lil qbel en-nhar.

TAĤEDDATT (159)

Et-taħeddatt ħatta hiya men eš-šnaye^c l-ma^crufa f el-maġrib u n-nas laħqin ^cali-ha b ez-zaf f ^cadad dyal l-.umur el-lazma ^cand-hum bħal l-bni u ġir-uh.

El-ħeddad ka i-šaub el-msamer u š-šbabeġ u š-škalat d le-ħdid elli ka i-kun-u f le-ħyut baš ka i-šedd-u-hum u ma i-ħelli-u-hum ši i-tza^cz^c-u, u l-qfal au l-lubat u l-kurat u z-zkarem u l-qerraqiyat au r-rzayz u l-ħellabat u s-saqṭat u l-bizagrāt u d-deqqaqat au l-ħorṣat dyal ed-dfef d eḍ-ḍyur u s-swaret u l-mħaṭef baš ka i-wuttb-u l-biban el-kbar men ej-jenb men daħel u s-snasel baš ka i-^callq-u t-triyat u ġir-hum men .umur le-ħdid elli metwaqqef ^cali-ha l-bni, u ma ka i-kmel illa bi-ha, u men ġir el-.umur d et-taħeddatt elli lazma l el-bni ka i-šaub-u l-ħeddada ktir mel le-ħwayj elli ka i-ħtaj-u-hum en-nas b ez-zaf f eḍ-ḍyur u ġir-hum.

(159) syn. taħeddadet.

Ka *i-šaub-u l-mjamer u l-kwanen d le-ħdid u j-jnawi u l-mwas u l-mqeddat u š-šwaqer u l-lqaqeṭ d l-afya u s-sfafed u l-mḥayṭ u l-ibari l-ğlaḍ u l-išafi u l-lqaqeṭ d el-msamer u dyal eš-šuk u š-š'ira d l-aynin u l-mḥatef d el-bir u dyal es-seffanj u l-mgada u kra^c l-ḥalluf u l-fisan u l-mnaqeš u l-atali u l-gwadem u j-jerrarat u l-mdari u l-meštat u s-skek u ḥlahel-hum u l-mṭareq u l-maṭnat au l-massat u l-mšayd u l-fḥaḥ au n-nešbat u l-mnajel u š-šfayeh u l-gyuda u l-kbalat u l-fisan d el-ljamat u r-rkabat d es-sruja d el-ḥil bḥal lli kan-u bekri ši men-hum ka *i-šaub-u l-frada au l-kwabes u j-j'āb d el-mkaḥel u s-syufa u l-ḥarbat u š-šfari u l-ḥnajer u l-kummiyat.**

U haduk elli ka *i-šaub-u l-mkaḥel ka i-tsemma-u znaydiya u ma bqa-u ši f had l-iyam mujudin b ez-zaf ; u fuq had eš-ši kamel l-ḥeddada ka i-šen^c-u t-triyat u l-qnadel u j-jwamer u n-nwa^car au l-mḍarat d le-ħdid dyal es-swani ; u had el-ḥedma men et-taḥeddatt elli dker-na ktirt-ha beldiya qdima u baqi ma^cmul b ^cadad d el-umur men-ha ḥatta l l-yum, u l-ḥeddada f el-maḡrib ma ka i-ḥedm-u ši f el-mwaken u l-mḥareṭ dyal le-ħdid, ma ka i-ḥedm-u ġir b idd-hum u l-iqama u l-ma^cun baš ka i-ḥdem el-ḥeddad qrib ḥal-uh : el-kir d ej-jeld baš ka i-suṭ ^cal en-nar elli ka i-ḥmi fi-ha le-ħdid au l-kir rumi d le-ħdid elli wulla-u ka y^caml-u-h ši men-hum f had l-iyam u huwa ka i-ḍur b l-idd bḥal er-rḥa u ^cadad mel l-lqaqeṭ u l-mṭareq u l-mqaṭa^c u l-mgada ka i-šedd bi-hum le-ħdid u i-ṭerrq-uh u i-qeṭṭ^c-uh fuq ez-zebra, u ziyar au zuj u ši ḥaja dyal l-mbared u l-mtaqeb u fi-hum elli ^cand-hum el-yum ba^cḍ el-mtaqeb au l-mša^cab rumiyin ka i-ḍuwur-u n-na^cura dyal-hum b l-idd u ka i-teqb-u bi-hum, u ši ḥaja ^caud mel l-ma^cun aḥor mtel er-rkabat u d-dwabed u l-mnašer sḡar d le-ħdid u l-mrašem baš ka i-zuwuq-u lli*

lazmin l el-ħedma d et-taħeddatt hadu huma l-ħeddada l-beldiyin u hadi hiya l-ħedma dyal-hum ktirt-ha baqya °ala ħal-ha ma tġiyir-et ma zad-et ma neqş-et men ġir °and ši mel l-ħeddada lli huma ħadqin b ez-zaf u metfennin (160) f el-ħedma dyal-hum el-ħaja lli šaf-et-ha °ayn-hum ka t-šaub-ha idd-hum bħal l-qfal u s-swaret rumiyin u l-ušak u l-lwaleb u ġir-hum men umur et-taħeddatt er-rqqa ħatta wulla-u ši men-hum ka i-šen°-u t-tyur u l-uħuš u l-ħiwan u l-ġšiš dyal l-ħla u l-bħar °ala kull nu° men nser u ġrab u bellarej u muka u ħmam u bibi u n°ām u ŧaus u sbu°a u nmura u ġzal u ħil u bġal u ħmir u jmal u fyal u qruda u klab u slag u mšaš u lfa° u ħyay u bu sekka au bu đelfa u wuzġat au zermumiyat u đebb u °aqareb u rtayl u zreġmil u ħnafes u jrad u dud u beššar el-ħir u bu ferṭitu u jran u fkaren u gnafed u đerban u q°niyat u tobb u firan u ħut u °oqrışat u ruṭalat u qemrun d el-bħar dyal le-ħdid el-kħel u l-meşqul u l-mzuwuq ħatta dyal eş-şfar u n-nħas ba°đ el-merrat.

U f el-m°allmin elli ka i-kun šġel-hum men had eš-ši hada metqun ġayat el-ħal u mel l-ħeddada j-jdad elli t°allm-u t-taħeddatt er-rumiya lli wulla-u ka i-šaub-u n-namusiyyat u l-biban u ši men eṭ-ṭwabel u š-šli lli ka i-teṭwa-u u r-rbaya° d le-ħdid u men en-nas elli ka i-t°add-u mel l-ħeddada j-jdad haduk elli ka i-ħedm-u f l-umur d el-mwaken ka i-şelħ-u l-mwaken d eṭ-ṭhin u d el-ħyaṭa u d el-ġna u lli ka i-ħedm-u f el-garajāt u ġir-hum ka i-şelħ-u t-ṭumubilat u t-trakturat u l-muṭurat u ġir-hum mel l-m°allmin elli ka i-ħedm-u f el-qwades u .umur uħra men bumbat u nwa°ar u ferfarat dyal l-ma u n-zid-u °ali-hum °adad dyal l-m°allmin uħrin ej-jdad elli ka i-ħedm-u l-kamyunāt u l-krares u l-karriṭat

(160) pour metfennenin pluriel de metfennen.

au l-karwilat dyal l-ħil b l-^oud u le-ħdid bħal lli ka i-šaub-u tani l-braut d le-ħdid u d l-^oud u r-rwayd dyal-hum u hadu men ġir el-m^oallmin uħrin elli dehr-u jdad ka i-ħedm-u ħrayf uħra men ġir et-taħeddatt elli ma kan-et ši ma^orufa f el-maġrib ga^o b el-merra bħal l-ħedma d et-trisinti men terkab u šliħ el-muħurat u le-ħwayj dyal-uh ^oala kull škel u šliħ er-radyonat ħatta wulla-u ^oadad dyal l-.urubbawiyin ka i-^oaul-u ^oali-hum b ez-zaf f tešwab u šliħ ^oadad dyal l-.umur dyal-hum men had eš-ši lli qul-na, u had el-m^oallmin huma ma^oa had eš-ši kamel nas .ummiyin y-^oani ma ši qaryin la b el-^oarbiya wa la b el-fransauya, u l-qlil fi-hum b ez-zaf elli ka y-^oaref ši ħaja ^oayyana dyal l-^oarbiya d el-ketba y-^oani l-^oarabiya (161) au ši ħaja qa^oyfa d el-fransauya, wa .amma t-tabaqi dyal-hum, u huma l-ketra, ma ka y-^oarf-u ġir l-^oarbiya d el-klam y-^oani l-^oammiya au z-zenqauya, u haduk elli ka y-^oarf-u men-hum ši ħaja d el-fransauya baš ka i-tšarf-u ma^oa l-fransawiyin ma ka y-^oarf-u ġir ši kelmat u smiyat b el-fransauya dyal le-ħwayj elli ka i-ħedm-u, ktirt-ha mħerrfa u ^oauja u meqluba, b el-ħaqq kif ma kan el-ħal ka i-tfahm-u u i-fehm-u ba^od-hum ktir eš-ši ^oal l-qa^oyda u kull waħad men-hum la mel l-m^oallmin wa la mel lli ka i-ṭelb-u i-šaub-u l-hum le-ħwayj ka i-qdi ġarad-uh u ka i-bqa ^oala ħaṭr-uh u bħal had el-m^oallmin ma ka i-nejħ-u f šġal-hum illa b ketret eš-šber dyal-hum u š-šfa dyal ^oaqul-hum, u lukan kan-u qaryin lukan i-nejħ-u kter men had eš-ši u i-ḍher men-hum l-^oajeb met^oajeb f bħal had eš-šnaye^o j-jdida lli ^oād bda-u ka i-ħedm-ū-ha, u men-ha šliħ el-mwagen elli ḍher mel l-mġarba ^oadad dyal l-m^oallmin el-mwagniya f kull blad u fi-hum šella dyal l-ulad elli ka i-šelħ-u l-mwagen waħħa i-kun-u kifaš ma kan-u u mel

(161) syn. luġa.

l-m°allmin el-beldiyin elli ka i-teb°-u l-ħeddada huma l-m°allmin d en-nħas au ŝ-ŝeffarin u l-qezdarin u l-qzadriya.

Amma l-m°allmin dyal en-nħas au ŝ-ŝeffarin huma mujudin f °adda d el-mdun f uwul-hum Fas u Merrakeš elli huma mešhurin b el-ħedma d en-nħas le-ħmer u ŝ-ŝfer men qdim ez-zaman u ktir eš-ši Fas elli šegl-uh dayz l-klam f had eš-šen°a.

Wa .amma l-m°allmin d en-nħas l-uhtrin y°ani haduk elli ka i-kwi-u u i-leħm-u u i-šelħ-u l-mjamer u l-mqarej u l-brated u le-ħsek u s-swani u i-rekkb-u l had l-eħħraniyin er-rejlin u i-qezdr-u l-brem u t-tñajer u l-ksakes u t-twajen d en-nħas elli i-leħq-u °al et-tqezdir baš ma i-telq-u ši ŝ-šda u kadalik el-qzadriya ħatta huma u ba°d men haduk elli ka i-ferg°-u l-mharez, mujudin f jmi° l-bladat ; u men-hum °adad dyal l-ihud elli ka i-ħedm-u f ktir eš-ši bħal had el-ħedmat b ez-zuj taqzadrit u tamharzit.

El-m°allmin en-neħħasin au ŝ-ŝeffarin ka i-šaub-u s-swani u l-mqarej u l-mjamer u l-mbaħer u l-fnayq au l°amayr dyal es-sukkar u atay u n-na°na° u ħta ba°d el-mreššat u ŝ-šetlat u l-bwaber u t-tisan u idd-hum u t-tyafer u l-mkabb u l-brem u t-tñajer u t-twajen u l-ksakes u l-qmaqem u l-brayq u l-kisan u l-ğraref u r-rbayer u l-kwadruwat d ši men el-mrayat u t-tšawer u t-triyat u j-jwamer u n-nfafer u r-rkabat u l-mħamez u l-fisan d el-ljamat u l-mtareq d es-sukkar u l-bzaym u l-ħreš u l-bizagrat d el-biban u ba°d eš-šbabek u l-qnadel u qis °ala had eš-ši men .umur en-nħas elli ka t-ruj f el-mağrib °and jmi° n-nas la f el-badiya wa la f el-mdun, u ktir eš-ši f el-mdun, elli n hiya lazma l mwali-hum b ez-zaf u qlil eđ-đar elli ma mteqqla ši b °adad men had le-ħwayj elli ka i°add-u-hum fuq el-fayda dyal-hum el-kbira lli la budda men-ha

men umur ez-zina l el-maḥallat dyal-hum u lli ka t-jib el-flus ida ḥtaj-u l bi° ši ḥaja men-hum.

U jmi° had el-umur d en-nḥas ka t-tṣaub men eṭ-ṭraf d en-nḥas elli ka i-ji-u men bladat uḥrin bḥal urubba. Ka i-šri-u l-m°allmin had eṭ-ṭraf u i-qeṭṭ°-u-hum u i-feṣṣl-u-hum u i-ḥedm-u-hum u i-zuwuq-u-hum u i-neqš-u-hum u i-ḥerrj-u men-hum jmi° le-ḥwayj elli dker-na u ġir-hum b waḥd el-kifiya lli ma te-šḥa ši l°ayn t-ḥiyid men-hum u men ketret ez-zin u ḍ-ḍrafa u l-lṭafa u l-itqan elli fi-hum, qlil eḍ-ḍyar dyal l-urubbawiyin elli ma ka i-kun-u ši fi-hum waḥd l°adad dyal had le-ḥwayj d en-nḥas en-nfisn° ala kull škel lli ka i-dir-u-hum baš i-tneff°-u bi-hum u i-ziyin-u bi-hum maḥallat-hum u i-zid-u-hum zina° ala zina.

TAQZADRIT

El-m°allmin el-qzadriya ka i-ṣaub-u l-fnarat dyal l-qezdir u ši men-hum ka i-ṣaub-u-hum dyal en-nḥas er-rqiq, u ka i-ṣaub-u l-qeṭṭarat dyal ez-zher u l-lambat dyal l-karbuṇ u t-rbaye° d el-qezdir u z-zaj elli ka y-aml-u fi-hum en-nas el-ḥalwa au ġir-ha baš ma t-twusseḥ ši, u ka i-ṣaub-u tani l°abarat dyal ez-zit u l-mḥagen u l-qzader u l-bumbat baš ka i-ṭell°-u z-zit mel l-bramel u ṭ-ṭawat u l-brayq u le-ḥkak kbar u sġar° ala kull škel u l-qwaleb au ṭ-ṭwaba° dyal l-ḥalwa u l-mqarej sġar u l-ġellayat au z-zwizwat u l-burmat d le-ḥrira u l-kafatirat d el-qahwajija u l-qnawat au l-qwades dyal l-qezdir au z-zeng elli ka i-kun-u f wuṣṭ eḍ-ḍyur au° ala berra men-hum ka i-hbeṭ fi-hum el-ma men es-ṣtaḥ u ši men ej-j°āb d el-mdeḥnat au š-šiminyat u ġir-hum mel l-umur elli ka i-ṣaub-u-ha l-qzadriya u ka i-leḥq-u° ali-ha ṇ-nas, u kan-u bekri l-m°allmin

el-qzadriya, u men-hum l-ihud u baqi °adad men-hum ħta l-yum, huma lli ka i-rekkb-u l en-nas ez-zaj d eš-šrajem u l-biban u l-qbeb au l-munḡirat l ed-ḡyur dyal-hum ida kan-u men en-nas d el-bladat elli ka y-°aml-u-hum.

EŠ-ŠIYYAĠA

Eš-šen°a dyal eš-šiyyaġa, u ka i-tsemma-u mwali-ha u l-maħall lli ka i-ħedm-u fi-h °aud eš-šiyyaġin au n-nqayriya au d-deggagin, men eš-šnaye° l-qdima n-nfisa lli ka t-teħdem f el-maġrib, u n-nas elli ka i-ħedm-u-ha ma°rufin f kull blad u fi-hum °adad dyal l-ihud.

Šen°at-hum ka i-šri-u d-dheb u l-feḡḡa sbayk au flus u i-duwub-u-hum u i-sebk-u-hum u i-šen°-u men-hum en-nbayl u l-ħwatem u ṡ-ṡwaneg au z-zwa-heg au l-ħalaqat au l-mnageš u l-mfatel u l-ħreš u ṡ-ṡwaba° u l-mħammsat u ħyuṡ er-ruħ u ba°d et-tijan u l-bzaym u l-fkaren d el-mḡamm u l-ħlaħel u l-ħollalat u š-šukat u ġir-hum men nwa° le-ħli d ed-dheb u l-foḡḡa l-mnebbet u lli blaš elli ka i-lebs-u l-°ayalat u lli ma ka i-mken ši i-lebs-u menn-uh r-rjal men ġir el-ħwatem u ktirt-hum ka i-dir-u-hum d el-foḡḡa u n-nas elli lā bas °ali-hum ka y-°aml-u-hum ši men-hum b el-fšus dyal le-ħjar el-ħorr bħal ed-dyamand u l-qlil fi-hum b ez-zaf elli ka y-°aml-u-hum d el-yaqut °ala qibal ed-dheb mħarrem °al er-rjal i-lebs-u-h u i-ziyin-u bi-h men ġiht ed-din ma °ada ši °adad d le-ħwayj menn-uh meħšurin bħal es-snan u n-nif f el-mtel, u j-jwa dyal es-sif u ġir-uh men nwa° s-snaħ u l-ġ°laf d el-mešħaf u men ġmelt le-ħwayj elli ka i-ħedm-u-hum eš-šiyyaġa men had en-nu° el-ġmuda u l-mqabeḡ d es-syuf u l-kummiyat au l-ħnajer u r-rbaṡi dyal

l-mkaḥel bḥal lli ka i-ṣaub-u °aud le-ḥkāk dyal tabaqo u i-ḡešši-u rus el-gwuz dyal-ha u qi°an-hum ba°d el-merrat ktir eš-ši b el-foḍḍa l-menquša u ka i-ṣaub-u r-rbaye° sḡar u l-ḡšawat dyal ed-dalil u s-snasel sḡar u ši men-hum ka i-fedḍed-u s-swani u l-brared u l-m°āleq dyal en-nḥas u ġir-hum mel l-mwa°an dyal atay u had el-.umur d eš-ṣiyyaḡa lli hiya men-ha dheb ktirt-ha ka y-°aml-u-ha n-nas d el-mdina u lli ka t-kun b el-foḍḍa ka i-dir-u-ha n-nas d el-badiya u lli ka i-šbeh l-hum mtel l-°arubiya u š-šleḡ u °arib u bḥal lli ka y-°aml-u n-nas d el-mdina °aud men .umur le-ḥli l-aḥor ej-juhar u d-dyamand u z-zmurrud u °adad men nwa° le-ḥjar el-ḥorr en-nfis, u ktir eš-ši j-juhar, ka i-dir-u l-°arubiya u lli bḥal-hum ḥta huma l-°aqiq au l-°agig u l-luban u l-morjan u ġir-hum men nwa° le-ḥli lli ka i-dir-u.

Amma l-.umur d ed-dheb elli ka y-°aml-u n-nas d el-mdina hiya bḥal lli qul-na n-nbayl u d-dbalej u l-ḥwatem u l-mḥammsat u t-twaba° u ḥiṭ er-roḡ u t-twaneg u l-fkaren u ši men eš-šwuk u l-ḡniya men-hum ka y-°aml-u l °ayalat-hum et-tijan dyal ed-dheb menqušin u mḥerrmin u fi-hum elli mnebbtin u mrešš°in b ej-juhar au b le-ḥjar el-ḥorr au bi-hum b zuj u l-qlil f en-nas d el-mdina lli men °att-hum ka i-dir-u l-ḥlaḥel dyal ed-dheb au l-foḍḍa u ši men-hum, u ktir eš-ši ḍ-ḍu°afa, ka y-°aml-u ši ḥaja men had eš-ši dyal le-ḥli d el-foḍḍa u .amma l-°arubiya u lli bḥal-hum ka i-dir-u l-mṭaba° u n-nbayl d en-noqra u šems u qmer y-°ani meqruta d el-foḍḍa u meqruta d en-nḥas u l-ḥwatem u l-mḥammsat u š-šukat u l-ḥollalat u l-ḥreš u l-ḥlaḥel u kull ši had eš-ši foḍḍa menquša ulla blaš, u had eš-šen°a dyal ed-degg rayja bin en-nas tujan kbir u ka i-šerf-u fi-ha °adad men-hum mwal ktira u hiya ka te-sta°mel °and l-°ayalat l ez-zina u °and er-tjal ka i-ḥebbi-u fi-ha l-flus l ḍwayr ez-zman, u d-dheb bekri kaḡ ka i-tba°

b en-nwaya u ka i-ttuzen b el-mizan sġir dyal le-ħtir huwa fi-h °ayinat mel l-°ayina l-mħiyira dyal-uh ka i-tšaub-u l-ħwatem u z-zwaheg u ħiṭ er-roħ u ġir-hum.

U l-m°allem ed-deggag huwa lli ka i-qelleb ed-dheb u l-fođđa u ka i-°ayyir-hum b l-°ayyar u ka y-°aref-hum aš men °ayina huma u waš fi-hum ši ġošš ulla šafyin u mel l-°ada lli wulla-t °and °adad dyal en-nas d el-mdun f had es-snin l-eħħra, ktir eš-ši l-°ayalat, hiya l-kra dyal le-ħli men dheb u fođđa u juher, ka i-kri-we-h l-°ayalat elli °and-hum l el-°ayalat elli ma °and-hum ši au l haduk elli °and-hum menn-uh dak eš-ši qlil ma i-kfi-hum ši l ez-zina baš i-ħeđr-u f l-°aras, u l-qlil f en-nas elli ka i-°ir-u l l-uħrin ši ħaja d le-ħli i-qđi-u bi-ha ħaja °ala u jeh l-iħsan i-qđi-u bi-ha u i-redd-u-ha l-hum f el-aman u đ-đman, ħta wulla-u ši men-hum hadi hiya ħerft-hum ka i-ttajr-u b kra d-dheb, u dak eš-ši lli ka i-jem°-u-h men flus kra-h, ka i-šri-u bi-h °aud ħli aħör, u hakda ka i-bqa-u i-kri-u u i-šri-u ħatta ka i-rebħ-u menn-uh rbeħ kbir u i-jem°-u mwal tayla. U ma ši ġir .umur le-ħli hiya lli ka t-tkra u i-rebħ-u men-ha mwali-ha u kan, kayn elli ka i-kri-u ħta le-ħwayj d el-lbas bħal l-qfaten u đ-dfayn u l-mđamm u s-sbani l l-°ayalat elli meħšusın b had eš-ši baš i-mši-u l le-ħđur d l-°ors au ši ferħ men el-fraħat elli ma i-mken ši l bnađem f ktir eš-ši i-ferreq fi-hum bin l-°ayalat eđ-đu°afa u l-°ayalat d el-ħwaja lli ka i-kun-u ħeđđarin ši ka i-ħennet ši men jıht el-lbasat u z-zina u l-ħijan u t-tijan. U fi-hum elli ka i-kri-u °aud le-ħwayj d el-fraš bħal ez-zraba u le-ħyaṭa u le-ħwayj d el-moqđiya bħal l-bwaber u s-swani u l-mbaħer u l-mrašš u ġir-hum men mwa°an šrib atay u l-bħur u r-reššan u ṭ-ṭbiħ u kull ma i-twuqqf-u °ali-h n-nas elli ka i-kun-u °and-hum ši ferħ kbir u ma °and-hum ši men bħal had

le-ḥwayj elli i-kfi-u-hum u i-ziyin-u bi-hum
maḥall-hum f iyam el-ferḥ.

TADERRAZT

Taderrazt men eṣ-ṣnaye^c l-mu^c tabara lli wa la
bedda men-ha u hiya mess^c amla f jmi^c l-buldan d
el-maḡrib la f el-mdun wa la f el-badiya u meṭluba u
nafda ^cand el-mḡarba kamlin u kull blad fi-ha,
y-^cani f ṣen^cat-ha, kter u ḥsen men blad uḥra f dak
eṣ-ṣi lli ka i-tṣaub men-ha. Ši i-ḥennet f ši.

Ed-derraz ka i-ḥdem f ed-draz u d-draz huwa
l-maḥall u l-mensej au l-mremma fan (162) ka
i-dderz-u le-ḥwayj d eṣ-ṣuf u ġir-ha u nwa^c ar faš ka
t-teḡzel sda u to^cma, u l-mensej b klam el-mdiniya
au l-menzej b klam l-^carubiya ka i-tsemma bi-h ^caud
f ktir eṣ-ṣi el-mensej fayn ka i-nesj-u au ka i-nejj-u
l-^cayalat ḥatta huma le-ḥwayj dyal eṣ-ṣuf u ġir-ha
men qton u kettan u qezz u ḥrir u ka i-qul-u l-uh
tani l-menwul, u l-ma^cruf ^cal l-mremma f el-ketra
hiya hadik fayn ka i-reqm-u au ka i-terz-u l-^cayalat.

U men ^catt ed-derraz ka i-ḥdem waqef u
rejl-uh f er-rkabat d ed-draz ka i-beddel eṣ-ṣuf d
es-sda u i-ferreq el-ḥyuṭ dyal-uh men ba^cd-hum u
i-duwuz binat-hum en-nezq elli ka t-kun f wuṣt-uh
j-jerrata au j-ja^cba dyal eṭ-to^cma b idd-uh d l-imin
u fayn ma ka i-duwuz ši ḥiṭ d eṭ-to^cma ka i-doqq
^cali-h b ed-deqqaq b iddi-h b zuj ḥatta i-lzem l-aḥor
u i-tsawa ma^ca-h u ḥakda ka i-bqa ġadi ka i-drez.
U t-terf elli daz-uh ka i-luwwi-h u i-zid l elli baqi
quddam-uh mseddi ḥatta ka i-kemmel u i-ṭwi t-terf
elli drez kamel, ḥayk kan au ḥerqa au ġir-ha ; u men

(162) pour fayn.

ba^c d ka i-meqqeş-ha men ej-jnab dyal-ha u i-nfeđ-ha
u i-ṭleq-ha u i-ṭwi-ha u i-nezzel-ha.

U °al er-ṭkabat dyal ed-derraz ka i-ḥki-u waḥd
le-ḥkaya lṭifa uq°-at zman. Ka i-qul-u kan waḥd
el-wuld šabb met.addeb, sekran f waḥd ez-zenqa f
el-lil našet u rašeḡ l-uh ma^ca ras-uh, rakeb °al
l-eryaḡ b seb^ca, ma huwa ši hna, ka i-ḡenni b
el-š°ār (163) u i-šiḡ b el-muwwal : « ya lil-i... ya
lil... » u kan el.amir el-ḡakem d dak el-mdina °āṭi
l-amer dyal-uh l el-qayd d l°assa jmi° lli lqa-h
sekran f el-lil, i-qebđ-uh u i-ḡreb l-uh °onq-uh ; u
men es-sbab el-muqeddar ma ṭaḡ f idd-uh f dak el-lila
ḡir dak eš-šabb sekran ez-zoḡbi.

Qebđ-uh l-qayd u sag-uh quddam-uh u qbel
ma y-uşel l l-maḡall fayn ḡadi i-ṭiyir l-uh ras-uh
suwul-uh °al l-qa^cyda wuld men huwa. Nšed eš-šabb
waḥd zuj d el-byat d eš-ši^cr u jaub-uh :

Ana wuld elli ḡađ eş-şuf b quwwt-uh u
°azm-uh

U quwum-ha b es-sif ḡatta theddn-et u rsa-t
Rejli-h ma ka t-ḡiyid ši men er-ṭkabat d serj-uh
Ida nefr-et el-ḡil yum el-qtal u wulla-t

T°ajjeb menn-uh qayd l°assa ḡit sma^c had
el-klam u qal ma^ca ras-uh : « a... ha... hā... wa qila
had eš-šabb ma i-kun ḡir wuld ši qayd kbir dyal
ej-jiš au wuld šeja^c eš-šejan u °ala kulli ḡal la budda
n-ḡelli-h ḡta l eş-şbaḡ u n°alem bi-h l.amir ».

F eş-şbaḡ kan uwul men dḡel °al l.amir ba^cd
ma gles l le-ḡkam °ala kursi l-ḡok°m, el-qayd u
l-wuld quddam-uh. Sellm-u °al l.amir u bendq-u ;
nṭeq el-qayd u qal : « °llah i-barek °amer sid-i, n°am
a sid-i had eš-šabb... » u šar l eš-šabb elli ma^ca-h b
idd-uh, u ḡka l l.amir °al l-ḡala lli lqa-h fi-ha f

el-lila lli daz-et u °al l-klam dyal eš-ši°r baš jaub-uh
hit suwul-uh wuld men huwa.

T°ajjeb el.-amir ħta huwa u tleffet l eš-šabb u
qal l-uh : « ya had eš-šabb esm-ek u esm ubba-k ?
waš i-kun men en-nas ? » Qal l-uh š-šabb : « ħaqq
fdel llah °ala sid-i u y-°aṭi-ni sid-na l.-aman ». Qal
l-uh : « .ammn-ek °llah ida šadeq-ti llah ». Qal
l-uh : « °llah i-°azz sid-na l.-amir u i-barek
n-na (164) f °amr-uh, ana °abdu llah ḍ-ḍa°yf wuld
el-m°allem flan ed-derraz men ħuddam sid-na, °llah
i-barek °amer sid-i ». Zad el.-amir t°ajjeb u ḍreb idd
°ala idd u hezz ras-uh u qal l eš-šabb : « had el-merra
ana smeḥ-t l-ek °ala ujuh l.-adab dyal-ek u merra
uḥra ma t°-aud ši ».

Baya° l-uh š-šabb u qal : « °llah i-barek °amer
sid-i, ana mtayb li llah, n°am a sid-i ». U ħrej f
ḥal-uh u ḍar el.-amir f en-nas elli galsin ma°a-h °ala
imin-uh u šmal-uh u qal l-hum : « ayuha n-nas
°allm-u ulad-kum el.-adab ra-hu (165) i-nejji-hum
mel l-°aṭab wu llah lu ma kan ši l.-adab dyal-uh
lukan qeṭṭa°-t l-uh ras-uh ».

U šaḥb-na š-šabb el-met.addeb ka y-°ani b
eš-šuf elli ka i-ḥuḍ bba-h, y-°ani ka i-dḥel fi-hum
°ala dak el-ḥala lli dker u huma š-šuf dyal es-sda
d el-mensej, u s-sif baš ka i-quwum-hum huwa
n-nezq, u r-rkabat huma r-rkabat el-ma°lumin dyal
ed-draz elli ma ka i-ḥiyid ši rej1-uh men-hum ma dam
ka i-ḥdem u hadi hiya l-ḥala d ed-derraz, u mel
l.-adab dyal dak el-wuld eš-šabb ndem-ha ši°r u
kan-et sbab f l-°afu dyal l.-amir °ali-h men teqṭi°
r-ras.

U d-derraza ka i-šaub-u l-bṭaṭen au l-beṭṭaniyat
u l-ḥraqi au r-rqa°i u l-ḥuyyak d eš-šuf meṭluqin

(164) pour l-na.

(165) pour ra-h.

selta u mħebbebin au d el-mħerbel y-[°]ani meħdumin
şuf u qton meğzulin ma[°]a ba[°]đ-hum u lli huma
ja[°]ba b ja[°]ba d le-ħrir bħal lli ka i-şaub-u l-fwuţ
d el-qton ħesbiyin u mħeţteţin u ši men-hum ka
i-şaub-u l-fwuţ u l-mnadel u traf dyal l-kettan ka
i-ddar-u menn-uh t-işamirat u s-sraul u l-izur ktir
eş-şi f blad ej-jbel.

U men ġir ed-drazat elli ka i-şaub-u had
el-umur elli qul-na u ktirt-ha dyal eş-şufa, kayn
drazat au mnasej uħrin kan-u bekri mujudin f Fas,
u baqi ši ħaja men-hum el-yum, u huma drazat
[°]ajab men ketret ma fi-hum men jrayr u [°]awad u
qşab u uqaqef elli mseddyin [°]ali-hum el-myawat u
l-uluf dyal l-ħyuţ b waħd el-kifiya ka t-ħebbel
ed-dmağ, ka i-ħedm-u fi-hum le-ħzum el-fasiyin d
le-ħrir u s-sqelli u hiya waħd el-ħedma nfisa b ez-zaf
la y-[°]ala [°]ali-ha u ma i-qder ħadd [°]ala hel Fas fi-ha.

Hadi hiya l-umur el-ktira dyal ed-draz u
n-nsaja lli ka i-ħedm-u-ha r-rjal f el-mağrib u .amma
l-ħedma d en-nsij elli ka i-ħedm-u-ha l-[°]ayalat hiya
[°]aud bħal dak eş-şi lli ka i-ħedm-u r-rjal men .umur
en-nsij dyal eş-şuf u ġir-ha men ġir nsij le-ħzum
el-fasiyin elli ka i-ħedm-u-hum er-rjal b waħd-hum,
u f had el-ħedma d en-nsij nnit fi-ha lli hiya [°]ala
şkal uħra ma ka i-ħedm-u-ha men ġir l-[°]ayalat u
kan.

L-[°]ayalat ka i-ħedm-u f el-mensej bħal lli
şer-na l-uh men qbel, u l-mensej ka i-kun [°]and-hum
f el-[°]āda ħesbi fi-h erb[°]a d l-uqaqef d el-ħşeb zuj
men jiha, waħda ħda l-uħra, u zuj men jiha
bħal-hum merbuţin b le-ħbel ma[°]a ba[°]đ-hum, u
kull uqqafa ġadi men-ha ħbel u medquq f el-ħiţ b
meşmar baş ma i-ţih-u ši l-uqaqef u men taħt [°]al
l-[°]ord d el-mensej ka i-kun fi-h waħad ed-dra[°]d el-ħşeb
ka i-qul-u l-uh l-menwul ka i-tluwwa [°]ali-h s-sda
u waħad aħor men el-fuq [°]ali-h s-sda [°]aud ;

u bin l-uqaqef u f wuṣṭ el-mensej °al l-°ord dyal-uh, ka t-kun n-nira u hiya waḥd el-qeṣba au luḥa f el-qyas dyal-ha ka i-ferrq-u bi-ha l-ḥyūṭ d es-sda baš i-duwuz-u ṭ-ṭo°ma .amma b iddi-hum au b ši merwud u had el-mensej ka i-ḥedm-u fi-h l-.umur el-kbira u s-sgira °ala qibal fi-h z-zyada u n-noqšan, u huwa ka i-šbeh l el-mensej dyal ed-derraza men °adda d ej-jwayeh, men ġir dyal ed-derraza ka i-kun f l-°āda kber menn-uh u zayd °ali-h f l-uqaqef u ġir-hum men .umur l-°adda d ed-draz, u t-terkab dyal-uh ka i-kun nazel meṭluq °al l-.ard mehruz °ali-ha b l-uqaqef šuya bḥal es-srir, u d l-°ayalat ka i-kun nazel waqef metsawi bḥal ši bestidur kbir mrebbba° u mel l-°āda d l-°ayalat elli ka i-ḥedm-u fi-h, ka i-semmi-u-hum en-nessajat, ka i-ḥedm-u fi-h ga°din °al l-.ard au °ala ši kursi sgir u kull-ha fi-hum fayn ḥarja l-ha ṣ-šen°a dyal-ha u waš ka t-°aref men umur en-nsij el-ġlida au r-rqqa.

Fi-hum el-m°allmat en-nessajat elli ka i-nesj-u l-bṭaten u l-ḥuyyak u l-ḥraqi d eš-šufa u d eš-š°ar d el-m°az u l-uber d ej-jmel lli ka i-dir-u mel l-ḥšin dyal-hum et-tlales u l-ḥyim u men er-rqiq eš-safi ka i-dir-u l-ḥyades u j-ḡlaleb u bḥal had et-tlata d le-ḥwayj u ġir-hum men n-nwa° dyal-hum ka i-tḥedm-u ktirt-hum f el-badiya u blad eš-ṣaḥra u l-mdun elli l dak ej-jwayeh u huma ka i-swa-u taman ġali ktir eš-ši l-ḥraqi dyal l-uber ; u f l-°ayalat en-nessajat dyal l-.umur el-ġliḡa lli ka i-šaub-u le-ḥnabel u z-zrabi l-mu°tabarin ka i-kun-u ktir eš-ši f el-mdun, u lli ka i-šaub-u le-ḥnader u l-qṭayf ka i-kun-u ktir eš-ši f el-badiya u blad ej-jbel ; u kayn m°allmat nešsajat uḥrin ma šen°at-hum ġir el-.umur r-rqqa l-fayza d eš-šufa u ġir-ha, ka i-šaub-u l-ḥraqi d ej-ḡlaleb u l-ksi d eš-šufa lli sda f sda ḥesbiyin bḥal susdi dyal le-ḥrir u lli dyal le-ḥrir u l-qṭon u lli ḥeṭṭ b ḥeṭṭ, ḥeṭṭ d le-ḥrir u ḥeṭṭ d

es-sda au d el-qton, u bja^cdiyın u bziwiyin y^cani lli ka i-tšaub-u f blad Bja^cd u blad Bzu, u l-ħraqi d Bzu ġaya d el-ġayat f er-reqqa u l-ltafa u z-zin, elli i-šuf-hum i-qul : « l-iddin ma daz-u ši fi-hum », u men ketret el-ltafa dyal-hum kayn el-ħerqa dyal ej-jellab elli ma t-t^cadda ši telt myat gram mizan, ^calayn i-twi-ha bnadem u i-dħi-ha f ej-ja^cba d nif-uh, u ^cala hada ka i-kun-u ġalyin u meṭlubin b ez-zaf u ma kayn ši ga^c waħad et-tub men en-nu^c dyal-hum elli ka i-šaub-u-h l-fabrikat elli i-mken i-qum maqam-hum u i-swa taman-hum abaden tbarek ^cllah !... ^cllah y^caṭi š-šehħa l lalliyat-i bnat l^cayalat el-ħadgat elli ka y^carf-u l had eš-šen^ca u ^caṭa-hum ^cllah išaba^c tber ka i-ħerrj-u bi-hum bħal had eš-ši l-finu r-rfi^c lli ma bqa ^cali-h layn.

U l^cayalat en-nessajat šaṭrat, f el-ktir huma lli ka i-mešt-u š-šufa b el-mšet u i-gezl-u-ha to^cma u sda b el-meġzel au b en-na^cura, u fi-hum elli šen^cat-hum ġir ġzil eš-šuf sda u to^cma u i-bi^c-u-ha l ed-derraza u n-nessajat dyal ez-zrabi u ġir-hum, kbeb kbeb d es-sda, u rejlat rejlat d eṭ-to^cma, u ka t-tsemma to^cma ^cala qibal ka i-ta^cm-u bi-ha ma bin el-ħyuṭ dyal es-sda y^cani lli ka i-kun-u mseddyin sayrin ^cala ^cord u ṭul l-mensej ħta ka y^camr-u, u had el-kelma d eṭ-to^cma jaya ^cala ma i-dher men eṭ-ṭ^cam elli ka i-^cammer el-ħwa d el-fumm u l-kerš bħal lli ka t-^cammer eṭ-to^cma l-ħwa dyal l-ħyuṭ d es-sda.

U l-mremmat, f el-ketra, huma l-mnasej d eṭ-ṭriz au d er-rqim fayn ka i-reqm-u l^cayalat et-tub b le-ħrir ; u l-mremma ka t-kun d l^cud el-mmelles u hiya ħfifa ma ši tqila, i-rfed-ha .insan waħad b idd-uh ; u fi-ha zuj d l^cayinat, l-uwula b ej-jwaneb u l-ġwareb ka t-uqef ^cala rba^c d er-rejlin qšar bħal ši ṭabla, u t-tanya ka t-kun waqfa bħal ši bestidur au kwadro ka i-kun dima wušt el-mremma ħawi u

ka i-dir-u fi-h ʔerf dyal l-kettan au ġir-uh ʕala qedd el-qyas elli bġa-u, u i-jebbd-uh b el-ħyut au b el-qenneb maʕa j-jnab u l-ġwareb dyal l-mremma, men baʕd ka y-ʕaml-u ʕali-h r-ršim u i-gels-u l-ʕayalat fuq ši lħiyifat au krisiyat, u i-bda-u i-reqm-u b l-ibra u l-ħiʔ u l-ħelqa f šbaʕ-hum el-wušt i-deħħl-u l-ibra men hna u i-redd-u-ha men hna u huma tabʕin ez-zwaq d er-rqim b šwiyya b šwiyya ħta ka i-kemml-u u i-ħerrj-u men idd-hum zwaqat metquna u mlawuna ʕala kull škel ġaya f ez-zin u l-łafa.

U had el-ħedma d eʔ-ʔriz b l-idd ka te-qbed l-idd b ez-zaf u ka te-swa t-taman kter men jmiʕ t-tyab l-uhra lli meʔruza b el-mwaken ; u l-bnat es-sġar ka i-kun-u ka i-tʕallm-u r-rqim imma f dyur-hum ida kan fi-hum elli ka y-ʕarf-u l-uh, au ʕand el-mʕallma r-reggama, ʕal l-mħeddat au š-šstormiyat.

Men baʕd ma ka i-tteršem eʔ-ʔerf d et-tub elli ġadi i-terqem ka i-dir-u-h fuq ši mħedda u i-jebbd-u-h b el-flayl u i-deħħl-u idd-hum d l-isar bin et-tub u l-mħedda baš i-ferq-u binat-hum u i-bda-u i-ʔerz-u b idd-hum d l-imin.

U l-umur elli ka t-terqem ka t-kun ʕala kull škel, men-ha l-izur u l-ħamiyat d biban el-byut u n-namusiyat u l-frašat u l-ġlayf dyal l-mħadd u š-štarew u kadalik el-mnadel u z-zyuf d msiħ l-ujeh u l-iddin u t-tkek d es-sraul u l-kmam d et-tšamirat d l-ʕayalat u r-reggabiyat dyal-hum u l-ʕaššabat u le-ħrarez dyal er-ras elli ka i-šedd-u bi-hum l-ʕayalat rus-hum, u l-grabatat elli ka i-luwwi-u ʕala ʕonq-hum u l-mħarem elli ka i-dir-u fuq rus-hum u i-ġemġm-u bi-hum baʕd el-merrat u ġir had eš-ši men umur er-rqim elli ka i-dir-u l-ʕayalat baš i-ziyin-u bi-h maħallat-hum u nfus-hum u i-tneff- u b el-biʕ dyal-uh l ġir-hum u ktir eš-ši l-bnat l-ʕazbat

elli ka i-kun-u ka i-reqm-u b ez-zaf melli ka i-kun-u sġar baš i-wujjd-u le-ħwayj d eš-šwar dyal-hum ħit i-tzuwuj-u.

U had eš-šen^a d er-rqim ħatta hiya šen^a nfisa ka i-t[°]āta-u l-ha ktirt l[°]ayalat d el-mdun ka i-šuwur-u men-ha bnat-hum u ka i-qđi-u men-ha ħaja b ez-zaf u l[°]ayalat ma ši ġir ka i-reqm-u .umur et-tub u kan, kaynat fi-hum elli ka i-reqm-u ħta ši men .umur ej-jeld bħal eš-šrabel u ši men el-mđamm u l-bzaṭem u š-škayr u s-snaḥat d el-ħil b le-ħrir au s-sqelli au bi-hum b zuj.

U l-mensej au l-menwul d ez-zrabi huma tani bħal dak eš-ši lli ka i-šaub-u fi-h l[°]ayalat ej-jlaleb u l-ħuyyak u ġir-hum men ġir el-ħedma d ez-zrabi hiya ħedma uħra ma ka i-jerri-u ši fi-ha l-ħit d eṭ-ṭo[°] ma bin es-sda men jiha l jiha bħal lli ka i-dir-u f en-nsij l-aħor, ma ka i-ħedm-u-ha ġir b l[°]oqda y[°]ani ka i[°]aqd-u ṭerf dyal eṭ-ṭo[°] ma b idd-hum f es-sda d ez-zerbiya u i-qeṭṭ[°]-u b el-mus u i-ḍerb-u au i-hebṭ-u [°]ali-ha b el-medra.

Ka i-bda-u z-zerbiya b el-ħedma men taħt b eđ-ḍefra d el-ħašya bħal lli ka i-bda-u jmi[°] .umur en-nsij l-uħra mel l-ħašya ħatta hiya u i-temm-u ṭal[°]in ma^a z-zerbiya b l[°]agid u le-hbiṭ u huma ila kan-u m[°]allmat zraybiyat, u z-zrabi lli ka i-ħedm-u dyal-hum au l es-suq, ka i-dir-u z-zwaq u l-lwan elli bġa-u mer ras-hum, u ida kan-u bnat sġar ka i-t[°]allm-u [°]and-hum [°]al l[°]āda, ka t-wurri l-hum el-m[°]allma l-lwan u z-zwaq ma i-dir-u au t[°]aṭi-hum dak eš-ši lli ġadi i-dir-u meršum f ši kaġeṭ b el-lwan, i-bda-u i-šuf-u fi-h u i-neqql-u menn-uh u i[°]agđ-u f ez-zerbiya u hiya waqfa [°]ali-hum ka t-wurri l-hum u te-ħđi-hum u t-redd l-hum el-bal, ktir eš-ši ida kan-et ez-zerbiya mwuššya u mulā-ha huwa lli rašem ez-zwaq elli ġadi i-kun-u fi-ha u mel l[°]āda ka i-kun-u f ez-zrabi [°]adad dyal

l-lwan u z-zwaqat bħal l-lun el-byed u l-ġ°rabi u le-ħmer u l-mħenni u z-zreq u l°alja u l-kebriti u l-mešmaši u ġir-hum, u men jıht ez-zwaqat škal u nwa° men-ha ma ka i-kun f el-ħašya bħal twiyir u ħalwa u šejra u friyiš u kura u rgima zerga, u men elli ka i-kun f el-qubba dyal ez-zerbiya, y°ani f wušt-ha, bħal helħal u nehla u qubbet el-ħesna (u hadi ka t-tenqel men el-kagiť) au l-qubba l-ħedra lli ka t-tdar men er-ras bla kagiť u sbasa u mejdemt le-ħjar u ħalwa mmu grin u sba°i u qronfla u bġila u jmila u driyis u dama, u men ġir had eš-ši ktir men nwa° t-rgim u z-zwaq d el-ħašya u l-qšauš d el-qubba.

U t-terf elli ka i-tell°-u-h °ala °ord ez-zerbiya ka i-ťwi-we-h °al l-menwul u hakda ka i-bqa-u sayrin ma°a-ha ħatta ka te-kmel u t-teťwa mejmu°a, u men ba°d ka i-gerrj-u-ha y°ani ka i-qeťť-u l-ħyut d es-sda dyal-ha lli ka i-kun-u šaddin f el-mnaul d el-mensej b zuj men fuq u mel l-taťt, u i-gel°-u-ha u i-fetl-u l-ha le-hdub dyal-ha ma°a ba°d-hum u y°aťi-u-ha l el-meqqas i-meqqeš-ha, u ħit ka t-tmeqqeš u t-tšeťteb au t-tšiyit ka t-wurri-ha l-m°allma l šħabat-ha u l°mmawat dyal l-bnat elli ka i-t°allm-u °and-ha had eš-šen°a l-metquna n-nfisa l°ajiba lli ma bqa ši ma y°ala °ali-ha f el-qima f jmi° l-umur d en-nsij l-uħra.

U mel l°āda dyal ez-zraybiyat mnayn ka y-ušl-u l-bnat el-met°allmat f eš-šen°a l el-qubba d ez-zerbiya ka i-dir-u zerda l el-m°allma u i-ddi-u l-ha s-sukkar u atay u š-šma° f siniya mġeťťya b zif au b sebniya u y°aťi-u-ha l-flus u ka i-semmi-u had eš-ši ed-dħul d el-qubba, u men temma ka te-bda l-met°allma lli deħl-et l el-qubba ka t°allem el-bnat l-uħrin u ka te-bqa hakda waħd šuya ħatta ka t-wulli hiya m°allma ka t-seddi f maħall-ha u te-ħdem ez-zerbiya l ras-ha.

U kadalik jmi^c l-bnat l-uhrin elli ka i-t^callm-u ši šen^ca men eš-šnaya^c d en-nsij au d er-rgim ka i-dit-u ḥatta huma z-zerda l el-m^callmat dyal-hum ḥit ka i-t^callm-u š-šen^ca.

TAḤERRAZT AU S-SBAṬA

Men eš-šnaye^c l-muhimma šay^ca f jmi^c l-bladat dyal l-mağrib u ma ka i-sseğna (166) ^cali-ha mel l-mğarba la kbir wa la sğir u mwali-ha lli ka i-ḥedm-u-ha, huma l-ḥerraza l-mselmin ka i-kun ^cand-hum f ktir el-mdun el-kbar el-maḥall fan ka i-ḥedm-u mejmu^cin u ka i-tsemma s-smat d el-ḥerraza au s-sbiṭriyin au suq es-sebbaṭ.

U l-ḥerraza kull-hum ka i-ḥedm-u b idd-hum, u ras mal l-ḥerraz fḥal lli ka i-qul-u f el-metla : « l-ibra u l-išfa », y^cani ḥaja qriba, b el-ḥaqq el-ḥerraza fuq had ras el-mal d le-ḥwayj d el-ḥedma lli ^cand-hum, ^cand-hum umur uḥra met^cadda dyal l-iqama bḥal l-ḥyut u l-mqešš u l-qormil u l-ḥfif ^cala kull qyas u l-qwaleb u z-ziyadat u l-lzayz u t-temmunat u r-rḥama d et-tetqal u l-mfatel u l-qribṣat d en-nušš d er-ršim u t-twaba^c d et-tbi^c u l-^cašā d el-qlib u r-rkab d el-qbiḍ u l-ḥelqat d ej-jeld u ^cad et-tiḥan baš ka i-leššq-u u t-tbanda baš ka i-ḥedm-u.

U l-ḥedma d et-taḥerrazt fi-ha šuya tamara ^cala qibal mwali-ha dima galsin mqerrdin ^cal l-kursi u dher-hum ḥani u iddi-hum u rkabi-hum u rejli-hum ka i-ḥedm-u, u l-ḥaqq i-tqal, ida kan-u ši nas ka i-ḥedm-u b ^caraq ktaf-hum u ka y-akl-u le-ḥlal i-kun-u l-ḥerraza f l-uwul dyal-hum, lukan ma han-u ši ši men-hum ka i-ğešš-u f eš-šen^ca dyal-hum

(166) pour i-stegna.

y-[°]ani f el-ħedma u l-iqama ma ka y-[°]aml-u-ha ši mezyana u šhiħa bħal lli ka i-dir-u tad[°]qqa f maħall ej-jeld au l-kagiť u l-ğraz meħlulin d el-qenneb raši « bin ġorza u ġorza te-rġed ma[°]za » bħal lli ka i-gul-u f el-metla.

U [°]ala bħal had el-ġošš dyal ba[°]d el-ħerraza ka i-ħki-u waħd le-ħkaya u hiya b elli kan waħd l-[°]arbi šhiħ ja l [°]and waħad el-ħerraz ġeššaš i-šri men [°]and-uh belġa. U ba[°]d tla[°] l [°]and-uh l l-ħanut lli n hiya [°]al l-fšala l-qdima [°]ālya mel l-ard u b el-ġlaqat u l-gumna, jerreb el-belġa u šra-ha u lbes-ha. Mnin ja i-nzel, ma qbeđ ši f el-gumna b idd-uh baš i-hbeť b šuya, mi[°]ad-uh neqqez l el-ard b ej-jehd ; tfer[°]a-t el-belġa u ħerj-et rejł-uh men-ha. Tar l-uh ħiy-ek l-[°]arbi u tleffet l [°]and el-m[°]allem baš i-qul l-uh šmet-ti-ni ; sebq-uh l-m[°]allem el-ġeššaš u qal l-uh : « skut !... skut !... tbārek ʹllah u š-šla [°]al en-nbi [°]ala šeħħa [°]aťa-k ʹllah, ster ras-ek qbel la i-sem[°]-u-k u i-šuf-u-k en-nas u i-[°]ayyin-u-k, had el-belġa lukan lbes-ha jmel u mša bi-ha [°]ām ma i-qeťta[°]-ha šay u nta ħreg-ti-ha u hiya jdida f tenqiza waħda. Ja l-[°]arbi meskin taq bi-ħ ħit niyt ʹllah u men [°]att l-[°]arubiya ka i-ħaf-u mel l-[°]ayn u mša bħal-uh ka i-jerjer f dak el-belġa u hiya ka te-dreb eť-tenn.

El-ħerraz ka i-šri t-triħa d ej-jeld u l-btana u n-n[°]al men [°]and ed-debbaġa lli ka i-debġ-u j-ġlud f dar ed-dbaġ u i-šebġ-u ši men-hum u y-[°]aťi-u-hum l ed-dellal au l ši mel le-ħwanet i-bi[°]-u-hum l-hum, u mnin ka i-šri l-ħerraz ej-jeld ka i-ddi-h l el-ħanut dyal-uh i-gles ka i-feššl-uh, ka i-ťleq ej-jeld fuq el-qormil u i-nezzel [°]ali-h l-qyas d el-kartun dyal dak eš-ši lli ġadi i-feššel mel l-blaġi au š-šcabel u i-temm ka i-ršem b el-meftel u i-qeťta[°] b el-mqešš u i-nezzel ħda-h, u ħit ka i-feššel ej-jeld elli ka i-tedar menn-uh l-ujeh dyal l-belġa, u ka i-qul-u l had ej-jeld d

l-ujeh er-req^a, ka i-feşşel l-btana lli ka t-tbetten bi-ha ^aala qedd-ha, u men mura-ha ka i-feşşel men dak ej-jeld u l-btana l-qfa d el-belğa u j-jeld d el-ferraşa au l-ferraş ida kan-et el-belğa medfuna u ida kan-et meqluba ka i-feşşel l-ferraş men ej-jeld d l-^aajel au l-^aanani y-^aani le-ħmer au l-wordi.

U men ba^d dak eš-ši ka i-gles i-kerreţ dak ej-jeld elli feşşel men dehr-uh b eš-şefra u i-jebbd-uh u i-duwuz ^aali-h b eţ-tiħan u i-laqi jeld l-ujeh u l-qfa ma^a l-btana u i-leşşeq-hum ma^a ba^d-hum u i-terreq ^aali-hum b el-ħfif d et-tebţin u i-dir-hum taht er-rħama d et-tetqil u i-teqqel ^aali-hum baş i-zid-u i-şedd-u u i-ibs-u ^aaud ka y-aħud ţerf d en-n^aal u i-nezzl-uh ^aal l-qormil u i-bda i-terreq u i-terreħ fi-h b el-ħfif ħatta ka i-rţeb u i-tsawa, u i-ħeţţ ^aali-h l-qyas d el-kartun bħal lli ka i-dir f er-roq^a d l-ujeh u btant-ha u i-duwuz ^aali-h l-meřsem u i-qeţta^a menn-uh l-frada d en-n^aal b zuj l-imniya u l-isriya ; u jmi^a l-ferdi lli qeţţ-uh ka i-kerrţ-uh u i-terrh-uh u i-şeqq-uh b ras eš-şefra men ej-jnab dyal-uh sayr đayr b waħd eš-şeqq ħfif fayn ħadi i-duwuz l-ibra u l-ħiţ u i-đreb el-ğorza baş i-bqa l-ħiţ dyal-ha medfun ma ka i-ban ši mel l-ujeh d en-n^aal l-berrani ħatta ma i-tħekk ši f el-^aarđ f woqt el-mši ħit t-telbes el-belğa u ma t-tqeţta^a ši degya u ^aaud b had el-kifiya ka y-^aati n-n^aal waħd en-nedra lţifa ħit ka i-ban u huwa mħiyiţ f l-ujeh d el-belğa bħal lli laşeq fi-ha bla ħraz.

U men temma ka i-sir el-m^aallem i-qeţta^a f es-syur d ej-jeld u l-btana u ţ-traf d en-n^aal sġar u i-dhen el-frada b eţ-tiħan waħad b waħad u i-leşşeq l-hum es-syur f ej-jnab sayr đayr u fayn ma i-leşşeq şeff d es-syur ka i-dhen b eţ-tiħan ^aaud u i-leşşeq l-aħor fuq menn-uh u i-deqq ^aali-hum b el-ħfif u ħakda ka i-sir ka i-dhen u i-siyir u i-deqq ħatta ka y-^aala-u j-jnab d kull ferdi jehd elli bġa, u men ba^d

ka i-teqqel l-frada taħt er-rħama ħatta i-ibs-u °aud i-jbed-hum u i-dhen l-hum wuṣṭ-hum b eṭ-ṭiħan u i-ferreš-hum b el-kartun au b eṭ-ṭraf dyal ej-jeld u n-n°al au i-ħešši-hum b le-ħšu d el-kraṭa lli ka ṭ-ṭiħ men ej-jeld u n-n°al u i-ṭerreq °ali-hum b el-ħfif eṭ-tqil ħatta ka y-uqf-u °al eṣ-ṣaħħ u i-tqadd eṭ-ta°mar ma°a j-jnab dyal-hum u ši men-hum bħal lli gul-na kan-u ka i-°ammr-u l-blaġi b tad°qqa u hada mel l-ġošš u l-yum tmen°-u men had eš-ši u ma bqa-u ši ka i-dir-u-h.

U mnin ka i-sali l-m°allem men tesyir el-frada u tefraš-hum au ta°mir-hum ka i-qul : « b esm °llah » u i-bda i-ħrez.

Ka i-ħrez l-ujeh ma°a l-qfa u i-dir-hum °ala rkabi-h u i-šedd-hum b er-rkab u huwa waħd eš-šemṭa r-rus dyal-ha mlaqyin mħiyitin ma°a ba°d-hum. Ka i-deħħel rejli-h b zuj f had er-rkab u i-ferreq-hum šuya mel l-taħt baš i-ziyir dak eš-ši lli ka i-ħrez u i-bda i-tqeb b l-išfa u i-ħrez b zuj d l-ibari, u l-ħelqa au zuj f šeb°an-uh baš ma i-dber ši idd-uh ; u men ba°d ka i-ħrez ma°a-hum el-ferraša u hakda ka i-bqa b el-ħriz ħatta ka i-kemmel l-ujeh u l-qfa u l-ferraša lli ka i-kun-u meqlubin °ala dher-hum, °aud i-qleb-hum °ala ujuh-hum u i-jebbed-hum u i-ṭerreħ-hum b ħfif eṭ-tetriħ u ba°d had eš-ši ka y-aħud en-n°al u i-ħerz-uh f el-ferraša ma°a l-ujeh.

U ħit ka i-kemmel b ħriz en-n°al ka i-ṭerreq-hum mliħ b el-ħfif u i-dir el-belġa t-tjebbed ; ka i-jebbed-ha b el-qaleb u z-ziyada u l-lzaz u i-šeffe l-ha j-jnab dyal-ha b eš-šefra ħta ka i-tqadd-u u i-dlek-hum b el-ħfif d ed-dlik ħta ka i-tsawa-u u i-wulli-u mules ka i-berq-u bħal lli meḍrubin b el-berniz u ka te-bqa l-belġa f el-qaleb ħatta ka t-aħud ħaqq-ha, °aud i-gla°-ha u i-dir-ha f eṭ-temmun u i-dlek l-ha fumm-ha umba°d ka i-gla°-ha merra

uħra u i-duwuz [°]ala ujuh-ha u jnab-ha b qribset en-nuṣṣ u i-dir l-ha t-twaba[°] f ujuh l-qfa au t-tella[°] a dyal l-gdem u i-nezzel-ha f el-maryo d el-ħanut au i-sift-ha l es-suq t-tba[°] b waħd-ha au ma[°] a l-bi[°]at d el-blaġi l-uħrin elli ṣaub.

U l-m[°]allmin el-ħerraza ka i-ṣaub-u l-blaġi d er-rjal u l-ulad el-medfunin u l-meqlubin bħal lli qul-na u l-belġa l-medfuna hiya lli ka t-kun [°]and-ha l-ferraša d ej-jeld el-byeđ au ṣ-ṣfer u l-ġrez dyal-ha ma ka i-ban-u ši men daħel u l-meqluba hiya lli [°]and-ha l-ferraša d ej-jeld d l-[°]ajel au l-[°]anan ħmer u l-ġrez dyal-ha baynin men daħel, u had en-nu[°] d el-belġa t-tanya ṣħih u ka i-ṣber l el-ħedma kter men eš-škel l-uwul lli ma ka y-[°]aml-u-h f el-ketra ġir en-nas el-kiyisin, u kadalik ka i-ṣaub-u š-šrabel u r-rwaħi d l-[°]ayalat u l-bnat u s-sbibtat d ed-drari lli baqyin sġar ma ka y-[°]arf-u ši i-mši-u b el-belġa u ka t-flet l-hum mer rejli-hum.

U kan-u bekti l-ħerraza ka i-ṣaub-u l-ħuff l er-rjal, u huwa bħal et-teqšira d ej-jeld ka i-tedar f er-rejlin u ka i-telbes ma[°] a l-belġa, u baqi men-hum elli ka i-ṣaub-uh l-yum l en-nas el-kbar bħal lli kan-u ka i-ṣaub-u t-tmagat elli meħruz u lli ħesbi l er-rjal l-ħiyyala, u l-yum had el-ħedma dyal et-tmagat ma bqa-t ši mess[°] amla bħal lli kan-et u l-m[°]allmin elli ka i-ħedm-u-ha qlal b ez-zaf.

Hadi hiya l-ħedma d et-taħerrazt au s-sbaħa elli kan-et mujuda f el-maġrib men zman u ma zala mujuda fi-h ħta l daba, u hiya f el-ašel ħedma waħda f kull blad ma [°]ada f ba[°] d el-fṣayl u s-smiyat dyal l-blaġi u š-šrabel lli ka i-lebs-u n-nas d el-mdina u n-nas d el-badiya [°]alayn kull blad u [°]att-ha baš ka t-semmi-hum bħal f ši mel l-mdun ka i-qul-u l el-belġa l-meššaya au s-sriksi u had es-smiya l-uwula ka t-tsemma bi-ha [°]aud nu[°] men es-sbaħa lli ka i-lebs-u l-[°]ayalat u hiya men ġir en-nu[°] d eš-šrabel u

r-rwaḥi, u s-smiya t-tanya ka t-temma bi-ha f ktir eš-ši škel d el-belġa l-mḥuṣra l-medfuna, bḥal lli ka i-qul-u ši men-hum l el-belġa lli ka i-lebs-u r-rjal d el-badiya l-belġa meṭluqa au mšiyiṭa y-[°]ani b n[°]al waḥad meḥruz f el-ferraša d l-ujeh bla syur u i-qul-u l er-rwaḥi d [°]ayalat-hum [°]aud el-meššayat au t-ṭella[°]at u ktirt-hum ka i-dir-u-hum ḥumer u šufer u ka i-ṭell[°]-u-hum f rejli-hum bḥal lli ka i-dir-u ktirt l-[°]ayalat d ba[°]d el-mdun elli ka i-lebs-u r-rwaḥi kuḥel mṭell[°]in u ši mel l-[°]ayalat d el-badiya ka i-lebs-u l-meššayat meṭruzin b ši ṭriz elli ka i-walem-hum u fi-hum elli ka i-kun-u mzuwuqin b muzunt bu zekri u ma[°]a had eš-ši kamel ktirt men nwa[°] s-sbaṭa ka t-kun ma[°]rufa [°]and en-nas elli ka i-fehm-u men š men blad hiya men jiht fšalt-ha u ḥdemt-ha u lun jeld-ha bḥal ila kan-et el-belġa mḥuṣra u ḥluwwa u j-jeld dyal-ha byeḍ u mles ka t-kun f ktir eš-ši belġa fasiya [°]ala qibal hel fas huma lli mwalfin ka i-ḥedm-u had el-ḥedma u ka i-lebs-u had ej-jeld kter men ġir-hum u hakkak [°]aud ida kan-et el-belġa mḥuṣra u waqfa u j-jeld dyal-ha šfer u mḥebbeb, f ktir eš-ši ka t-kun belġa merrakšiya u d-debbaġa d Merrakeš f l-[°]ada huma lli ka i-debġ-u had en-nu[°] men ej-jeld b ketra, u l-ktir f nas-ha ka i-lebs-u-h kter men ġir-hum [°]aud ; u ma i-tqal f nwa[°] l-blaġi i-tqal f nwa[°] š-šrabel ḥatta huma daħrin men ḥdemt-hum u ṭriz-hum men š men blad huma, u qis [°]ala hada ktir men nwa[°] s-sbaṭa lli ka t-kun medbuġa u meḥduma u mess[°]amla f ši blad men el-bladat illa u ka t-kun ma[°]rufa l-blad elli tḥedm-et fi-ha, f el-bladat l-uħrin, ma [°]ada f ba[°]d men esmiyat dyal-ha lli ka t-kun mḥalfa l ba[°]d-ha, kull blad baš ka t-semmi-ha, bḥal lli sbeq l-na u qul-na.

U f had l-iyam l-eḥḥra twull[°]-u [°]adad dyal er-rjal f el-mdun b lbis el-belġa d ej-jeld rumi l-byeḍ u hakdak [°]adad mel l-[°]ayalat ḥta huma wulla-u ka

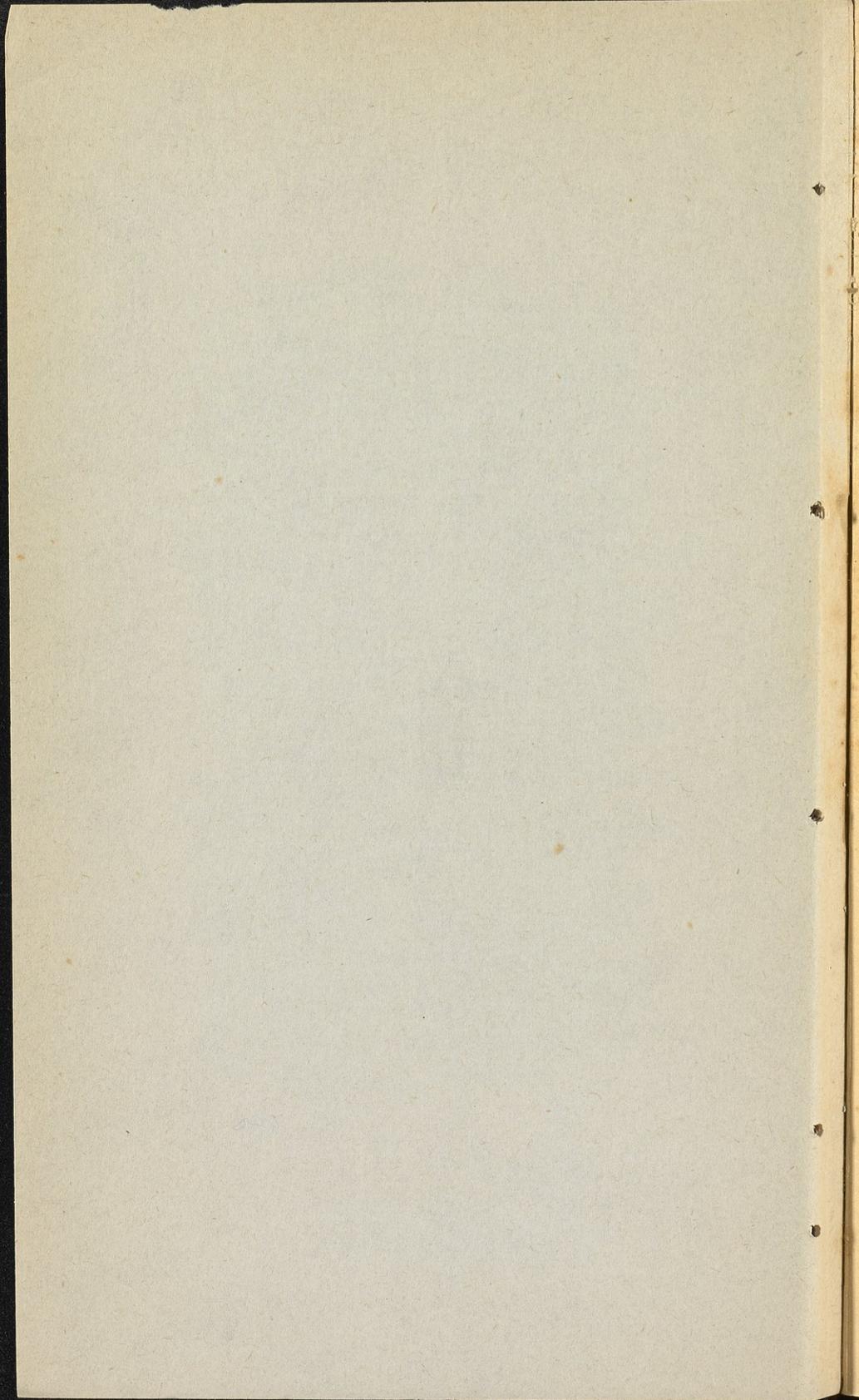
*i-lebs-u š-šrabel d ej-jeld rumi mluwunin bla ʔriz ;
ši men-hum ka i-lebs-u s-sbabeʔ d el-muda lli ʿal
l-fsala tziriya ka i-šebh-u l eš-šrabel ġir huma
mħuʃrin b ez-zaf u gdem-hum ʿāli šuya men dak
ej-jeld rumi nnit u l-qlil f l-ʿayalat b ez-zaf, u
ktirt-hum ʿala qedd-hum, ka i-dir-u s-sbabeʔ u
š-šendalat rumiyin elli bda-u ši mel l-ħerraza
l-mselmin u l-ihud elli ka i-ħedm-u taħerrazt rumiya,
ka i-šaub-u-hum f had l-iyam.*

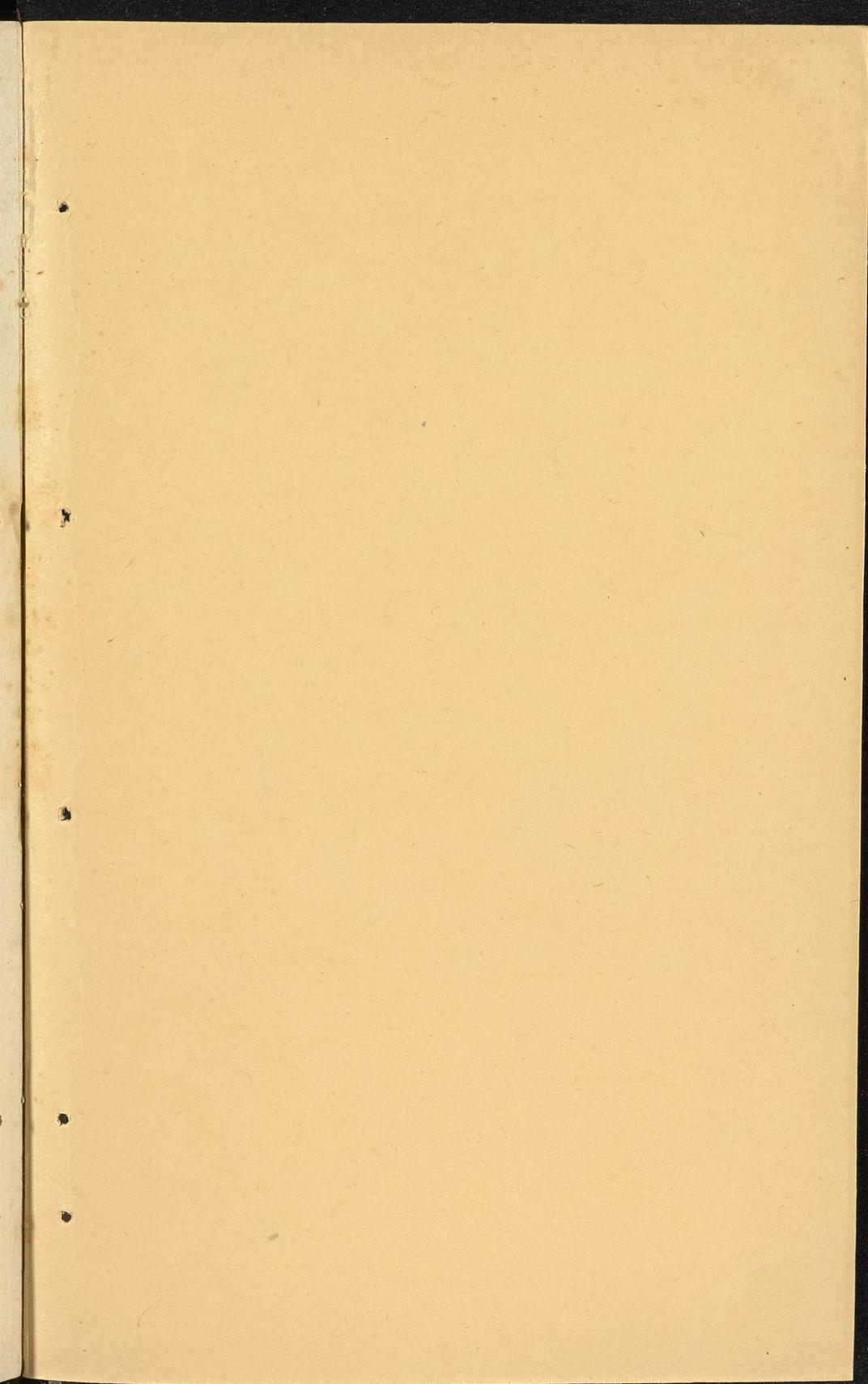
*U men ġir el-mʿallmin el-ħerraza l-mselmin elli
ka i-ħedm-u s-sbaʔa kayn mʿallmin mselmin uħrin
elli ka i-šaub-u umur uħra ktira dyal ej-jeld bħal
es-srayjiya lli ka i-šaub-u s-snaħat dyal ej-jeld l
es-sruj d el-ħil u l-mḍaymiya lli ka i-šaub-u
l-mḍemmat l l-ʿayalat u š-škayriya lli ka i-šaub-u
š-škayr l er-rjal ʿala kull škel f el-mdun u
l el-badiya u l-bzaʔmiya lli wulla-u kter u maʿrufin
f ktir mel l-mdun ka i-šaub-u l-mħafed u
l-bzaʔem sġar u kbar d ej-jib u d l-idd ʿala
l-mḍemmat l l-ʿayalat u š-škayriya lli ka i-šaub-u
ši men-hum š-šormiyat u l-mħadd u ši men š-šwanet
u š-škayr au l-qfef d el-moqḍiya u ġir had eš-ši men
.umur ej-jeld el-qdima u j-jdida lli ka i-šaub-u-ha
š-šnayʿiya l-mġarba l-mselmin u ka i-tfennen-u fi-ha
b ez-zwaqat u t-tedhib u ka t-kun meʔluba ʿand ʿadad
dyal en-nas f el-maġrib u ħarej el-maġrib.*

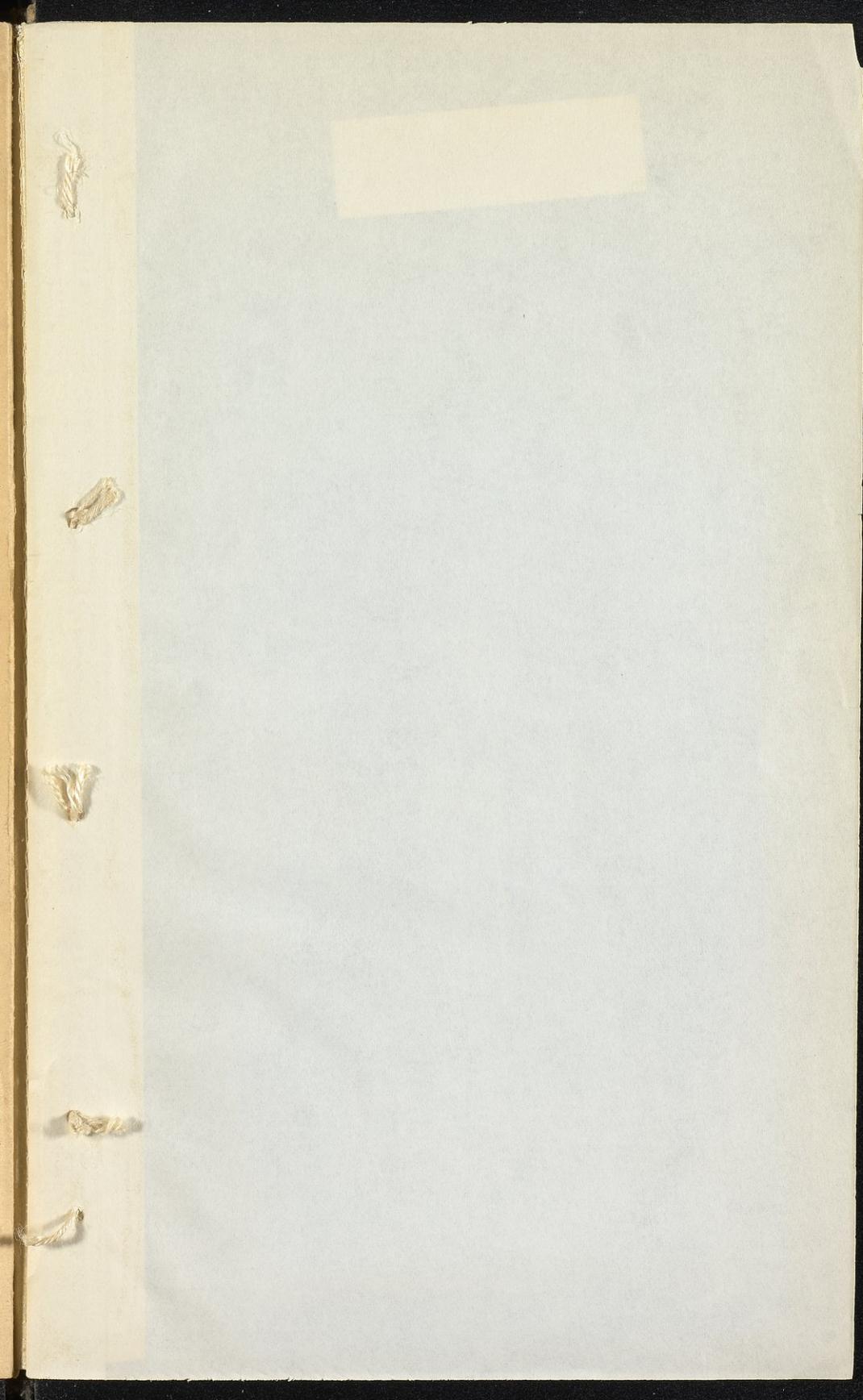
ACHEVÉ D'IMPRIMER
SUR LES PRESSES DE
L'IMPRIMEUR-ÉDITEUR
FÉLIX MONCHO - RABAT
LE 9 MAI 1946

PRINCETON UNIVERSITY LIBRARY

PAIR

32101 041070770

